

Latvijas Valsts Agrārās Ekonomikas Institūts

**EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS**

Lauku attīstības programmas 2007.-2013. gadam 3. un 4. ass pasākumu ietekme uz Latvijas lauku iedzīvotāju dzīves kvalitāti

2011.g.

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ EIROPAS SAVIENĪBA

SATURS

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	3
1. KOPSAVILKUMS.....	4
2. DARBA SATURS.....	6
3. IZMANTOTIE/APKOPOTIE DATI UN PIELIETOTĀS METODES	8
4. DATU ANALĪZE.....	12
4.1. Dzīves kvalitāte iedzīvotāju vērtējumā	12
4.1.1. Dzīves vietas un kopienas raksturojums	12
4.1.2. Dzīves vietas dažādu aspektu kvalitātes raksturojums.....	21
4.1.3. Uzņēmējdarbība un nodarbinātība dzīves vietā	27
4.2. Dzīves kvalitātes vērtējuma indekss	30
4.3. Nākotnes plāni un vajadzības.....	38
4.3.1. Nepieciešamie dzīves vietas kvalitātes uzlabojumi iedzīvotāju skatījumā	38
4.3.2. Dzīves vietas maiņas plāni	39
4.4. Atsevišķu LAP pasākumu izvērtējums saistībā ar dzīves kvalitātes vērtējumu iedzīvotāju skatījumā	42
4.4.1. 3.ass pasākumi	42
4.4.2. 4.ass pasākumi	53
4.4.3. Novērtēšanas horizontālie jautājumi.....	64
5. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI.....	73
6. PIELIKUMI.	78
6.1. pielikums. Tabulas un grafiki, uz kuriem ir atsauces tekstā	73
6.2. pielikums. Informācija par aptauju (SKDS)	89
6.3. pielikums. Aptaujā izmantotā anketa	91
6.4. pielikums. Rezultātu tabulas – atbildes sociāli demogrāfiskajās grupās un VRG teritorijās (atsevišķos divos dokumentos izdrukas_1_7_demo_LVAEI.pdf un izdrukas_8_24_demo_LVAEI, kā arī Excel failos)	

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

LAP Lauku attīstības programma

LVAEI Latvijas Agrārās ekonomikas institūts

LAD Lauku atbalsta dienests

VRG Vietējās rīcības grupas

ATR Administratīvi teritoriālā reforma

TAI Teritorijas attīstības indekss

1. KOPSAVILKUMS

Līguma Nr. 291210/C-139, kas noslēgts starp Latvijas Republikas Zemkopības ministriju un Latvijas valsts agrārās ekonomikas institūtu (LVAEI), ietvaros, ekspertes no LU A.Zobena un I.Lāce veica pētījumu par 3. un 4. ass pasākumu ietekmi uz Latvijas lauku iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Tika analizēti 2011. gada iedzīvotāju aptaujas dati par dzīves kvalitāti, ko veica pēc LVAEI pasūtījuma pētījumu centrs SKDS.

Ziņojumā iekļauti 3 informācijas pamata bloki: pirmkārt, dzīves kvalitātes elementu „bāzes” vērtību raksturojums iedzīvotāju skatījumā; otrkārt, šis vērtējums tiks izmantots, lai atkārtotas aptaujas gadījumā identificētu izmaiņu apjomu intervences teritorijās, kā arī pašlaik iespējamās atbildes uz LAP pasākumu un programmas horizontālajiem jautājumiem; treškārt, secinājumi un ieteikumi turpmākajam programmas darbības periodam.

Pētījumā izmantoti 2011.gada SKDS lauku iedzīvotāju aptaujas par iedzīvotāju dzīves kvalitāti dati, kas iegūti, izmantojot reprezentatīvu izlases metodi, aptaujājot 2008 lauku teritoriju iedzīvotājus atbilstoši LEADER darbības teritorijai (proporcionāli VRG teritorijās dzīvojošo iedzīvotāju skaitam). Respondentu vecums bija 18 – 74 gadu.

Papildus pētījumā izmantoti LVAEI sagatavotie dati par 1200 projektiem/pieteikumiem 5 pasākumos, kuri iegūti no LAD datu bāzē pieejamās informācijas.

Lai iegūtu kopēju vērtējumu par dzīves kvalitātes galvenajām dimensijām LAP mērķu kontekstā, tika izveidoti šādi dzīves kvalitātes indeksi:

- dzīves vietas pievilcības indekss,
- nodarbinātības un uzņēmējdarbības indekss
- attīstības tendenču novērtējuma indekss.

Augstāk vērtēts ir dzīves vietas pievilcības indekss, zemāk – nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju indekss. Pētījuma datu analīze liecina, ka vietās, kurās īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti, ir statistiski nozīmīgi augstākas dzīves vietas pievilcības, nodarbinātības un attīstības tendenču indeksa vērtības. 3.1.2., 3.2.1. un 3.1.3. pasākumi ir saistīti ar augstāku dzīves vietas pievilcības vērtējumu. Lai arī nelielas atšķirības pastāv, tomēr vērtējumi kopumā ir salīdzinoši zemi.

Vērtējumā jāņem vērā, ka 3. un 4. ass pasākumi nespēj mazināt pēdējo 3 gadu laikā Latvijā notikušo sociālo un ekonomisko procesu un reformu (izglītības, veselības aprūpes, administratīvi teritoriālā reforma u.tml.) ietekmi uz lauku ekonomiku un sociālo dzīvi. Datus analizējot, jāņem vērā, gan atšķirīgais dažādu teritoriju attīstības līmenis pirms LAP 2007-2013 ieviešanas, gan arī tas, ka kopš projektu īstenošanas pasākumu ietvaros ir pagājis salīdzinoši īss laiks, lai varētu sagaidīt būtiskas pārmaiņas cilvēku uzskatos, tāpēc ir svarīgs atkārtots pētījums pēc programmas īstenošanas beigām.

Pētījuma rezultāti liecina, ka liela daļa lauku iedzīvotāju neizmanto daudzus kultūras un sporta infrastruktūras objektus. LAP pasākumos pašlaik ir lielāks atbalsts infrastruktūras objektu sakārtošanai, mazāks - šo objektu darbības uzturēšanai, izmantošanai iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai. To vajadzētu mainīt;

veicināmi būtu pasākumi cilvēkkapitāla stiprināšanai, uzņēmējdarbības potenciāla attīstībai, sociāli ekonomiskās darbības efektivitātes paaugstināšanai.

Tehniski daudzi 3.1.2. ietvaros atbalstītie pasākumi nedod lielu darbavietu pieaugumu, drīzāk pat samazina. Tie bieži vien atbalsta modernu tehnoloģiju un dārgu iekārtu iegādi, kas neveicina vietējā darbaspēka izmantošanu. Lai to novērstu, blakus ekonomiskās efektivitātes novērtējumam 3.1.2. pasākumiem būtu jāveic arī to ilgtermiņa ietekmes uz sociālo struktūru novērtējums.

Vērtējot lauku mantojuma saglabāšanas un atjaunošanas ietekmi uz lauku teritoriju pievilcības uzlabošanu un ieguldījumu lauku iedzīvotāju vides apziņas celšanā un lauku vides ilgtspējīgā apsaimniekošanā, jāsecina, ka kopumā iedzīvotāji pamana un vērtē pozitīvi šo projektu realizāciju, tomēr maz saista to ar savu nodarbinātības iespēju un dzīves kvalitātes uzlabošanos. Aptaujas dati gan liecina par iedzīvotāju vides apziņas izaugsmi un augstāku aktivitāti apkārtējās vides sakopšanā, tomēr to nevar viennozīmīgi saistīt ar LAP pasākumiem.

Kopumā VRG, vietējās rīcības stratēģijas atpazīstamība un iedzīvotāju informētība par projektu konkursiem nav liela. Lai gan projektu rezultātus iedzīvotāji pazīst un vērtē pozitīvi, par VRG un to izstrādātajām attīstības stratēģijām daudzi respondenti nav informēti. VRG nav patiesas vietējās kopienas to socioloģiskajā nozīmē, tās apvieno aktīvākos, uzņēmīgākos cilvēkus un palīdz tiem apgūt un nostiprināt projektu sagatavošanas un realizācijas iemaņas, samērā atrauti no vietējās kopienas dzīves. Īpaši skaidri tas iezīmējas pēc ATR, kad ne visi viena novada pagasti darbojas vienā VRG. Līdz ar to ieteikums ir saprast, ka, pārejot no sektorālas (nozaru) uz teritoriālu pieeju reģionālajā attīstībā, īpaši svarīgi stiprināt kopienu piesaisti teritorijām, to līdzdalību teritorijas stratēģiskās attīstības plānošanā, dažādu grupu viedokļu un interešu konsolidācijā.

2. DARBA SATURS

Darba uzdevumi

1. Veikt SKDS lauku iedzīvotāju aptaujas par iedzīvotāju dzīves kvalitāti datu analīzi saskaņā ar ELANT rokasgrāmatu par dzīves kvalitātes (QL) un LEADER ass novērtēšanu (*Capturing Impacts of LEADER and Measures Related to Quality of Life in Rural Areas. Draft WP4, June 21, 2010.*) un balstoties uz izstrādāto datu analīzes metodoloģiju ziņojumā *Par Lauku attīstības programmas 2007.-2013. gadam novērtēšanai veikto kvantitatīvas lauku iedzīvotāju aptaujas anketas un metodoloģijas izstrādi par VRG atbalstīto un ieviesto un 3. asī ieviesto projektu ietekmi uz dzīves uzlabošanas lauku teritorijās*

2. Aptaujas datu analīzes ietvaros sagatavot tabulu, grafiku un teksta materiālu,

2.1. sniegt iedzīvotāju vērtējumu par dzīves kvalitāti lauku teritorijās dažādos griezumos (teritoriāli, kā arī sociālās un demogrāfiskās grupās pēc vecuma, dzimuma, izglītības u.c.);

2.2. sniegt atbildes uz LAP novērtēšanas horizontālajiem un pasākumos ietvertajiem jautājumiem atbilstoši iepriekšējā punktā minētai metodoloģijai;

2.3. sniegt LAP pasākumu ietekmes uz dzīves kvalitāti novērtējumu¹, papildus izmantojot LAD datu bāzē esošo informāciju par LAP īstenoto LAP pasākumu skaitu un saturu pilsētās un pagastos dalījumā pēc pasākuma;

2.4. raksturojot VRG teritoriju iedzīvotāju informētību par LEADER un VRG darbību, kā arī VRG darbības un stratēģijas vērtējumu iedzīvotāju skatījumā;

2.5. datus par 2.1.-2.4. punktā minēto informāciju sagatavojot VRG griezumā, ņemot vērā pagastu griezumā esošo informāciju par ieviestajiem projektiem.

3. Balstoties uz SKDS aptaujas datu analīzi, Vidustermiņa ziņojumā par LAP 2007-2013 (MTE) ieviešanu un citos pētījumos par dzīves kvalitāti Latvijā un ES aprakstīto, sagatavot priekšlikumus/ieteikumus dzīves kvalitātes uzlabošanai, ņemot vērā LAP 2007-2013 izvirzītos mērķus un atbalstītās aktivitātes.

¹ Tiešās ietekmes novērtējumu nav iespējams sniegt dzīves kvalitātes jomu un LAP pasākumu savstarpējās pārklāšanās dēļ (skat. aptaujas izstrādes metodoloģiju ziņojumā *Par Lauku attīstības programmas 2007.-2013. gadam novērtēšanai veikto kvantitatīvas lauku iedzīvotāju aptaujas anketas un metodoloģijas izstrādi par VRG atbalstīto un ieviesto un 3. asī ieviesto projektu ietekmi uz dzīves uzlabošanas lauku teritorijās*), kā arī tāpēc, ka respondenti nespēj skaidri nošķirt LAP pasākumus no citiem ES projektiem (skat. atskaiti par LAP ietekmes uz dzīves kvalitāti novērtēšanas kvalitatīvā pētījuma atskaiti).

Iegūstamās informācijas raksturojums

Tika analizēti iedzīvotāju subjektīvie dzīves kvalitātes vērtējumi, to izmaiņas pēdējo 3 gadu laikā, kā arī uzskati par nākotnē nepieciešamajām izmaiņām.

Ziņojumā iekļauti 3 informācijas pamata bloki:

- dzīves kvalitātes elementu „bāzes” vērtību raksturojums iedzīvotāju skatījumā, kas tiks izmantots, lai atkārtotas aptaujas gadījumā identificētu izmaiņu apjomu intervences teritorijās,
- kā arī pašlaik iespējamās atbildes uz LAP pasākumu un programmas horizontālajiem jautājumiem;
- secinājumi un ieteikumi turpmākajam programmas darbības periodam.

Informācija sagatavota tekstu, grafiku (ziņojumā) formā (liela apjoma grafiki izvietoti 6.1.pielikumā), kā arī tabulu formā (pielikums divās atsevišķās datnēs).

Izmantotie dati un metodes sīkāk aprakstīti 3.nodaļā.

Darba struktūra un nodaļu satura īss raksturojums

4.1.nodaļa, ko veido 3 daļas: dzīves vietas un kopienas raksturojums, dzīves vietas dažādu aspektu kvalitatīvs raksturojums, kā arī uzņēmējdarbība un nodarbinātība dzīves vietā. Teksta un grafiskā formā sniegta pamata informācija, papildus sociāldemogrāfiskos un teritoriālos griezumus sagatavota informācija pieejama atsevišķā pielikumā.

4.2. nodaļā sniegts lauku iedzīvotāju nākotnes plānu un vajadzību raksturojums: nepieciešamie dzīves vietas kvalitātes uzlabojumi, kā arī dzīves vietas maiņas plāni. Teksta un grafiskā formā sniegta pamata informācija, papildus sociāldemogrāfiskos un teritoriālos griezumus sagatavota informācija pieejama atsevišķā pielikumā.

4.3. nodaļā sniegts apkopojošs lauku iedzīvotāju dzīves kvalitātes raksturojums, izmantojot indeksus un tos analizējot teritoriālā griezumā.

4.1., 4.2. un 4.3. nodaļās sniegts kopējais dzīves kvalitātes rādītāju raksturojums („bāzes” dati salīdzināšanai nākamajā aptaujā), kā arī atsevišķu dzīves kvalitātes rādītāju analīze dažādos griezumos.

4.4. nodaļā sniegts atsevišķu 3.un 4. ass pasākumu izvērtējums saistībā ar dzīves kvalitātes vērtējumu iedzīvotāju skatījumā. Analīzē izmantoti gan atsevišķi rādītāji, gan indeksi teritoriālā un pasākumu griezumā. 4.1.3. pasākuma novērtējuma ietvaros sniegts LEADER, VRG un vietējās attīstības stratēģijas atpazīstamības vērtējums un iedzīvotāju interešu ievērošanas novērtējums iedzīvotāju skatījumā. 4.4.3.apakšnodaļā sniegta atbilde uz novērtēšanas horizontālajiem jautājumiem.

Teksta un grafiskā formā sagatavota pamata informācija, nodaļā ir atsauces uz 4.3. nodaļu.

3. IZMANTOTIE/APKOPOTIE DATI UN PIELIETOTĀS METODES

Datu avoti un to izvēles pamatojums

Pētījumā izmantoti 2011.gada SKDS lauku iedzīvotāju aptaujas par iedzīvotāju dzīves kvalitāti dati, kas iegūti, izmantojot reprezentatīvu izlases metodi, aptaujājot 2008 lauku teritoriju iedzīvotājus atbilstoši LEADER darbības teritorijai (proporcionāli VRG teritorijās dzīvojošo iedzīvotāju skaitam). Respondentu vecums bija 18 – 74 gadu.

Aptaujas metodoloģijas saistība ar ELANT rokasgrāmatu par dzīves kvalitātes(QL) un LEADER ass novērtēšanu (*Capturing Impacts of LEADER and Measures Related to Quality of Life in Rural Areas. Draft WP4, June 21, 2010.*) un līdz ar to analizē izmantoto indikatoru atlasē pamatojums sniegts ziņojumā *Par Lauku attīstības programmas 2007.-2013. gadam novērtēšanai veikto kvantitatīvas lauku iedzīvotāju aptaujas anketas un metodoloģijas izstrādi par VRG atbalstīto un ieviesto un 3. asī ieviesto projektu ietekmi uz dzīves uzlabošanas lauku teritorijās*

Visas LEADER darbības teritorijas iedzīvotāju aptauja ļauj izdarīt vispārīgus, statistiski pamatotus secinājumus par situāciju dzīves kvalitātes jomā visā LEADER darbības teritorijā, kā arī veikt salīdzinājumus teritoriālā u.tml. griezumā, kas iegūti ar vienu pētījuma metodi un nebūtu iespējama ar gadījumu izpēti metodi vai sekundāro datu analīzi.

Aptaujā veikts iedzīvotāju subjektīvās dzīves kvalitātes novērtējums. Dzīves kvalitāte ir komplekss fenomens, ko veido komplicēts gan objektīvu, gan subjektīvu rādītāju kopums. Savā ikdienas dzīvē cilvēki lēmumus pieņem, vadoties pēc ļoti subjektīviem, katrā individuālā gadījumā atšķirīgiem kritērijiem, un tiem nereti ir izšķiroša nozīme individuālu lēmumu pieņemšanā (piemēram, pārcelties dzīvot uz pilsētu, doties darba meklējumos uz ārzemēm u.tml.), tātad subjektīvais dzīves kvalitātes vērtējums ir nozīmīgs papildinājums objektīvajiem rādītājiem.

Papildus pētījumā izmantoti LVAEI sagatavotie dati par 1200 projektiem/pieteikumiem 5 pasākumos, kuri iegūti no LAD datu bāzē pieejamās informācijas.

Datu avotu (un pētījuma metodes) ierobežojumi

Iedzīvotāju aptaujās ir iespējams mērīt subjektīvo dzīves kvalitāti, t.i., cilvēku uztveri un attieksmi, tāpēc, interpretējot rezultātus, jāpatur prātā šādi apsvērumi:

- subjektīvā dzīves kvalitāte var būt augstāka salīdzinoši objektīvi sliktākā situācijā, ja nav salīdzināšanas iespēju, un tā var būt zemāka objektīvi labākā situācijā, ja tuvumā ir salīdzināšanas iespējas;
- subjektīvo dzīves kvalitāti veido ne tikai teritorijā pieejamie, bet arī cilvēka personiskie resursi un kapacitātes, kas var būtiski ietekmēt viņa dzīves kvalitātes vērtējumu.

Tātad iedzīvotāju subjektīvās apmierinātības ar dzīve kvalitāti laukos izpēti sniedz būtisku, bet ne vienmēr tieši ar objektīvajiem dzīves apstākļiem korelējošu informāciju, un kas atsevišķos gadījumos var būt neviennozīmīgi interpretējama politiskās intervences pasākumu efektivitātes novērtēšanā.

Izlases apjoma ierobežojumi: reprezentatīvas izlases gadījumā, jo lielāka izlase, jo labāk (iespējams plašāk sasniegt dažādas lauku iedzīvotāju mērķgrupas). Aptaujājot 2000 respondentu, apkopojot informāciju mazās respondentu bāzes dēļ ir iespējams iegūt par 25 no 40 VRG teritorijām.

Līdzīgi ierobežojumi attiecas arī uz citiem salīdzinājumiem grupās, kurās ir mazas respondentu bāzes, piemēram, atsevišķu pasākumu izvērtējumu, ja pasākuma ietvaros ir īstenots neliels skaits atšķirīgu projektu, kas skar nelielu lauku iedzīvotāju daļu dažādās teritorijās. Tādos gadījumos tendenču interpretācija ir neviennozīmīga un var būt nepieciešams papildus izmantot gadījumu izpēti.

Datu analīzes metodes

Viens no analīzes uzdevumiem ir noteikt visiem dzīves kvalitātes rādītājiem t.s. bāzes vērtības, kuras pēc tam varēs izmantot turpmākam salīdzinošam pētījumam pēc programmas darbības beigām. Tādejādi pēc programmas darbības beigām būs iespējams vērtēt izmaiņas lauku iedzīvotāju subjektīvajā dzīves kvalitātes vērtējumā noteiktā laika periodā saistībā ar šajā laikā attiecīgajās vietās realizētajiem projektiem dažādu pasākumu ietvaros.

Lai noteiktu dzīves kvalitātes aspektu un īstenoto 3. un 4. ass pasākumu saistību, aprēķinos tiek salīdzināti vidējie aritmētiskie rādītāji vērtējumiem dažādās teritoriālās grupās, kā arī biežumu sadalījumi procentos jautājumos, kur tas nepieciešams. Konkrētu indikatoru izmantojums precizēts ziņojuma *Par Lauku attīstības programmas 2007.-2013. gadam novērtēšanai veikto kvantitatīvas lauku iedzīvotāju aptaujas anketas un metodoloģijas izstrādi par VRG atbalstīto un ieviesto un 3. asī ieviesto projektu ietekmi uz dzīves uzlabošanas lauku teritorijās* pielikumos.

Lai iegūtu kopēju vērtējumu par dzīves kvalitātes galvenajām dimensijām LAP mērķu kontekstā, tika izveidoti šādi dzīves kvalitātes indeksi²:

- dzīves vietas pievilcības indekss (3.jautājuma 4.-8. apgalvojums, 5.jautājuma 1., 3., 5.-8., 10.-12., 14.-21.,23.-25.apgalvojums);
- nodarbinātības un uzņēmējdarbības indekss (4.jautājums);
- attīstības tendenču novērtējuma indekss (7.jautājums, 6.jautājuma 1., 3., 5.-8., 10.-12., 14.-21.,23.-25.apgalvojums).

Indeksu izveidē tika pārbaudīta elementu savstarpējā saistība un elementu nepārklāšanās, indeksa vērtības tika rēķinātas kā vidējā aritmētiskā vērtība no jēgpilnajām atbildēm indeksa veidošanā izmantotajos indikatoros. Indeksos iekļautie indikatori tekstā un grafiskajā materiālā aplūkoti pārsvarā to kopējās vērtībās, jo detalizētāk (dažādos griezumos) analizēti indeksa ietvaros.

Lai novērtētu 3. un 4. ass pasākumu saistību ar dzīves kvalitāti, biežumu sadalījumi un vidējie aritmētiskie rādītāji tiek salīdzināti grupās pēc intervences (konkrētā pasākuma) esamības vai neesamības konkrētā teritorijā (izmantots LVAEI sagatavotais LAD datu materiāls par 1200 projektiem/pieteikumiem 5 pasākumos³).

² Iekavās norādīti jautājumu numuri anketā, precīzu formulējumu skatīt. 6.3.pielikumā.

³ 3.1.2., 3.1.3., 3.2.1., 3.2.3. un 4.1.3. pasākumos.

Lai novērtētu LAP pasākumu saistību ar dzīves kvalitāti, tika izveidotas trīs tipoloģijas:

- vai konkrēta pasākuma ietvaros ir vai nav īstenots kāds projekts (t.i., vai ir bijusi jebkāda LAP 3.vai 4. ass ietvaros notikusi intervence; vērā ņemti tikai pabeigtie projekti);
- teritorijas tika sadalītas grupās pēc īstenoto projektu skaita (intervences apjoms);
- pēc projektu daudzveidības (vai īstenoti projekti tikai viena pasākuma vai vairāku pasākumu ietvaros, šī tipoloģija pārklājas ar klasifikāciju pēc skaita, līdz ar to tika izmantota tikai kā papildus indikators)⁴.

Atvērto jautājumu atbildes (aptaujas anketas 1., 2. jautājums, skatīt 6.3. pielikumu) kodēšana veikta divu līmeņu sistēmā - vispirms kodēti visi uzlabojumi, kurus respondenti ir pamanījuši, tad tie tika sagrupēti plašākās dzīves kvalitātes jomās.

Balstoties uz indeksu vērtībām, izmantojot klāsteru analīzes metodi, tika izveidota arī VRG tipoloģija, grupējot pēc vidējā dzīves vietas pievilcības, nodarbinātības un uzņēmējdarbības, kā arī attīstības tendenču vērtējuma līdzīgas VRG teritorijas.

Tā kā 2011.gada aptauja ir pirmā šāda lauku iedzīvotāju aptauja un veido bāzes vērtējumu (*benchmark*) salīdzinājumam ar turpmākiem pētījumiem pētījumiem pēc šādas metodoloģijas, tad nav iespējams korekti novērtēt izmaiņas iedzīvotāju subjektīvās dzīves kvalitātes vērtējumā, kas notikušas kopš LAP 2007-2013 darbības sākuma⁵. Tāpēc tika izmantots alternatīvs metodoloģisks risinājums - pārbaudīts vai projektu realizācija LAP 3.un 4. ass pasākumu ietvaros ir saistīta ar dzīves kvalitātes atšķirībām 2011.gadā vietās ar atšķirīgu teritorijas attīstības indeksa (TAI) vērtību 2007.gadā.

Lai gan arī šajā risinājumā pastāv dažādas metodoloģiskas problēmas (TAI aprēķins ir metodoloģiski citādāks, izstrādāts citiem mērķiem un ar atšķirīgiem datu avotiem⁶, līdz ar to TAI nevar izmantot, lai tieši salīdzinātu ar subjektīvu dzīves kvalitātes indeksu, kas iegūts ar iedzīvotāju aptauju), var pārbaudīt, vai vietās ar atšķirīgu attīstības līmeni 2007.gadā (par kuru liecina dažādu teritorijas attīstības indeksu vērtības - 2007.gadā, jo indekss veidots, balstoties uz 2007.gada datiem) pastāv tendence atšķirīgi vērtēt dzīves kvalitāti 2011.gadā, salīdzinot vietas, kurās ir un kurās nav īstenota LAP 3.un 4.ass intervence. Tomēr jāņem vērā, ka šāds salīdzinājums tomēr nevar tikt izmantots, lai novērtētu subjektīvās dzīves kvalitātes izmaiņas saistībā ar LAP pasākumiem (to varēs tikai tad, kad būs tāds pats mērījums). Šis salīdzinājums norāda tikai uz vietas iepriekšējā attīstības līmeņa nozīmi dzīves kvalitātes vērtējumā 2011.gadā.

⁴ Netika izmantoti citi intervenci raksturojoši aspekti, piemēram, intervences apjoms kā projektu ietvaros piešķirtais finansējums, jo tā ietekme uz subjektīvo dzīves kvalitātes vērtējumu ir potenciāli nepārsniedz intervences esamības vai neesamības un īstenoto projektu skaita ietekmi.

⁵ Atsevišķās VRG teritorijās veikti pētījumi ir ar atšķirīgu metodoloģiju, tāpēc tie nav izmantojami korektam salīdzinājumam.

⁶ „Reģionu attīstība Latvijā 2009”. 2010. Skat. VRAA mājas lapā, http://vraa.gov.lv/uploads/Regionu_attistiba_Latvija_2009.pdf

Izmantojot indeksu un rangu vērtības, respondenti tika sadalīti 4 kvartilēs pēc teritorijas attīstības indeksa vērtības⁷, un tajās atkarībā no projektu īstenošanas tika izvērtētas atšķirības indeksu vērtībās.

⁷ Neraugoties uz metodoloģiskām atšķirībām indeksa aprēķinos pilsētām un lauku teritorijām, šī salīdzinājuma vajadzībām tika izmantota indeksa vērtība, nevis rangs. Lai salīdzinājums būtu iespējams, dalījums tika veikts, balstoties uz izlases kopu, nevis uz TAI vērtību intervāliem, t.i., grupējums ir relatīvs attiecībā pret TAI vērtību respondenta dzīves vietā.

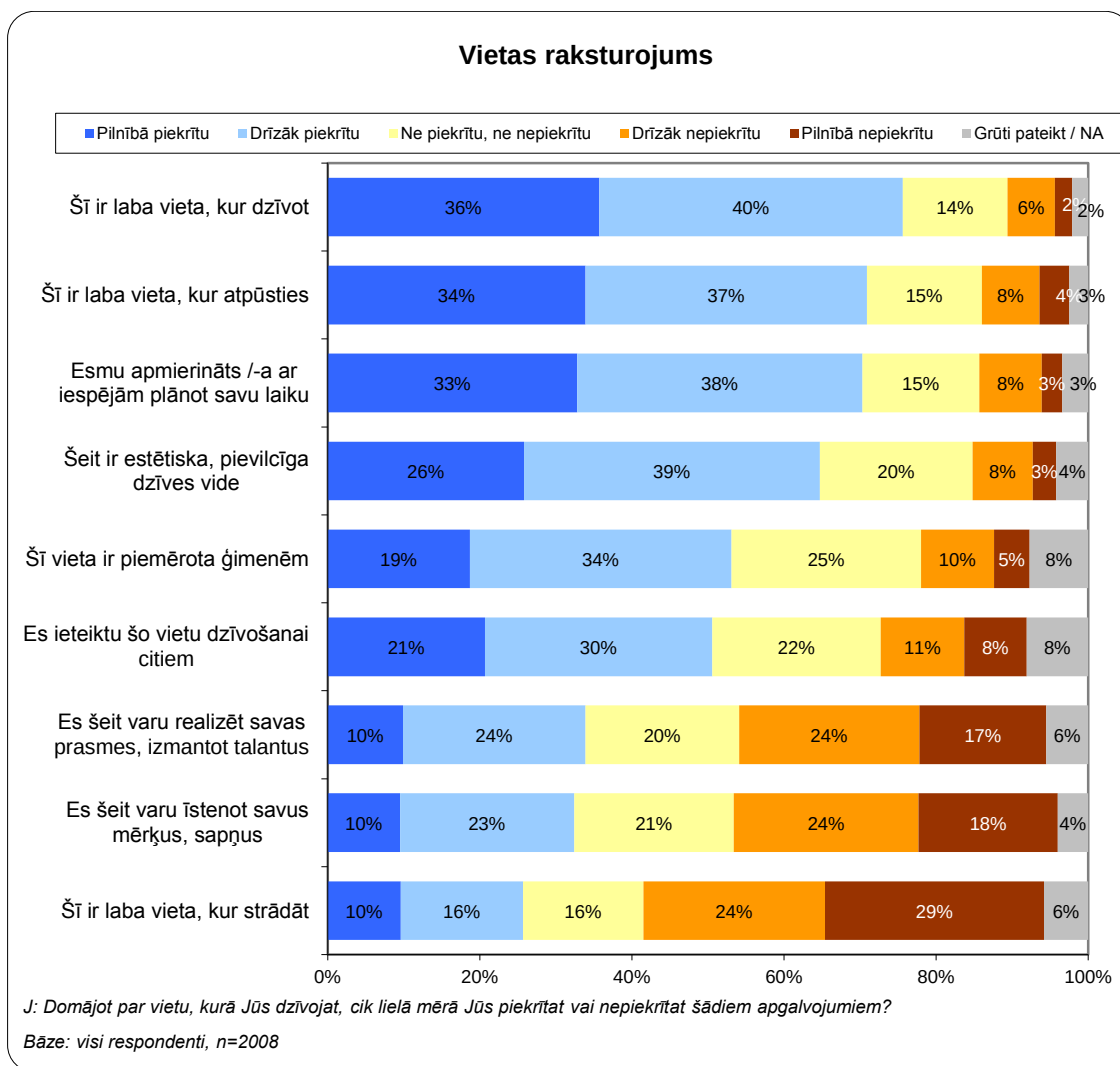
4. DATU ANALĪZE.

4.1. Dzīves kvalitāte iedzīvotāju vērtējumā

Šajā nodaļā sniegts dzīves vietas un kopienas raksturojums, dažādu dzīves kvalitātes aspektu raksturojums, kā arī nākotnes plānu raksturojums. Šī informācija izmantojama kā bāzes līnija salīdzinājumam ar atkārtotas aptaujas datiem, kas tiks veikta pēc LAP darbības beigām. Pašlaik ir iespējams fiksēt situāciju un atšķirības noteiktās grupās, lai ar atkārtotu pētījumu novērtētu, kā dažādas dzīves kvalitātes jomas ir mainījušās.

4.1.1. Dzīves vietas un kopienas raksturojums

Pozitīvas izmaiņas dzīves vietā pieejamo resursu un to kvalitātes ziņā, kā arī kopienas mobilizācija un tās rīcībspējas veicināšana ir viens no LAP 4. ass mērķiem. Raksturojot dzīves vietas vērtējumu respondentu vidū, vērojama samērā pozitīva tendence – trīs ceturtdaļas pilnībā vai gandrīz piekrīt (76%), ka dzīves vieta ir laba vieta, kur dzīvot, gandrīz trīs ceturtdaļas pilnībā vai drīzāk piekrīt, ka dzīves vieta ir laba vieta, kur atpūsties (71%), gandrīz divas trešdaļas pilnībā vai drīzāk piekrīt, ka dzīves vietā ir estētiska, pievilcīga vide (65%). Tomēr mazāku optimismu respondenti pauž, raksturojot dzīves vietas piemērotību ģimenēm - par tādu pilnībā vai drīzāk to atzīst nedaudz vairāk kā puse (53%), un tikai 51% ieteiktu savu dzīves vietu dzīvošanai citiem un gandrīz piektā daļa (18%) tam drīzāk vai pilnībā nepiekrīt.

Atbildes uz jautājumu par dzīves vietas raksturojumu liecina, ka, lai gan respondenti visumā ir apmierināti ar dzīves vietu kā mītnes un atpūtas vietu, tomēr viņi nav apmierināti ar darba iespējām. Lielākā daļa respondentu novērtē dzīves vietu kā dzīvošanai (36% pilnībā piekrītu un 40% drīzāk piekrītu) un atpūtai labu (34% pilnībā piekrītu un 37% drīzāk piekrītu), estētiski pievilcīgu (26% pilnībā piekrītu un 39% drīzāk piekrītu). Nedaudz zemāk respondenti vērtē tos dzīvesvietas aspektus, kas potenciāli varētu būt saistīti ar pakalpojumu pieejamību. Tā apgalvojumam „šī vieta ir piemērota ģimenēm” piekrīt nedaudz mazāks skaits respondentu (19% pilnībā piekrītu un 34% drīzāk piekrītu), jo ģimenēm ar bērniem ir svarīga skolas, interešu izglītības nodarbību, ģimenes ārsta pieejamība. Apgalvojumam „šī ir laba vieta, kur strādāt” drīzāk nepiekrīt vai nepiekrīt attiecīgi 24% un 29% respondentu, kas kopā ir vairāk kā puse. Jāatzīmē, ka šajā jautājumā respondenti visbiežāk pauž konsekventu negatīvu viedokli – 29% respondentu pilnībā nepiekrīt šim apgalvojumam.

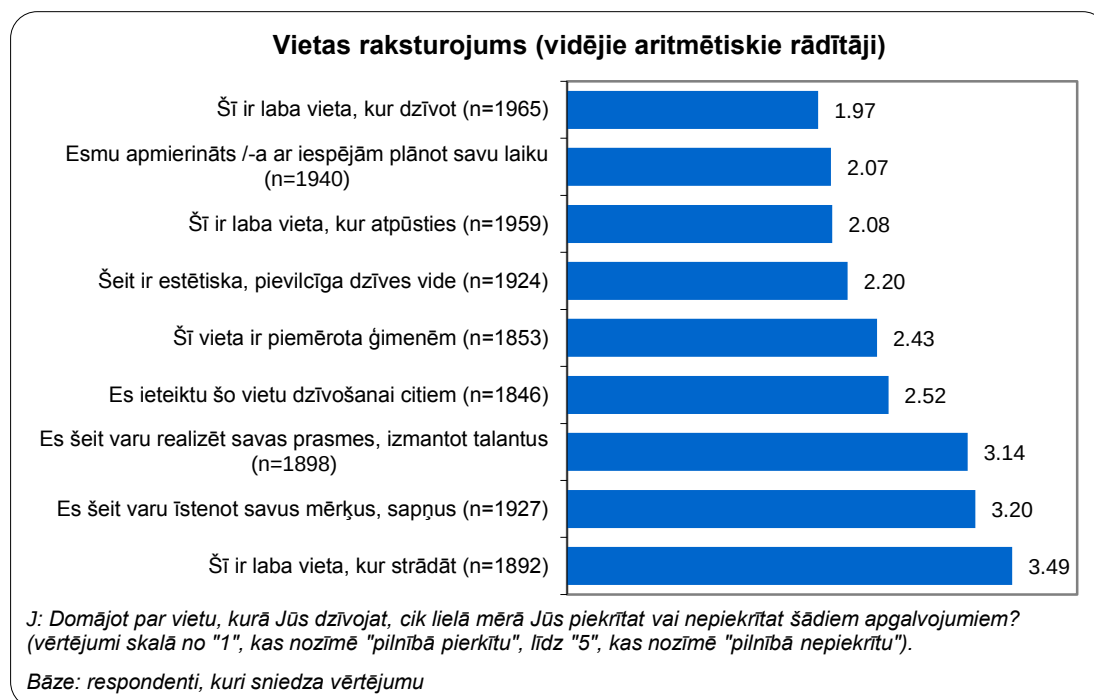
Līdzīgi arī apgalvojumiem „es šeit varu realizēt savas prasmes, izmantot talantus” un „es šeit varu īstenot savus mērķus, sapņus” drīzāk nepiekrīt vai nepiekrīt attiecīgi 20% un 24% un 21% un 24% respondentu. Pēdējie apgalvojumi raksturo iespējas strādāt profesijai un kvalifikācijai atbilstošu darbu, realizēt ieceres ne tikai privātajā dzīvē (piemēram, atrast dzīvesbiedru), bet arī izpaust savas profesionālās ambīcijas un veidot uzņēmējdarbību. Laukos ir ne tikai ierobežots darbavietu un profesiju piedāvājums, bet arī ierobežotas iespējas attīstīt profesionālo karjeru. Lai gan uzņēmējdarbības uzsākšanai laukos varētu būt daudz priekšrocību (lielākas iespējas iegūt telpas, ražotņu izvietojumam piemērotas zemes platības utt.), ir arī daudz vairāk apgrūtinājumu, ko nosaka gan sliktā transporta infrastruktūra un zemais iedzīvotāju blīvums, kas apgrūtina kvalificēta darbaspēka piesaisti un ar pakalpojumu sniegšanu saistītu uzņēmējdarbību, gan vēl daudzi citi apstākļi – neliels potenciālo klientu vai pircēju skaits, zema lauku iedzīvotāju maksātspēja.

Lai gan respondenti visumā neapmierināti ar darba iespējām (tātad ienākumu iegūšanas un profesionālās izpausmes iespējām, kas ir svarīgi dzīves apstākļu raksturojumi), lielākā daļa ir apmierināti ar dzīves apstākļiem kopumā, acīmredzot lauku dzīvesveidā ir kādas iezīmes, kas tiek augstu vērtētas – mājvieta, kas ir mantota no iepriekšējām paaudzēm, zemākas sadzīves izmaksas, tuvums dabai, iesaistīšanās kopienas dzīvē utt. Par to liecina samērā augstais apmierinātības ar savu dzīvi kopumā vidējais vērtējums - 6,05 (skatīt 15.lpp.). Lai gan augstāko vērtējumu (pilnībā apmierināti) dod neliela daļa respondentu, pilnībā neapmierināto skaits ir mazāks, tā ar 9 un 10 ballēm apmierinātību ar savu dzīvi kopumā raksturo attiecīgi 6% un 5% respondentu, ar 1 un 2 ballēm (pilnībā neapmierināti) savu viedokli izsaka 3% un 3%. Arī vietas raksturojuma vidējie aritmētiskie rādītāji apliecina, ka visumā respondenti ar dzīves vietu apmierināti, bet nav apmierināti ar iespējām apliecināt savas prasmes un talantus, īstenot savus mērķus, nav apmierināti ar darba iespējām.

Respondentu viedokļus lielā mērā nosaka tas, ka lauku kopienās dominē gados vecāki cilvēki (pirmspensijas un pensijas vecuma), kam pārsvarā vairs nav ambiciozu plānu ne profesionālajā, ne privātajā dzīvē. Lielākā daļa respondentu piekrīt apgalvojumam, ka kopienā dzīvo pārsvarā gados vecāki cilvēki.

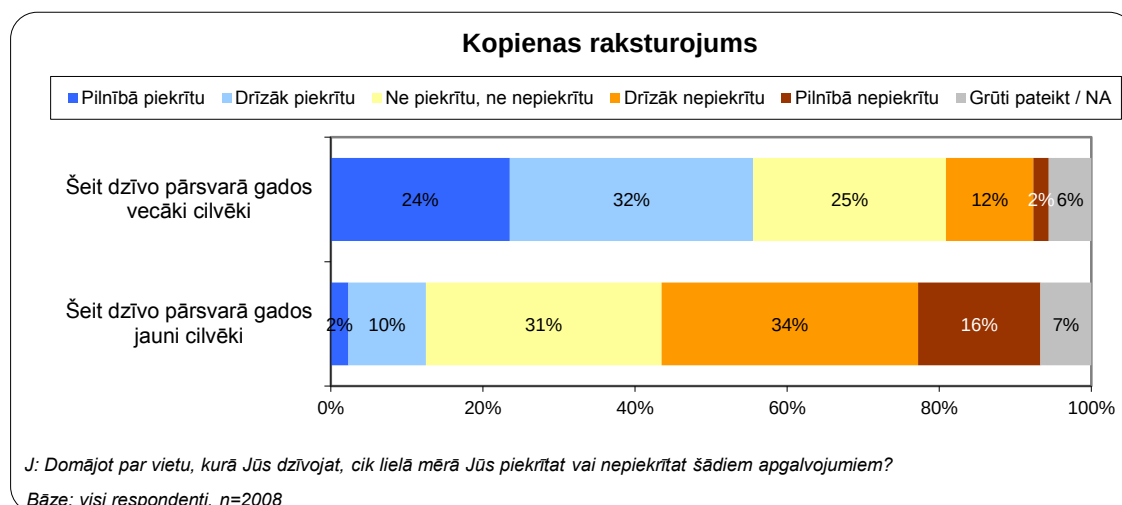
Vēl kritiskāk respondenti VRG teritorijās vērtē personiskās iespējas dzīves vietās. Visaugstāk novērtēta iespēja plānot laiku (71% drīzāk vai pilnībā piekrīt, ka dzīves vietā tas ir iespējams), bet ievērojami zemāk respondenti vērtē iespēju realizēt savas prasmes, talantus (34% pilnībā vai drīzāk piekrīt, 41% pilnībā vai drīzāk nepiekrīt); iespējas īstenot savus sapņus, mērķus (33% pilnībā vai drīzāk piekrīt, bet 42% pilnībā vai drīzāk nepiekrīt), un viszemāk respondenti novērtējuši iespējas strādāt dzīves vietā – 26% pilnībā vai drīzāk piekrīt, bet 58% pilnībā vai drīzāk nepiekrīt tam, ka dzīves vieta ir laba vieta, kur strādāt.

Līdzīgas tendences parādās vidējos aritmētiskajos rādītājos, kur dzīves vieta iedzīvotāju skatījumā ir laba vieta, kur dzīvot, atpūsties un plānot laiku, bet mazāk atbilst iespējām realizēt prasmes un talantus, sasniegt sapņus, mērķus un realizēt sevi profesionāli.

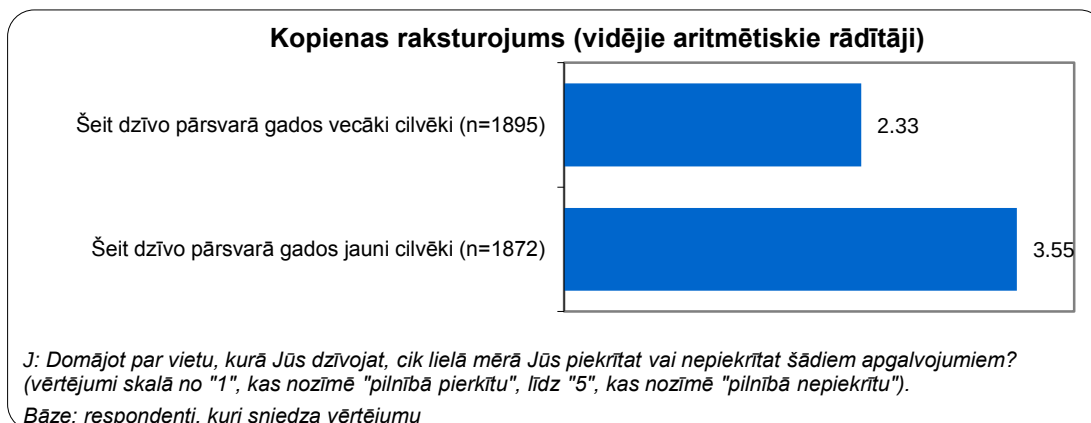
Šie rādītāji tiks izmantoti dzīves vietas pievilcības indeksā un 4.3. nodaļā tiks izvērtēta dzīves vietas pievilcības reģionālās un teritoriālās atšķirības, kā arī saistība ar īstenotajiem LAP pasākumiem.

Respondentiem lūdza raksturot kopieni, kurā viņi dzīvo, lai labāk saprastu iedzīvotāju vajadzības un iespējas. Ceturtā daļa respondentu (24%), raksturojot cilvēkus savā dzīves vietā, pilnībā piekrita un vēl trešā daļa drīzāk piekrita (32%), ka dzīves vietā dzīvo pārsvarā veci cilvēki, un tikai 14% drīzāk vai pilnībā nepiekrita apgalvojumam, savukārt apgalvojumam, ka dzīves vietā dzīvo pārsvarā jauni cilvēki, drīzāk vai pilnībā piekrita 12%, bet drīzāk vai pilnībā nepiekrita puse respondentu 950%). Tātad, runājot par VRG teritorijām, aptuveni pusē gadījumu ir runa par vietām, kurās iedzīvotāju subjektīvajos priekšstatos dzīvo pārsvarā veci cilvēki un jauniešu nav.

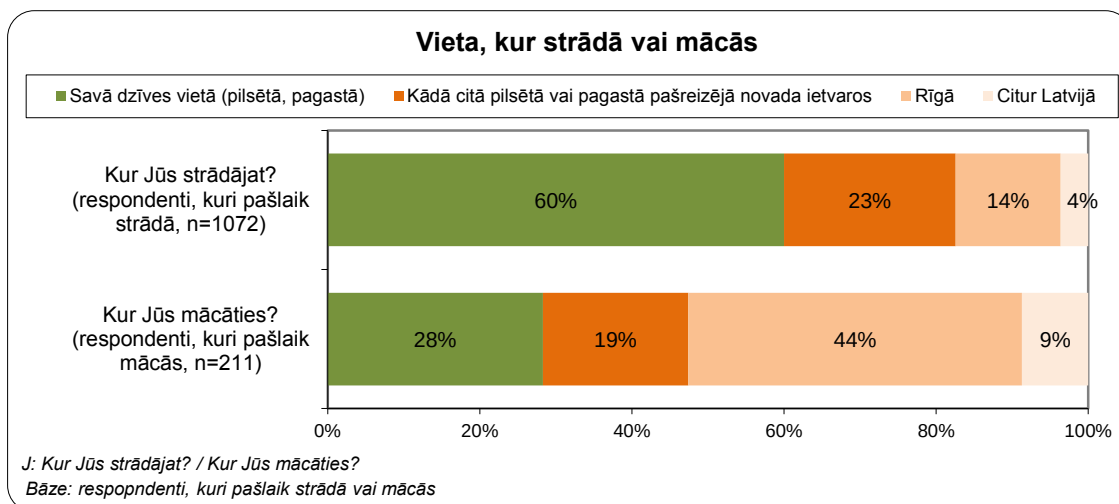
To atspoguļo arī vidējie aritmētiskie rādītāji, pie tam, pastāv atšķirības arī dalījumā pēc reģioniem (Latgalē un laukos respondenti vidēji statistiski nozīmīgi biežāk piekrituši, ka dzīves vietā dzīvo pārsvarā veci cilvēki, vērtējums ir robežās no „drīzāk piekrītu” līdz „ne piekrītu, ne

nepiekrītu”, bet Pierīgā un pilsētās vidēji biežāk nekā citos reģionos respondenti piekrituši apgalvojumam, ka dzīves vietā dzīvo pārsvarā jauni cilvēki, vērtējums ir robežās no „ne piekrītu, ne nepiekrītu” līdz „drīzāk nepiekrītu”). Jāpiebilst, ka nozīme ir arī respondenta vecumam, jo gados vecāki cilvēki vidēji biežāk tiecas piekrist apgalvojumam, ka dzīves vietā dzīvo pārsvarā veci (vērtējums ir vienāds ar „drīzāk piekrītu” apgalvojumam), bet jaunieši – ka dzīves vietā dzīvo pārsvarā jauni cilvēki (lai gan kopumā vērtējums ir robežās no „ne piekrītu, ne nepiekrītu” līdz „drīzāk nepiekrītu” apgalvojumam). Šie rādītāji dzīves vietas pievilcīguma indeksā iekļauti netiek un izmantojami kā papildus indikatori dzīves vietas situācijas raksturošanai, domājot par kopienas mobilizāciju un spēju pašorganizēties LEADER iespēju izmantošanai.

Kopienas dzīves kvalitāti un iedzīvotāju iesaisti kopienā raksturo arī darbs, mācības, dažādu pakalpojumu izmantošana dzīves vietā, tāpat pakalpojumu izmantošana vai neizmantošana dzīves vietā raksturo to pieejamību un kvalitāti.

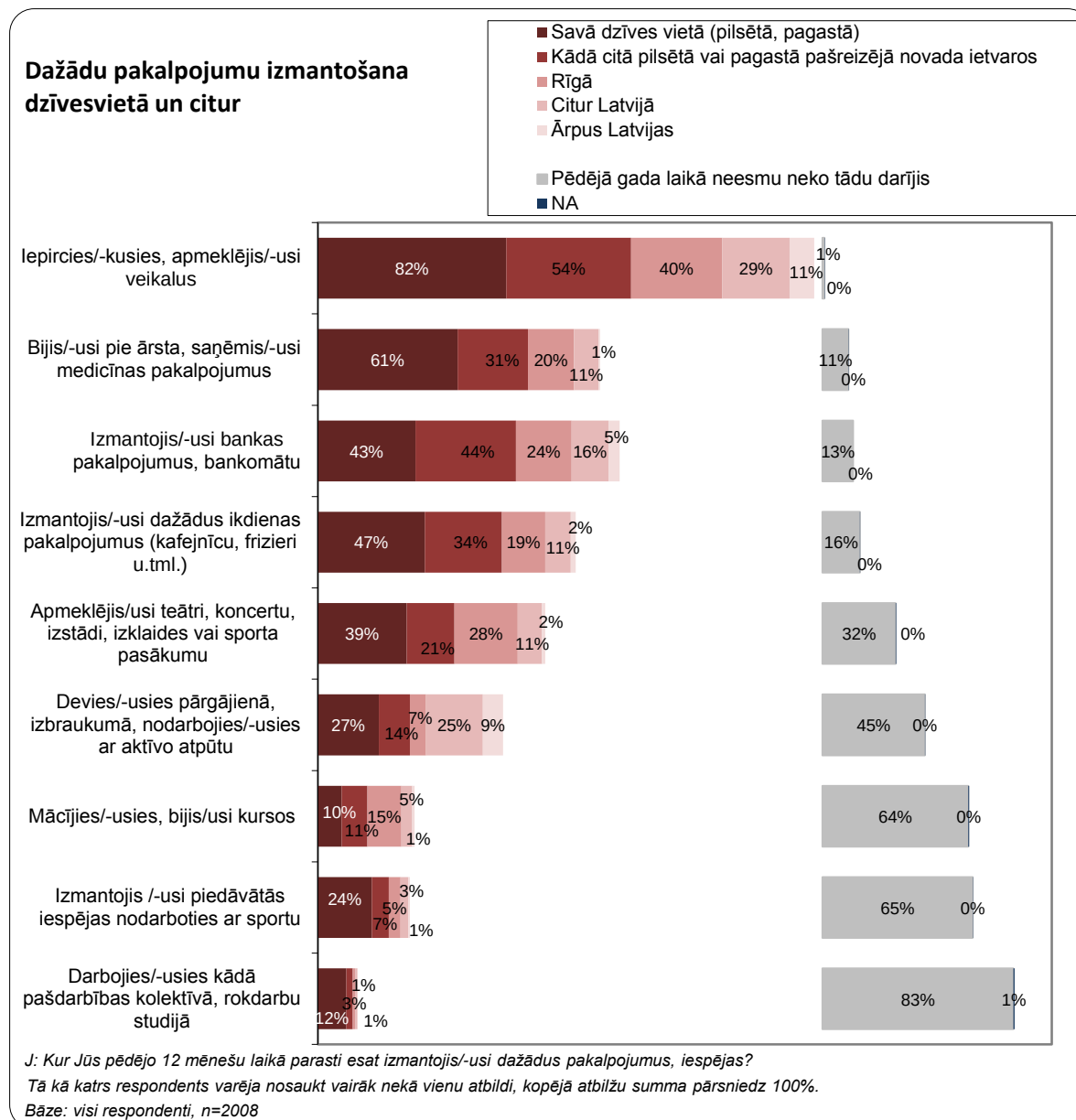
Lielākā daļa strādājošo respondentu VRG teritorijās strādā dzīves vietā (60%) vai kādā citā pilsētā vai pagastā pašreizējā novada ietvaros (23%), tātad kopumā 83% respondentu dzīvo un strādā viena novada ietvaros. Dzīves vietā mācās tikai nedaudz vairāk kā ceturtdaļa aptaujāto, kas mācās (28%), bet kādā citā vietā novada ietvaros mācās vēl piektā daļa (19%). Rīgā mācās gandrīz puse respondentu, kuri mācās (44%).

Raksturojot dažādu pakalpojumu izmantošanu, visbiežāk respondenti dzīves vietā izmantojuši iepirkšanās iespējas (82%), un vēl puse šādas iespējas izmantojuši novada ietvaros (54%). Divas trešdaļas dzīves vietā izmantojuši medicīnas pakalpojumus (61%), un trešajai daļai tas ir bijis iespējams vai nepieciešams novada ietvaros (31%). Divas piektdaļas dzīves vietā izmantojuši bankomātu (43%), un tikpat daudzi to izmantojuši novada ietvaros (44%). Līdzīga ir arī dažādu ikdienas pakalpojumu (kafejnīcas, friziera u.tml.) izmantošanas ģeogrāfiskā struktūra – dzīvesvietā tos izmantojuši gandrīz puse (47%), bet ārpus dzīves vietas novada ietvaros – vēl

trešā daļa (34%). Mazāk pieejami dzīves vietā ir kultūras un sporta pasākumi, kurus dzīves vietā apmeklējuši divas piektdaļas respondentu (39%), bet novada teritorijā – piektā daļa (21%).

Raksturojot mācību aktivitātes, divas trešdaļas respondentu tās pēdējo 12 mēnešu laikā nav izmantojuši vispār (64%), bet iespējas mācīties dzīves vietā ir bijušas un tās ir izmantojuši 10%, bet citā vietā novada teritorijā – 11%. Iespējas nodarboties ar sportu pēdējo 12 mēnešu laikā dzīves vietā izmantojuši 24% respondentu, bet novada teritorijā – vēl 7% Pašdarbības kolektīvā, studijā kopumā darbojušies 16% aptaujāto, no tiem dzīves vietā – 12%, kas ir divas reizes retāk, nekā nodarbošanās ar sportu; un vēl 3% respondentu ar pašdarbību nodarbojušies kādā citā vietā novada ietvaros.

Šie rādītāji netieši raksturo dažādu pakalpojumu izmantošanas struktūru dzīves vietā un līdz ar to – arī infrastruktūru, kas būtu nepieciešama respondenta dzīves vietas un novada ietvaros.

Šie rādītāji indeksā iekļauti netiks, bet izmantotami kā papildus rādītāji dzīves vietas pievilcības, pakalpojumu pieejamības un kvalitātes, kā arī un kopienas aktivitātes vērtējumam.

Respondentu atbilžu sadalījums jautājumā par dažādu pakalpojumu izmantošanu ļauj secināt, ka lielākā daļa respondentu ikdienā biežāk nepieciešamos pakalpojumus izmanto savā dzīvesvietā vai savā novadā (skat. iepirkšanās, medicīnas pakalpojumi, bankas pakalpojumi, bankomāts u.c.

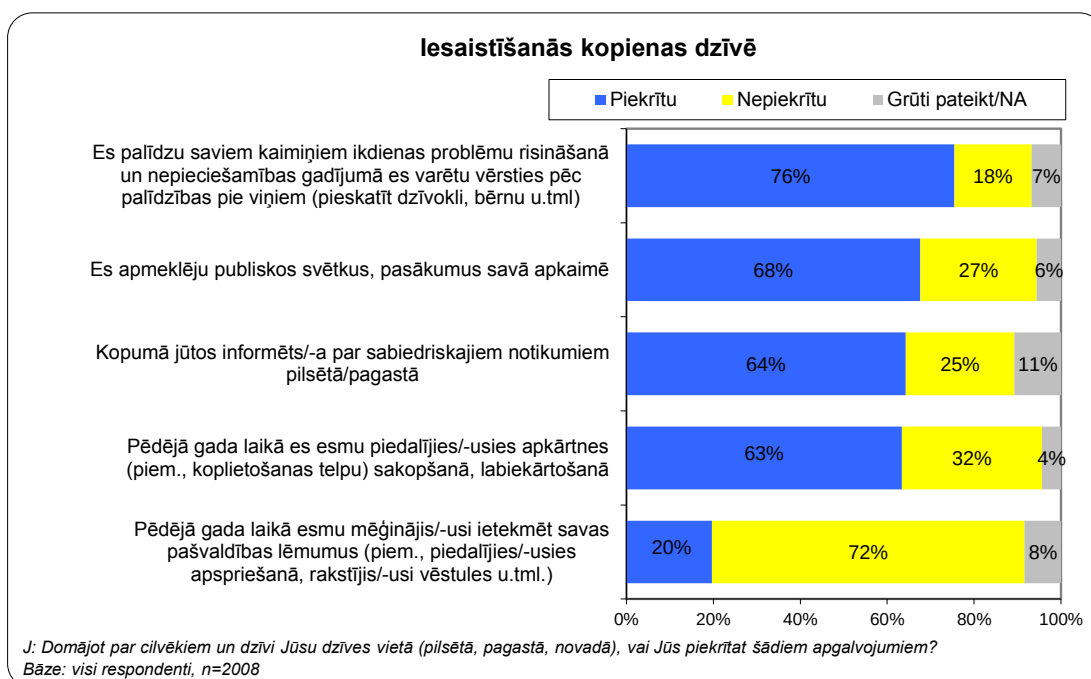
ikdienas pakalpojumi). Tie ir bieži izmantoti pakalpojumi, jo tikai neliels respondentu skaits šos pakalpojumus neizmanto vispār. Liela daļa respondentu šos pakalpojumus izmanto arī Rīgā un citur Latvijā (ārpus novada). Aptaujā nav detalizēti analizēti šie pakalpojumi. Iespējams, respondenti veic pirkumus ārpus savas dzīvesvietas un novada tad, ja iegādājas ilglaicīgas lietošanas lietas (būvmateriālus, sadzīves tehniku utt.) vai apģērbu u.tml., kuru piedāvājums un izvēles iespējas laukos varētu būt ierobežotas; šie pakalpojumi varētu būt savstarpēji saistīti – vedot uz Rīgu pārdošanai izaudzēto, laucinieki galvaspilsētā iepērkas, apmeklē kafējnicu, izmanto bankomātu u.tml.

Nepieciešamību apmeklēt ārstu un izmantot medicīnas pakalpojumus nosaka ne tik daudz izvēle, cik cilvēka veselības stāvoklis. Lai gan samērā liela daļa respondentu izmanto šos pakalpojumus savā dzīvesvietā, daudz ir arī to, kas izmanto šos pakalpojumus citur. Novada centrā un Rīgā pieejami specializētāki un augstākas kvalitātes medicīniskie pakalpojumi, kuru nepieciešamību biežāk nosaka pacienta veselības stāvoklis, ne izvēle.

Atšķirīga situācija ir ar teātru, koncertu, izstāžu, izklaides vai sporta pasākumu apmeklējumiem. Gandrīz trešā daļa respondentu pēdējo 12 mēnešu laikā šādus pakalpojumus nav apmeklējuši vispār, bet samērā lielais pasākumu apmeklējums Rīgā un citur Latvijā var būt skaidrojams ar pasākumu raksturu – teātri gandrīz nemaz nebrauc viesizrādēs ārpus Rīgas, arvien biežāk pasākumi, kas piesaista lielu apmeklētāju skaitu, tiek rīkoti ārpus Rīgas.

Liela daļa respondentu nav iesaistījušies pašdarbībā – aptauja liecina, ka tie ir 83% respondentu. Savukārt lielākā daļa no tiem, kas darbojas pašdarbībā, izmanto iespējas, kas pieejamas dzīvesvietā. Šie dati palīdz izskaidrot aktivitātes 3.2.1. pasākumu vērtējumu. Sakārtotie kultūras un sporta objekti ir labi pamanāmi un visiem zināmi, iedzīvotāji tos atzīst par acīmredzamiem ieguvumiem dzīves kvalitātes uzlabošanai, bet reāli to piedāvātās iespējas izmanto maz. Te varētu būt vairāki pieņēmumi – iespējams, ka piedāvājums neatbilst iedzīvotāju, īpaši gados vecāko, interesēm un iespējām to izmantot (nav transporta iespēju, lai apmeklētu nodarbības) u.tml., iespējams, publisko objektu (saieta namu, sociālās palīdzības centru u.tml.) sakārtošana automātiski nenodrošina lielāku iedzīvotāju aktivitāti.

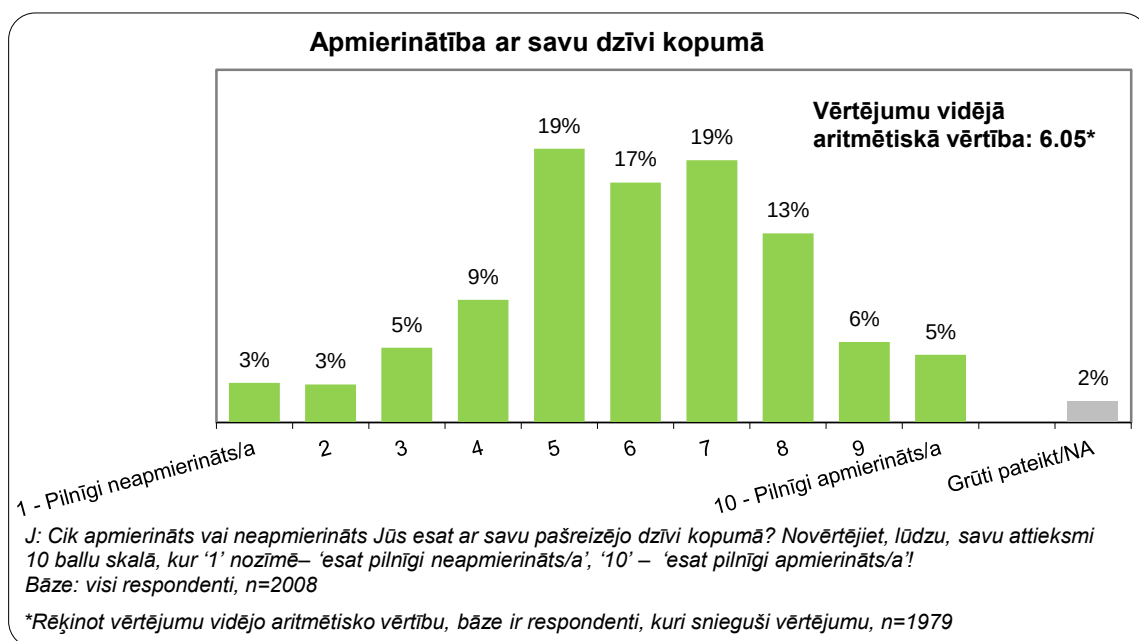
Iesaistīšanās kopienas dzīvē raksturo iedzīvotāju aktivitāti un mobilizēšanos dzīves apstākļu uzlabošanai. Visaktīvāk respondenti iesaistās komunikācijā un sadarbībā ar kaimiņiem (76%), kā arī dažādās publiskās organizētās atpūtas, izklaides aktivitātēs – apmeklējot publiskos svētkus, pasākumus tuvākajā apkaimē (68%).

Divas trešdaļas norādījuši, ka kopumā jūtas informēti par sabiedriskajiem notikumiem dzīves vietā (64%) un vēl gandrīz tikpat norādījuši, ka pēdējo 12 mēnešu laikā piedalījušies apkārtnes sakārtošanā, sakopšanā, labiekārtošanā (63%). Trīs reizes retāka ir iesaistīšanās pašvaldības lēmumu ietekmēšanā, lai risinātu sev būtiskus jautājumus (20%).

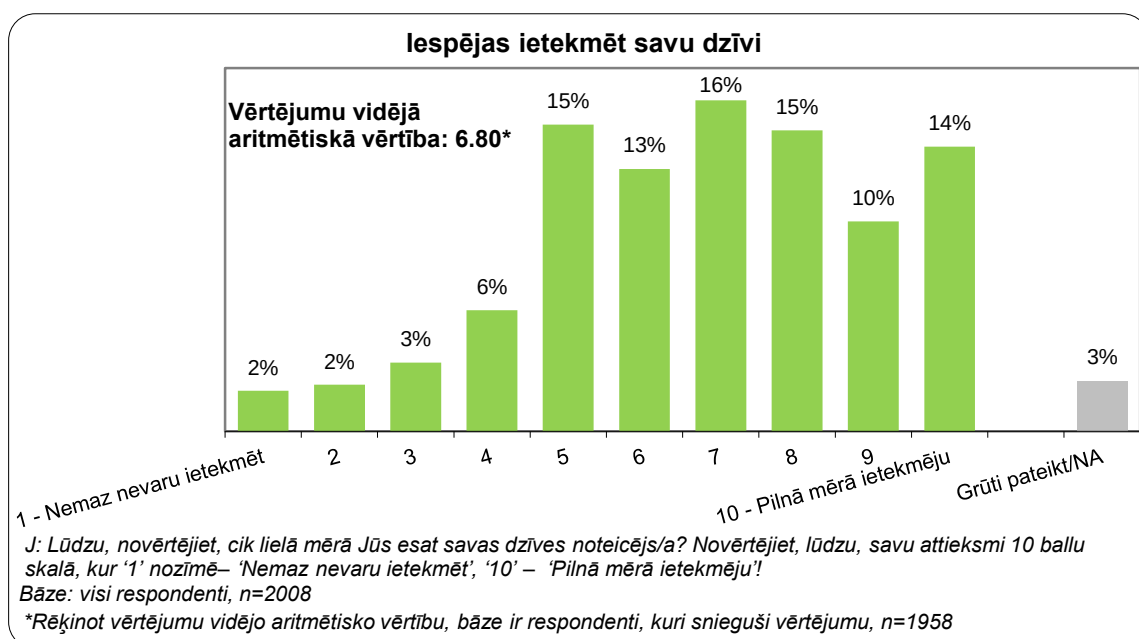
Šie rādītāji indeksā iekļauti netiks, bet izmantojami kā papildus rādītāji dzīves vietas pievilcības, pakalpojumu pieejamības un kvalitātes, kā arī un kopienas aktivitātes vērtējumam salīdzinājumam ar nākamās aptaujas datiem.

Būtisks cilvēka dzīves kvalitātes rādītājs ir apmierinātība ar dzīvi kopumā, kas respondentu vidū ir nedaudz augstāka par skalas viduspunktu „5”.

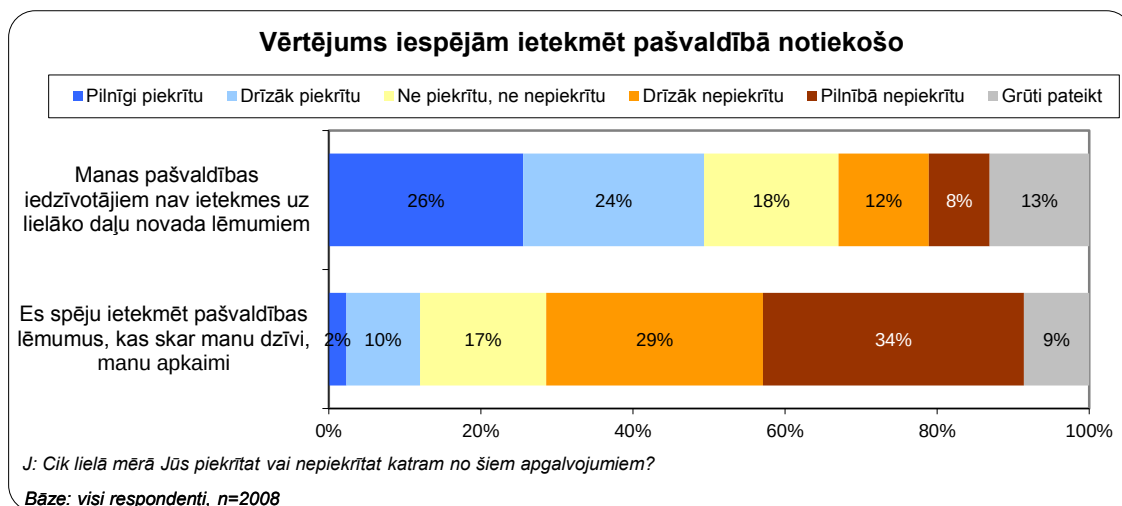

Arī lielākā daļa respondentu snieguši vērtējumus, kas pārsniedz skalas viduspunktu, t.i., robežās no 6-10 apmierinātību ar dzīvi novērtējuši 60% respondentu.

Līdzīgi vērtējama arī pārliecība par spēju ietekmēt savu dzīvi – vidējais vērtējums ir augstāks par skalas viduspunktu, nedaudz vairāk kā divas trešdaļas respondentu (68%) savu iespēju ietekmēt savu dzīvi vērtējuši virs viduspunkta.

Domājot par iespēju ietekmēt pašvaldības lēmumus, respondenti ir samērā skeptiski par savām iespējām – puse atzīst, ka iedzīvotājiem nav ietekmes uz lielāko daļu no pašvaldības lēmumiem (26% pilnībā piekrīt un 24% drīzāk piekrīt apgalvojumam), un tikai 12% pilnībā vai drīzāk piekrīt, ka spēj ietekmēt pašvaldības lēmumus, kas ietekmē respondenta dzīvi, bet 29% drīzāk un 34% pilnībā nepiekrīt šādam situācijas raksturojumam. Tas liecina par iedzīvotāju atsvešinātību no vietējās varas un raksturo iedzīvotāju aktivitāti, gatavību un spēju iesaistīties dzīves apstākļu uzlabošanā, un, iespējams, izskaidro samērā nelielo interesi un zināšanas par LEADER rīkiem / LAP politikas intervences mehānismiem ar LEADER pieeju situācijas uzlabošanai.

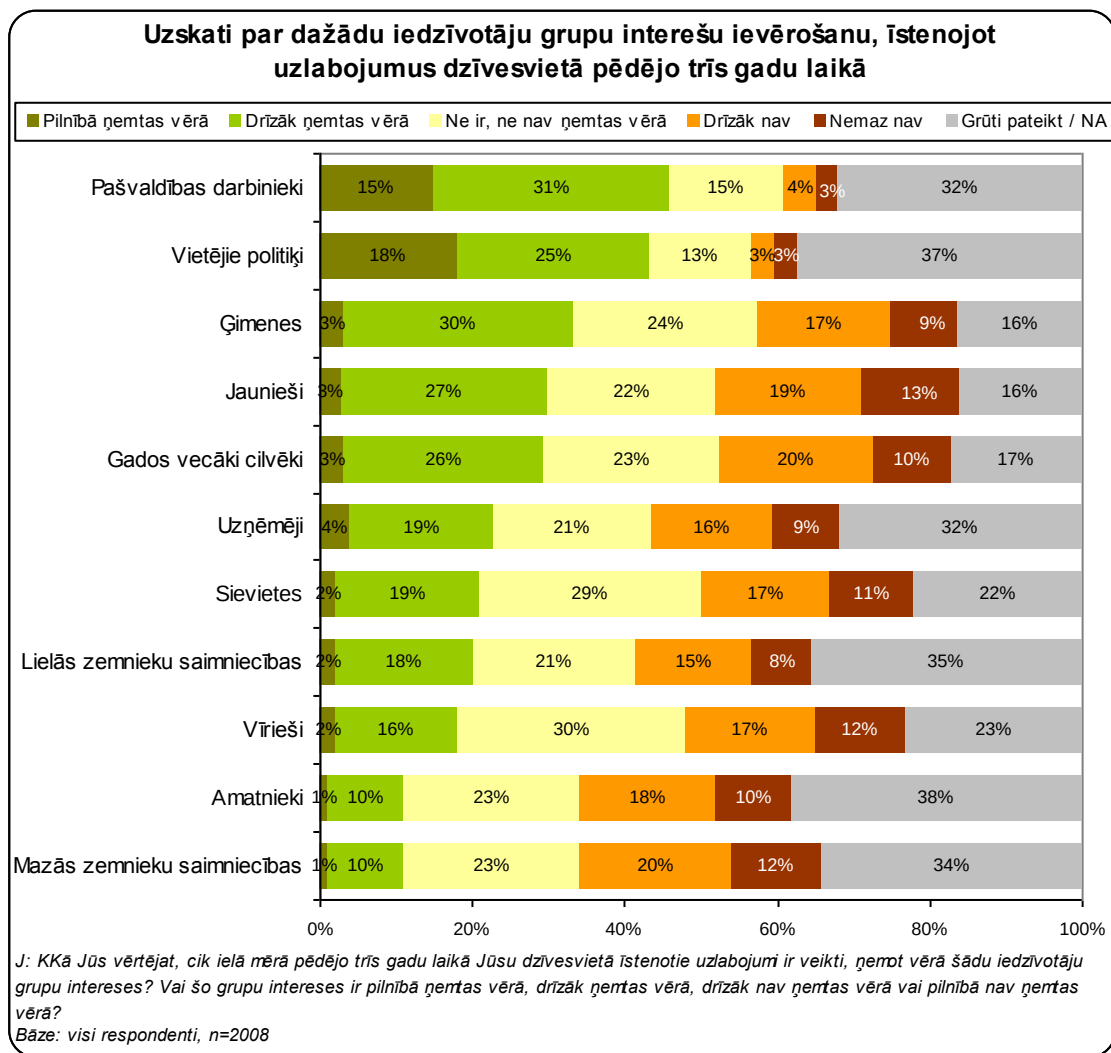

Šie rādītāji indeksā iekļauti netiks, bet izmantojami kā papildus rādītāji dzīves vietas pievilcības, pakalpojumu pieejamības un kvalitātes, kā arī un kopienas aktivitātes vērtējumam salīdzinājumam ar nākamās aptaujas datiem.

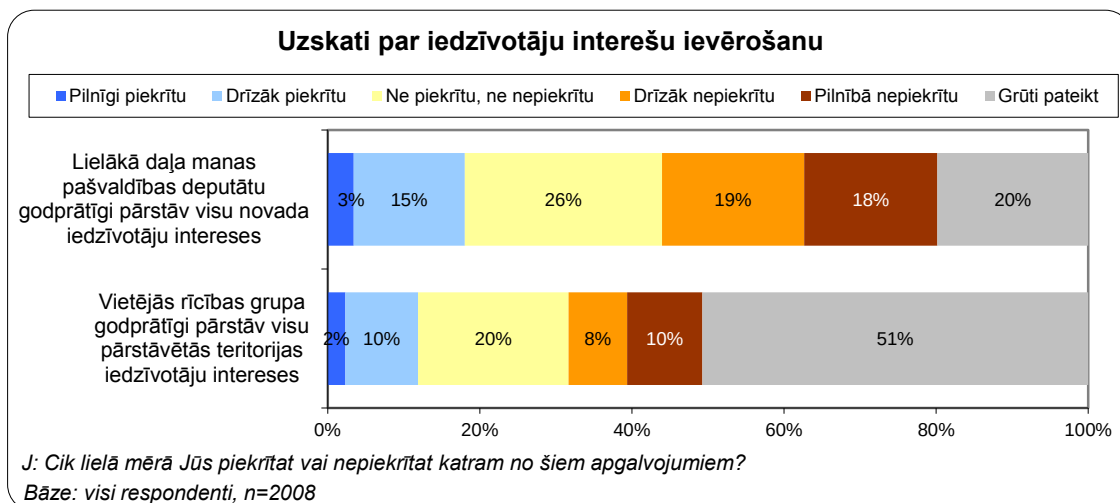
Respondentiem lūdza novērtēt, kas ir bijušas tās iedzīvotāju grupas, kuras visvairāk ieguvušas no respondenta dzīves vietā veiktajiem uzlabojumiem, un respondentu skatījumā tie ir pašvaldības darbinieki (šīs grupas intereses pilnībā vai drīzāk ņemtas vērā 46% respondentu skatījumā) un vietējie politiķi (43%). Nākamās trīs grupas, kuru intereses respondentu skatījumā līdzšinējos uzlabojumos ir pilnībā vai drīzāk ņemtas vērā, ir ģimenes (33%), jaunieši (30%) un gados vecāki cilvēki (29%), tomēr attiecīgi 26%, 32% un 30% uzskata, ka attiecīgo grupu intereses drīzāk vai pilnībā nav ņemtas vērā.

Gandrīz ceturtdaļa respondentu vērtē, ka vērā pilnībā vai drīzāk ir ņemtas uzņēmēju intereses (23%), bet tikpat daudz – 25% tam nepiekrīt, un lielo zemnieku saimniecību intereses (20%), bet 23% tam nepiekrīt. Vissmagāk vērtēta amatnieku (11% piekrīt, 28% nepiekrīt) un mazo zemnieku saimniecību interešu ievērošana (11% uzskata, ka intereses ir drīzāk vai pilnībā ņemtas vērā, 28% uzskata, ka tās drīzāk vai pilnībā nav ņemtas vērā).

Aplūkojot dažādu dzimumu interešu ievērošanu, respondentu skatījumā sieviešu intereses pilnībā vai drīzāk vērā ņemtas biežāk (21%; nepiekrīt 28%) nekā vīriešu (18% pilnībā vai drīzāk piekrīt, 29% pilnībā vai drīzāk nepiekrīt).

Raksturojot pašvaldības un VRG līderu darbību iedzīvotāju interesēs, respondenti pauž informācijas trūkumu (20% attiecībā uz pašvaldības deputātu godprātīgumu, pārstāvēt iedzīvotāju intereses, un vairāk kā puse respondentu, raksturojot VRG godprātīgo rīcību, pārstāvēt visu iedzīvotāju intereses), tomēr kopumā 18% pilnībā vai drīzāk piekrīt, ka pašvaldības deputāti strādā godprātīgi visu iedzīvotāju interesēs (27% tam pilnībā vai drīzāk nepiekrīt), un 12% uzskata, ka VRG pārstāvji godprātīgi pārstāv visu iedzīvotāju intereses, kamēr 18% tam pilnībā vai drīzāk nepiekrīt.

Secinājums

Raksturojot dzīves vietas un kopienas kvalitāti, tika sniegts dzīves vietas, iesaistīšanās, pakalpojumu izmantošanas, dažādu grupu interešu ievērošanas un pārvaldes kvalitātes un VRG darba kvalitātes raksturojums respondentu skatījumā.

Kopumā respondenti dzīves vietu vērtē pozitīvi, tomēr ir daudz negatīvāk noskaņoti, raksturojot savas individuālās iespējas dzīves vietā (pašrealizēties, sasniegt mērķus, profesionāli darboties). Lai arī respondenti iesaistās sadarbībā, komunikācijā ar kaimiņiem, apmeklē publiskus pasākumus dzīves vietā, apkārtnes uzkopšanas talkas, kopumā ir apmierināti ar savu dzīvi un vērtē, ka ir noteicēji pār savu dzīvi, tomēr iesaistīšanās dzīves vietai un personiski svarīgu lēmumu pieņemšanā visu respondentu vidū ir zemāka, un to apliecina arī samērā zemais savu spēju vērtējums ietekmēt politiskos lēmumus, kas skar dzīves vietu, apkaimi. Domājot par LAP un dzīves kvalitātes novērtējumu, šī ir būtiska fona informācija, kas jāņem vērā, jo, ļoti iespējams, ka tas ietekmē arī iedzīvotāju interesi, spēju un varēšanu iesaistīties LAP 3.un 4. ass ietvaros pieejamu iespēju izmantošanai.

Netieša saikne ar LAP 3.un 4. ass pasākumu mērķiem ļaus novērtēt pasākumu ietekmi uz dzīves kvalitāti, ja atkārtotā aptaujā iedzīvotāju rīcībspējas subjektīvais vērtējums un individuālo iespēju vērtējums būs pieaudzis.

4.1.2. Dzīves vietas dažādu aspektu kvalitātes raksturojums

Šajā apakšnodaļā raksturoti dzīves kvalitāti raksturojošie aspekti – dažādu iespēju, pakalpojumu kvalitāte, pieejamība, sabiedriskās un kultūras dzīves uzlabošanās, kas ir minēti kā 3. un 4. ass pasākumu mērķi un konceptuāli raksturo dzīves kvalitātes dzīves vietā produktīvos (*livelihoods*) un dzīves vides kvalitātes (*liveability*) elementus. Atbilstoši strukturēta arī apakšnodaļa. Šajā apakšnodaļā fiksēta dzīves kvalitātes rādītāju bāzes vērtības, kuru izmaiņas atkārtotā pētījumā ļaus novērtēt izmaiņas, tās saistot ar konkrētu pasākumu īstenošanu. Konkrētu pasākumu saistība ar dzīves kvalitātes aspektu un to izmaiņu vērtējumu (bez ietekmes kvalitatīva izvērtējuma, kas korekti nav pašlaik iespējams bez vienotām bāzes rādītāju vērtībām kā atskaites punkta) sniegta 4.4.apakšnodaļā, kurā sniegtas atbildes uz pasākumu jautājumiem.

Dzīves kvalitātes aspekti analizēti, izmantojot respondentu spontāni nosauktas atbildes par galvenajiem uzlabojumiem dzīves vietā, kā arī, lūdzot novērtēt apmierinātību ar dažādiem iepriekš definētiem apgalvojumiem.

Lai novērtētu respondentu skatījumā būtiskākās izmaiņas dzīves vietā, respondentiem tika uzdots jautājums "*Lūdzu, pastāstiet, kādi pēdējo 3 gadu laikā ir bijuši galvenie uzlabojumi Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā)!*", kur cilvēki paši saviem vārdiem formulēja novērotās pozitīvās izmaiņas. Atvērtajos jautājumos minētās atbildes raksturo vajadzības un pamanītos uzlabojumus

lauku teritorijās un līdztekus ar slēgtajiem jautājumiem ir izmantojami, lai identificētu to, ko cilvēki pamana, novērtē bez īpaša atgādinājuma (skatīt 1.tabulu „Uzlabojumi dzīves vietā pēdējo trīs gadu laikā iedzīvotāju skatījumā” 6.1.pielikumā). Par pozitīvu būtu uzskatāma LAP 3. un 4.ass pasākumiem atbilstošu uzlabojumu, norīšu minēšana.

Kopumā raksturojot respondentu sniegtās atbildes, redzams, ka pārsvarā respondenti pamana dažādas publiskās infrastruktūras uzlabošanas lietas – kultūras, sporta un sabiedriskās būves (37%), sakoptu apkārtni, izveidotas vai atjaunotas atpūtas vietas (31%), ceļus (29%), izglītības būves un iespējas (skolas un bērnudārzi) – 17%, tāpat respondenti pamanījuši arī dažādu ikdienas pakalpojumu saņemšanas iespēju un kvalitātes uzlabošanas (piemēram, iepirkšanās, sakaru, sabiedriskā transporta u.tml. pakalpojumi, dažādi mājokļa uzlabojumi) – 15% un uzlabojumus komunālo pakalpojumu jomā – 14%.

Katrs divpadsmitais respondents (8%) novērtējis, ka dzīves vietā pēdējo 3 gadu laikā ir uzlabojušies sociālie un ekonomiskie procesi pašvaldībā un pārvaldība (lielāko daļu atbilžu veido sociālā palīdzība – 3%, bet minētas arī citas lietas, piemēram, uzņēmējdarbības, tūrisma, lauksaimniecības attīstība), bet 4% minējuši uzlabojumus, kas ir atsevišķu grupu interesēs – maznodrošinātajiem (2%), cilvēkiem, kas dzīvo apdzīvotu vietu centros (1%) u.tml. ar uzņēmējdarbību saistītos pamana krietni retāk.

Jāpiebilst, ka 15% respondentu norādījuši, ka viņu dzīves vietā nekas nav mainījies, palicis labāk, un tādas atbildes biežāk snieguši lauku, nelielu ciematu iedzīvotāji (17%) nekā respondenti pilsētās (8%), biežāk Latgalē (21%) un Vidzemē (19%) aptaujātie, bet retāk – Zemgalē aptaujātie (9%). 8% respondentu nezināja, viņiem bija grūti nosaukt kādus uzlabojumus dzīves vietā pēdējo 3 gadu laikā, bet 1% gadījumu nebija atbildes.

Kultūras namu sakārtošana ir nozīmīgs nosacījums kultūras dzīves aktivizēšanai, tomēr tas nenotiek automātiski. No vienas puses – publiskie objekti ir visiem ļoti redzams dzīves vides uzlabojums, no otras puses – tie prasa ievērojamus ieguldījumus ilgtermiņā. LAP pašlaik vairāk fokusējas uz šo objektu sakārtošanu, mazāk uz atbalstu aktivitātēm, kas tieši veicinātu kultūras dzīvi – finansiāli atbalstot dažādas aktivitātes – izglītojot un algojot pašdarbības un interešu izglītības speciālistus. Ievērojamus līdzekļus ilgtermiņā prasa publisko objektu uzturēšana un ekspluatācija. Turpinot sarukt iedzīvotāju skaitam un blīvumam laukos tā kļūs par vēl smagāku slogu pašvaldību budžetiem.

Raksturojot apmierinātību ar dažādiem dzīves kvalitātes aspektiem, respondenti visaugstāk vērtē ar apkārtni, dabu ainavu (pilnībā vai drīzāk apmierina 84% respondentu) un vides kvalitāti (pilnībā vai drīzāk apmierina 75% respondentu), kā arī ar sakarus – radio (80%), telefona (77%) un televīzijas (71%) signāla kvalitāti un interneta pieejamību (pilnībā vai drīzāk apmierina 67%). Tomēr ar apkārtējās vides kvalitāti (pilnībā vai drīzāk nav apmierināti 13%) un televīzijas signāla kvalitāti (14%) ir vairāk kā desmitā daļa neapmierināto.

Vislielākā neapmierinātība ir ar iespējām izmantot dažādus sadzīves pakalpojumus (33% neapmierināti), tūrisma objektiem, izklaides iespējām tūristiem (33%), veselības aprūpes pakalpojumiem (34% neapmierināto), sabiedriskā transporta kursēšanas biežumu (35% neapmierināto), iespējām ietekmēt pašvaldības lēmumus, kas skar respondenta dzīvi (41%) un ielu, ceļu stāvokli (63% neapmierināto). Vidēji samērā neapmierināti respondenti ir arī ar iespējām apgūt tradicionālās amatu prasmes un iedzīvotāju, sabiedrisko organizāciju aktivitāti (vērtējums ir robežās no „ne apmierināts, ne neapmierināts” līdz „drīzāk neapmierināts”, skatīt 2.grafiku „Apmierinātība ar dzīves kvalitāti dzīves vietā (biežumu sadalījumi)” un 3. grafiku „Apmierinātība ar dzīves kvalitāti dzīves vietā (vidējie aritmētiskie rādītāji) 6.1. pielikumā).

Apmierinātības ar dzīves dažādiem dzīves kvalitātes aspektiem vērtējums tiks iekļauts dzīves vietas pievilcības indeksā, kur dažādi aspekti analizēti dažādās grupās.

Raksturojot dažādu dzīves kvalitātes aspektu izmaiņas dzīves vietā pēdējo 3 gadu laikā, respondenti visatzinīgāk vērtējuši izmaiņas apkārtnē, ainavā (49% norādījuši, ka situācija šajā jomā ir noteikti vai drīzāk uzlabojusies), interneta pieejamībā un kvalitātē (attiecīgi 46% un 42% aptaujāto izmaiņas novērtē pozitīvi), kā arī telefona sakaru kvalitātē (44% novērtējuši pozitīvi).

Salīdzinoši kritiskāk (robežās no „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” līdz „drīzāk pasliktinājušās”) vērtētas izmaiņas tādās jomās kā iespējas apgūt tradicionālās amata prasmes, iespējas saņemt sadzīves pakalpojumu, iespējas atrast vajadzībām atbilstošu mājokli un iedzīvotāju, sabiedrisko organizāciju aktivitāte, veselības aprūpes nodrošinājumā, sabiedriskā transporta kursēšanas maršrutu un biežuma nodrošinājumā, kā arī iespējās ietekmēt pašvaldības lēmumus, kas skar respondenta dzīvi (skatīt 4. grafiku „Vērtējums dzīves kvalitātes izmaiņām dzīves vietā (biežumu sadalījumi)” un 5. grafiku „Vērtējums dzīves kvalitātes izmaiņām dzīves vietā (vidējie aritmētiskie rādītāji)” 6.1. pielikumā).

Izvērtējot apmierinātības ar dažādiem dzīves kvalitātes aspektiem, izmaiņu vērtējuma un nepieciešamā atbalsta vērtējumu dažādām jomām (par to vairāk 4.3.1.nodaļā) saistību ar dažādu pakalpojumu izmantošanu, redzams, ka kopumā respondenti, kas dažādus pakalpojumus un iespējas izmantojuši dzīves vietā vai kādā citā vietā novada ietvaros, kopumā ar attiecīgo jomu ir apmierinātāki, pozitīvāk vērtē izmaiņas tajā pēdējo 3 gadu laikā, kā arī augstāk vērtē nepieciešamību šo jomu atbalstīt ierobežotu finanšu situācijā. Savukārt respondenti, kuri dažādus pakalpojumus un iespējas pēdējā gada laikā nav izmantojuši, apmierinātību ar attiecīgo jomu vērtē zemāk, kritiskāk vērtē izmaiņas pēdējo 3 gadu laikā šajā jomā, kā arī zemāk vērtē nepieciešamību šo jomu atbalstīt.

Raksturojot sakarības atsevišķās dzīves kvalitātes jomās, respondenti, kuri pēdējā gada laikā ir iepirkušies dzīves vietā, šīs iespējas un to izmaiņas vērtē augstāk par tiem, kuri to nav darījuši (robežās no "drīzāk apmierināts" līdz "ne apmierināts, ne neapmierināts" un "drīzāk uzlabojušās" līdz "ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās" tiem, kas dzīves vietā ir iepirkušies, salīdzinājumā ar vērtējumu robežās no "ne apmierināts, ne neapmierināts" līdz "drīzāk neapmierināts”) un "ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās" līdz "drīzāk pasliktinājušās" tiem, kuri dzīves vietā nav iepirkušies), savukārt zemāk novērtējuši nepieciešamību ierobežotu līdzekļu apstākļos atbalstīt šo jomu (robežās no "tādam, kāds tas ir pašlaik" līdz "drīzāk mazākam" salīdzinājumā ar tiem, kuri nav iepirkušies dzīves vietā un uzskata, ka atbalstam jābūt robežās no "drīzāk lielākam" līdz "tādam, kāds tas ir pašlaik"). Respondenti, kas ir iepirkušies citā vietā novada ietvaros, ir mazāk apmierināti ar iepirkšanās iespējām un to izmaiņām dzīves vietā, un augstāk vērtē vajadzību atbalstīt iepirkšanās iespēju uzlabošanu dzīves vietā nekā tie, kuri nav iepirkušies novada ietvaros.

Raksturojot dažādu sadzīves pakalpojumu izmantošanu, vidēji apmierinātāki ir tie, kas vienu no šiem pakalpojumiem - bankomātu - izmanto dzīves vietā (robežās no "drīzāk apmierināts" līdz "ne apmierināts, ne neapmierināts" salīdzinājumā ar "ne apmierināts, ne neapmierināts" līdz "drīzāk neapmierināts”), tāpat viņi pozitīvāk vērtē izmaiņas, lai gan tās abās grupās vērtētas zem vidējā (robežās no "ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās" līdz "drīzāk pasliktinājušās”). Nav statistiski nozīmīgu atšķirību viedoklī par atbalsta nepieciešamību sadzīves pakalpojumu nodrošināšanai, tas abās grupās ir robežās no "drīzāk lielākam" līdz "tādam pašam, kā līdz šim”.

Respondenti, kuri bankomātu izmantojuši kādā vietā ārpus dzīves vietas novada ietvaros, ir mazāk apmierināti ar iespējām izmantot sadzīves pakalpojumus un izmaiņām šajās iespējās nekā tie, kas bankomātu novada ietvaros ārpus dzīves vietas nav izmantojuši, un uzskata, ka šo iespēju nodrošināšanai nepieciešams lielāks atbalsts.

Respondenti, kas dzīves vietā pēdējā gada laikā izmantojuši citus sadzīves pakalpojumus, ir vidēji statistiski nozīmīgi apmierinātāki un augstāk vērtē izmaiņas šajā jomā dzīves vietā (robežās no "drīzāk apmierināts" līdz "ne apmierināts, ne neapmierināts" un "drīzāk uzlabojusies" līdz "ne uzlabojusies, ne pasliktinājusies" salīdzinājumā ar "ne apmierināts, ne

neapmierināts" līdz "drīzāk neapmierināts" un "ne uzlabojusies, ne pasliktinājusies" līdz "drīzāk pasliktinājusies"). Tomēr pakalpojumu izmantošana novada ietvaros, bet ārpus dzīves vietas ir saistīta ar zemāku apmierinātību un augstāku vērtējumu atbalsta piešķiršanai jomas attīstībai, līdzīgi, kā ar iepirkšanās iespējām. Iespējams, ka tas ir saistīts ar šo ikdienas pakalpojumu pieejamību, kuru apgrūtina zemais ceļu un sabiedriskā transporta apmierinātības un izmaiņu vērtējums.

Vidējā apmierinātība ar pakalpojumiem un iespējām dzīves vietā, izmaiņu vērtējums pēdējo 3 gadu laikā un nākotnē nepieciešamā atbalsta vērtējums jomai atkarībā no pakalpojuma vai iespējas izmantošanas vietas pēdējo 12 mēnešu laikā (vidējais aritmētiskais vērtējums)

	Apmierinātība ar pakalpojumiem (1 - "pilnībā apmierina", 5- "pilnībā neapmierina")	Izmaiņu vērtējums pakalpojumu nodrošināšanā (1 - "noteikti uzlabojusies", 5 - "noteikti pasliktinājusies")	Nepieciešamais atbalsts pakalpojuma, iespēju nodrošināšanai (1 - "noteikti lielākam", 5 - "noteikti mazākam")
<i>Veselības aprūpes, medicīnas pakalpojumi</i>			
..izmantojis savā dzīves vietā (pilsētā, pagastā), n=1222	3,00	3,37	2,04
.. izmantojis kādā citā pilsētā vai pagastā pašreizējā novada ietvaros, n=617	3,39	3,45	1,87
..pēdējā gada laikā nav izmantojis, n=227	3,75	3,85	2,57
<i>Ikdienas sadzīves pakalpojumi kafejnīca, frizētava u.tml.)</i>			
.. izmantojis savā dzīves vietā (pilsētā, pagastā), n=937	2,51	2,94	2,68
.. izmantojis kādā citā pilsētā vai pagastā pašreizējā novada ietvaros, n=674	3,39	3,33	2,48
..pēdējā gada laikā nav izmantojis, n=328	3,57	3,55	3,22
<i>Kultūras (teātris, koncerti, izstādes), izklaides vai sporta pasākumu apmeklēšana</i>			
.. izmantojis savā dzīves vietā (pilsētā, pagastā), n=778	2,44	2,73	2,61
.. izmantojis kādā citā pilsētā vai pagastā pašreizējā novada ietvaros, n=413	2,75	2,89	2,63
..pēdējā gada laikā nav izmantojis, n=641	3,83	3,80	3,39
<i>Pašdarbības iespējas (kolektīvā, studijā)</i>			
.. izmantojis savā dzīves vietā (pilsētā, pagastā), n=248	2,02	2,57	2,30
.. izmantojis kādā citā pilsētā vai pagastā pašreizējā novada ietvaros, n=56	2,76	2,78	2,39
..pēdējā gada laikā nav izmantojis, n=1670	3,67	3,70	3,21

Raksturojot apmierinātību ar veselības aprūpes pakalpojumiem un to izmantošanas vietu, respondenti, kas veselības aprūpes pakalpojumus izmantojuši dzīves vietā, augstāk vērtē apmierinātību un izmaiņas šajā jomā (kaut gan abās grupās tās ir zem vidējā, t.i., no "ne apmierināts, ne neapmierināts " līdz "drīzāk neapmierināts" un "ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās" līdz "drīzāk pasliktinājušās"), un šajā jomā, atšķirībā no ikdienas pakalpojumiem un iepirkšanās, respondenti arī augstāk vērtējuši nepieciešamību atbalstīt veselības aprūpes nodrošināšanu. Ļoti iespējams, ka tas saistīts ar kopējos situāciju veselības aprūpes jomā un lauku iedzīvotāju demogrāfisko sastāvu (iedzīvotāju novecošanos).

Respondenti, kas veselības aprūpes pakalpojumus ir saņēmuši kādā vietā novada ietvaros, bet ārpus dzīves vietas, ar pakalpojumiem ir mazāk apmierināti un būtiski augstāk vērtē nepieciešamību pēc atbalsta veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanai (atbalstam jābūt "noteikti lielākam" līdz "drīzāk lielākam" salīdzinājumā ar "drīzāk lielākam" līdz "tādam pašam, kā līdz šim"). Arī tie, kas veselības aprūpes pakalpojumu izmantošanai dodas uz Rīgu, ar

veselības pakalpojumiem dzīvesvietā ir mazāk apmierināti, nekā tie, kas tos saņem uz vietas, un tie, kas pasākumus saņem citur Latvijā, augstāk vērtē nepieciešamību atbalstīt to nodrošināšanu, bet tie, kas veselības aprūpes pakalpojumus pēdējā gada laikā nav izmantojuši vispār, zemāk vērtē savu apmierinātību ar tiem, izmaiņas jomā, kā arī to nodrošināšanai nepieciešamo atbalstu.

Izglītības iespēju (skolu, bērnudārzu) vērtējums un dažādu mācību iespēju izmantošana arī ir savstarpēji saistīti. Respondenti, kas mācās dzīves vietā, augstāk vērtē kvalitāti un pozitīvāk - izmaiņas šajā jomā (lai arī izmaiņas kopumā vērtētas negatīvi), savukārt zemāk vērtē nepieciešamo atbalstu izglītībai, nekā tie, kuri dzīves vietā nemācās.

Raksturojot kultūras dzīvi un dažādu kultūras un izklaides pasākumu apmeklēšanu un iesaistīšanos tajos, respondenti, kas pasākumus ir apmeklējuši un kultūraktivitātēs iesaistījušies dzīves vietā, ir apmierinātāki, augstāk vērtē izmaiņas jomā pēdējo 3 gadu laikā, kā arī nepieciešamo atbalstu šai jomai, un līdzīga sakarība ir attiecināma arī uz respondentiem, kuri apmeklējuši kultūras pasākumus un darbojušies kultūras aktivitātēs novada teritorijā ārpus dzīves vietas, lai gan apmierinātība, izmaiņu un nepieciešamā atbalsta vērtējums ir vidēji nedaudz zemāki, nekā respondentiem, kas pasākumus apmeklējuši dzīves vietā. Tie, kas pēdējā gada laikā šādus pasākumus nav apmeklējuši un nav iesaistījušies dažādos pašdarbības kolektīvos (attiecīgi 32% un 83%), apmierinātību, izmaiņas un nepieciešamo atbalstu jomai statistiski nozīmīgi vērtē zemāk.

Ar dažādiem tūrisma objektiem, izklaides iespējām tūristiem daudz apmierinātāki ir tie respondenti, kas savā dzīves vietā pēdējā gada laikā ir devušies pārgājienā, izbraukumā, nodarbojušies ar aktīvo atpūtu, viņi augstāk vērtē arī izmaiņas šajā jomā un nepieciešamību attīstīt šo jomu. Apmierinātāki ar situāciju jomā un lielāku atbalstu vēlas arī tie, kas ar aktīvo atpūtu nodarbojušies novada ietvaros, nekā tie, kuri to nav darījuši; tas pats attiecas arī uz aktivitāti citur Latvijā un ārzemēs, bet respondenti, kas ar to nav nodarbojušies (45%), ir ievērojami neapmierinātāki, zemāk vērtē izmaiņas un nepieciešamo atbalstu šīm jomām.

Līdzīgi ir arī ar sportu - tie, kas ar to ir nodarbojušies dzīves vietā, citā vietā novada ietvaros vai citur Latvijā, ir apmierinātāki, labāk vērtē izmaiņas un augstāk vērtē nepieciešamo atbalstu; tie, kas ar sportu nodarbojušies arī Rīgā, augstāk vērtē nepieciešamo atbalstu, bet tie, kuri ar sportu pēdējo 12 mēnešu laikā nav nodarbojušies (un tās ir gandrīz divas trešdaļas respondentu - 65%), apmierinātību, izmaiņas un nepieciešamo atbalstu jomai vērtē zemāk.

Secinājums

Raksturojot cilvēku apmierinātību ar dažādiem dzīves kvalitātes aspektiem, analizēti uzlabojumi, kurus respondenti pamanījuši pēdējo 3 gadu laikā, apmierinātība ar dažādām dzīves kvalitātes jomām, kā arī izmaiņu vērtējums šajās jomās saistībā ar dažādu pakalpojumu un iespēju izmantošanu.

Visbiežāk pamanītās pozitīvās izmaiņas ir saistītas ar publiskās infrastruktūras objektiem. Aptaupjātie visapmierinātākie ir ar dabu, vides kvalitāti, arī radio un TV sakariem, savukārt kritiskāk tiek vērtēta izglītība, veselības aprūpe, transports, kur pēdējo gadu laikā valsts politikā ir notikušas būtiskas izmaiņas un pakalpojumu apjoma samazināšanos, līdz ar to nav pārsteidzoši, ka subjektīvais dzīves kvalitātes jomas vērtējums ir zemāks.

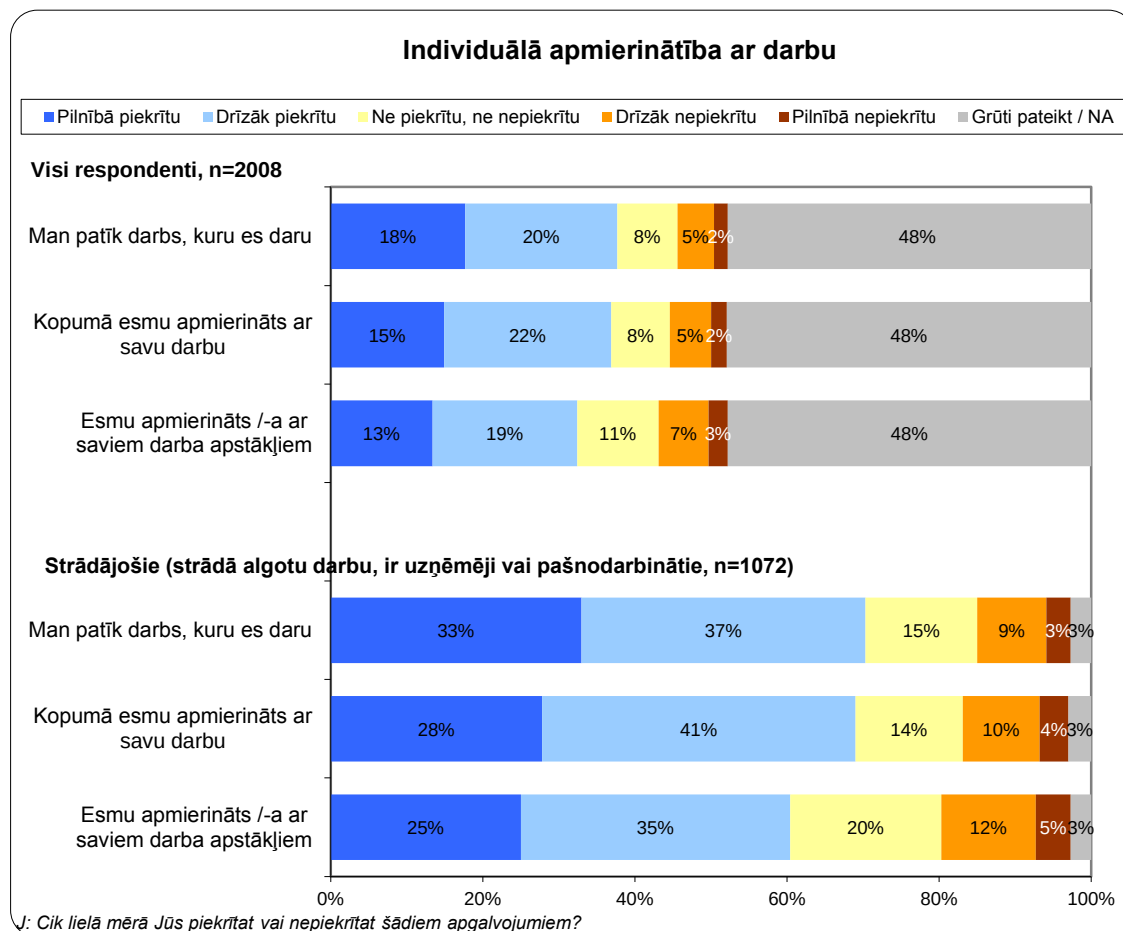
Apmierinātību un izmaiņu vērtējumu (kā arī atbalsta nepieciešamības vērtējumu) kādā dzīves kvalitātes jomā ietekmē pakalpojuma, iespējas izmantošana (tie, kas to izmanto, parasti vērtē augstāk) un pakalpojuma izmantošanas vieta, un parādās divas tendences. Iepirkšanās un sadzīves pakalpojumu, kā arī veselības aprūpes izmantošanas jomā būtiska ir pakalpojuma pieejamība tuvu respondenta dzīves vietai, t.i., apmierinātāki ar kvalitāti un izmaiņām ir tie, kuri pakalpojumus izmanto dzīves vietā, mazāk apmierināti ir tie, kuri pakalpojumu izmanto citā vietā novada ietvaros vai Rīgā, bet šiem respondentiem augstāka prioritāte ir atbalstam šai jomai ierobežota finansējuma apstākļos; tas ir saistīts ar pakalpojuma pieejamību, ko, iespējams, var

risināt ar dažādiem transporta pakalpojumu risinājumiem vai sociālā darba pakalpojumiem. Kultūras, sporta, tūrisma jomā respondenti, kas šīs iespējas izmanto, šajās aktivitātēs iesaistās, ar tām kopumā vidēji ir apmierinātāki, pozitīvāk vērtē izmaiņas tajās un uzskata, ka tām ir vajadzīgs lielāks atbalsts.

4.1.3. Uzņēmējdarbība un nodarbinātība dzīves vietā

Uzņēmējdarbības iespēju vērtējums iedzīvotāju skatījumā raksturo lauku ekonomikas aktivitāti un daudzveidību VRG teritorijās. Raksturota iedzīvotāju individuālā apmierinātība ar darbu, uzņēmējdarbības un nodarbinātības iespēju raksturojums respondenta dzīves vietā, kā arī vērtējums par izmaiņām uzņēmējdarbības un nodarbinātības iespējās pēdējo 3 gadu laikā.

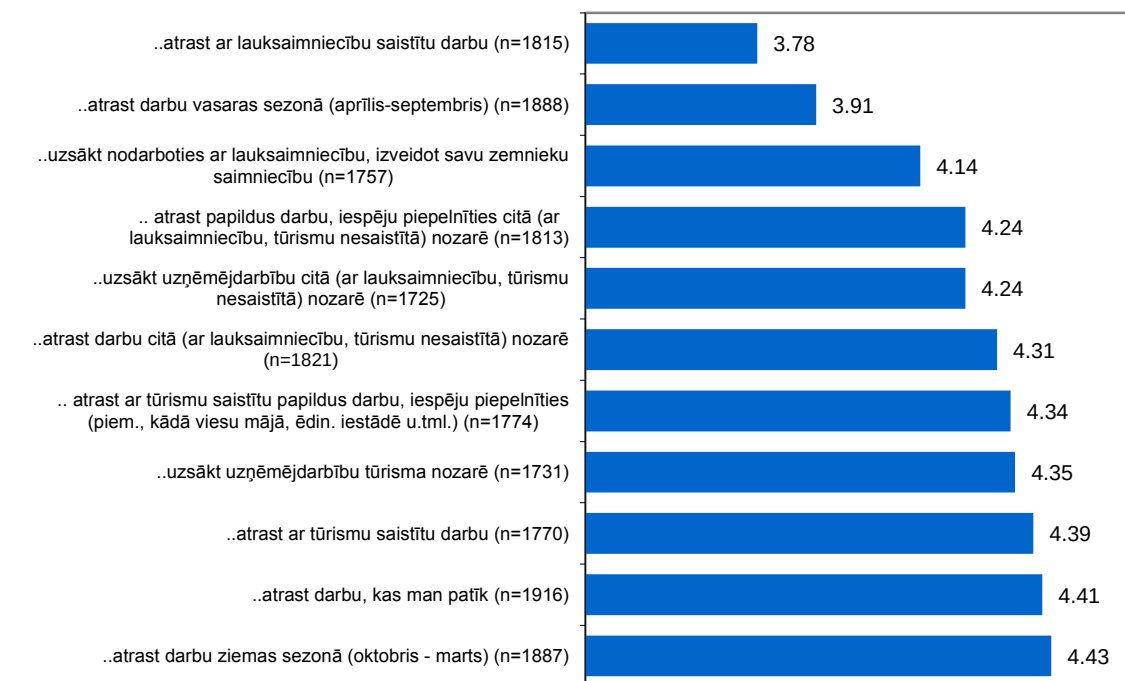
Kopumā apmierinātību ar darbu ir raksturojuši nedaudz vairāk kā puse aptaujāto (52%). Aplūkojot nodarbināto respondentu vērtējumu par darbu, lielākā daļa piekrīt vai drīzāk piekrīt apgalvojumiem „Man patīk darbs, kuru es daru” (70%) un „Kopumā esmu apmierināts ar savu darbu” (69%), nedaudz zemāka ir apmierinātība ar darba apstākļiem (60%). Līdzīgu tendenci apmierinātībā ar darbu raksturo arī vidējie aritmētiskie rādītāji (skatīt 6. grafiku „Individuālā apmierinātība ar darbu (vidējie aritmētiskie rādītāji)” 6.1. pielikumā).

Raksturojot nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju daudzveidību, respondentiem lūdza novērtēt 11 apgalvojumus par darbu, papilddarba atrašanas un uzņēmējdarbības uzsākšanas iespējām dzīves vietā lauksaimniecībā, tūrisma nozarē un ar tūrismu un lauksaimniecību nesaistītās jomās.

Visaugstāk respondenti novērtējuši iespējas atrast darbu lauksaimniecībā un atrast darbu vasaras sezonā (aprīlis –septembris), ļoti viegli vai drīzāk viegli tas būtu attiecīgi 16% un 12% respondentu, vidējais vērtējums robežās no „ne viegli, ne grūti” līdz „drīzāk grūti”, pārējām nodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanas iespējām vidējais vērtējums atrodas robežās no „drīzāk grūti līdz ļoti grūti”.

Uzņēmējdarbības un nodarbinātības raksturojums dzīvesvietā (vidējie aritmētiskie rādītāji)

J: Ja Jums būtu tāda nepieciešamība, cik viegli vai grūti Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā vai novadā) vai tās tuvumā būtu .. (vērtējumi skalā no "1", kas nozīmē "ļoti viegli", līdz "5", kas nozīmē "ļoti grūti").

Bāze: respondenti, kuri sniedza vērtējumu

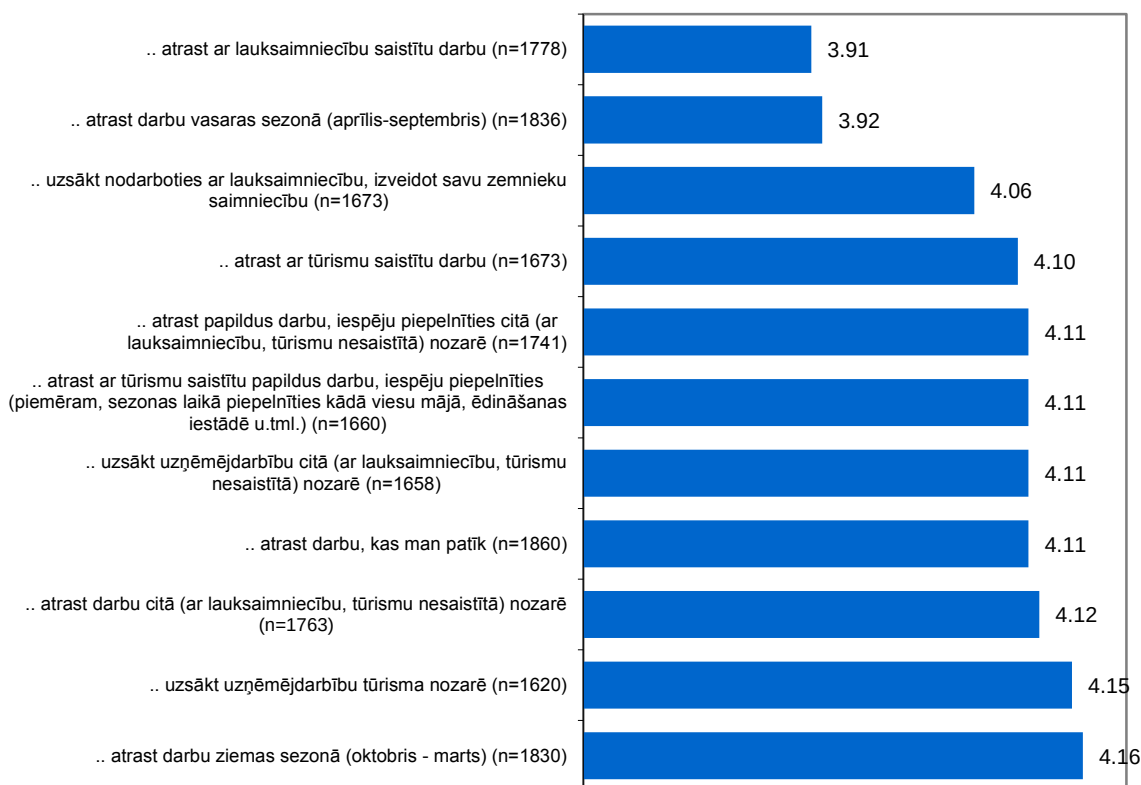
Vidēji viszemāk vērtētas iespējas atrast darbu tūrisma nozarē, atrast darbu, kas patīk un atrast darbu tūrisma sezonā. (skatīt arī 7. grafiku „Uzņēmējdarbības un nodarbinātības raksturojums dzīves vietā (biežumu sadalījumi)” 6.1. pielikumā).

Jāpiebilst, ka jaunu darba vietu veidošana ar lauksaimniecību un tūrisma nesaistītās jomās un jaunu darba vietu veidošana lauksaimniecībā ir starp iedzīvotāju skatījumā prioritārajām jomām, kurām ierobežotu līdzekļu apstākļos ir nepieciešams noteikti vai drīzāk palielināt atbalstu (skat. 4.1.3. apakšnodaļu).

Šī informācija iekļauta nodarbinātības un uzņēmējdarbības indeksā, un indeksa ietvaros detalizētāk analizēta nākamajā apakšnodaļā.

Vērtējot nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju izmaiņas pēdējo 3 gadu laikā, respondenti ir bijuši ļoti kritiski: izņemot iespējas atrast darbu lauksaimniecībā un atrast darbu vasaras sezonā, kas vidēji vērtētas robežās no „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” līdz „drīzāk pasliktinājušās”, pārējās iespējas vērtētas robežās no „drīzāk pasliktinājušās” līdz „noteikti pasliktinājušās” (skatīt arī 8. grafiku „Vērtējums izmaiņām pēdējo trīs gadu laikā uzņēmējdarbības un nodarbinātības iespējām dzīves vietā (biežumu sadalījumi)” 6.1. pielikumā)

Vērtējums nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju izmaiņām dzīvesvietā pēdējo trīs gadu laikā (vidējie aritmētiskie rādītāji)

J: Kā, Jūsaprāt, ir mainījušās šādas iespējas pēdējo 3 gadu laikā Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā) vai tās tuvumā? (vērtējumi skalā no "1", kas nozīmē "noteikti uzlabojušās", līdz "5", kas nozīmē "noteikti pasliktinājušās").

Bāze: respondenti, kuri sniedza vērtējumu

Viszemāk vērtētas izmaiņas iespējās atrast darbu ar tūrismu, lauksaimniecību nesaistītās nozarēs, iespējas uzsākt uzņēmējdarbību tūrisma nozarē, kā arī iespējas atrast darbu ziemas sezonā (oktobris - marts), tātad tas liecina, ka šajās jomās, kuras iedzīvotāji vērtējuši viszemāk, viņu skatījumā nav notikušas pozitīvas izmaiņas.

Šī informācija iekļauta attīstības tendenču vērtējuma indeksā, un indeksa ietvaros detalizētāk analizēta nākamajā apakšnodaļā.

4.2. Dzīves kvalitātes vērtējuma indekss

Šajā apakšnodaļā raksturoti dzīves kvalitāti raksturojoši kopēji rādītāji – indeksi. Vispirms sniegts indeksa vērtību vidējais raksturojums un tā atšķirības respondentu vidū dažādās teritorijās pēc dzīves vietas urbanizācijas līmeņa, reģiona un saistībā ar LAP pasākumu īstenošanu.

Lai varētu aptver dzīves kvalitātes aspektu daudzveidību un izvērtēt to saistību ar LAP 3. un 4.ass pasākumiem kopumā, balstoties uz iedzīvotāju sniegtajām atbildēm pat dažādiem dzīves kvalitāti raksturojošiem elementiem, tika izveidoti 4 indeksi, kas bija robežās no 1 līdz 5, kur „1” nozīmē pozitīvāko iespējamo attiecīgās jomas subjektīvo kopvērtējumu, bet „5” – negatīvāko iespējamo attiecīgās jomas subjektīvo kopvērtējumu.

Dzīves vietas pievilcības indeksu veido dažādi apgalvojumi, kuros respondents piekrīt vai nepiekrīt dažādiem apgalvojumiem par savu dzīves vietu. Nodarbinātības un uzņēmējdarbības novērtējuma indeksu veido respondentu vērtējums par dažādām darba atrašanas un uzņēmējdarbības uzsākšanas iespējām dzīves vietā, tādējādi raksturojot lauku ekonomikas daudzveidības līmeni respondentu skatījumā Attīstības tendenču indekss raksturo respondentu vidējo vērtējumu par dažādu dzīves kvalitātes aspektu, nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju uzlabošanas vai pasliktināšanas dzīves vietā pēdējo 3 gadu laikā. Dzīves kvalitātes indekss apkopo trīs iepriekš minēto indeksu vērtības, sniedzot vispārīgu vērtējumu par dzīves kvalitāti pētījuma veikšanas vietā. (Sīkāk par indeksa izveides metodoloģiju skat. Metodoloģijas sadaļu.) Respondenti kopumā visaugstāk vērtējuši dzīves vietas pievilcību, un šis vērtējums ir pozitīvs attiecībā pret skalas viduspunktu; tad seko attīstības tendenču vērtējums, kas ir robežās no vidēja līdz nedaudz negatīvam attiecībā pret skalas viduspunktu, bet viszemāk vērtētas nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespējas, kas ir negatīvas attiecībā pret skalas viduspunktu.

Dzīves kvalitātes indeksi

	Vērtība	Standartnovirze	N
Dzīves vietas pievilcības indekss	2.62	0.56	2008
Nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju indekss	4.21	0.71	1955
Attīstības tendenču indekss	3.30	0.51	2003
Dzīves kvalitātes indekss	3.36	0.49	2008

Dzīves kvalitātes vērtējums VRG teritorijās

Dzīves kvalitātes indeksu atšķirības VRG teritorijās rēķinātas visām VRG, taču tajās teritorijās, kurās respondentu skaits ir **mazāks par 40, vērtības uzskatāmas par indikatīvām un nevar tikt izmantotas interpretācijā**. Augstākās dzīves kvalitātes indeksa vērtības ir Liepājas rajona partnerības, Krāslavas rajona partnerības, Preiļu rajona partnerības un Rīgas rajona Lauku attīstības biedrības un Pierīgas partnerības VRG teritorijā dzīvojošo respondentu vidū, pie tam, Liepājas un Krāslavas rajona partnerības un Rīgas rajona Lauku attīstības biedrības darbības teritorijās aptaujāto respondentu vidū ir arī augstākais nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju vērtējums (skatīt 9.tabulu „Dzīves kvalitātes indeksi dažādās VRG” 6.1. pielikumā).

Lai labāk izprastu dzīves kvalitātes vērtējuma atšķirības VRG teritorijās, tika izveidota VRG klasifikācija⁸, ņemot vērā 3 indeksu vērtības katras VRG teritorijai (tika izmantoti visu VRG rādītāji). Klasifikācija bija empīriska, t.i., tās pamatā bija iedzīvotāju vidējie subjektīvie dzīves kvalitātes vērtējumi, un, balstoties uz tiem, VRG var sagrupēt nosacīti 3 grupās:

- 1. grupa:** dzīves kvalitātes subjektīvā vērtējuma ziņā visveiksmīgākā - augstākā dzīves vietas pievilcība, mēreni zems nodarbinātības iespēju indekss, salīdzinoši vidēji pozitīvāks attīstības tendenču vērtējums;
- 2. grupa:** nedaudz zemāks dzīves vietas pievilcīguma vērtējums, mēreni zems nodarbinātības un uzņēmējdarbības vērtējuma indekss, vidēji pozitīvāks attīstības tendenču vērtējums
- 3. grupa:** salīdzinoši zemāks vietas pievilcības indekss, zemāks nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju vērtējuma indekss, kā arī salīdzinoši negatīvs attīstības tendenču vērtējums.

VRG ar līdzīgām dzīves kvalitātes indeksu vērtībām klasifikācija

Grupas raksturojums	VRG teritorijas	Dzīves vietas pievilcības vērtējums	Nodarbinātības un uzņēmējdarbības vērtējums	Attīstības tendenču vērtējums	Dz. Kv.
1. grupa: kopā 44% aptaujāto.	‘Lauku partnerība Ziemeļgauja’, ‘Jūrkante’, ‘Partnerība Daugavkrasts’, ‘No Salacas līdz Rūjai’, ‘Preiļu rajona partnerība’, ‘Ziemeļkurzemes biznesa asociācija’, ‘Madonas novada fonds’, ‘Īģes lauku partnerība’, ‘Bauskas rajona lauku partnerība’, ‘Aizkraukles rajona partnerība’, ‘Rēzeknes rajona kopienu partnerība’, ‘Vidzemes lauku partnerība “Brasla”’, ‘Dobeles rajona lauku partnerība’, ‘Gaujas Partnerība’, Publisko un privāto partnerattiecību biedrība ‘Sernikon’, ‘Pierīgas partnerība’, ‘Stopiņu un Salaspils Partnerība’	2,45	4,24	3,24	3,28
2. grupa: kopā 39% aptaujāto.	Rīgas rajona Lauku attīstības biedrība, ‘Darīsim paši’, ‘Sateka’, ‘Partnerība Laukiem un Jūrai’, ‘Jelgavas Lauku partnerība ‘Lielupe’, ‘Liepājas rajona partnerība’, Saldus rajona attīstības biedrība, ‘Kandavas Partnerība’, ‘Krāslavas rajona partnerība’, ‘Daugavpils un Ilūkstes novadu partnerība ‘Kaimiņi’, ‘Abulas lauku partnerība’, Cēsu rajona lauku partnerība’, ‘Alūksnes lauku partnerība’, ‘Baldones Partnerība’	2,67	4,07	3,26	3,33
3. grupa: kopā 17% aptaujāto.	‘Balvu rajona partnerība’, ‘Lauku partnerība Sēlija’, ‘Talsu rajona partnerība’, ‘Lauku partnerība ‘Upe 8’, ‘Publisko un privāto partnerattiecību biedrība ‘Zied zeme’, ‘Ludzas rajona partnerība’, ‘Ropažu partnerība’, ‘Seši krasti’	2,93	4,46	3,56	3,64
Vidēji visā respondentu kopā		2,62	4,21	3,30	3,36

⁸ Klāsteru analīze (*cluster analysis*), izmantojot kvadrātiskās Eiklīda distances attāluma mērvienības un Vārda (Ward) grupēšanas algoritmu.

Pētījuma rezultāti liecina, ka pilsētnieki biežāk dzīvo VRG ar augstākiem vidējiem dzīves kvalitātes vērtējumiem (54%) salīdzinājumā ar lauku iedzīvotājiem (51%), laucinieku vidū ir lielāks īpatsvars respondentu, kas dzīvo VRG teritorijās ar vidējiem dzīves kvalitātes indeksu rādītājiem. Tātad VRG, kurās ir lielāks pilsētnieku īpatsvars, ir arī augstāks dzīves kvalitātes vērtējums.

VRG tips un respondenta dzīves vietas urbanizācijas līmenis

	Pilsēta	Lauki	Vidēji
Augstākā dzīves vietas pievilcība, mēreni zems nodarbinātības iespēju indekss, vidēji pozitīvāks attīstības tendenču vērtējums	54%	41%	44%
Nedaudz zemāks dzīves vietas pievilcīguma vērtējums, mēreni zems nodarbinātības un uzņēmējdarbības vērtējums, vidēji pozitīvāks attīstības tendenču vērtējums	31%	41%	39%
Zemāks vietas pievilcības indekss, zemāks nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju vērtējuma indekss, kā arī salīdzinoši negatīva attīstības tendence	15%	18%	17%
Kopā	100% N=2008	100% N=2008	100% N=2008

Zemgalē aptaujāto respondentu vidū divas trešdaļas dzīvo VRG, kuras atbilst 1.tipam (68%), bet Latgalē (38%) un Kurzemē (10%) šis īpatsvars ir zemāks. Kurzemē lielākā daļa respondentu dzīvo VRG, kas pēc dažādiem dzīves kvalitātes aspektu vērtējumiem (indeksu vērtībām) atbilst 2. tipam (70%), bet Zemgalē tādu ir mazāk (19%). Vidzemē un Zemgalē aptaujāto vidū ir vismazākais respondentu īpatsvars, kas dzīvo VRG ar zemāko dzīves kvalitātes vērtējumu (indeksu vērtībām) – 13% Zemgalē, kamēr Vidzemē tādu nav vispār; savukārt vislielākais iedzīvotāju īpatsvars, kas dzīvo VRG ar zemāko dzīves kvalitātes vērtējumu (indeksu vērtībām), ir Latgalē (28%).

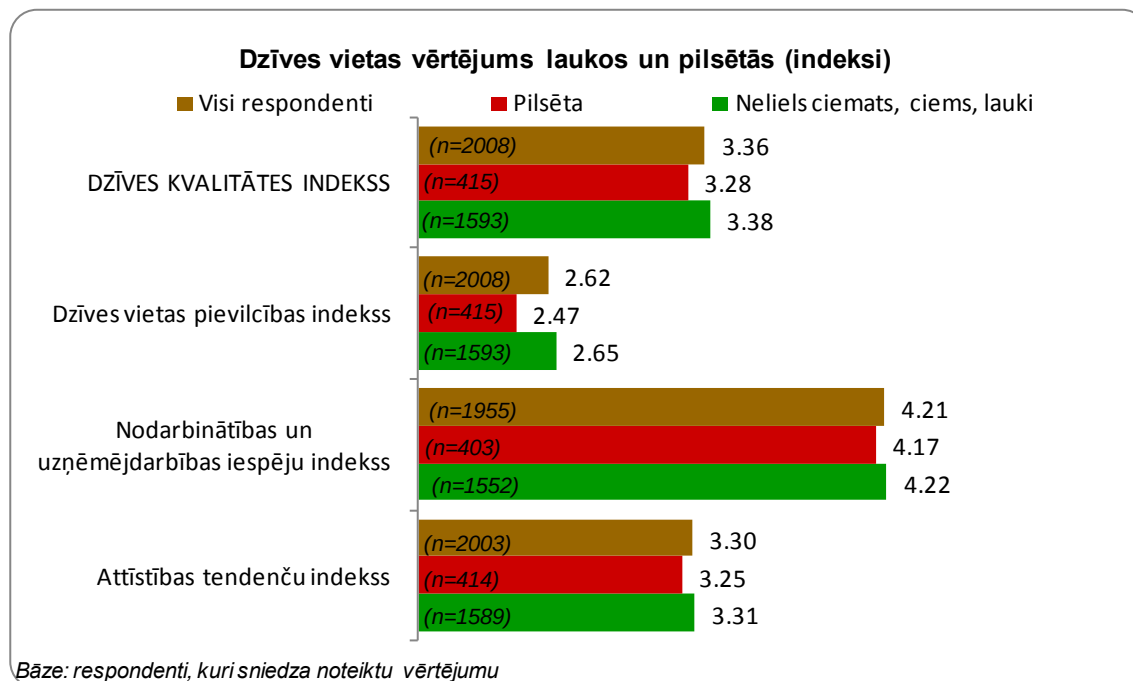
Tomēr raksturojot VRG klasifikāciju pēc vidējiem dzīves kvalitātes indeksu vērtējumiem saistībā ar VRG īstenoto 3. un 4. ass projektu skaitu, pētījuma rezultāti liecina, ka nepastāv pozitīva saistība starp īstenoto projektu skaitu un respondenta subjektīvo dzīves kvalitātes vērtējumu: 1.un 2. tipa VRG, kurām raksturīgi augstāki vērtējumi dzīves kvalitātes jomā, īstenoti vidēji mazāk projektu, nekā 3.tipam atbilstošajās VRG. Līdzīgu tendenci apliecina arī korelāciju analīze iedzīvotāju dzīves kvalitātes indeksu vērtībām un respondenta dzīves vietā un VRG īstenoto projektu skaitam un daudzveidībai nākamajā apakšnodaļā – pieaugot īstenoto projektu skaitam, nepieaug dzīves kvalitātes indeksu vērtējums.

Nav iespējams izvērtēt situāciju ilgākā laika posmā (piemēram, uz 2006. gadu) jo nav salīdzināmi dati pirms un pēc administratīvi teritoriālās reformas, kuras rezultātā tas būtiski mainījies. Veicot atkārtotu dzīves kvalitātes novērtējumu pēc identiskas metodoloģijas un zinot šajā aptaujā iegūtās indeksu vērtības, pēc LAP darbības beigām būs iespējams novērtēt dzīves kvalitātes vērtējuma izmaiņu saistību ar īstenoto projektu skaitu⁹, kas ļaus precīzāk novērtēt projektu ietekmi.

⁹ Šim nolūkam nav iespējams izmantot iepriekš veiktus pētījumus par iedzīvotāju subjektīvo dzīves kvalitāti VRG teritorijās, jo tie ir veikti pēc atšķirīgas metodoloģijas, tāpēc izmaiņu novērtējumam nav salīdzināmi.

Dzīves kvalitātes vērtējums reģionos un vietās ar dažādu urbanizācijas līmeni

Raksturojot respondentu individuālos vērtējumus (bez VRG teritorijas vidējo vērtējumu ņemšanas vērā), vērojamas līdzīgas sakarības – statistiski nozīmīgi pozitīvāk dzīves vietas pievilcību un attīstības tendences, kā arī dzīves kvalitāti kopumā vērtē pilsētnieki. Nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju vērtējumā pastāv līdzīgas atšķirības, bet tās nav statistiski nozīmīgas.

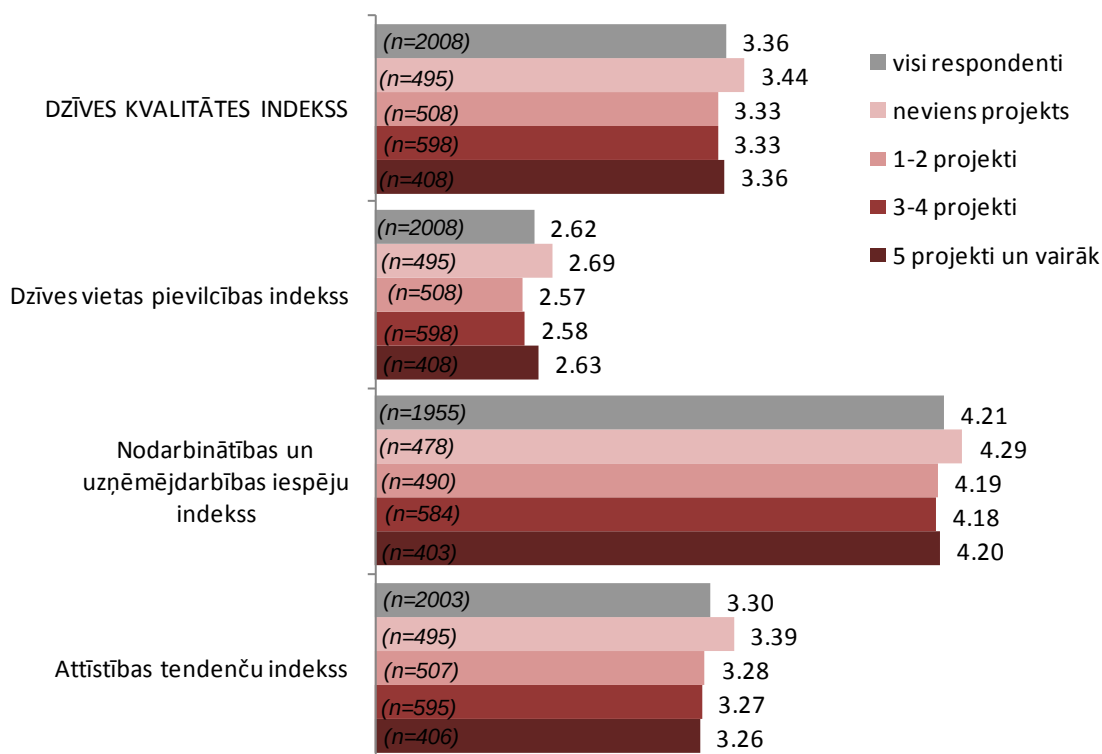
Vērtējot vidējo dzīves kvalitātes novērtējumu atšķirības reģionāli, ar dzīves vietas pievilcību vairāk apmierināti ir Pierīgas un Vidzemes iedzīvotāji, ar nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespējām un attīstības tendencēm – Pierīgas un Kurzemes iedzīvotāji (kaut gan vērtējums kopumā ir negatīvas attiecībā pret skalas viduspunktu).

Dzīves kvalitātes vērtējums un 3.un 4. ass pasākumu īstenošana

Lai izvērtētu, vai pastāv saistība respondentu vērtējumā starp respondenta dzīves kvalitātes vērtējumu (indeksu vērtībām) un 3.un 4. ass pasākumu īstenošanu respondentu dzīves vietās, tika izveidota respondentu dzīves vietu tipoloģija, balstoties uz īstenoto pasākumu skaitu un daudzveidību (skat. 3. nodaļu par metodoloģiju).

Pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības: salīdzinoši viszemāk gan dzīves vietas pievilcību, gan nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespējas, gan attīstības tendences dzīves vietā un dzīves kvalitāti kopumā vērtē tie respondenti, kuru dzīves vietā nav īstenots neviens 3.vai 4.ass projekts, tomēr projektu daudzveidībai un turpmākam projektu skaitam nav lineāras saistības, t.i., pieaugot īstenoto projektu skaitam, secīgi nepieaug dzīves kvalitātes indeksu vērtības.

Dzīves vietas vērtējums atkarībā no dzīves vietā pasākumu ietvaros īstenoto projektu skaita (indeksi)

Bāze: respondenti, kuri sniedza noteiktu vērtējumu

Dzīves kvalitātes indeksi, teritorijas attīstības indekss un LAP ietvaros īstenotie 3.un 4.ass pasākumi

Lai gan teritorijas attīstības indekss tiek aprēķināts, izmantojot objektīvus dzīves apstākļus raksturojošus rādītājus, situācijā, kad nav pieejams iepriekšējs dzīves kvalitātes vērtējums, kas nepieciešams korektam izmaiņu vērtējumam, tika veikta dzīves kvalitātes vērtējumu salīdzināšana vietās, kurās, balstoties uz 2007.gada datiem, bija atšķirīgs teritorijas attīstības indeksa vērtējums¹⁰. Tātad vietās ar atšķirīgām „starta” pozīcijām 2007.gadā tika salīdzinātas subjektīvās dzīves kvalitātes vērtējuma indeksu vērtības atkarībā no tā, vai respondenta dzīves vietā ir vai nav īstenots kāds 3. vai 4. ass projekts.

Pētījuma rezultāti liecina, ka vismazākās atšķirības dzīves kvalitātes vērtējumā dalījumā pēc īstenoto LAP 3. un 4. ass projektu skaita ir vietās ar relatīvi augstāku TAI 2007.gadā (1.kvartile¹¹) – statistiski nozīmīgi atšķiras vienīgi dzīves vietas pievilcības indekss, kas ir pat zemāks vietās, kurās ir īstenoti vairāki LAP 3.vai 4. ass projekti.

¹⁰ Reģioni Latvijā 2009. VRAA, 2010. - 132.-142.lpp.
http://vraa.gov.lv/uploads/Regionu_attistiba_Latvija_2009.pdf

¹¹ Aizkraukles pilsēta, Ādažu novads, Babītes pagasts, Baldones pilsēta, Ceraukstes pagasts, Codes pagasts, Gailīšu pagasts, Carnikavas novads, Auru pagasts, Iecavas novads, Glūdas pagasts, Jaunsvirlaukas pagasts, Valgundes

Dzīves vietas pievilcības indeksa vērtējums vietās ar relatīvi augstu TAI vērtību 2007.gadā dalījumā pēc īstenoto LAP 3. un 4.ass projektu skaita

TAI relatīvi augsts (1.kvartile)	Dzīves vietas pievilcības indekss
..neviens projekts, n=131	2,54
..1-2 projekti, n=157	2,61
..3-4 projekti, n=121	2,62
..5 projekti un vairāk, n=89	2,80
Visi respondenti, n=497	2,63

Būtiskākas atšķirības ir vērojamas respondentu vidū, kuri aptaujāti vietās, kuras pēc 2007.gada TAI vērtībām var tikt vērtētas relatīvi vidēji (2. un 3.kvartile). Respondentu vidū, kas aptaujāti vietās, kurās TAI indekss 2007.gadā bija drīzāk augsts (2.kvartile¹²), dzīves vietas pievilcības indeksa vērtējums ir statistiski nozīmīgi augstāks vietās, kurās īstenoti 1-2 LAP 3.vai 4.ass projekti, bet zemākais vietās, kurās nav īstenots neviens projekts, bet nodarbinātības un uzņēmējdarbības indeksa vērtības kļūst pozitīvākas, pieaugot īstenoto projektu skaitam, t.i., vērtējums ir zemākais vietās, kurās nav īstenots neviens projekts, bet augstākais – vietās, kurās īstenoti 5 projekti un vairāk.

Dzīves vietas pievilcības un nodarbinātības un uzņēmējdarbības indeksa vērtējums vietās ar relatīvi vidēji augstu TAI vērtību 2007.gadā dalījumā pēc īstenoto LAP 3. un 4.ass projektu skaita

TAI relatīvi vidēji augsts (2.kvartile)	Dzīves vietas pievilcības indekss	TAI relatīvi vidēji augsts (2.kvartile)	Nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju indekss
..neviens projekts, n=105	2,60	..neviens projekts, n=96	4,32
..1-2 projekti, n=97	2,36	..1-2 projekti, n=95	4,18
..3-4 projekti, n=192	2,60	..3-4 projekti, n=191	4,11
..5 projekti un vairāk, n=102	2,56	..5 projekti un vairāk, n=100	3,99
Visi respondenti, n=496	2,54	Visi respondenti, n=482	4,14

Līdzīga dzīves kvalitātes vērtējuma tendence vērojama arī respondentu vidū, kuri dzīvo vietās, kuru TAI 2007.gadā šī pētījuma ietvaros klasificēts kā drīzāk zems (3.kvartile¹³): dzīves vietas

pagasts, Kokneses pagasts, Krimuldas pagasts, Pelču pagasts, Baložu pilsēta, Ķekavas pagasts, Mārupes novads, Ogresgala pagasts, Suntažu pagasts, Olaines pagasts, Liepas pagasts, Ropažu novads, Salaspils lauku teritorija, Sējas novads, Allažu pagasts, Stopiņu novads, Tumes pagasts, Kocēnu pagasts, Vecumnieku pagasts, Tārgales pagasts, Vārves pagasts; TAI vērtības 2007. gadā no 0.307 līdz 3.851.

¹² Jaunannas pagasts, Nītaures pagasts, Gaujienas pagasts, Dobeles pagasts, Krimūnu pagasts, Kolkas pagasts, Smārdes pagasts, Jaungulbenes pagasts, Stradu pagasts, Vangažu pilsēta, Vircavas pagasts, Kurmāles pagasts, Rumbas pagasts, Lēdmanes pagasts, Skultes pagasts, Vidrižu pagasts, Bērzaunes pagasts, Kalsnavas pagasts, Mārcienas pagasts, Skaņkalnes agasts, Nīcas pagasts, Lauberes pagasts, Olaines pilsēta, Sidrabenes pagasts, Straupes pagasts, Raunas pagasts, Griškānu pagasts, Vērēmu pagasts, Rojas pagasts, Jaunlutriņu pagasts, Saulkrastu pilsēta, Saulkrastu lauku terit., Siguldas pagasts, Launkalnes pagasts, Smiltenes pagasts, Tērvetes pagasts, Sžūkstes pagasts, Pūres pagasts, Slampes pagasts, Dzērbenes pagasts, Skaistkalnes pagasts, Popes pagasts; TAI vērtības 2007. gadā no 0.307 līdz -0.134

¹³ Aglonas pagasts, Brīvzemnieku pagasts, Annas pagasts, Kalncempju pagasts, Zaubes pagasts, Virešu pagasts, Balvu pagasts, Bauskas pilsēta, Kalupes pagasts, Līksnas pagasts, Višķu agasts, Dobeles pilsēta, Bārtas pagasts, Grobiņas pilsēta, Daukstu pagasts, Jaunjelgavas pilsēta, Kalnciema lauku terit., Vānes pagasts,, Kūku pagasts, Variešu pagasts, Kabiles pagasts, Laidu agasts, Rendas pagasts, Limbažu pilsēta, Cirmas pagasts, Ļaudonas pagasts, Madonas pilsēta, Ramatas pagasts, Klintaines pagasts, Vietalvas pagasts, Bunkas pagasts, Jaunaucē pagasts, Saldus

pievilcības un attīstības tendenču indeksu, kā arī dzīves kvalitātes indeksa kopējais vērtējums ir zemāks vietās, kurās nav īstenots neviens LAP 3.un 4. ass projekts, nodarbinātības un uzņēmējdarbības indekss ir augstāks vietās, kurās ir īstenoti 1-2 projekti, bet zemāks vietās, kurās īstenoti 5 projekti un vairāk.

Dzīves vietas kvalitātes indeksu vērtējums vietās ar relatīvi vidēji zemu TAI vērtību 2007.gadā dalījumā pēc īstenoto LAP 3. un 4.ass projektu skaita

Dzīves vietas pievilcības indekss		Nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju indekss		Attīstības tendenču indekss		DZĪVES KVALITĀTES INDEKSS	
..neviens projekts, n=130	2,90	..neviens projekts, n=129	4,24	..neviens projekts, n=130	3,52	..neviens projekts, n=130	3,55
..1-2 projekti, n=107	2,52	..1-2 projekti, n=105	3,94	..1-2 projekti, n=107	3,24	..1-2 projekti, n=107	3,22
..3-4 projekti, n=165	2,57	..3-4 projekti, n=161	4,24	..3-4 projekti, n=164	3,24	..3-4 projekti, n=165	3,34
..5 projekti un vairāk, n=107	2,61	..5 projekti un vairāk, n=106	4,34	..5 projekti un vairāk, n=105	3,26	..5 projekti un vairāk, n=107	3,40
Visi respondenti, n=509	2,65	Visi respondenti, n=501	4,20	Visi respondenti, n=507	3,31	Visi respondenti, n=509	3,38

Raksturojot dzīves kvalitātes vērtējumus vietās, kurās 2007.gada TAI indekss bija relatīvi viszemākais (4.kvartile¹⁴), vērojama līdzīga tendence, kā vietās, kur tas bija relatīvi augstākais – vietās, kurās ir un kurās nav īstenoti LAP projekti, atšķirīgs ir tikai dzīves vietas pievilcības indekss, un šajās vietās aptaujāto respondentu vidū dzīves vietas pievilcības indekss ir vidēji augstāks to respondentu vidū, kuru dzīves vietās ir īstenoti 3 un vairāk LAP 3.un 4. ass projekti.

Dzīves vietas pievilcības indeksa vērtējums vietās ar relatīvi zemu TAI vērtību 2007.gadā dalījumā pēc īstenoto LAP 3. un 4.ass projektu skaita

TAI relatīvi zems (4.kvartile)	Dzīves vietas pievilcības indekss
..neviens projekts, n=129	2,70
..1-2 projekti, n=148	2,71
..3-4 projekti, n=119	2,52
..5 projekti un vairāk, n=110	2,61
Visi respondenti, n=506	2,64

pilsēta, Vadakstes pagasts, Raņķu pagasts, Grundzāles pagasts, Smiltenes pilsēta, Embūtes pagasts, Vijciema pagasts, Zilākalna pagasts, Valles pagasts, TAI vērtības 2007. gadā no -0.134 līdz -0.560.

¹⁴Grāveru pagasts, Šķeltovas pagasts, Alūksnes pilsēta, Malienas pagasts, Balvu pilsēta, Kubuļu pagasts, Vīksnas pagasts, Brocēnu lauku teritorija, Zvirgzdenes pagasts, Konstantinovas pagasts, Ambeļu pagasts, Vaboles pagasts, Durbes pilsēta, Galgauskas pagasts, Gulbenes pilsēta, Zemītes pagasts, Mežvidu pagasts, Kalniešu pagasts, Kombuļu pagasts, Krāslavas pilsēta, Skaistas pagasts, Līgatnes pilsēta, Līvānu pilsēta, Isnaudas pagasts, Mazsalacas lauku terit. Pļaviņu pilsēta, Preiļu pilsēta, Saunas pagasts, Audriņu pagasts, Bērzgales pagasts, Dricānu pagasts, Kaunatas pagasts, Stružānu pagasts, Rušonas pagasts, Salacgrīvas pilsēta, Abavas pagasts, Sabiles pilsēta, Stendes pilsēta, Vaiņodes pagasts, Murmastienes pagasts, Varakļānu pilsēta, Viesītes pilsēta, Zilupes pilsēta, TAI vērtības 2007. gadā no -0.560 līdz -3.716.

Secinājums

Dzīves kvalitātes indeksu vērtības būtiski atšķiras: augstākais ir dzīves vietas pievilcības vērtējums (pozitīvs attiecībā pret skalas viduspunktu), tad seko attīstības tendenču pēdējo 3 gadu laikā vērtējums dažādās VRG teritorijās (mēreni negatīvs attiecībā pret skalas viduspunktu), bet viszemākais ir nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju vērtējuma indekss. Indeksa vērtības ir augstākas pilsētu, nevis lauku iedzīvotāju vidū, tādējādi VRG, kurās ir vairāk pilsētu iedzīvotāju, dzīves kvalitātes vērtējums dažādos elementos un kopumā ir augstāks.

Dzīves kvalitātes vērtējuma indeksu vērtības atšķiras teritorijās ar dažādu LAP pasākumu īstenošanas intensitāti: vērtības ir zemākas vietās, kurās nav īstenots neviens projekts, bet augstākas vietās, kur īstenoti 1-2 vai 3-4 projekti, kas liecina par pozitīvu dzīves kvalitātes un LAP pasākumu īstenošanas saistības tendenci.

Dzīves kvalitātes subjektīvais vērtējums vietās, kurās ir īstenoti LAP 3.un 4. ass pasākumi, vairāk atšķiras respondentu vērtējumā vietās, kurās 2007.gadā bija drīzāk augsts vai drīzāk zems TAI, nekā vietās, kurās tas ir bijis augsts vai zems, t.i., rodas priekšstats, ka LAP 3.un 4. ass projekti ir saistīti ar pozitīvāku subjektīvo dzīves kvalitātes vērtējumiem respondentiem, kuri dzīvo vietās ar relatīvi vidēji zemiem vai vidēji augstiem objektīvās dzīves kvalitātes rādītājiem 2007.gadā (t.i., LAP 3. un 4. ass pasākumi ir saistīti ar augstāku subjektīvās dzīves kvalitātes vērtējumu vietās, kurās ir vidēji augsts vai vidēji zems objektīvais dzīves kvalitātes vērtējums, mērīts kā TAI). Tomēr, lai to varētu droši apgalvot, pašlaik trūkst datu, jo būtu nepieciešama padziļināta citu iespējami ietekmējošo faktoru izpēte.

4.3. Nākotnes plāni un vajadzības

Lai noskaidrotu, kādas ir VRG teritorijās dzīvojošo iedzīvotāju vēlmes dzīves kvalitātes uzlabošanā turpmāk, tika izmantoti divi indikatori – cilvēkiem lūdza atbildēt uz jautājumu, *Kādi trīs vissvarīgākie darbi būtu jāveic, lai padarītu Jūsu dzīves vietu (pilsētu, pagastu, novadu) pievilcīgāku dzīvošanai (tādiem cilvēkiem kā Jūs)?*, un lūdza novērtēt nepieciešamo atbalsta intensitāti dažādām jomām ierobežota finansējuma gadījumā. Šīs atbildes ieskicē vēlamās dzīves kvalitātes uzlabošanās virzienus VRG teritorijās.

4.3.1. Nepieciešamie dzīves vietas kvalitātes uzlabojumi iedzīvotāju skatījumā

Respondentu pašu brīvi formulētās vajadzības un pamanītos uzlabojumus lauku teritorijās un pilsētās izmanto, lai identificētu to, kas respondentu skatījumā ir visbūtiskākais un, iespējams, nav iekļauts slēgtajā dzīves kvalitātes jomu sarakstā.

Respondentu skatījumā visbiežāk atbalsts nepieciešams:

- ceļu infrastruktūrai, to minējuši gandrīz puse respondentu (45%), iekļaujot ceļu būvi, rekonstrukciju un remontu, atjaunotas ietves un gājēju celiņus, arī ceļu tīrīšanu;
- dažādiem sociālās un, galvenokārt, ekonomiskās dzīves uzlabojumiem, kā arī pārvaldības uzlabošanai dzīves vietā (39%), no tiem visbiežāk minēta nepieciešamība aktivizēt ekonomisko dzīvi, atbalstīt uzņēmējdarbību, radīt jaunas darba vietas (30%);
- trešā daļa (32%) aptaujāto starp vēlamajiem uzlabojumiem dzīves vietā ir minējuši dažādus sadzīves pakalpojumus un ērtības (piemēram, kafejnīcu, bankomātu, sabiedrisko transportu, mājokļu uzlabošanu);
- gandrīz tikpat bieži minēti dažādi ar apkārtnes sakopšanu, atpūtas vietu ierīkošanu saistīti darbi (30%).

Nedaudz vairāk kā piektā daļa norādījuši, ka dzīves kvalitātei būtiski būtu kultūras, sporta un sabiedriskās dzīves būves un procesi dzīves vietās (22%). Interesanti, ka, lai gan pie uzlabojumiem plaši minētas dažādas kultūras, sporta un sabiedriskās dzīves būves un objekti, joprojām katrs vienpadsmitais (9%) minējis, ka kultūras, izklaides, mākslinieciskās pašdarbības dzīve varētu būt aktīvāka, tātad infrastruktūras objektu atjaunošana nenodrošina sabiedriskās un kultūras dzīves aktivizēšanos.

Desmitā daļa (9%) iedzīvotāju norādījuši, ka labākai dzīvei viņiem ir nepieciešami uzlaboti komunālie pakalpojumi, retāk minēti izglītības pakalpojumi (5%), bet 7% bija grūti pateikt un 1% norādīja, ka nekas nav jāuzlabo (skatīt 10. tabulu „Dzīves vietas kvalitātes uzlabošanai nepieciešamie darbi iedzīvotāju skatījumā” 6.1. pielikumā).

Raksturojot jomas, kuru atbalstam ierobežota finansējuma apstākļos būtu jāpiešķir līdzekļi, iedzīvotāju vērtējums ir līdzīgs – kopumā 88% respondentu norādījuši, ka atbalstam ceļiem, ceļu infrastruktūrai būtu jābūt noteikti lielākam vai drīzāk lielākam. Tikpat liela nozīme piešķirta jaunu darba vietu radīšanai - ar tūrismu un lauksaimniecību nesaistītās nozarēs (88%), lauksaimniecībā (87%) (šīm divām vidējais aritmētiskais atbalsta nozīmīguma vērtējums ir pat augstāks, nekā atbalsta ceļu infrastruktūrai vidējais vērtējums) un darba vietu veidošana tūrisma nozarē (80%). Nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju vērtējuma indekss bija viszemākais no visiem dzīves kvalitātes vērtējuma indeksiem, līdz ar to šādas prioritātes apstiprina arī respondentu atbildes uz citiem jautājumiem.

Atbalsts iedzīvotāju skatījumā nepieciešams arī veselības aprūpes pakalpojumiem (78%), izglītības nodrošināšanai (66%) un mājokļu uzlabošanai (66%).

Viszemāk respondentu prioritāšu sarakstā atrodas atbalsts interneta kvalitātes un pieejamības veicināšanai (attiecīgi 31% un 30%), televīzijas (33%) un radio signāla (20%) kvalitātes uzlabošanai un telefona (27%) sakaru kvalitātes uzlabošanai (skatīt 11. grafiku „Uzskati par to,

kādam jābūt dažādu jomu atbalstam (biežumu sadalījumi)” un 12. grafiku „Uzskati par to, kādam jābūt dažādu jomu atbalstam (vidējie aritmētiskie rādītāji)” 6.1. pielikumā).

Salīdzinot atbalsta nepieciešamību dažādām jomām pilsētu un lauku iedzīvotāju vērtējumā, kā arī reģionālā griezumā, vidēji pa visām jomām visaugstāk nepieciešamo atbalstu vērtējuši Vidzemē aptaujātie, bet viszemāk – Pierīgā aptaujātie, tātad ierobežota finansējuma apstākļos Pierīgā aptaujāto subjektīvajā vērtējumā viņiem atbalsta palielinājums dažādām jomām būtu vidēji mazāk nepieciešams.

Nepieciešamā atbalsta vērtējums dažādām jomām ierobežota finansējuma apstākļos (visām jomām kopumā) reģionu griezumā (vidējie aritmētiskie rādītāji)

Reģions	Nepieciešamais atbalsts pakalpojuma, iespēju nodrošināšanai (1 - "noteikti lielākam", 5 - "noteikti mazākam"): vidējais vērtējums visām jomām
Pierīga	3,26
Vidzeme	2,72
Kurzeme	3,00
Zemgale	2,95
Latgale	2,99
Visi respondenti	2,99

Salīdzinot pilsētu un lauku iedzīvotāju vērtējumu, tas vidēji statistiski nozīmīgi neatšķiras jomām, kuras vidēji novērtētas kā prioritārās atbalstāmās ierobežotu finanšu apstākļos – gan lauku, gan pilsētu iedzīvotāji vienlīdz lielā mērā uzskata, ka atbalsts nepieciešams ceļu infrastruktūrai, kā arī jaunu darba vietu radīšanai lauksaimniecībā un ar tūrismu un lauksaimniecību nesaistītās nozarēs.

Salīdzinot respondentu atbildes reģionos, statistiski nozīmīgi augstāks vidējais atbalsts ceļiem ir Vidzemē, Kurzemē (īpaši – Vidzemē un Kurzemē aptaujāto pilsētu iedzīvotāju vidū) un Zemgalē aptaujāto vidū, zemāks – Pierīgā (īpaši – pilsētās) un Latgalē aptaujāto vidū. To apliecina arī respondentu atbildes uz atvērto jautājumu - raksturojot saviem vārdiem, kas būtu nepieciešams, kas būtu jādara, lai padarītu dzīves vietu pievilcīgāku dzīvošanai, nedaudz vairāk kā puse aptaujāto Kurzemē (54%), Vidzemē (53%) un Zemgalē (53%) paši kā vienu no trim lietām minēja dažādus ar ceļu infrastruktūru saistītus uzlabojumus, savukārt Pierīgā un Latgalē šādus uzlabojumus minēja retāk - nedaudz vairāk kā trešā daļa (attiecīgi 33% un 36%).

Darba vietu izveidei lauksaimniecībā respondentu skatījumā reģionālā griezumā vislielākā uzmanība būtu jāpievērš Vidzemē un Latgalē, kā arī Zemgalē lauku teritorijās aptaujāto skatījumā, bet jaunu darba vietu izveidei tūrisma jomā un citās ar lauksaimniecību un tūrismu nesaistītās jomās – pilsētnieku, Vidzemē un Latgalē, kā arī Kurzemes reģionā pilsētās aptaujāto skatījumā. Atbalsta nepieciešamība jaunu darba vietu radīšanai samērā augstu vērtēta visos reģionos un ir nedaudz zemāka tikai Pierīgā aptaujāto vidū. Raksturojot vēlamos uzlabojumus dzīves vietā, puse vidzemnieku (51%), gandrīz puse Latgalē aptaujāto (46%) un divas ceturtdaļas Zemgalē aptaujāto (39%) salīdzinājumā ar trešo daļu Pierīgā (32%) un Kurzemē (30%) aptaujāto kā vienu no trim galvenajiem uzlabojumiem minējuši dažādas ar ekonomiskiem, sociāliem un pārvaldības uzlabojumiem saistītas lietas.

Nepieciešamība nodrošināt lielāku atbalstu veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanai ir augstāk vērtēta pilsētnieku nekā laukos aptaujāto vidū visos reģionos, izņemot Pierīgu, bet reģionālā griezumā kopumā - Vidzemē un Zemgalē aptaujāto vidū. Veselības aprūpes pakalpojumu vajadzības, visticamāk, ietekmējušas strukturālās reformas šajā jomā un ar tiem

saistītie pieejamības jautājumi; tātad LAP kontekstā šajās vietās – Zemgalē Vidzemē, kā arī pilsētās citos reģionos varētu domāt par atbalstu ārstu praksēm, farmaceitiskajai aprūpei atbalsta uzņēmējdarbībai ietvaros, kā arī kopienas transporta iniciatīvām u.tml., lai veicinātu augstāku veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību.

Arī atbalsta nepieciešamību izglītības iespēju (skolas, bērnudārzi) nodrošināšanai augstāk vērtējuši pilsētu iedzīvotāji, bet reģionālā griezumā - visaugstāk Vidzemē aptaujātie un samērā augstu arī Kurzemē un Zemgalē (abos reģionos – augstāk atbalsta nepieciešamību vērtējuši pilsētnieki) aptaujātie, bet salīdzinoši zemāk – Latgalē un Pierīgā aptaujātie. LAP 3.un 4.ass darbības pasākumu īstenošanas kontekstā attiecīgi būtu jāpievērš uzmanība dažādām nevalstisko organizāciju un uzņēmēju aktivitātēm šo pakalpojumu nodrošināšanā vietās, kur iedzīvotāju subjektīvais nepieciešamības vērtējums ir augstāks (t.i., Pierīgā vai Latgalē izstrādātam, piemēram, privātā bērnudārza veidošanas kā uzņēmējdarbības projektam potenciāli būtu jāpievērš lielāka uzmanība pakalpojuma piedāvāšanas pamatojumam, vai tas ir nepieciešams).

Atbalsta nepieciešamību sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanā augstāk vērtējuši lauku iedzīvotāji visos reģionos, bet kopumā reģionālā griezumā šī joma ir bijusi vienlīdz nozīmīga visiem, izņemot Pierīgas iedzīvotājus. Sabiedriskā transporta pakalpojumi ir ļoti nozīmīgi subjektīvās dzīves kvalitātes nodrošināšanai, jo ir saistīti gan ar kvalitatīvu ikdienas pakalpojumu pieejamību, gan iespējām meklēt darbu (tātad arī ienākumus) ārpus savas dzīvesvietas, tāpēc ieteicams būtu LAP 3. un 4. ass pasākumu ietvaros pievērst uzmanību projektiem, kas saistīti ar transporta pakalpojumu nodrošināšanu¹⁵.

Raksturojot nepieciešamo atbalstu dažādu ikdienas pakalpojumu nodrošināšanai, iepirkšanās iespēju nodrošināšana arī svarīgāka ir vidēji ir pilsētu nekā lauku iedzīvotājiem (īpaši Kurzemē un Latgalē), augstāku atbalstu šai jomai vēlētos Zemgalē un Latgalē, zemāku – Kurzemē, Vidzemē un Pierīgā aptaujātie. Nepieciešamību atbalstīt citu sadzīves pakalpojumu nodrošināšanu gan pilsētu, gan lauku, gan dažādu reģionu iedzīvotāji vērtējuši līdzīgi, t.i., statistiski nozīmīgu atšķirību vidējā vērtējumā nav, tomēr, raksturojot vēlamos uzlabojumus dzīves vietā, Piekrīgā (35%) un Zemgalē (37%) aptaujātie biežāk nekā Latgalē (26%) aptaujātie minējuši šādus uzlabojumus.

Nepieciešamību atbalstīt pašvaldības pakalpojumu pieejamības veicināšanu visos reģionos, izņemot Kurzemi un Pierīgu, augstāk vērtējuši lauku iedzīvotāji, kā arī Vidzemes un Latgales reģionos aptaujātie, kaut gan reģionālās atšķirības nav statistiski nozīmīgas un kopumā vidējais atbalsta vērtējums jomai ir negatīvs attiecībā pret skalas viduspunktu (t.i., to nav nepieciešams palielināt, drīzāk – samazināt). Šajā gadījumā atbalsta vērtējuma reģionālā struktūra, visticamāk, atspoguļo pēc ATR izveidoto novadu struktūru – novadu centros dzīvojošajiem, visticamāk, ar pašvaldības pakalpojumu pieejamību nav problēmu un tam nav nepieciešams atbalsts.

Atbalsts apkārtnes, dabas, ainavas uzturēšanai un sakopšanai pilsētnieku vērtējumā ir augstāks, reģionālā griezumā nepieciešamība atbalstīt apkārtnes, vides sakopšanu augstāk vērtēta Kurzemē un Vidzemē, kā arī Latgalē – pilsētās aptaujāto vidū, bet relatīvi zemāk – Pierīgā aptaujāto vidū. Nepieciešamību atbalstīt pasākumus apkārtējās vides kvalitātes nodrošināšanai pilsētnieki vērtē vidēji statistiski nozīmīgi augstāk, nekā laucinieki, un reģionālā griezumā, lai arī atšķirības nav statistiski nozīmīgas, Zemgalē aptaujātie – augstāk, nekā citos reģionos aptaujātie. Raksturojot

¹⁵ Citās Eiropas valstīs lauku apvidos tiek praktizēts tā sauktais ‘community transport’, kam līdzīgas prakses, spriežot pēc respondentu atbildēm, pašlaik Latvijā eksistē kā „pagasta autobuss”, ar kuru reizi pa reizei cilvēkus aizved uz teātri Rīgā vai pie ārsta. Pašlaik jautājums par pasažieru pārvadājumiem ir ļoti sāpīgs, bet varbūt atsevišķos gadījumos, kur komerciāli izdevīgus pasažieru pārvadājumus organizēt nav iespējams, šādi sistemātiski „pagasta autobusu” reisi varētu būt risinājums, lai nodrošinātu vietējo iedzīvotāju vajadzības.

uzlabojumus, kas veicami dzīves vietā, gandrīz divas piektdaļas Kurzemē aptaujāto (39%) nosauca dažādus ar vides sakopšanu un kvalitāti saistītus uzlabojumus, salīdzinājumā ar ceturtdaļu Pierīgā (27%) un Latgalē aptaujāto (25%).

Atbalsts mājokļu, dzīvojamā fonda uzturēšanai un komunālo pakalpojumu uzlabošanai arī būtiskāks šķiet pilsētniekiem visos reģionos, nekā lauku iedzīvotājiem (īpaši – Pierīgā un Latgalē), reģionālā griezumā – būtiskāks Vidzemē aptaujātajiem un samērā nozīmīgs Kurzemē un Zemgalē aptaujātajiem, bet retāk – Pierīgā un Latgalē aptaujātajiem. Mājokļa kvalitāte ir būtiska dzīves kvalitātes sastāvdaļa, taču šī joma ar LAP pasākumiem saistīta netieši.

Visos reģionos (izņemot Vidzemi) pilsētās aptaujāti iedzīvotāji vidēji statistiski nozīmīgi augstāk vērtē arī nepieciešamo atbalstu izklaides pasākumu nodrošināšanai nekā lauku iedzīvotāji, bet reģionālā dalījumā augstāk atbalsta nepieciešamība izklaides pasākumiem vērtēta Vidzemē un Latgalē, bet zemāk – Pierīgā un Kurzemē. Atbalsts sportošanas iespēju nodrošinājums pilsētniekiem šķiet nozīmīgāks, nekā lauciniekiem visos reģionos, reģionālā griezumā - Vidzemē aptaujātajiem ievērojami svarīgāks, nekā citos reģionos aptaujātajiem, īpaši – Pierīgā aptaujātajiem. Nepieciešamā atbalsta vērtējums kultūras pasākumiem seko līdzīgai tendencei – lauku iedzīvotājiem atbalsta nepieciešamības vērtējums kultūras pasākumiem ir zemāks, nekā pilsētniekiem, Vidzemē aptaujātajiem – augstāks nekā respondentiem citos reģionos. Pierīgā, Kurzemē un Zemgalē pilsētnieku vidū atbalsta vērtējums kultūras pasākumiem ir ievērojami augstāks nekā lauku teritorijās aptaujāto vidū.

Atbalsts pašdarbības iespējām – iedzīvotāju kultūras aktivitāšu nodrošinājumam atšķirībā no iepriekš minētajām kultūras sporta dzīves jomām, vērtēts negatīvi attiecībā pret skalas viduspunktu; atbalsta vērtējumā pilsētu un lauku iedzīvotāju vidū nav statistiski nozīmīgu atšķirību, bet pastāv reģionālas atšķirības – augstāku atbalstu šo aktivitāšu nodrošināšanai pauž Vidzemē un Latgalē aptaujātie, bet zemāks tas ir Kurzemē un Pierīgā aptaujāto vidū. Pastāv atšķirības pilsētās un laukos aptaujāto respondentu vidū – Pierīgā, Kurzemē un Zemgalē augstāks atbalsts ir pilsētnieku, bet Vidzemē un Latgalē – laukos aptaujāto iedzīvotāju vidū.

Domājot par atbalsta vērtējumu iedzīvotāju skatījumā un atbalstu ar kultūru, sportu saistītiem projektiem LAP pasākumu ietvaros būtu jāņem vērā dažādu sociālo un demogrāfisko grupu intereses, kas saistītas ar atšķirīgu sociālo un demogrāfisko lauku un pilsētu iedzīvotāju struktūru, t.i., gados vecākiem cilvēkiem svarīgāks noteikti šķiet atbalsts, piemēram, veselības aprūpei, bet skaitliski mazākai jauniesu kopienai būs nozīmīgas pieejamas izklaides, atpūtas iespējas. Tomēr loģisks šķiet secinājums, ka jebkurā gadījumā šādiem pasākumiem ekonomiski un citādā ziņā lielāka atdeve ir pilsētās, ja transporta ziņā šie pasākumi ir pieejami tuvāko pagastu iedzīvotājiem.

Tūrisma objektu un izklaides iespēju attīstīšana tūristiem arī pilsētnieku skatījumā ir atbalstāma vairāk, nekā lauku iedzīvotāju skatījumā, un reģionālā griezumā augstāku atbalstu tūrisma attīstībai pauž Vidzemes un Latgales reģionos aptaujātie (šajos reģionos pausts lielāks atbalsts arī jaunu darba vietu izveidei tūrisma nozarē), bet zemāks tas ir Pierīgā un Zemgalē aptaujāto vidū. Pierīgā, Kurzemē un Vidzemē aptaujāto vidū ir būtiskas atšķirības pilsētu un lauku iedzīvotāju skatījumā, jo pilsētnieki būtiski augstāk vērtē atbalsta nepieciešamību tūrismam, kamēr lauku iedzīvotāju vidū atbalsts ir salīdzinoši zemāks; arī Latgalē ir atšķirības pilsētu un lauku iedzīvotāju skatījumā, bet tās nav tik krasas.

Arī atbalsta vērtējums dažādu tradicionālo prasmju apguves nodrošināšanai vidēji statistiski nozīmīgi augstāks visos reģionos (izņemot Latgali) ir pilsētās aptaujāto vidū; arī reģionālā griezumā atbalsts ir augstāks Latgalē (īpaši laukos) un Vidzemē un zemāks – citos reģionos aptaujāto vidū (tomēr kopumā vidēji visu respondentu vidū atbalsts šai jomai ir vērtēts negatīvi attiecībā pret skalas viduspunktu). LAP realizācijas kontekstā, domājot par projektu īstenošanu 3.1.3. un 3.2.3. pasākumu ietvaros, būtu ieteicams ņemt vērā ne tikai iedzīvotāju subjektīvo

vērtējumu jomas atbalstam, bet projekta izvērtēšanas gaitā pievērst uzmanību prasmju autentiskumam, unikalitātei.

Telefona sakaru kvalitātes uzlabošana un radio signāla kvalitātes uzlabošanai nepieciešamais atbalsts vērtēts vienādi gan pilsētās, gan laukos aptaujāto vidū, taču pastāvošās reģionālās atšķirības liecina, ka augstāku atbalstu telefona sakaru kvalitātes risināšanai vēlētos Latgalē un Vidzemē aptaujātie, bet mazāk svarīgs tas būtu Pierīgā un Kurzemē aptaujātajiem, savukārt radio signāla kvalitātes jautājumu risināšana būtu būtiska Vidzemē, kā arī Zemgalē un Latgalē (īpaši laukos) aptaujāto vidū. Arī atbalsta vērtējumā interneta pieejamības un interneta pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai nav statistiski nozīmīgu atšķirību laukos un pilsētās aptaujāto respondentu vidū, bet reģionālā griezumā Vidzemē un Zemgalē aptaujātie (īpaši pilsētās), kā arī Latgalē laukos augstāk vērtē nepieciešamību veicināt interneta pieejamību, savukārt Vidzemē un Latgalē (īpaši lauku teritorijās) aptaujātie – uzlabot interneta kvalitāti. Nav statistiski nozīmīgu pilsētās un laukos aptaujāto vidū atšķirību vērtējumā atbalstam televīzijas signāla kvalitātes paaugstināšanai, tomēr Vidzemē, Zemgalē un Latgalē kopumā atbalsts šai jomai ir augstāks, nekā Kurzemē vai Pierīgā aptaujāto vidū, un atšķirībā no pārējiem tehniskajiem risinājumiem, atbalsts šai jomai vērtēts pozitīvi pret skalas viduspunktu. Šie ir tehniski risinājumi un nav tieši saistīti ar LAP īstenošanu, bet tiem ir netieša nozīme dzīves kvalitātes kopējā raksturojumā. Kā liecina aptaujas rezultāti, šo jomu prioritāte respondentu skatījumā kopumā ir salīdzinoši zema, tomēr jāņem vērā interneta un telefona sakaru nozīme uzņēmējdarbībai un attālinātajai nodarbinātībai (teledarbam) labvēlīgu apstākļu veicināšanā.

Iedzīvotāju un sabiedrisko organizāciju aktivitāšu veicināšanai nepieciešamā atbalsta vērtējumā nav atšķirību pilsētnieku un lauku iedzīvotāju vidū. Raksturojot reģionālās atšķirības, Vidzemē un Latgalē, kā arī Zemgalē lauku teritorijās aptaujātie nepieciešamo atbalstu šai jomai ir vērtējuši augstāk, tomēr kopumā vērtējums ir mēreni negatīvs attiecībā pret skalas viduspunktu, t.i., robežās no „tādam pašam, kā līdz šim” līdz „drīzāk mazākam”. Vērtējot nepieciešamo atbalstu sadarbībai un pieredzes apmaiņai ar citām pašvaldībām, tās veicināšanai, lauku un pilsētu iedzīvotāju skatījumā nav statistiski nozīmīgu atšķirību. Raksturojot dzīves vietā nepieciešamos uzlabojumus, Vidzemē aptaujātie (27%) nedaudz biežāk kā vidēji visi respondenti (22%) vai respondenti Latgalē (17%) minēja dažādus ar kopienas dzīves vecināšanu, aktivizēšanu saistītus uzlabojumus.

Secinājums

Gan respondentu pašu nosaukto vēlamo uzlabojumu kategorijas atvērtajā jautājumā, gan atbalsta novērtējums ierobežota finansējuma apstākļos konkrētām jomām norāda uz vienām un tām pašām galvenajām prioritātēm respondentu skatījumā.

Viena prioritārā joma ir saistīta ar darba tirgu un jaunu darba vietu radīšanu dažādās nozarēs.. LAP kontekstā tas nozīmē, ka jāizvērtē dažādu pasākumu spēja radīt vai uzturēt jaunas darba vietas, padarīt darba tirgu pieejamāku lauku iedzīvotājiem. Ceļu infrastruktūra ir otra prioritāte, neskatoties uz jau veiktajiem uzlabojumiem par pašvaldību, par valsts un ES līdzekļiem. Augstu vērtēta uzlabojumu nepieciešamība veselības aprūpē un izglītībā, kas, visticamāk, saistīts ar pēdējos gados notikušajām strukturālajām reformām, kuru rezultātā ir mainījusies veselības aprūpes un izglītības pakalpojumu teritoriālā pieejamība. Visbeidzot, respondentu skatījumā svarīgs ir atbalsts dažādu ikdienas sadzīves pakalpojumu nodrošināšanai (sabiedriskais transports, sabiedriskā ēdināšana, banku pakalpojumi, komunālie pakalpojumi un mājokļi u.tml.).

Jomām, kurām ir iedzīvotāju subjektīvajā skatījumā ir kopumā nepieciešams augstākais atbalsts arī ierobežota finansējuma apstākļos, kā arī jomām, kurām tas iedzīvotāju skatījumā nepieciešams mazāk, nav vērojamas statistiski nozīmīgas atšķirības atbalsta nepieciešamības vērtējumā pilsētu un lauku iedzīvotāju vidū: tās ir ceļu infrastruktūra, darba vietu nodrošināšana un dažādu ikdienas pakalpojumu nodrošināšana (vērtējums pozitīvs attiecībā pret skalas

viduspunktu), kā arī atbalsts pašdarbībai, iedzīvotāju sabiedrisko aktivitāšu veicināšanai, sadarbības un pieredzes apmaiņas veicināšanai ar citām pašvaldībām (atbalsta nepieciešamības vērtējums ir negatīvs attiecībā pret skalas viduspunktu), telefona sakaru, radio signāla, interneta pakalpojumu pieejamības un kvalitātes vērtējums (atbalsta nepieciešamības vērtējums ir negatīvs attiecībā pret skalas viduspunktu). Tomēr iedzīvotāju subjektīvais vērtējums ne vienmēr atspoguļo faktiskās kopienas vajadzības, piemēram, zema vērtējuma atbalstam iedzīvotāju aktivitātes veicināšanai un pieredzes apmaiņai, iespējams, atspoguļo iedzīvotāju pasivitāti - aktivitātes trūkumu, nespēju mobilizēties kopienā. Iespējams, šī joma respondentiem nešķiet nozīmīga, jo ir vāji attīstīta, tādēļ pārsteidzīgi būtu secināt, ka šāds atbalsts nav vajadzīgs.

Atšķiras lauku un pilsētu, kā arī dažādu reģionu iedzīvotāju vērtējums par jomām, kurām ierobežota finansējuma apstākļos būtu jāpiešķir lielāks atbalsts: izņemot sabiedrisko transportu un pašvaldības pakalpojumu pieejamības veicināšanu, kuram lielāku atbalstu arī ierobežotu finanšu apstākļos vēlētos lauku iedzīvotāji, pārējām jomām augstāku vēlmi pēc atbalsta pauž pilsētās aptaujātie.

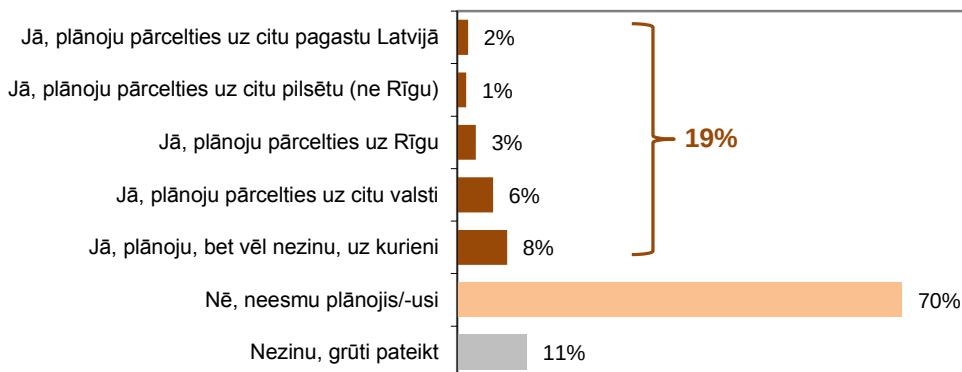
Iedzīvotāju subjektīvais atbalsta nepieciešamības vērtējums dažādām jomā tomēr lielā mērā ir saistīts ar konkrēto pilsētu un lauku, kā arī reģionu teritoriju specifiku, tāpēc, balstoties uz šīm tendencēm nav iespējams noteikt ierobežojumus tās vai citas jomas atbalstam. Tomēr, izvērtējot projektu pieteikumus, vispārīgs ieteikums ir ņemt vērā gan šīs vispārīgās tendences lauku-pilsētu un reģionu teritoriju atšķirībās dažādām jomām nepieciešamā atbalsta subjektīvajā vērtējumā, gan arī pievērst papildus uzmanību projekta pamatojumam un potenciālajiem labuma guvējiem, ja projekta īstenošanas teritorijā (laukos, pilsētā, reģionā) projekta īstenošanas joma nav starp prioritārajām iedzīvotāju skatījumā. Piemēram, vairākos reģionos ir acīmredzamas pilsētu / lauku atšķirības subjektīvajā kultūras, izklaides un sporta aktivitātšu atbalsta nepieciešamības vērtējumā, tādēļ ieteikums ir detalizēti izvērtēt katru šādu projektu vietējās attīstības kontekstā.

4.3.2. Dzīves vietas maiņas plāni

Dzīves vietas maiņas plāni liecina par respondenta dzīves vietas atbilstību dzīves mērķiem, kā arī par resursiem, kas nepieciešami dzīvei vai, lai pārceltos. Viens no LAP 3. un 4. ass mērķiem ir dzīves kvalitātes uzlabošana un lauku dzīves vides pievilcības veicināšana, mazinot spiedienu no pilsētām, tostarp arī iedzīvotāju aizplūšanu uz pilsētām.

Lielākā daļa aptaujāto – 70% - tuvāko 3 gadu laikā dzīves vietu mainīt neplāno, 11% nevarēja atbildēt, bet piektajai daļai respondentu (19%) ir dzīves vietas maiņas plāni: visbiežāk respondenti vēl nebija izlēmuši, uz kuriem pārcelties (8%) vai pārcelties uz citu valsti (6%), bet retāk – uz Rīgu (3%), citu pilsētu (1%) vai citu pagastu Latvijā (2%). Pārcelšanās plānos nav statistiski nozīmīgu atšķirību pilsētās, laukos, dažādos reģionos dzīvojošu respondentu vidū; nav arī saistības ar dažādu LAP pasākumu projektu īstenošanu un daudzveidību.

Plāni mainīt dzīvesvietu tuvāko trīs gadu laikā

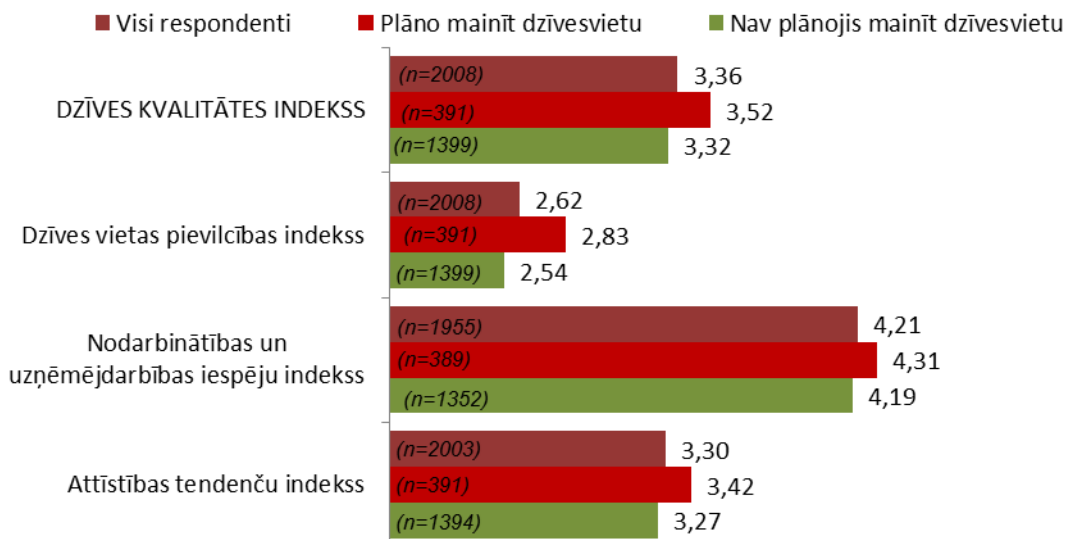

J: Vai Jūs plānojat nākamajos 3 gados mainīt savu dzīvesvietu?

Bāze: visi respondenti, n=2008

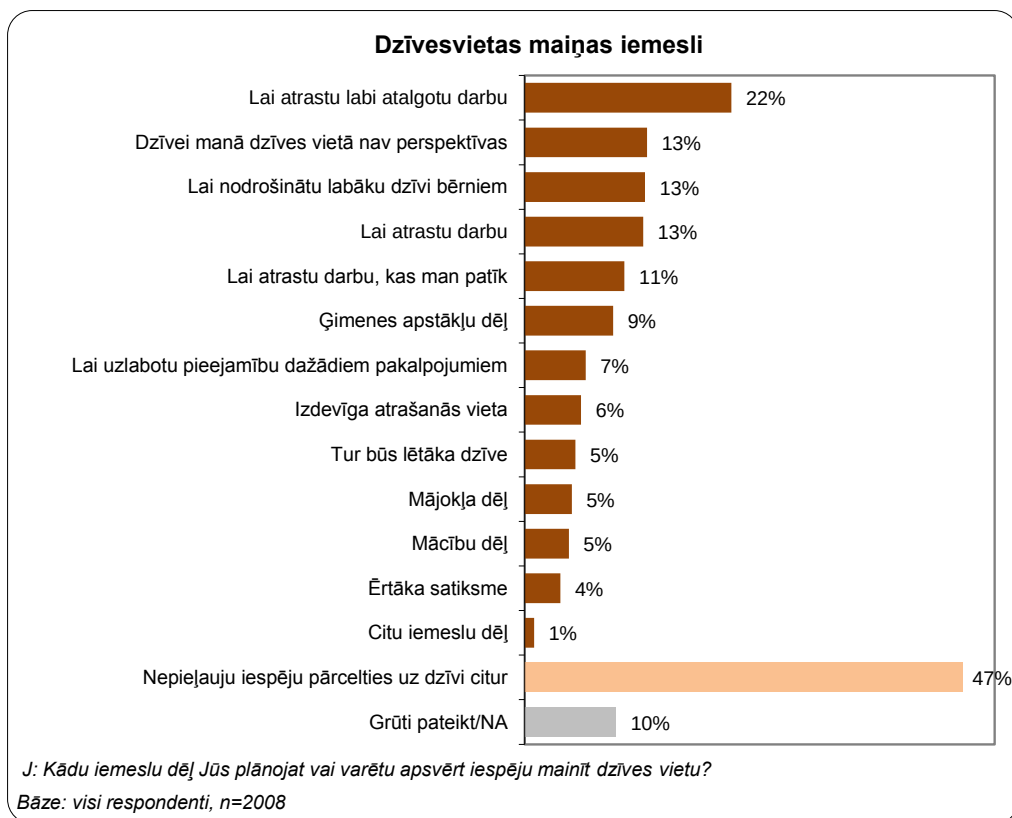
Respondenti, kuri neplāno mainīt dzīves vietu, vidēji statistiski nozīmīgi augstāk vērtē dzīves vietas pievilcību, attīstības tendences un uzņēmējdarbības un nodarbinātības iespējas (indeksa vērtības).

Dzīves vietas vērtējums atkarībā no tā, vai respondents plāno vai neplāno mainīt dzīvesvietu tuvāko trīs gadu laikā (indeksi)

Bāze: respondenti, kuri sniedza noteiktu vērtējumu

Raksturojot pārcelšanās iemeslus, kādēļ respondents varētu apsvērt dzīves vietas maiņu, gandrīz puse norādījuši, ka nepieļauj iespēju mainīt dzīves vietu (47%), tātad, lai arī pārcelties plāno 19%, kopumā 53% dažādu iemeslu dēļ apsvērtu iespēju mainīt dzīves vietu. Visbiežāk minētais iemesls, kādēļ respondenti varētu mainīt dzīves vietu, ir iespēja atrast labi atalgotu darbu (22%).

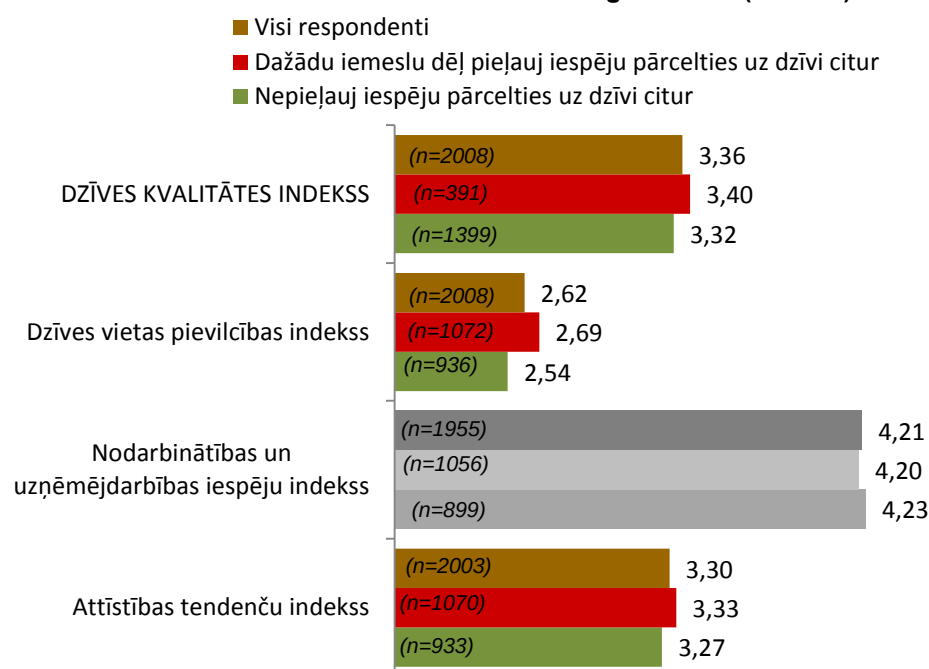

Pārējie iemesli minēti retāk – katrs septītais respondents minējis, ka varētu mainīt dzīves vietu, ja šādi varētu atrast jebkādu darbu (13%), nodrošināt labāku dzīvi bērniem (13%) vai tādēļ, ka dzīvei respondenta dzīves vietā nav perspektīvas (13%), vai arī, lai atrast darbu, kas patīk (11%). Retāk minēti iemesli bija saistīti ar ērtāku satiksmi (4%), mājokli (5%), mācībām (5%).

Respondenti, kas būtu gatavi pārcelties, lai atrastu labi atalgotu darbu, statistiski nozīmīgi zemāk vērtējuši nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespējas dzīves vietā (indeksa vērtība), nekā tie, kas šāda iemesla dēļ nav plānojuši pārcelties. Tomēr šāda sakarība nepastāv, salīdzinot nodarbinātības un uzņēmējdarbības indeksa vērtības respondentu vidū, kas būtu gatavi pārcelties, lai atrastu darbu, tātad, domājot par pārcelšanos bezdarba situācijā nodarbinātības iespēju vērtējums dzīves vietā cilvēkam ir mazāk svarīgs, nekā labāk atalgota darba meklējumos. Divi pārējie biežāk minētie iemesli, lai pārceltos – perspektīvas trūkums dzīves vietā un iespēja sagādāt labāku dzīvi bērniem – ir saistīti ar zemāku visu dzīves kvalitātes indeksu vērtībām.

Respondenti, kuri nepieļauj iespēju pārcelties dzīvot citur (47%), statistiski nozīmīgi vidēji augstāk vērtējuši dzīves vietas pievilcību, attīstības tendences un dzīves kvalitāti kopumā, nekā tie, kas šādu iespēju dažādu iemeslu dēļ tomēr pieļauj; atšķirību nav tikai nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju vērtējumā.

Dzīves vietas vērtējums atkarībā no tā, vai respondents pieļauj vai nepieļauj iespēju mainīt dzīvesvietu tuvāko trīs gadu laikā (indeksi)

Bāze: respondenti, kuri sniedza noteiktu vērtējumu

Secinājums

Piektā daļa aptaujāto lauku iedzīvotāju (19%) norādījuši, ka plāno mainīt dzīves vietu, lielākā daļa no tiem – uz citu valsti vai vēl nav izlēmuši, uz kurieni, bet kopumā 53% varētu apsvērt dzīves vietas maiņu dažādu iemeslu dēļ. Raksturojot iemeslus, kādēļ plāno vai varētu apsvērt iespēju mainīt dzīves vietu, respondenti visbiežāk minējuši ar darba vai labi atalgota darba atrašanu un attīstības iespējām nākotnē saistītus iemeslus, tomēr gandrīz puse norādījuši, ka dzīves vietas maiņu nepieļauj. Salīdzinot dzīves kvalitātes indeksu vidējās vērtības šajās iedzīvotāju grupās, pētījuma rezultāti liecina, ka, lai gan nākotnes vajadzību redzējums lielā mērā centrējas ap nodarbinātības iespējām dažādās nozarēs, respondenti, kas norādījuši, ka nepieļauj iespēju mainīt dzīves vietu, ir apmierinātāki ar dzīves vietas pievilcību, attīstības tendencēm un dzīves kvalitāti kopumā, nekā tie, kas dažādu iemeslu dēļ pieļauj šādu iespēju.

Tātad nodarbinātības iespēju vērtējums, lai arī darba atrašana un labāka darba atrašanas iespējas minētas starp galvenajiem dzīves vietas iespējamajiem maiņas iemesliem, nav pietiekams, nav vienīgais, kas varētu mudināt cilvēku mainīt dzīves vietu - vēl ir arī citi, ar dzīves vietas pievilcību un attīstības tendencēm saistīti aspekti.

4.4. Atsevišķu LAP pasākumu izvērtējums saistībā ar dzīves kvalitātes vērtējumu iedzīvotāju skatījumā

Šajā apakšnodaļā analizēti iedzīvotāju aptaujas dati LAP 3. un 4. ass pasākumu jautājumu un LAP novērtējuma horizontālo jautājumu kontekstā. Informācija par pasākumu īstenošanu respondentu dzīves vietās sagatavota LVAEI, balstoties uz LAD datu bāzu informāciju.

4.4.1. 3.ass pasākumi

3.ass pasākumu izvērtējuma ietvaros analizēti 4 pasākumi – 3.1.2., 3.1.3., 3.2.1. un 3.2.3.pasākums ar mērķi novērtēt potenciālās dažādu dzīves kvalitātes aspektu atšķirības

respondentu vērtējumā vietās, kurās šo pasākumu ietvaros ir realizēti projekti, un respondentu vidū, kuru dzīves vietās šādi pasākumi nav realizēti. Pasākumu un attiecīgo dzīves kvalitātes aspektu saistības novērtēšanai izmantoti LAP pasākumu novērtēšanas jautājumi.

3.1.2.: ATBALSTS UZŅĒMUMU RADĪŠANAI UN ATTĪSTĪBAI (IETVEROT AR LAUKSAIMNIECĪBU NESAISTĪTU DARBĪBU DAŽĀDOŠANU)

Pasākums paredz atbalstu mikrouzņēmumu radīšanai un attīstībai, lauksaimniecības uzņēmumu ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu un enerģijas ražošanu no lauksaimnieciskas un mežsaimnieciskas izcelsmes biomasas.

Ar pasākumu saistītie novērtējuma jautājumi ir sekojoši:

- Kā atbalstītās investīcijas ir veicinājušas **lauku mājsaimniecību darbības dažādošanu nelauksaimniecisku darbību virzienā**? Kā atbalstītās investīcijas ir veicinājušas **uzņēmējdarbības dažādošanos**? Cik lielā mērā atbalsts ir veicinājis **lauku ekonomikas dažādošanas un attīstības uzlabošanos**?
- Kā atbalsts ir veicinājis **papildu nodarbinātības** iespējas lauku teritorijās? Kā atbalstītās investīcijas ir veicinājušas **papildu nodarbinātības iespējas lauku mājsaimniecībās ārpus lauksaimniecības nozares**?
- Kā atbalsts ir veicinājis **dzīves kvalitātes uzlabošanos** lauku teritorijās?

Lai atbildētu uz šiem jautājumiem, tiks novērtētas iedzīvotāju subjektīvās dzīves kvalitātes izmaiņas vietās, kurās īstenoti projekti 3.1.2. pasākuma ietvaros, un vietās, kur tādi nav īstenoti.

Aprēķinos izmantoti vidējie aritmētiskie rādītāji skalā no „1” līdz „5”, kur vērtējums virs skalas viduspunkta 3 (t.i., „1” vai „2”) uzskatāms par pozitīvu situācijas vai tās izmaiņu raksturojuma indikatoru, bet vērtējums, kas zemāks par 3 (t.i., „4” vai „5”) – par negatīvu situācijas vai tās izmaiņu indikatoru.

Ievads

Piektā daļa aptaujāto (19%) ir no vietām (pilsētām, pagastiem, VRG teritorijām), kurās ir realizēti projekti 3.1.2. pasākuma ietvaros (atbilstoši pasākuma mērķim tie ir dažādi kurināmā ražošanas projekti (šķelda), kokapstrādes, veterinārpakalpojumu projekti, uzņēmējdarbības dažādošanas projekti).

Raksturojot izmaiņas dzīves vietā pēdējo 3 gadu laikā (*Lūdzu, pastāstiet, kādi pēdējo 3 gadu laikā ir bijuši galvenie uzlabojumi Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā)!*), uzņēmējdarbības attīstību bija minējis 1% aptaujāto, atšķirību pēc pasākumu īstenošanas nebija.

Situācijas raksturojums un nodarbinātības kā dzīves kvalitātes jomas vērtējums

Salīdzinot apmierinātību ar darba iespējām dzīves vietā un pašreizējā darba raksturojumu (*Domājot par vietu, kurā Jūs dzīvojat, cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat šādiem apgalvojumiem: Šī ir laba vieta, kur strādāt un Cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat šādiem apgalvojumiem: „Kopumā esmu apmierināts ar savu darbu”, „Man patīk darbs, kuru es daru” un „Esmu apmierināts /-a ar saviem darba apstākļiem”*), statistiski nozīmīgu atšķirību vietās, kurās ir īstenoti 3.1.2. pasākuma projekti, un kurās nav, iedzīvotāju vērtējumā nebija.

Lai arī atšķirības nav statistiski nozīmīgas, pētījuma rezultāti liecina, ka pasākuma īstenošanas vietās apmierinātība ar šiem rādītājiem ir pat zemāka, nekā vietās, kur šādi pasākumi nav īstenoti. Viens no iespējamajiem skaidrojumiem varētu būt saistīts ar tradicionālo nodarbinātības iespēju ierobežojumu laukos, jo vēl pavisam nesen dzīvot laukos automātiski nozīmēja strādāt lauksaimniecībā, kur darbs bieži ir fiziski smags, ar neelastīgu režīmu, sezonāls utt. Savukārt ierobežotās iespējas darba satura un rakstura izvēlē, iespējams, atsver citi ieguvumi – lētāks mitekļis, dabas tuvums, iespējas pārmantot priekšteču nodarbošanās veidu, iesaiste

vietējās kopienas dzīvē, kas individuāli varētu būt nozīmīgi. Tāpēc jāņem vērā, ka ienākumu gūšana un pakalpojumi ir svarīga, tomēr daļai lauku iedzīvotāju svarīgāka ir cilvēkkapitāla realizācija, brīvība un pašizpaušmes iespējas, kas laukos ir lielākas kā pilsētā.

Personisko iespēju un to izmaiņu novērtējums darba tirgū

Iedzīvotāju subjektīvo dzīves kvalitāti raksturo personiskās iespējas atrast darbu. Raksturojot iedzīvotāju vērtējumu personiskajām iespējām dzīves vietā atrast darbu, papilddarbu vai uzsākt uzņēmējdarbību dažādās nozarēs, jāatzīmē, ka vietās, kurās ir vai nav īstenoti 3.1.2. pasākuma projekti, atšķiras vērtējums iespējām atrast darbu vasaras sezonā (aprīlis-septembris) un iespējām uzsākt uzņēmējdarbību citā (ar lauksaimniecību, tūrismu nesaistītā) nozarē, bet arī šajā gadījumā vērtējums neliecina par politikas pasākuma ietekmi - pasākuma īstenošanas vietās iespēju vērtējums ir pat zemāks, nekā vietās, kur šādi pasākumi nav īstenoti (šie vērtējumi abos gadījumos ir negatīvi, robežās no „drīzāk grūti” līdz „ļoti grūti” abās grupās).

Analizējot vērtējumus notikušajām izmaiņām personiskajās iespējās atrast darbu, statistiski nozīmīgas atšķirības iedzīvotāju vidū, kuru dzīves vietā ir īstenoti 3.1.2. pasākuma projekti, ir iespējām uzsākt uzņēmējdarbību citā (ar lauksaimniecību, tūrismu nesaistītā) nozarē, un šis vērtējums ir zemāks, nekā vietās, kurās šādi pasākumi nav īstenoti, tātad – pretēji potenciāli sagaidāmajai pozitīvajai intervences ietekmei (vērtējums ir negatīvs, un abos gadījumos ir robežās no „drīzāk pasliktinājušās” līdz „noteikti pasliktinājušās”. Tomēr pašlaik pēc 3 gadu programmas darbības nekāda iedzīvotāju subjektīvi vērtēta ekonomikas diversifikācija nav novērojama. iespējams, ka tas varētu būt saistīts ar atbalstīto projektu raksturu - tehnoloģiski daudzi 3.1.2. ietvaros atbalstītie pasākumi nedod lielu darbavietu pieaugumu, drīzāk pat samazina, jo atbalstīto projektu vidū bieži ir modernu tehnoloģiju un dārgu iekārtu iegāde, kuru apkalpošanai jāmeklē speciālisti ārpusē (šķeldas ražošana utml).

Nepieciešamais atbalsts dažādām ar pasākumu saistītām jomām nākotnē

Raksturojot vēlamās izmaiņas dzīves vietā (*Kādi trīs vissvarīgākie darbi būtu jāveic, lai padarītu Jūsu dzīves vietu (pilsētu, pagastu, novadu) pievilcīgāku dzīvošanai (tādiem cilvēkiem kā Jūs)?*), jaunu darba vietu radīšanu, atbalstu uzņēmējdarbībai un darba tirgus problēmu risināšanu minējuši gandrīz trešā daļa aptaujāto (30%), iedzīvotāji vietās, kurās īstenoti projekti 3.1.2. pasākuma ietvaros un vietās, kurās tas nav darīts, nepieciešamību risināt darba tirgus jautājumus un nodarbinātības problēmas minējuši vienlīdz bieži. Tātad neatkarīgi no tā, vai pasākuma ietvaros ir īstenoti projekti, vai nav, iedzīvotājiem lauku teritorijās darba iespējas, atbalsts darba tirgum, bezdarba problēmu risināšanai ir vienlīdz bieži minēts starp trim svarīgākajām lietām, kas būtu jārisina.

Raksturojot jomas, kurām būtu jāpiešķir atbalsts ierobežota finansējuma apstākļos (*Domājot par to, ka finanšu līdzekļi ir ierobežoti un visām jomām finansējuma parasti nepietiek, kādam, Jūsaprāt, būtu jābūt atbalstam no valsts, pašvaldības, Eiropas Savienības šādām jomām Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā)?*), tika vērtēti tādi pasākumi kā jaunu darba vietu radīšana lauksaimniecībā, jaunu darba vietu veidošana tūrisma nozarē un jaunu darba vietu veidošana citās ar tūrismu nesaistītās nozarēs. Salīdzinot atbalsta nepieciešamības vērtējumu vietās, kurās jau ir īstenoti 3.1.2. pasākuma projekti, un pārējās vietās, atšķirības ir statistiski nozīmīgas attieksmē pret visu piedāvāto darba vietu veicināšanu, un statistiski nozīmīgi biežāk jaunu darba vietu radīšanai lauksaimniecībā, tūrisma nozarē un citās ar tūrismu nesaistītās nozarēs pauž respondenti, kuru dzīves vietās ir īstenoti projekti 3.1.2. pasākuma ietvaros.

Atbalsta jaunu darba vietu radīšanai intensitāte pieaug atkarībā no īstenoto projektu skaita un daudzveidības – cilvēki, kuru dzīves vietās īstenoti daudzveidīgāki projekti – 3 vai 4 LAP pasākumu ietvaros un vairāk projektu 3-4 un 5 vai vairāk, pauž statistiski nozīmīgi lielāku atbalstu darba vietu radīšanai, nekā cilvēki, kuru dzīves vietās ir īstenoti mazāk daudzveidīgi vai vienkārši mazāk projektu.

Visos gadījumos atbalsta vērtējums ir ar pozitīvu svarīguma nozīmību - robežās no „drīzāk lielākam” līdz „noteikti lielākam”

Dzīves kvalitātes indekss

Raksturojot dzīves kvalitātes indeksu atšķirības 3.1.2.pasākuma īstenošanas vietās un vietās, kur projekti 3.1.2.pasākuma ietvaros nav īstenoti, vērojams, ka 3.1.2.pasākuma īstenošanas vietās ir vidēji statistiski nozīmīgi augstāks dzīves vietas pievilcības indekss, bet nodarbinātības un uzņēmējdarbības indeksa, attīstības tendenču indeksa un kopējā dzīves kvalitātes indeksa vērtības statistiski nozīmīgi neatšķiras.

Secinājums

3.1.2.pasākums ir saistīts ar pozitīvāku dzīves vietas pievilcīguma indeksu, bet citu jomu vērtējumā un dzīves kvalitātes indeksa kopvērtējumā statistiski nozīmīgu atšķirību nebija.

Nodarbinātības iespēju un to izmaiņu vērtējums nav acīmredzami pozitīvi saistīts ar pasākuma īstenošanu dzīves vietā (piemēram, nodarbinātības un uzņēmējdarbības indeksa vērtējumā atšķirības nav statistiski nozīmīgas). Iespējams, ietekme ir citiem rādītājiem (kuri nav saistīti ar LAP nosacījumiem atbalsta saņēmējiem), kas ietekmē subjektīvo viedokli, kas ir zemāks vietās, kurās projekti pasākuma ietvaros nav īstenoti. Iespējams, ka viens no iemesliem ir līdz 2010.gadam salīdzinoši zemā pasākuma popularitāte¹⁶, kuras rezultātā pasākuma ietekme uz respondenta subjektīvo dzīves kvalitāti vēl nav jūtama.

Pasākuma ietekmes uz dzīves kvalitātes izmaiņām netiešais novērtējums, izmantojot 2011.gadā veiktās aptaujas datus, pašlaik īsā laika dēļ, kas pagājis kopš pasākuma īstenošanas, korekti nav iespējams. Uzņēmējdarbības dažādošanos un aktivizēšanos iedzīvotāju skatījumā pēdējo 3 gadu laikā pēc aptaujas datiem novērtēt nevar, jo nav datu par iedzīvotāju subjektīvo vērtējumu, ar kuriem tos salīdzināt, bet to būs iespējams novērtēt ar atkārtotu aptauju, kur šībrīža iedzīvotāju vērtējums nodarbinātības jomu daudzveidībai kalpos par bāzes vērtējumu, ar kuru salīdzināt 2014. gada aptaujas datus.

3.1.3.: TŪRISMA AKTIVITĀŠU VEICINĀŠANA

Pasākuma mērķis ir sekmēt lauku tūrisma pakalpojumu kvalitātes paaugstināšanos, pakalpojumu daudzveidības palielināšanos un jaunu tūrisma produktu rašanos, tātad – nelauksaimnieciskās aktivitātes laukos saistībā ar lauku tūrisma infrastruktūru un pakalpojumiem (LAP: 237.lpp.) Atbalstītās aktivitātes ietver tūrisma mītņu rekonstrukciju, piedāvāto pakalpojumu daudzveidīgošanu, ēdināšanas pakalpojumu sniegšanai nepieciešamo telpu un koplietošanas telpu izbūvi, kā arī vides aizsardzības un energoefektivitātes paaugstināšanu lauku tūrisma mītnē.

Ar pasākumu saistītie novērtēšanas jautājumi ir sekojoši:

- Kādu ieguldījumu pasākums ir devis **tūrisma darbību veicināšanā**? Kā atbalsts ir veicinājis lauku **tūrisma pakalpojumu attīstību/dažādošanu un infrastruktūras attīstību**?
- Kā pasākums ir veicinājis **papildu nodarbinātības iespējas lauku teritorijās**? Kādu ieguldījumu pasākums ir devis **lauku ekonomikas dažādošanas un attīstības uzlabošanā**?

¹⁶ Lauku attīstības programmas 2007-2013 gadam novērtējuma vidustermiņa ziņojums. 2010. – 140.lpp. http://www.zm.gov.lv/doc_upl/MTE_gala_20122010.pdf

- Kā atbalsts ir veicinājis **dzīves kvalitātes uzlabošanas lauku teritorijās?**

Lai varētu atbildēt uz šiem jautājumiem un novērtētu pasākuma ietekmi uz dzīves kvalitāti, tika iegūts respondentu vērtējums par situāciju tūrisma jomā (infrastruktūru, pakalpojumiem, darba iespējām), par tūrisma jomas attīstību pēdējo 3 gadu laikā, kā arī nepieciešamo atbalstu tūrismam un nodarbinātības iespējām tūrisma jomā, un tas tika salīdzināts respondentu vidū, kuru dzīves vietā ir īstenots kāds projekts 3.1.3. pasākuma ietvaros, un to vidū, kuru dzīves vietā šādi projekti nav īstenoti.

Aprēķinos izmantoti vidējie aritmētiskie rādītāji skalā no 1-5, kur vērtējums „1” vai „2” attiecībā pret skalas viduspunktu „3” uzskatāms par pozitīvu situācijas vai tās izmaiņu raksturojuma indikatoru, bet vērtējumi „4” un „5” – par negatīvu situācijas vai tās izmaiņu indikatoru.

Ievads

Projekti 3.1.3. pasākuma ietvaros (galvenokārt, ar tūrisma mītnu atjaunošanu, apkārtnes sakopšanu, jaunu pakalpojumu piedāvāšanu saistīti projekti) varētu potenciāli būt ietekmējuši 5% respondentu dzīves kvalitāti (tik liels ir to aptaujāto īpatsvars, kuri dzīvo vietās, kurās ir īstenoti projekti 3.1.3. pasākuma ietvaros). Projektus šī pasākuma ietvaros varēja īstenot tikai tajās teritorijās, kuras robežojas ar Rīgu. Tā kā pasākums galvenokārt ir vērsts uz tūrisma attīstību, tad ir iespēja, ka vietējo iedzīvotāju dzīves kvalitāti tas varētu ietekmēt jaunu darba vietu rašanās veidā.

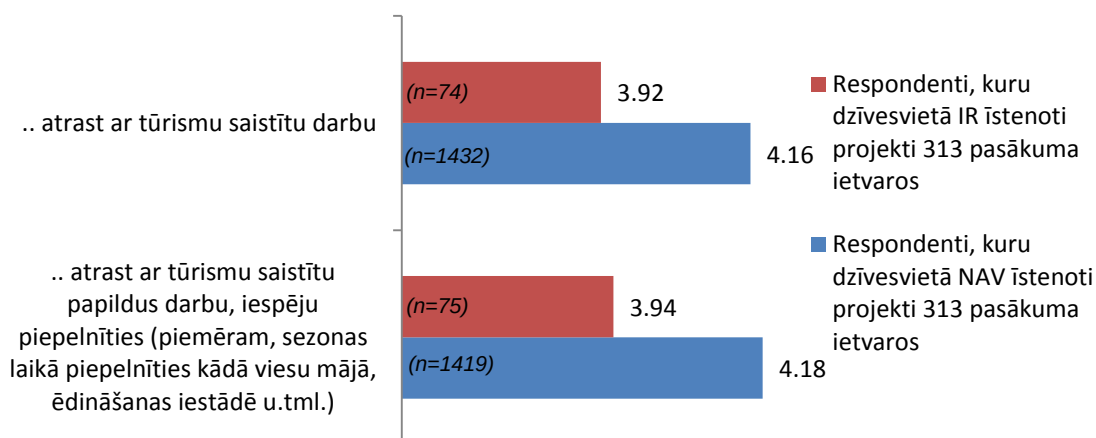
Raksturojot būtiskākās izmaiņas dzīves vietā pēdējo 3 gadu laikā (*Lūdzu, pastāstiet, kādi pēdējo 3 gadu laikā ir bijuši galvenie uzlabojumi Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā)!*), kultūras un vēstures būves un objektus (piemēram, muižas, pilis, baznīcas, muzeji, izstāžu zāles, objekti pilsētā) bija minējuši 5% aptaujāto, tūrisma attīstību bija minējuši 2% aptaujāto, bet dažādas ar tūrisma infrastruktūru (naktsmītnes, sabiedriskās ēdināšanas iestādes, dažādas aktīvās atpūtas iespējas u.tml.) saistītas aktivitātes – 1% aptaujāto; atšķirību pēc pasākumu īstenošanas nebija. Mazais šāda veida aktivitāšu minēšanas īpatsvars ir saistīts ar to, ka pamatiedzīvotāju dzīves kvalitāti nozīmīgāk uzlabo citi dzīves vietas aspekti.

Situācijas un tās izmaiņu raksturojums tūrisma infrastruktūras un nodarbinātības jomā

Respondentiem tika uzdots jautājums „*Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā Jūs apmierina vai neapmierina dažādas jomas pilsētā, pagastā vai novadā, kurā Jūs dzīvojat: Dažādi tūrisma objekti, izklaides iespējas tūristiem*”, vērtējums bija tuvs skalas vidējam vērtējumam 3, bet izmaiņas pēdējo 3 gadu laikā (*Kā Jūs vērtējat izmaiņas Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā) šajās jomās pēdējo 3 gadu laikā: Dažādi tūrisma objekti, izklaides iespējas tūristiem?*) respondentu vērtējumā kopumā ir pozitīvs attiecībā pret skalas viduspunktu. Statistiski nozīmīgas atšķirības saistībā ar 3.1.3. pasākuma ietvaros īstenotajiem projektiem netika novērotas, iespējams, nelielā respondentu īpatsvara dēļ, kuru dzīves vietās īstenoti šie projekti.

Raksturojot personiskās iespējas atrast darbu, atrast papilddarbu vai uzsākt uzņēmējdarbību tūrisma nozarē, respondenti tās vērtēja negatīvi. Statistiski nozīmīgas atšķirības saistībā ar 3.1.3. pasākuma ietvaros īstenotajiem projektiem un pašreizējās nodarbinātības iespēju vērtējumu tūrismā netika novērotas, bet aptaujātie, kuru dzīves vietās tika īstenoti projekti 3.1.3. pasākuma ietvaros, statistiski nozīmīgi pozitīvāk novērtējuši izmaiņas iespējās atrast darbu tūrisma nozarē un atrast ar tūrismu saistītu papildus darbu (vērtējums bija robežās no „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” līdz „drīzāk pasliktinājušās” respondentiem, kuru dzīves vietā ir īstenots kāds 3.1.3. pasākuma projekts, un robežās no „drīzāk pasliktinājušās” līdz „noteikti pasliktinājušās”, ja pasākuma ietvaros teritorijā netika īstenoti projekti). Tātad iespējams, ka šajās vietās iedzīvotāju skatījumā tūrisma jomā situācijas pasliktināšanās ir bijusi mazāk, nekā citur.

Iespēju atrast ar tūrismu saistītu darbu vai papilddarbu izmaiņu vērtējums (vidējie aritmētiskie rādītāji)

J: Kā, Jūsaprāt, ir mainījušās šādas iespējas pēdējo 3 gadu laikā Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā) vai tās tuvumā? (vērtējumi skalā no "1", kas nozīmē "noteikti uzlabojušās", līdz "5", kas nozīmē "noteikti pasliktinājušās").

Bāze: respondenti, kuri sniedza noteiktu vērtējumu

Raksturojot citus dzīves vietas kvalitātes aspektus, respondenti, kur dzīves vietā bija īstenoti 3.1.3.pasākuma projekti, augstāk novērtēja dzīves vietu kopumā, vidēji biežāk piekrītot apgalvojumiem „Šeit ir laba vieta, kur dzīvot”, „Šeit ir estētiska, pievilcīga dzīves vide” un „Kopumā esmu apmierināts ar savu darbu” (vidējais vērtējums ir robežās no „pilnībā piekrītu” līdz „drīzāk piekrītu”, ja pasākuma ietvaros ir īstenots projekts, un robežās no „drīzāk piekrītu” līdz „ne piekrītu, ne nepiekrītu”, ja pasākuma ietvaros projekti nav īstenoti), kā arī apgalvojumiem „Es ieteiktu šo vietu dzīvošanai citiem” un „Šī vieta ir piemērota ģimenēm” (vidējais vērtējums abās grupās ir robežās no „drīzāk piekrītu” līdz „ne piekrītu, ne nepiekrītu”).

Raksturojot dažādus dzīves kvalitātes aspektus, respondenti, kuru dzīves vietās bija īstenoti projekti 3.1.3. pasākuma ietvaros, statistiski nozīmīgi zemāk vērtēja savu apmierinātību ar iespējām nodarboties ar dažādiem sporta veidiem (vērtējums ir attiecīgi robežās no „drīzāk apmierina” līdz „ne apmierina, ne neapmierina” abās grupās), iespējām apgūt tradicionālās amatu prasmes (vērtējums ir attiecīgi robežās no „ne apmierina, ne neapmierina” līdz „drīzāk neapmierina” abās grupās). Zemāk vērtēta arī apmierinātība ar ceļu, ielu stāvokli (vērtējums ir robežās no „ne apmierina, ne neapmierina” līdz „drīzāk neapmierina” abās grupās), kā arī sabiedriskā transporta kursēšanas biežumu un maršrutiem (vērtējums ir robežās no „ne apmierina, ne neapmierina” līdz „drīzāk neapmierina” respondentu vidū, kuru dzīves vietā ir īstenots 3.1.3.pasākuma projekts, un robežās no „drīzāk apmierina” līdz „ne apmierina, ne neapmierina”, ja tādu nav).

Raksturojot dzīves kvalitātes indeksa vērtības vietās, kurās ir un kurās nav īstenoti 3.1.3.pasākuma projekti, dzīves vietas pievilcīguma indekss ir statistiski nozīmīgi augstāks vietās, kurās 3.1.3.pasākums ir īstenots, tātad 3.1.3.pasākumi ir īstenoti vietās, kuras to iedzīvotāji uzskata par pievilcīgākām. Tomēr vietās, kur šie pasākumi ir īstenoti, pastāv risks veiksmīgai ieguldīto līdzekļu potenciāla izmantošanai, un par to liecina vietējo iedzīvotāju neapmierinātība ar ceļiem un sabiedrisko transportu, t.i., sliktas ceļu kvalitātes un nepietiekama sabiedriskā transporta gadījumā šīs vietas būs grūti sasniedzamas potenciālajiem tūristiem. Tomēr, lai šīs sakarības varētu izpētīt dziļāk, būtu nepieciešama gadījumu izpētes pieeja, kurā analizēta atsevišķu projektu īstenošanas ietekme.

Nepieciešamais atbalsts dažādām ar pasākumu saistītām jomām nākotnē

Raksturojot vēlamās izmaiņas dzīves vietā (*Kādi trīs vissvarīgākie darbi būtu jāveic, lai padarītu Jūsu dzīves vietu (pilsētu, pagastu, novadu) pievilcīgāku dzīvošanai (tādiem cilvēkiem*

kā Jūs)?), tūrisma attīstību minējuši 3% visu aptaujāto, kultūras un vēstures būves un objektus (piemēram, muižas, pilis, baznīcas un dažādu tūrisma infrastruktūras (naktsmītnes, sabiedriskās ēdināšanas iestādes, dažādas aktīvās atpūtas iespējas u.tml.) – 2%; tūrisma infrastruktūras (naktsmītņu, sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumu u.tml.) attīstību – 3% iedzīvotāji, nav atšķirību, vai respondenta dzīves vietā ir vai nav īstenots 3.1.3. pasākuma projekts.

Raksturojot jomas, kurām būtu jāpiešķir atbalsts ierobežota finansējuma apstākļos (*Domājot par to, ka finanšu līdzekļi ir ierobežoti un visām jomām finansējuma parasti nepietiek, kādam, Jūsaprāt, būtu jābūt atbalstam no valsts, pašvaldības, Eiropas Savienības šādām jomām Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā)?*), respondenti, kuru dzīves vietas atbilst 3.1.3.pasākuma īstenošanas teritorijai, gan dažādu tūrisma iespēju, izklaides iespēju attīstīšanu tūristiem, gan jaunu darba vietu veicināšanu tūrisma nozarē vērtēja pozitīvi (atbalsta vērtējums robežās no „noteikti lielākam” līdz „drīzāk lielākam”), bet vietās, kurās īstenoti projekti 3.1.3. pasākuma ietvaros, turpmākās nepieciešamības vērtējums bija zemāks, nekā vietās, kurās šādi projekti netika īstenoti. Tas varētu būt skaidrojams gan ar jau īstenoto projektu pozitīvo ietekmi uz situāciju tūrisma jomā, gan arī ar situāciju, ka citas jomas šajās vietās iedzīvotāju skatījumā ir ar augstāku prioritāti, tomēr pašlaik trūkst datu, kas ļautu apstiprināt vienu vai otru skaidrojumu.

Secinājums

Respondentu skatījumā iespējas atrast darbu tūrisma nozarē un izmaiņas šajā jomā ir vērtētas negatīvi, savukārt tūrisma pakalpojumu piedāvājums un tā izmaiņas vērtētas attiecīgi vidēji un pozitīvi. Augstāks ir dzīves vietas pievilcīguma indekss – tas nozīmē, ka vietējie iedzīvotāji vietās, kurās īstenoti 3.1.3.pasākuma projekti, uzskata par pievilcīgākām, nekā iedzīvotāji vietās, kurās pasākums nav īstenots.

Tūrisma attīstību, infrastruktūru un pakalpojumu dažādošanos kā nozīmīgus notikumus pēdējo 3 gadu laikā dzīves vietā ir minējuši ne vairāk kā 2% aptaujāto, savukārt tūrisma pakalpojumu un tūrisma infrastruktūras attīstību kā savai dzīves kvalitātei svarīgas uzlabojamas jomas minējuši 3% aptaujāto, lai gan kopumā tūrisma pakalpojumu un nodarbinātības iespēju attīstīšana tūrisma jomā ir vērtēta pozitīvi.

Respondenti, kuru dzīves vietās ir īstenoti 3.1.3. pasākuma projekti, retāk nekā citās vietās pauž atbalstu līdzīgām aktivitātēm ierobežota finansējuma apstākļos – vides uzlabošanai, kultūras pasākumu nodrošināšanai, apkārtnes, dabas, ainavas uzturēšanai, iepirkšanās un dažādu sadzīves pakalpojumu saņemšanas nodrošināšanai, izglītības un sabiedriskā transporta nodrošināšanai. Tas varētu nozīmēt, ka projekti šī pasākuma ietvaros tiek īstenoti vietās, kurās šādi uzlabojumi vai nu nav nepieciešami, t.i., tāpat ir pietiekami labi, vai arī respondenti ir neieinteresēti uzlabojumos, tomēr tie ir tikai secinoši pieņēmumi, kurus vajadzētu pārbaudīt padziļināti ar gadījumu izpēti metodi, vai ar atkārtotu aptauju pēc programmas darbības beigām, jo pašlaik viena vai otra pieņēmuma apstiprināšanai trūkst datu.

3.1.3. pasākuma ietvaros īstenoto projektu ietekme uz iedzīvotāju dzīves kvalitāti pašlaik kvantitatīvi nav korekti novērtējama, jo 3.1.3. pasākuma projekti ir īstenoti tikai 5% aptaujāto dzīves vietās, līdz ar to salīdzinājums ir neproporcionāls, un atšķirības starp šīm grupām ir riskanti vispārināt.

Tūrisma un tā ietekmi uz dzīves kvalitāti būs iespējams novērtēt ar atkārtotu aptauju, kur šībrīža iedzīvotāju nodarbinātības jomu daudzveidība un vērtējums par tūrisma jomas attīstību kalpos par bāzes vērtējumu, ar kuru salīdzināt 2014. gada aptaujas datus.

3.2.1.: PAMATPAKALPOJUMI EKONOMIKAI UN IEDZĪVOTĀJIEM

Pasākuma mērķis ir vērsts uz publiskās infrastruktūras kvalitātes uzlabošanu un apdzīvotības saglabāšanu lauku teritorijās. Atbalstāmās aktivitātes ietver pašvaldības ceļu būvniecību un rekonstrukciju, sporta, kultūras un citu brīvā laika pavadīšanas objektu būvniecību

un rekonstrukciju, teritorijas labiekārtošanu rekreācijas vajadzībām, kā arī energoapgādes sistēmu uzlabojumus ar atjaunojamo energoresursu palīdzību.

Lai novērtētu pasākuma ietvaros īstenoto projektu ietekmi uz iedzīvotāju dzīves kvalitāti, nepieciešams atbildēt uz sekojošiem jautājumiem:

- Kā sniegtie pakalpojumi ir **palielinājuši teritoriju pievilcību**? Kā sniegtie **pakalpojumi ir uzlabojuši dzīves kvalitāti lauku teritorijās**?
- Kāds ir pakalpojumu ieguldījums **lauku ekonomikas un sociālās lejupslīdes apturēšanā** un ciematu atjaunošanā?

Lai to izdarītu, analizēts respondentu vērtējums par situāciju un uzlabojumiem dažādās dzīves kvalitātes jomās, kas saistītas ar sociālo un ekonomisko situāciju vietās, kurās īstenoti projekti 3.2.1. pasākuma ietvaros, un vietās, kur tādi nav īstenoti.

Aprēķinos izmantoti vidējie aritmētiskie rādītāji skalā no 1-5, kur vērtējums virs skalas viduspunkta 3 uzskatāms par pozitīvu situācijas vai tās izmaiņu raksturojuma indikatoru, bet vērtējums, kas zemāks par 3 – par negatīvu situācijas vai tās izmaiņu indikatoru. Kopējam vērtējumam izmantots dzīves vietas pievilcīguma, nodarbinātības un uzņēmējdarbības, kā arī attīstības tendences un dzīves kvalitātes indekss kopumā.

Ievads

3.2.1. pasākuma ietvaros īstenotie projekti ir īstenoti 46% respondentu dzīves vietās, tātad gandrīz puse respondentu ir potenciāli saskārušies ar šī pasākuma ietvaros veiktu ceļu, kultūras, sporta un rekreācijas infrastruktūras vai energoefektivitātes uzlabojumu, pie tam lielākā daļa respondentu dzīvo vietās, kurās īstenoti gan 4.1.3., gan 3.2.1. pasākuma projekti.

Raksturojot pozitīvās izmaiņas dzīves vietā pēdējo 3 gadu laikā (*Lūdzu, pastāstiet, kādi pēdējo 3 gadu laikā ir bijuši galvenie uzlabojumi Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā)!*), respondenti visbiežāk ir norādījuši uz kultūras, sporta un sabiedriskās dzīves būvē un procesiem (37%), nedaudz retāk minēti dažādi ar dzīves vietas labiekārtošanu (ietverot arī rekreāciju) un vizuālās pievilcības uzlabošanu saistīti aspekti (31%) un dažādi ar ceļu (brauktuvi, ietvi, gājēju un veloceļu, arī tiltu) būvi, rekonstrukciju un uzturēšanu saistīti aspekti (29%).

Uzlabojumi ikdienas sadzīves pakalpojumos (veselības aprūpes, iepirkšanās, sabiedriskās ēdināšanas, skaistumkopšanas, personiskā mājokļa uzturēšanas u.tml.) un komunālajos pakalpojumos (ūdenssaimniecības, attīstīšanas iekārtu un siltumapgādes sistēmu u.tml. uzlabojumi) minēti gandrīz divas reizes retāk, attiecīgi 14% un 15%. Tātad pēdējo 3 gadu laikā respondentu skatījumā būtiskākie uzlabojumi dzīves vietā ir notikuši kultūras, sporta, rekreācijas un ceļu jomā¹⁷. Statistiski nozīmīgas atšķirības iedzīvotāju vērtējumā vietās, kur ir un kur nav īstenoti 3.2.1. pasākuma projekti, aptaujas dati neatklāj.

Situācijas un tās izmaiņu raksturojums pamatpakalpojumu iedzīvotājiem un ekonomikai jomā

Raksturojot atšķirības iedzīvotāju vērtējumā par dažādām dzīves kvalitātes jomām vietās, kurās ir īstenoti 3.2.1. pasākuma projekti un vietās, kurās tas nav darīts, pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības dzīves vietas kopējā vērtējumā (*Domājot par vietu, kurā Jūs dzīvojat, cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat šādiem apgalvojumiem par savu dzīves vietu?*): respondenti, kuru dzīves vietās ir īstenoti 3.2.1. pasākuma projekti, augstāk vērtējuši iespējas

¹⁷ Nav iespējams šīs saskatītās izmaiņas dzīves vietā viennozīmīgi identificēt kā LAP, citas ES finansētas programmas vai pašvaldības aktivitātes rezultātu. Tas būtu iespējams tikai ar gadījumu izpēti metodi. Šajā gadījumā varam tikai secināt, ka neatkarīgi no finansējuma avota šajās jomās uzlabojumi ir bijuši.

dzīves vietā realizēt savas prasmes un talantus un biežāk ieteiktu savu dzīves vietu dzīvošanai citiem, kā arī biežāk norādījuši, ka dzīves vieta ir piemērota dzīvošanai ģimenēm un bērniem, arī kopumā šie vietas raksturojumi ir pozitīvi (t.i., virs mērījuma skalas viduspunkta).

Raksturojot apmierinātību ar dažādiem dzīves vietas aspektiem (*Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā Jūs apmierina vai neapmierina dažādas jomas pilsētā, pagastā vai novadā, kurā Jūs dzīvojat?*), cilvēki, kuru dzīves vietā ir īstenoti 3.2.1. pasākuma projekti, ir vidēji statistiski nozīmīgi zemāk apmierināti ar apkārtējās vides (ūdens, gaisa) kvalitāti; apkārtni, dabu un ainavu; iespējām iepirkties un iespējām izmantot dažādus ikdienas sadzīves pakalpojumus (tomēr visi aspekti vērtēti pozitīvi, t.i., virs skalas viduspunkta „3” robežās starp „pilnībā apmierina” un „ne apmierina, ne neapmierina”, kā arī iespējām ietekmēt pašvaldības lēmumus, kas skar respondenta dzīvi (vērtēta negatīvi, t.i., zem skalas viduspunkta „3” robežās starp „drīzāk neapmierina” un „pilnībā neapmierina”).

Raksturojot izmaiņas dažādos dzīves kvalitātes aspektos dzīves vietā (*Kā Jūs vērtējat izmaiņas Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā) šajās jomās pēdējo 3 gadu laikā? Vai situācija šajā jomā, Jūsaprāt, ir uzlabojusies vai pasliktinājusies?*), vietās, kur 3.2.1. pasākuma projekti ir īstenoti, respondenti statistiski nozīmīgi augstāk vērtējuši izmaiņas veselības aprūpes pakalpojumos, bet zemāk – izmaiņas ceļu, ielu stāvoklī (abas izmaiņas vērtējamās kā drīzāk negatīvas, t.i., vidējais vērtējums ir zem skalas viduspunkta „3” robežās starp „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” un „drīzāk pasliktinājušās”

Raksturojot nodarbinātības iespējas, cilvēki, kuru dzīves vietā ir īstenoti 3.2.1. pasākuma projekti, statistiski nozīmīgi vidēji pozitīvāk vērtē iespējas uzsākt uzņēmējdarbību lauksaimniecībā, nodibināt savu zemnieku saimniecību, kā arī atrast papildus darbu, iespēju piepelnīties citā, ar lauksaimniecību un tūrismu nesaistītā nozarē (vidējais vērtējums gan ir starp „drīzāk grūti” un „ļoti grūti”, bet grūtību vērtējums vidēji ir mazāks tiem, kuru dzīves vietā šie projekti ir īstenoti). Viens no iespējamajiem secinājumiem varētu būt par lauku ekonomikas dažādošanos vietās, kurās īstenoti 3.2.1. pasākuma projekti, t.i. iedzīvotājiem šķiet subjektīvi vieglāk atrodams darbs lauksaimniecībā un papilddarbs citā nozarē, kas nav lauksaimniecība vai tūrisms.

Iedzīvotāji, kuru dzīves vietās īstenoti 3.2.1. pasākuma projekti, pozitīvāk vērtē arī pēdējo 3 gadu laikā notikušās izmaiņas nodarbinātības iespēju struktūrā dzīves vietā visos aspektos, izņemot iespējas nodibināt zemnieku saimniecību, uzsākt uzņēmējdarbību lauksaimniecībā, tomēr kopumā izmaiņu vidējais vērtējums ir negatīvs (t.i., robežās no „drīzāk pasliktinājušās” līdz „noteikti pasliktinājušās”).

Raksturojot dzīves kvalitātes indeksus, vietās, kurās ir īstenots 3.2.1. pasākums, ir augstāks dzīves vietas pievilcības indeksa vērtējums, nekā vietā, kurās pasākums nav īstenots; pārējo indeksu vērtībās statistiski nozīmīgu atšķirību nebija.

Nepieciešamais atbalsts dažādām (ar pasākumu saistītām) jomām nākotnē

Raksturojot 3 galvenos uzlabojumus, kādi būtu nepieciešami respondenta dzīves vietā (*Kādi trīs vissvarīgākie darbi būtu jāveic, lai padarītu Jūsu dzīves vietu (pilsētu, pagastu, novadu) pievilcīgāku dzīvošanai (tādiem cilvēkiem kā Jūs)?*), visbiežāk minētie uzlabojumi visu respondentu vidū bija saistīti ar ceļu būvi, rekonstrukciju un remontu (41%), atbalstu uzņēmējdarbībai, jaunu darba vietu radīšanai un bezdarba jautājumi risināšanai (32%) un sakoptas, sakārtotas, tīras, skaistas vides uzturēšanai (16%)

Raksturojot iedzīvotāju vērtējumu par nepieciešamo atbalstu dažādām dzīves jomām nākotnē, cilvēki, kuru dzīves vietā ir īstenoti 3.2.1. pasākuma projekti, pauduši statistiski nozīmīgi zemāku nepieciešamību pēc lielāka atbalsta sportošanas iespējām, televīzijas un radio signāla uztveršanas uzlabošanai (atbalsts visām jomām vērtēts pozitīvi, t.i., ir augstāks par skalas viduspunktu „3” un robežās no „drīzāk lielākam” līdz „tādam, kāds tas ir pašlaik”), veselības

pakalpojumu nodrošināšanai, kā arī izglītības iespēju nodrošināšanai (tomēr atbalsts visām jomām vērtēts pozitīvi, t.i. robežās no „noteikti lielākam” līdz „drīzāk lielākam”), savukārt statistiski nozīmīgi lielāks atbalsts iedzīvotāju ir skatījumā ir nepieciešams dažādu sadzīves pakalpojumu (bankas, frizētavas, pasts u.tml.) nodrošinājumam dzīves vietā (atbalsts vērtēts pozitīvi, t.i., ir robežās no „drīzāk lielākam” līdz „tādam, kāds tas ir pašlaik”).

Secinājums

3.2.1. pasākuma projekti ir samērā plaši īstenoti, taču tos kvantitatīvā dzīves kvalitātes tendenču izmaiņu novērtējumā ir grūti nošķirt no citu LAP un līdzīgu citu programmu ietvaros īstenotu projektu (piemēram, saistībā ar ceļu rekonstrukciju) ietekmes uz dzīves kvalitāti. Tomēr analīze ļauj identificēt pozitīvu saistību starp projektu īstenošanu 3.2.1. pasākuma ietvaros un nedaudz augstāku iedzīvotāju apmierinātību ar dzīves vietas pievilcību kopumā un augstāku nodarbinātības iespēju izmaiņu raksturojumu (vai drīzāk mazāku iespēju vērtējuma „kritumu”), kā arī augstāku dzīves vietas pievilcības indeksa vērtību.

Vietās, kurās īstenoti 3.2.1.pasākuma projekti, respondenti pauž vēlmi pēc turpmākiem ceļu infrastruktūras uzlabojumiem un atbalstu dažādu sadzīves pakalpojumu nodrošināšanai

Lai varētu pilnīgāk atbildēt uz jautājumiem par pasākuma ietvaros īstenoto projektu saistību ar izmaiņām lauku vides pievilcībā un dzīves kvalitātē, aptaujas rezultāti jāizmanto kā bāzes rādītājs salīdzinājumam ar dzīves vietas pievilcības un dažādu aspektu vērtējumu dzīves vietā pēc LAP darbības beigām.

3.2.3. LAUKU MANTOJUMA SAGLABĀŠANA UN ATJAUNOŠANA

Pasākuma mērķis ir veicināt ar lauksaimniecisko, mežsaimniecisko darbību, pārstrādes un apstrādes nozari saistītā kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, atjaunošanu un uzlabošanu, padarot to pieejamu un pievilcīgu iedzīvotājiem un tūristiem. Īstenotie pasākumi ietver publiskās telpas sakārtošanu, muzeju, piļu, muižu renovāciju un pieejamību tūristiem un vietējiem iedzīvotājiem.

Lai novērtētu pasākuma ietvaros īstenoto projektu ietekmi uz dzīves kvalitāti, būtiskas ir atbildes uz sekojošiem jautājumiem:

- Cik lielā mērā pasākums ir saglabājis **lauku teritoriju pievilcību**? Kā pasākums ir veicinājis **dzīves kvalitātes uzlabošanas lauku teritorijās**?
- Cik lielā mērā pasākums ir devis ieguldījumu Natura 2000 teritoriju vai citu vietu ar augstu dabas vērtību **ilgtspējīgā apsaimniekošanā** vai attīstībā un **lauku iedzīvotāju vides apziņas celšanā**?

Lai varētu novērtēt pasākumu ietekmi, pārbaudītas apmierinātības ar dzīves vietu un dažādu uzlabojumu vērtējums dzīves vietā pēdējo 3 gadu laikā, novērtēts nepieciešamais atbalsts dažādām jomām, novērtēta iedzīvotāju iesaistīšanās dažādās NVO dabas aizsardzībā, vides sakopšanā, kā arī kopējais dzīves vietas pievilcības vērtējums iedzīvotāju vidū, kuru dzīves vietās ir īstenoti projekti 3.2.3. pasākuma ietvaros, un iedzīvotāju vidū, kuru dzīves vietās šādi projekti nav īstenoti.

Aprēķinos izmantoti vidējie aritmētiskie rādītāji skalā no 1-5, kur vērtējums virs skalas viduspunkta 3 uzskatāms par pozitīvu situācijas vai tās izmaiņu raksturojuma indikatoru, bet vērtējums, kas zemāks par 3 – par negatīvu situācijas vai tās izmaiņu indikatoru.

Ievads

Kopumā projekti 3.2.3. pasākuma ietvaros ir īstenoti 3% respondentu dzīves vietās, kas ir ļoti neliels respondentu īpatsvars, tāpēc pašlaik ir grūti novērtēt pasākuma ietekmi uz dzīves kvalitāti tik nelielā grupā salīdzinājumā ar pārējiem.

Raksturojot dažādas pozitīvās izmaiņas dzīves vietā, 5% respondentu norādījuši, ka dzīves vietā ir jauni vai renovēti kultūras un vēstures būves un objekti (piemēram, muižas, pilis, baznīcas, muzeji, izstāžu zāles, objekti pilsētā); no realizētajiem LAP 3.2.3. pasākuma projektiem minēta Gulbenes novadā realizētā Vecgulbenes muižas renovācija. Trešā daļa aptaujāto (31%) minējuši, pa pēdējo trīs gadu laikā notikušie uzlabojumi dzīves vietā ietver vides sakārtošanu, uzkopšanu un atpūtas vietu iekārtošanu (31%). Tomēr, kā minēts vēlāk, tas lielā mērā varētu būt saistīts ar citiem mērķtiecīgiem vides uzlabošanas pasākumiem, kas notikuši respondenta dzīves vietā, piemēram, dažādas talkas, „100latnieku” programmas darba rezultāti, u.tml.

Situācijas un tās izmaiņu raksturojums lauku mantojuma saglabāšanas, atjaunošanas un dzīves kvalitātes jomā

Iedzīvotāji, kuru dzīves vietās ir īstenoti 3.2.3. pasākuma projekti, ir vidēji apmierinātāki ar apkārtējās vides (ūdens, gaisa) kvalitāti, kā arī dažādiem pakalpojumiem – interneta kvalitāti, telefona sakaru kvalitāti, televīzijas signāla kvalitāti, kā arī ar iespējām izmantot dažādus sadzīves pakalpojumus (vērtējums ir pozitīvs, t.i., lielāks par skalas vidējo vērtību; iedzīvotāju vidū, kuru dzīves vietā ir īstenots projekts, tas ir robežās starp „pilnībā apmierina” un „drīzāk apmierina”, bet pārējo respondentu vidū – robežās no „drīzāk apmierina” līdz „ne apmierina, ne neapmierina”), bet zemāka ir apmierinātība ar ceļu, ielu stāvokli (vērtējums ir negatīvs; respondentiem, kuru dzīves vietā ir īstenots kāds 3.2.3. pasākuma projekts, tas ir robežās starp „drīzāk neapmierina” un „pilnībā neapmierina”, bet respondentu vidū, kuru dzīves vietā šāds projekts nav īstenots, tas ir robežās starp „ne apmierina, ne neapmierina” un „drīzāk neapmierina”).

Raksturojot izmaiņas dzīves kvalitātes jomās pēdējo 3 gadu laikā dzīves vietā, vietās, kurās īstenoti 3.2.3. pasākuma projekti, respondenti pozitīvāk vērtējuši izmaiņas kultūras pasākumu apmeklēšanas iespējās un iespējas iesaistīties kultūras aktivitātēs, tāpat augstāk novērtētas interneta pieejamības un interneta kvalitātes izmaiņas, telefona sakaru un televīzijas un radio signāla kvalitātes izmaiņas (vērtējums ir pozitīvs un abās grupās vērtēts robežās no „drīzāk uzlabojusies” līdz „ne uzlabojusies, ne pasliktinājusies”), kā arī iespējas izmantot dažādus sadzīves pakalpojumus (vērtējums ir negatīvs, un vērtēts robežās no līdz „ne uzlabojusies, ne pasliktinājusies” līdz „drīzāk pasliktinājusies” respondentu vidū, kuru dzīves vietā ir īstenoti 3.2.3.pasākuma projekti, un robežās no „drīzāk pasliktinājusies” līdz „noteikti pasliktinājusies”).

Raksturojot situāciju darba tirgū dzīves vietā, respondenti, kuru dzīves vietā ir īstenots kāds 3.2.3. pasākuma projekts, augstāk vērtē iespējas atrast darbu vai uzsākt uzņēmējdarbību ar tūrismu, lauksaimniecību nesaistītā nozarē, kā arī uzsākt uzņēmējdarbību tūrisma nozarē (vērtējums ir negatīvs un vērtēts robežās no līdz „ne viegli, ne grūti” līdz „drīzāk grūti” respondentu vidū, kuru dzīves vietā ir īstenoti 3.2.3.pasākuma projekti, un robežās no „drīzāk grūti” līdz „ļoti grūti” respondentu vidū, kuri dzīvo teritorijās, kur šādi pasākumi nav īstenoti), kā arī tūrismu saistītu darbu (vērtējums ir negatīvs, t.i., abās grupās robežās no „drīzāk grūti” līdz „ļoti grūti”).

Raksturojot darba tirgus izmaiņas, respondenti, kuru dzīves vietā ir īstenoti projekti 3.2.3.pasākuma ietvaros, pozitīvāk ir vērtējuši izmaiņas iespējās uzsākt uzņēmējdarbību tūrisma nozarē un uzsākt uzņēmējdarbību ar tūrismu, lauksaimniecību nesaistītā nozarē (vērtējums ir negatīvs un vērtēts robežās no līdz „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” līdz „drīzāk pasliktinājušās” respondentu vidū, kuru dzīves vietā ir īstenoti 3.2.3.pasākuma projekti, un robežās no „drīzāk pasliktinājušās” līdz „noteikti pasliktinājušās” respondentu vidū, kuri dzīvo teritorijās, kur šādi pasākumi nav īstenoti).

Tomēr projektu īstenošana 3.2.3.pasākuma ietvaros nav saistīta ar pieaugošu iedzīvotāju aktivitāti, līdzdalību vides sakopšanā un dabas aizsardzībā, jo nav statistiski nozīmīgu atšķirību

respondentu apstiprinošo un noliedzošo atbilžu sadalījumā, vērtējot apgalvojuma „Pēdējā gada laikā es esmu piedalījies/-usies apkārtnes (piem., koplietošanas telpu) sakopšanā, labiekārtošanā” atbilstību savai situācijai. Gan vietās, kur pasākums īstenots, gan vietās, kur projekti nav īstenoti, līdzdalība apkārtnes uzlabošanā ir samērā augsta – 66%. 3.2.3.pasākums ir īstenots samērā nedaudzu respondentu dzīves vietās, tas ir viens no iemesliem, kāpēc, ļoti iespējams, intervences ietekme uz cilvēku uzvedību neparādās. Otrs iemesls varētu būt aizvien populārākie ikgadējie un samērā plašie talkošanas pasākumi, kuru ietekme drīzāk saskatāma respondentu atbildēs.

Dzīves kvalitātes indeksu vērtībās nav statistiski nozīmīgu atšķirību starp respondentiem, kuru dzīves vietās ir īstenots 3.2.3. pasākums, un kuru dzīves vietās 3.2.3.pasākums nav īstenoti.

Nepieciešamais atbalsts dažādām (ar pasākumu saistītām) jomām nākotnē

Raksturojot vēlamo dzīves vietas attīstību nākotnē, respondentiem lūdza nosaukt 3 lietas, kas būtu jādara pirmām kārtām, lai padarītu dzīves vietu viņiem pievilcīgu, un 2% aptaujāto kā vienu no vēlamajiem uzlabojumiem nosauca kultūras un vēstures būvju un objektu (piemēram, muižas, pilis, baznīcas, muzeji, izstāžu zāles, objekti pilsētā) attīstību.

Vērtējot atbalsta nepieciešamību jau piedāvātām dzīves vietas attīstības jomām, respondenti, kuru dzīves vietā ir īstenoti 3.2.3.pasākuma projekti, augstāk vērtēja nepieciešamību atbalstīt veselības aprūpes pakalpojumu nodrošinājumu, izglītības iespējas, kā arī mājokļu un dzīvojamā fonda uzturēšanu un ceļu, ielu infrastruktūras nodrošināšana (atbalsta nepieciešamība vērtēta pozitīvi un abās grupās vidēji vērtēts, ka atbalstam jābūt robežās no „noteikti lielākam” līdz „drīzāk lielākam”), augstāk vērtēta arī nepieciešamība attīstīt dažādus tūrisma objektus, pakalpojumus tūristiem un komunālo pakalpojumu (ūdensapgāde, siltumapgāde) uzlabošana (atbalsta nepieciešamība vērtēta pozitīvi; respondentu vidū, kuru dzīves vietā ir īstenoti 3.2.3.pasākuma projekti, vidēji vērtēts, ka atbalstam jābūt robežās no „noteikti lielākam” līdz „drīzāk lielākam”, bet pārējo respondentu vidū vērtējums ir robežās no „drīzāk lielākam” līdz „tādam pašam, kā līdz šim”). Kopumā šīs vēlmes nav pretrunā ar lauku mantojuma saglabāšanu un atjaunošanu un tūrisma aktivitāšu veicināšanu, lai arī nav tieši ar to saistītas.

Secinājums

Kopumā dažādu kultūrvēsturisku objektu rekonstrukcijas darbus kā vienu no uzlabojumiem pēdējo 3 gadu laikā minējuši 3% aptaujāto, tāpat trešā daļa norādījuši, ka uzlabojusies dzīves vietas sakoptība (33%), un divas trešdaļas norādījuši, ka paši ir iesaistījušies talkās, vides uzkopšanas darbos (66%), tomēr aptaujas dati neļauj šos rezultātus saistīt ar 3.2.3.pasākuma ietvaros īstenotajiem projektiem, jo tie ir īstenoti tikai 3% iedzīvotāju dzīves vietās. Atsevišķos gadījumos (jau iepriekš minētais Gulbenes pilsētas iedzīvotāju un Vecgulbenes muižas renovācijas piemērs) liecina, ka gadījumu izpēti ietvaros, iespējams, būtu iespējams identificēt un tipoloģizēt situācijas un veidus, kādos šādu projektu īstenošana ietekmē iedzīvotāju dzīves kvalitātes izmaiņas. Tomēr kopumā nav vērojama tendence, ka 3.2.3.pasākums būtu būtiski uzlabojis iedzīvotāju dzīves kvalitāti īstenošanas teritorijās – iespējams, ka tas saistīts ar pasākumu raksturu un atdeve būs vērojama pēc programmas darbības beigām.

Lai varētu novērtēt pasākuma nozīmi dzīves vietas pievilcības veicināšanā, iedzīvotāju vides apziņas veicināšanā, aptaujas rezultāti jāizmanto kā bāzes rādītājs salīdzinājumam ar dzīves vietas pievilcības un dažādu aspektu vērtējumu dzīves vietā pēc LAP 2007-2013 darbības beigām.

4.4.2. 4.ass pasākumi

4. ass ietver dažādu projektu īstenošanu ar LEADER pieeju Vietējās rīcības grupu izstrādāto Vietējās rīcības stratēģiju noteikto mērķu ietvaros. Šajā apakšnodaļā tiks aplūkota

4.1.3.pasākuma saistība ar dzīves kvalitātes izmaiņām iedzīvotāju vērtējumā vietās, kurās īstenoti projekti šī pasākuma ietvaros.

4.1.3. LAUKU EKONOMIKAS DAŽĀDOŠANA UN DZĪVES KVALITĀTES VEICINĀŠANA VIETĒJO ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJU ĪSTENOŠANAS TERITORIJĀ

4.1.3.pasākuma ietvaros tiek atbalstīti projekti, kas paredz inventāra, aprīkojuma un maza apjoma infrastruktūras izveidi dažādu pakalpojumu pieejamībai, kvalitātei un sasniedzamībai, sabiedrisko aktivitāšu dažādošanai.

Lai varētu novērtēt pasākumu ietekmi uz dzīves kvalitāti, pārbaudīta apmierinātība ar dažādu pakalpojumu un brīvā laika pavadīšanas aktivitāšu pieejamību un kvalitāti dzīves vietā, kā arī izmaiņas pakalpojumu kvalitātē un pieejamībā iedzīvotāju vidū, kuru dzīves vietā ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti, un iedzīvotāju vidū, kuru dzīves vietā tādi nav īstenoti. Tāpat pārbaudītas atšķirības iedzīvotāju subjektīvajā vērtējumā par iesaistīšanos kopienas dzīvē

Ar 4.1.3.pasākuma novērtēšanu ir saistīts arī jautājums par pasākuma ieguldījumu **teritoriālo atšķirību mazināšanā**, tātad par pozitīvu ietekmi liecinātu atšķirību trūkums dažādu dzīves kvalitātes aspektu vērtējumā pilsētu un lauku teritorijās un pozitīvs dzīves kvalitātes izmaiņu vērtējums vietās, kurās ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti.

4.1.3.pasākuma ietvaros **projekti ir īstenojami ar VRG starpniecību**, tātad pasākuma kvalitātes aspekta – pieejamības – rādītājs ir iedzīvotāju informētība par LEADER pieeju, par Vietējās rīcības grupām un to stratēģijām, kā arī VRG darbības vērtējums.

Aprēķinos izmantoti vidējie aritmētiskie rādītāji skalā no 1-5, kur vērtējums virs skalas viduspunkta „3” (vērtības „1” un „2”) uzskatāms par pozitīvu situācijas vai tās izmaiņu raksturojuma indikatoru, bet vērtējumi „4” un „5” – par negatīvu situācijas vai tās izmaiņu indikatoru.

Ievads

4.1.3.pasākuma projekti ir īstenoti 75% aptaujāto dzīves vietās. Raksturojot galvenos uzlabojumus, kas veikti viņu dzīves vietās pēdējo 3 gadu laikā, kopumā 17% respondenti norādījuši, ka ir uzlabojusies dažādu ikdienas pakalpojumu pieejamība, 17% norādījuši, ka ir uzlabojusies komunālo pakalpojumu (ūdens, kanalizācijas, siltumapgādes, atkritumu šķirošanas u.tml.) pakalpojumu pieejamība un kvalitāte. Raksturojot izmaiņas kultūras un sabiedriskajā dzīvē, 5% norādījuši, ka ir uzlabojusies kultūras dzīve, 1% norādījis, ka uzlabojusies sporta un 1% - ka uzlabojusies sabiedriskā dzīve pilsētā vai pagastā, 1% norādījis, ka uzlabojusies interešu izglītības pieejamība.

Situācijas un tās izmaiņu raksturojums pakalpojumu pieejamības, kvalitātes un sasniedzamības, kā arī sabiedriskās aktivitātes dzīves kvalitātes jomās

Raksturojot atšķirības apmierinātībā ar dažādiem pakalpojumiem dzīves vietā, respondenti, kuru dzīves vietā ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti pauž statistiski nozīmīgu vidējo apmierinātību šādu pakalpojumu vērtējumā:

- interneta pieejamība un radio signāla kvalitāte (vērtējums ir robežās no „pilnībā apmierina” līdz „drīzāk apmierina” respondentu vidū, kuru dzīves vietā ir īstenoti šādi pasākumi, un robežās no „drīzāk apmierina” līdz „ne apmierina, ne neapmierina” vietās, kurās šādi projekti nav īstenoti);
- interneta kvalitāte, iespējas iepirkties un izglītības kvalitāte (vērtējums ir robežās no „drīzāk apmierina” līdz „ne apmierina, ne neapmierina” abās grupās);
- veselības aprūpes pakalpojumi, iespējas izmantot dažādus sadzīves pakalpojumus, dažādi tūrisma objekti un izklaides iespējas tūristiem (vērtējums ir robežās no „drīzāk apmierina” līdz „ne apmierina, ne neapmierina” respondentu vidū, kuru dzīves vietā

ir īstenoti šādi pasākumi, un robežās no „ne apmierina, ne neapmierina” līdz „drīzāk neapmierina” vietās, kurās šādi projekti nav īstenoti);

Raksturojot atšķirības sabiedriskajā dzīvē, respondenti, kuru dzīves vietā ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti, ir statistiski nozīmīgi vidēji augstāk apmierināti

- ar iespējām nodarboties ar dažādiem sporta veidiem (abās grupās vērtējums ir robežās no „drīzāk apmierina” līdz „ne apmierina, ne neapmierina”);
- ar iedzīvotāju, sabiedrisko organizāciju aktivitāti (abās grupās vērtējums ir robežās no „ne apmierina, ne neapmierina” līdz „drīzāk neapmierina”).

Raksturojot nodarbinātības iespējas, respondenti, kuru dzīves vietās ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti, augstāk vērtē iespējas atrast darbu vasaras sezonā, atrast papilddarbu ar lauksaimniecību, tūrisma nesaistītā nozarē, kā arī uzsākt uzņēmējdarbību tūrisma nozarē (abās grupās iespēju vērtējums ir robežās no „drīzāk grūti” līdz „ļoti grūti”).

Arī izmaiņu vērtējumā dažādu pakalpojumu pieejamības, nodarbinātības un sabiedriskās dzīves jomās vērojamas atšķirības; respondenti vietās, kurās ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti, augstāk vērtē uzlabojumus šādos pakalpojumos un iespējās:

- interneta pieejamībā un kvalitātē, telefona sakaru kvalitātē, televīzijas un radio signāla kvalitātē, kā arī iepirkšanās iespēju un komunālo pakalpojumu saņemšanas ziņā (vērtējums ir robežās no „drīzāk uzlabojušās” līdz „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” abās grupās);
- tūrisma objektu, tūristiem domātu izklaides iespējās, iespējās saņemt pašvaldības pakalpojumus un izglītības iespējās (uzlabojumu vērtējums ir robežās no „drīzāk uzlabojušās” līdz „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” respondentu vidū, kuru dzīves vietā ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti, un no „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” līdz „drīzāk pasliktinājušās” vietās, kurās 4.1.3.pasākuma projekti nav īstenoti);
- veselības pakalpojumu nodrošinājumu, dažādu sadzīves pakalpojumu nodrošinājumu, kā arī sabiedriskā transporta kursēšanas biežumu un maršrutus (vērtējums ir robežās no „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” līdz „drīzāk pasliktinājušās” abās grupās).

Kopumā respondentu minētās izmaiņas pēdējo 3 gadu laikā nav saistītas ar 4.1.3. pasākuma, 3. un 4. ass vai par LAP darbības kompetenci, tātad atšķirības, izņemot sadzīves pakalpojumu nodrošinājumu, nav saistāmas ar 4.1.3. pasākuma īstenošanu.

Raksturojot izmaiņas nodarbinātības iespējās, respondenti, kuru dzīves vietā ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti statistiski nozīmīgi vidēji nedaudz pozitīvāk vērtēja izmaiņas visās nodarbinātības jomās, tomēr kopumā gandrīz visu nodarbinātības un uzņēmējdarbības situācijas izmaiņas ir vērtētas negatīvi (robežās no „drīzāk pasliktinājušās” līdz „noteikti pasliktinājušās” abās grupās), izņemot izmaiņas iespējās atrast darbu vasaras sezonā un atrast ar lauksaimniecību saistītu darbu, kura vērtējums vietās, kurās ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti, ir palicis nemainīgs (robežās no „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” līdz „drīzāk pasliktinājušās” respondentu vidū, kuru dzīves vietās ir īstenoti projekti 4.1.3.pasākuma ietvaros, un robežās no „drīzāk pasliktinājušās” līdz „noteikti pasliktinājušās” respondentu vidū, kuru dzīves vietā šādi projekti nav īstenoti).

Dzīves vietas pievilcības, nodarbinātības un uzņēmējdarbības, kā arī attīstības tendenču indeksu vērtības, kas raksturo dzīves kvalitāti kopumā, ir statistiski nozīmīgi augstākas to respondentu vidū, kuru dzīves vietā ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti.

Dažādu pakalpojumu pieejamības, nodarbinātības un sabiedriskās dzīves vērtējums un to izmaiņu atšķirības iedzīvotāju vērtējumā, kuru dzīves vietā ir realizēti projekti 4.1.3.pasākuma ietvaros, raksturo pasākuma saistību ar teritoriālo izlīdzināšanos pilsētās un laukos un dažādos

reģionos, t.i., vienādu apmierinātību ar pakalpojumu pieejamību, kvalitāti, sabiedriskās dzīves intensitāti un tās izmaiņām¹⁸ gan pilsētās, gan laukos, gan dažādos reģionos.

Raksturojot apmierinātību ar dažādiem pakalpojumiem un nodarbinātības iespējām, to izmaiņām pilsētu un lauku teritorijās, statistiski nozīmīgi neatšķiras šādu aspektu vērtējums:

- apmierinātība ar apkārtni, dabu, ainavu, apmierinātība ar radio signāla kvalitāti (vērtējums ir robežās no „pilnībā apmierina” līdz „drīzāk apmierina”); ar veselības aprūpes pakalpojumiem (apmierinātība ir robežās no „drīzāk apmierina” līdz „ne apmierina, ne neapmierina”); ar ceļu, ielu stāvokli un apmierinātība ar iespējām ietekmēt pašvaldības lēmumus, kas skar respondenta dzīvi (robežās no „ne apmierina, ne neapmierina” līdz „drīzāk neapmierina”);
- izmaiņu vērtējums tādās jomās kā telefona sakaru un televīzijas un radio signāla kvalitāte (robežās no „drīzāk uzlabojušās” līdz „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās”); veselības aprūpes nodrošinājums, ceļu, ielu stāvoklis un iespējas ietekmēt pašvaldības lēmumus, kas skar respondenta dzīvi (robežās no „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” līdz „drīzāk pasliktinājušās”);
- nodarbinātības iespēju vērtējums tādās jomās kā iespējas atrast darbu vasaras sezonā, atrast ar lauksaimniecību saistītu darbu (abi robežās no „ne viegli, ne grūti” līdz „drīzāk grūti”) un iespējas uzsākt ar lauksaimniecību saistītu uzņēmējdarbību vai uzņēmējdarbību tūrisma nozarē (abi robežās no „drīzāk grūti” līdz „ļoti grūti”);
- izmaiņu vērtējums nodarbinātības iespējās tādās jomās kā iespējas atrast darbu vasaras sezonā un atrast ar lauksaimniecību saistītu darbu (vērtētas robežās no „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” līdz „drīzāk pasliktinājušās”), iespējas atrast darbu, kas patīk, darbu ziemas sezonā, ar tūrismu saistītu darbu vai darbu citā nozarē, iespējas uzsākt uzņēmējdarbību lauksaimniecības nozarē, iespējas atrast papilddarbu nozarē, kas nav saistīta ar lauksaimniecību vai tūrismu (vērtētas robežās no „drīzāk pasliktinājušās” līdz „noteikti pasliktinājušās”).

Būtiskākās atšķirības dzīves kvalitātes jomās starp pilsētās un laukos, nelielos ciematos aptaujātiem respondentiem, kuru dzīves vietās ir realizēts 4.1.3.pasākums, pastāv tādās jomās kā:

- apkārtējās vides (ūdens, gaisa) kvalitāte, interneta pieejamība un interneta kvalitāte, telefona sakaru kvalitāte, izglītības iespējas (bērnudārzi, skolas) (pilsētnieki vērtē robežās no „pilnībā apmierina” līdz „drīzāk apmierina”, bet lauku iedzīvotāji robežās no „drīzāk apmierina” līdz „ne apmierina, ne neapmierina”);
- izklaides pasākumi (kino, balles, svētki, gadatirgi u.tml.), iespējas apmeklēt kultūras pasākumus (koncerti, teātri, izstādes), iespējas iesaistīties kultūras aktivitātēs (pašdarbības kolektīvos u.c.), iespējas nodarboties ar dažādiem sporta veidiem, televīzijas signāla kvalitāte / iespējas uztvert televīziju, iespējas iepirkties, veikali, iespējas saņemt pašvaldības pakalpojumus, kārtot lietas pašvaldībā, iespējas atrast vajadzībām atbilstošu mājokli, iespējas saņemt komunālos pakalpojumus (ūdensapgāde, siltumapgāde u.tml.), sabiedriskā transporta maršruti (gan pilsētnieku, gan laucinieku vērtējumā robežās no „drīzāk apmierina” līdz „ne apmierina, ne neapmierina”);
- iespējas izmantot dažādus sadzīves pakalpojumus (bankas, frizētavas, pasts u.tml.), sabiedriskā transporta kursēšanas biežums, iedzīvotāju, sabiedrisko organizāciju aktivitāte, iespējas apgūt tradicionālās amatu prasmes (piem., aušana, vietējo ēdienu

¹⁸ Subjektīvo apmierinātību ietekmē ļoti daudzi un dažādi aspekti, tostarp, piemēram, salīdzināšanas iespējas, kas ietekmē relatīvo apmierinātību u.tml.

gatavošana, skalu grozu pīšana u.tml.), dažādi tūrisma objekti, izklaides iespējas tūristiem (pilsētnieku vidū vērtējums atrodas robežās no „drīzāk apmierina” līdz „ne apmierina, ne neapmierina”, bet lauku iedzīvotāju vidū – robežās no „ne apmierina, ne neapmierina” līdz „drīzāk neapmierina”).

- nodarbinātības un uzņēmējdarbības situācijas vērtējumā arī atšķirības laucinieku un pilsētnieku vērtējumā pastāv, domājot par iespējām atrast patīkamu darbu, darbu ziemas sezonā (oktobris - marts), iespējām atrast ar tūrisma saistītu darbu un darbu citā (ar lauksaimniecību, tūrisma nesaistītā) nozarē, iespējām uzsākt uzņēmējdarbību citā (ar lauksaimniecību, tūrisma nesaistītā) nozarē un iespējām atrast ar tūrisma saistītu papildus darbu, iespēju piepelnīties (visas gan pilsētā, gan laukos vērtētas robežās no „drīzāk grūti” līdz „ļoti grūti”).

Raksturojot izmaiņas pēdējo 3 gadu laikā, pilsētnieki statistiski nozīmīgi atzinīgāk nekā laucinieki vērtējuši izmaiņas šādās jomās:

- iespējās nodarboties ar dažādiem sporta veidiem, tūrisma objektu un pakalpojumu attīstībā, iepirkšanās iespēju attīstībā, apkārtējās vides un ainavas izmaiņu jomā, izklaides pasākumu un kultūras pasākumu, kā arī pašdarbības iespēju jomā, interneta pieejamībā un kvalitātē (gan pilsētās, gan laukos vērtētas robežās no „drīzāk uzlabojušās” līdz „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās”);
- iespējas apgūt tradicionālās amatu prasmes, iespējās izmantot dažādus sadzīves pakalpojumus, saņemt pašvaldības pakalpojumus, kārtot lietas pašvaldībā, kā arī iedzīvotāju, sabiedrisko organizāciju aktivitātē (pilsētās izmaiņas vērtētas robežās no „drīzāk uzlabojušās” līdz „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās”, bet laukos robežās no „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” līdz „drīzāk pasliktinājušās”);
- sabiedriskā transporta pakalpojumu izmaiņas (kursēšanas biežums, maršruti); gan pilsētnieku, gan lauku iedzīvotāju vidū izmaiņas iespējās vērtētas robežās no „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” līdz „drīzāk pasliktinājušās”.

Pastāv arī reģionālas atšķirības respondentu vidū, kuru dzīves vietās ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti, apmierinātībā ar dažādām dzīves kvalitātes jomām un izmaiņām tajās. Statistiski nozīmīgu atšķirību nav šādu aspektu vērtējumā:

- līdzīgi, kā aplūkojot respondentu vērtējumus vietās ar atšķirīgu urbanizācijas līmeni, atšķirību nav subjektīvajā vērtējumā par iespējām atrast darbu vasaras sezonā un iespējām atrast darbu lauksaimniecībā (visos reģionos vērtējums ir robežās no „ne viegli, ne grūti” līdz „drīzāk grūti”); nodarbinātības un uzņēmējdarbības situācijas izmaiņu vērtējums reģionos atšķiras visos elementos;
- apmierinātībā ar izklaides pasākumiem, iespējām nodarboties ar dažādiem sporta veidiem (visos reģionos vērtētas robežās no „drīzāk apmierina līdz „ne apmierina, ne neapmierina”), iespējām apgūt dažādas tradicionālo amatu prasmes (vērtējums visos reģionos ir robežās no „ne apmierina, ne neapmierina” līdz „drīzāk neapmierina”), kā arī apmierinātībā ar apkārtni, dabu ainavu (vērtējums visos reģionos ir robežās no „pilnībā apmierina” līdz „drīzāk apmierina”);
- dažādu izmaiņu vērtējumā dažādās dzīves kvalitātes jomās - izmaiņas tādās jomās kā izklaides pasākumi, iespējas apmeklēt kultūras pasākumus un iespējas iesaistīties kultūras aktivitātēs un veselības aprūpes pakalpojumu jomā (visos reģionos vērtētas robežās no „drīzāk uzlabojušās” līdz „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās”)
- izmaiņas iespējās saņemt pašvaldības pakalpojumus, sabiedriskā transporta pakalpojumus (kursēšanas biežumā, maršrutos), iedzīvotāju un sabiedrisko organizāciju aktivitātē un

spējā ietekmēt lēmumus, kas skar respondenta dzīvi (visos reģionos vērtētas robežās no „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” līdz „drīzāk pasliktinājušās”);

Raksturojot atšķirības reģionos:

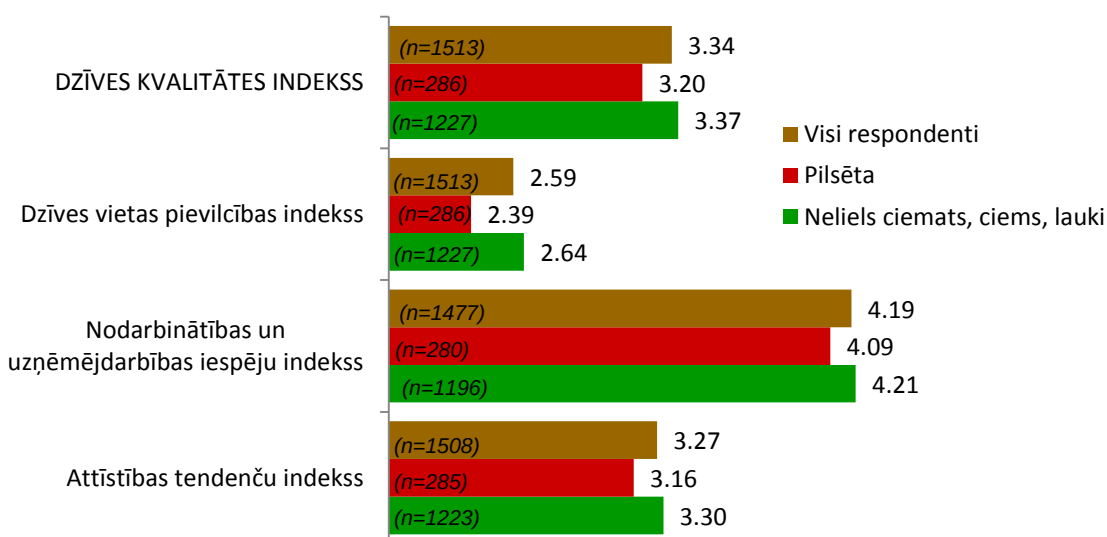
- Pierīgā aptaujātie augstāk nekā citos novados vērtē darba iespējas (darba atrašanas iespēju vērtējums tomēr joprojām ir robežās no „drīzāk grūti” līdz „ļoti grūti”); Pierīgā iedzīvotāji augstāk vērtējuši iespējas atrast piemērotu mājokli, izglītības kvalitāti, pašvaldības pakalpojumu pieejamību (robežās no „drīzāk apmierina” līdz „ne apmierina, ne neapmierina”), kā arī iespējas ietekmēt pašvaldības lēmumus, kas skar respondenta dzīvi un ceļu, ielu kvalitāti (vērtēts robežās no „ne apmierina, ne neapmierina” līdz „drīzāk neapmierina”);
- Vidzemē un Latgalē aptaujātie augstāk vērtējuši vides kvalitāti (robežās no „pilnībā apmierina” līdz „drīzāk apmierina”), Vidzemē un Kurzemē augstāk nekā citos reģionos vērtēti telefona sakari, interneta kvalitāte un radio signāls (robežās no „pilnībā apmierina” līdz „drīzāk apmierina”), un tikai Vidzemē - iespēja iesaistīties kultūras aktivitātēs un iespējas apmeklēt kultūras pasākumus un iepirkšanās iespējas un veselības aprūpes pakalpojumi (robežās no „drīzāk apmierina” līdz „ne apmierina, ne neapmierina”);
- Vidēji augsta visos reģionos ir iedzīvotāju apmierinātība ar iedzīvotāju un sabiedrisko organizāciju aktivitāti („ne apmierina, ne neapmierina”), ar to statistiski nozīmīgi mazāk apmierināti ir Zemgalē aptaujātie (robežās no „ne apmierina, ne neapmierina” līdz „drīzāk neapmierina”).

Raksturojot atšķirības izmaiņu vērtējumā, tad vērojamas sekojošas tendences:

- Pierīgas un Kurzemes iedzīvotāji visatzinīgāk vērtē izmaiņas dažādās ar darbu un uzņēmējdarbību saistītās jomās (vērtējums ir robežās no „ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās” līdz „drīzāk pasliktinājušās”);
- Kurzemē aptaujātie respondenti augstāk vērtējuši izmaiņas, kas saistītas ar interneta pieejamību un kvalitāti, telefona sakaru kvalitāti, televīzijas un radio signāla kvalitāti (vērtējums ir robežās no „drīzāk uzlabojusies” līdz „ne uzlabojusies, ne pasliktinājusies”);
- Zemgalē aptaujātie augstāk vērtējuši uzlabojumus iepirkšanās un sadzīves pakalpojumu un komunālo pakalpojumu nodrošinājumā (vērtējums ir robežās no „drīzāk uzlabojusies” līdz „ne uzlabojusies, ne pasliktinājusies”);
- Latgalē augstāk vērtētas izmaiņas iespējās apgūt tradicionālās amatu prasmes un vides kvalitātē (vērtējums ir robežās no „drīzāk uzlabojusies” līdz „ne uzlabojusies, ne pasliktinājusies”)

Kopumā atšķirības palīdz raksturot dzīves vietas pievilcības, nodarbinātības un uzņēmējdarbības, kā arī izmaiņu virzības tendenču indeksu, kas 4.1.3.pasākuma īstenošanas vietās pilsētās aptaujāto vidū ir statistiski nozīmīgi pozitīvāki, nekā laukos aptaujāto vidū.

Dzīves vietas vērtējums laukos un pilsētās, kurās ir īstenoti 413.pasākuma projekti (indeksi)

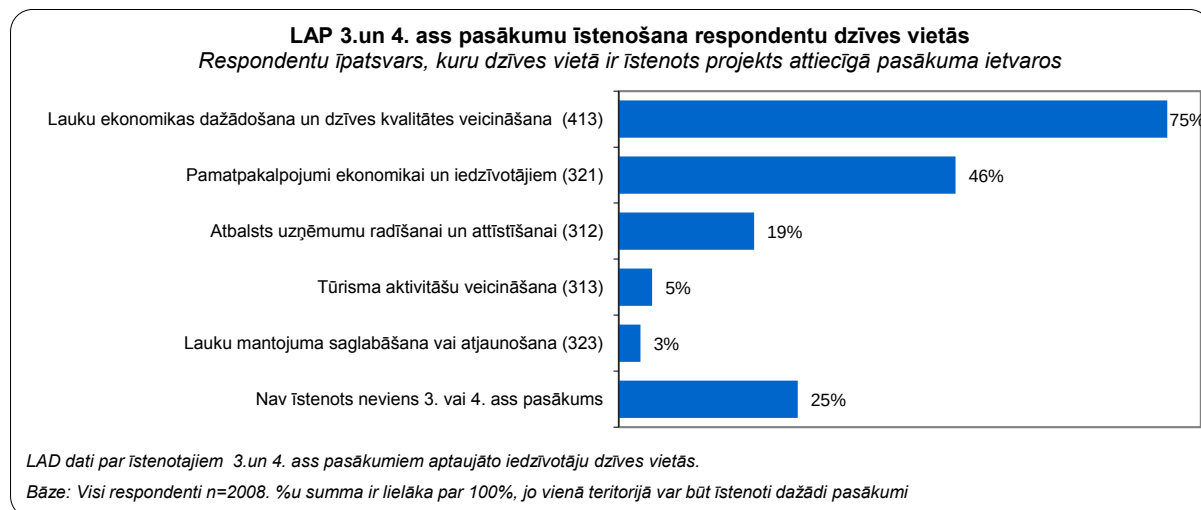
Bāze: respondenti, kuru dzīves vietā ir īstenots/-i kāds/-i 413.pasākuma projekts/-i, un kuri sniedza noteiktu vērtējumu

Arī reģionos aptaujāto vidū ir statistiski nozīmīgas atšķirības indeksu vērtībās: Pierīgā un Kurzemē salīdzinoši pozitīvāks ir nodarbinātības un uzņēmējdarbības vērtējums, attīstības tendenču vērtējums un Pierīgā - dzīves kvalitātes vērtējums kopumā; Vidzemē salīdzinot ar citiem reģioniem pozitīvāks ir dzīves vietas pievilcības kopējais vērtējums (skatīt 13.grafiku „Dzīvesvietas vērtējums reģionos (respondenti, kuru dzīves vietās ir īstenoti 4.1.3. pasākuma projekti) (indeksi) 6.1.pielikumā).

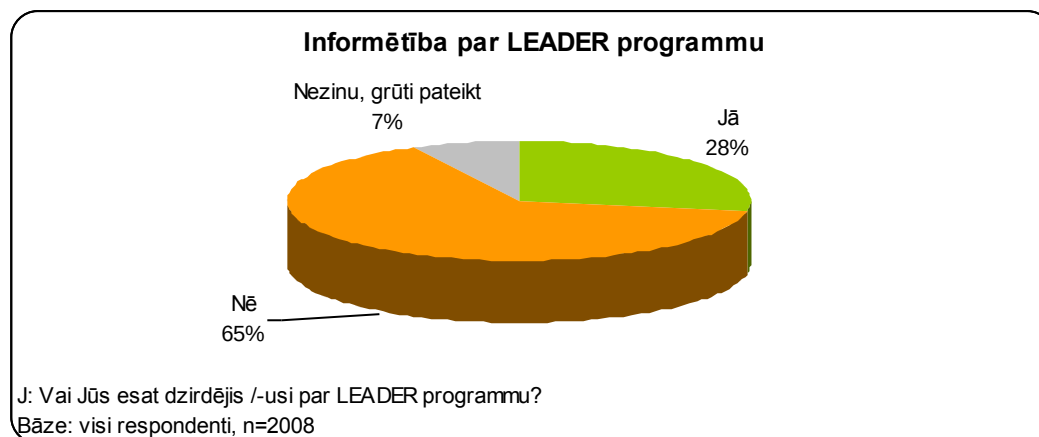
Tātad vietās, kurās ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti, joprojām pastāv atšķirības gan dzīves vietas pievilcīguma vērtējumā, gan nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju vērtējumā, gan attīstības tendenču vērtējumā.

VRG, Vietējās rīcības stratēģijas atpazīstamība un iedzīvotāju informētība par projektu konkursu

Lai labāk saprastu iedzīvotāju vērtējumu par LEADER un VRG, ir nozīmīgi saprast, kādi 3. un 4. ass pasākumi līdz šim ir īstenoti aptaujāto cilvēku dzīves vietās. Ceturtā daļa aptaujāto dzīvo teritorijās, kurās nav īstenots neviens pasākums (25%). Visbiežāk respondentu dzīves vietā ir īstenots kāds lauku ekonomikas un dzīves kvalitātes veicināšanas pasākums (75%), gandrīz pusei – pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem (46%). Gandrīz piektajai daļai aptaujāto dzīves vietā īstenoti projekti saistībā ar atbalstu uzņēmumu radīšanai un attīstīšanai (19%). 5% aptaujāto dzīves vietā ir īstenoti projekti tūrisma aktivitāšu veicināšanai, bet 3% - projekti lauku mantojuma saglabāšanas un atjaunošanas jomā.

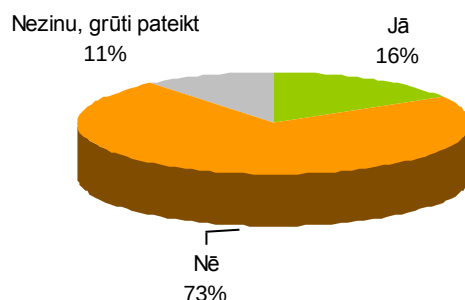
Par LEADER informēti ir nedaudz vairāk kā ceturtā daļa iedzīvotāju (28%), kas atrodas LEADER atbalsta teritorijās, divas trešdaļas par LEADER pieeju nav informēti (65%), bet 7% nebija viedokļa.

Par LEADER programmu retāk ir dzirdējuši tie respondenti, kur dzīves vietā nav īstenots neviens LAP 3.vai 4.ass pasākums (70%) vai respondenti, kur dzīves vietā ir īstenoti projekti 3 vai 4 pasākumu ietvaros (70%).

Par Vietējās rīcības grupu dzīves vietā cilvēki ir informēti retāk – tikai katrs sestais par to ir dzirdējis (16%), gandrīz trīs ceturtdaļas (73%) – nav dzirdējuši.

Informētība par Vietējās rīcības grupu, kas darbojas dzīvesvietā

J: LEADER pieeju īsteno Vietējās rīcības grupas (VRG). VRG ir vietējo organizāciju, pašvaldību, uzņēmēju un citu lauku iedzīvotāju apvienības, kas darbojas noteiktā teritorijā un izstrādā šīs teritorijas attīstības stratēģiju. Vai Jūs esat dzirdējis/-usi par Vietējās rīcības grupu, kas darbojas Jūsu dzīvesvietā? (Respondentam izsniedz kartīti ar VRG sarakstu)

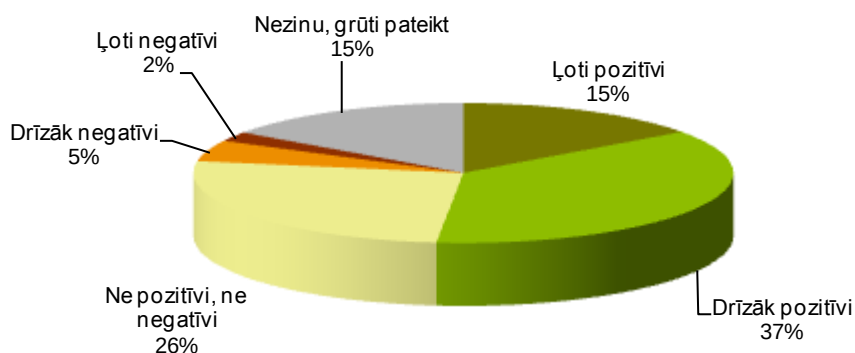
Bāze: visi respondenti, n=2008

Nav statistiski nozīmīgu atšķirību LEADER un VRG atpazīstamībā pēc īstenoto pasākumu veida, daudzveidības un skaita, bet par VRG nedaudz retāk ir dzirdējuši respondenti, kuru dzīves vietā nav īstenots neviens projekts (78% nav dzirdējuši salīdzinot ar 73% visu respondentu vidū). Par VRG, kas darbojas dzīves vietā, nedaudz biežāk ir dzirdējuši lauku iedzīvotāji (18%), nekā pilsētnieki.

Proporcionāli visbiežāk aptaujātie ir dzirdējuši par VRG „Saldus rajona attīstības biedrība”, kas ir salīdzinoši liela (39%) un „Lauku partnerība Ziemeļgauja”, kas ir salīdzinoši neliela pēc iedzīvotāju skaita (38%). Visretāk iedzīvotāji dzirdējuši par „Ziemeļkurzemes biznesa asociāciju”, biedrību „Seši krasti” un biedrību „Stopiņu un Salaspils partnerība” – par tām nebija dzirdējis neviens aptaujātais (skatīt 14.grafiku „Informētība par VRG dažādu VRG teritorijās” 6.1.pielikumā)

VRG vērtējumu lūdza sniegt respondentiem, kas par tām bija dzirdējuši, un kopumā vērtējums ir pozitīvs. Respondenti, kas ir dzirdējuši par VRG, pārsvarā to vērtē ļoti vai drīzāk pozitīvi (52%), ceturtajai daļai ir neitrāls vērtējums (26%), un tikai 7% vērtē drīzāk negatīvi vai ļoti negatīvi, tomēr pie tik mazas atpazīstamības to nevar uzskatīt par īpaši augstu vērtējumu.

VRG darbības vērtējums

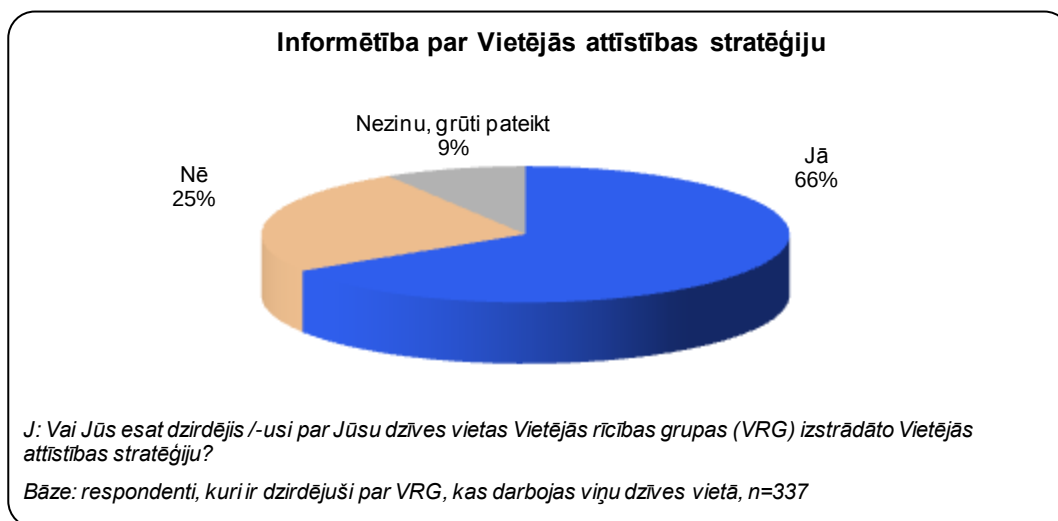
J: Kā Jūs vērtējat Vietējās rīcības grupas darbību Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā)?

Bāze: respondenti, kuri ir dzirdējuši par VRG, kas darbojas viņu dzīves vietā, n=337

Ir statistiski nozīmīgas atšķirības VRG darbības vidējā vērtējumā vietās, kurās ir īstenots 3.1.3. un 4.1.3. pasākums, un abos gadījumos tas ir statistiski nozīmīgi augstāks, nekā respondentu vidū, kuru dzīves vietās šie pasākumi nav tikuši īstenoti (t.i., abos gadījumos tas ir robežās no

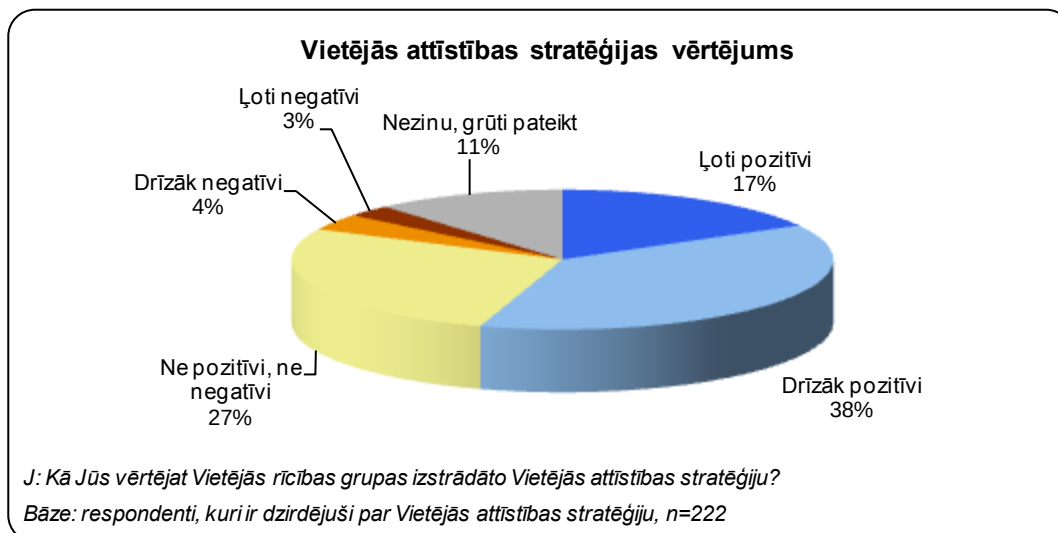
„drīzāk pozitīvi” līdz „ne pozitīvi, ne negatīvi”), bet nav statistiski nozīmīgas saistības ar īstenoto pasākumu daudzveidību vai skaitu.

Divas trešdaļas aptaujāto, kas ir dzirdējuši par VRG, ir informēti arī par VRG izstrādāto stratēģiju (66%).

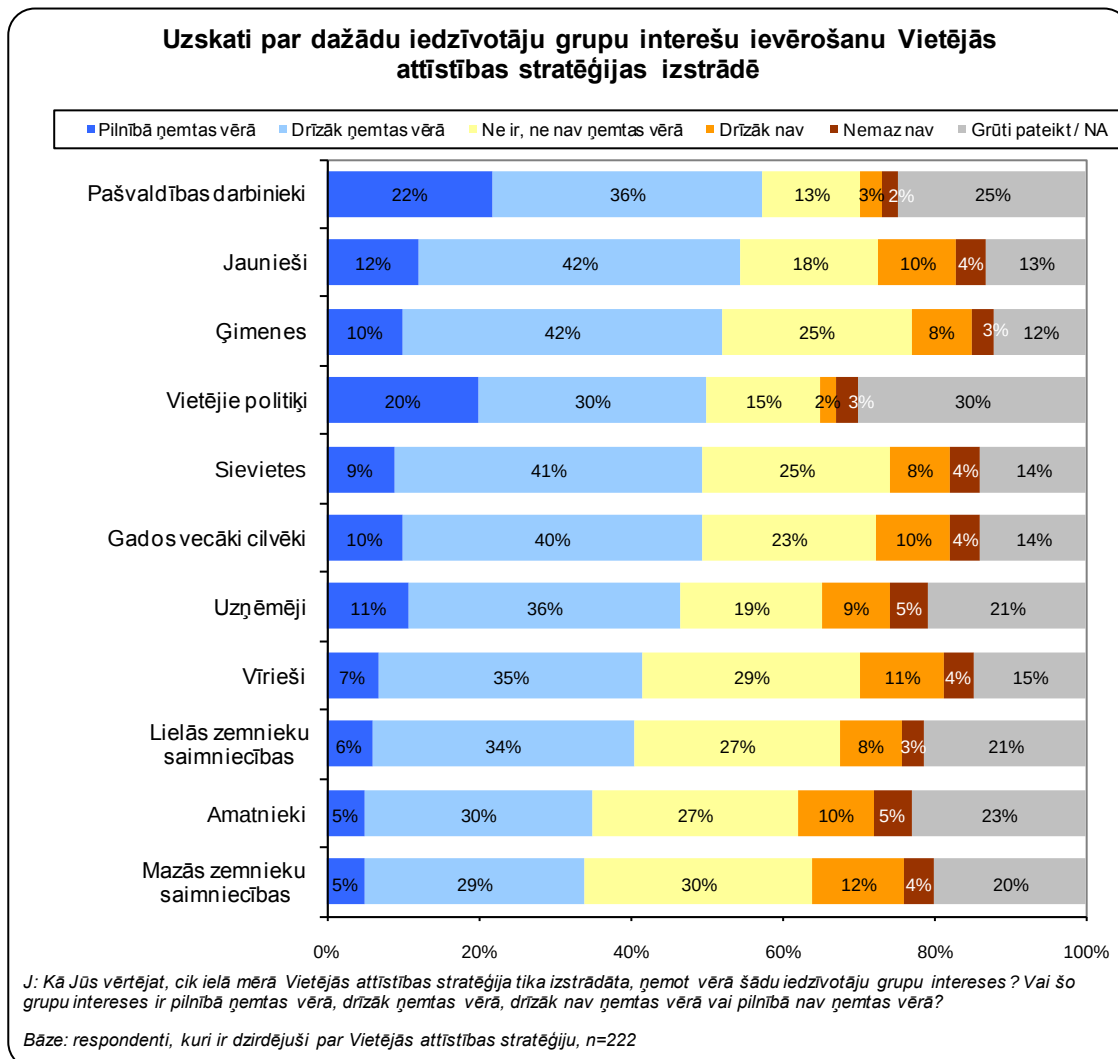
Nav statistiski nozīmīgu atšķirību respondentu vidū pēc īstenoto pasākumu tipa, skaita vai daudzveidības, tātad informētību par to nenosaka VRG aktivitāte. Pilsētnieki, kas bija dzirdējuši par VRG, nedaudz retāk ir dzirdējuši par Vietējās attīstības stratēģiju (61%), nekā lauku iedzīvotāji (67%).

Nedaudz vairāk kā puse, kas par šo stratēģiju ir dzirdējuši, to vērtē ļoti vai drīzāk pozitīvi (55%), nedaudz vairāk kā ceturtajai daļai (27%) vērtējums ir neitrāls, bet 7% to vērtē drīzāk vai ļoti negatīvi.

Nav statistiski nozīmīgu atšķirību VRG stratēģijas vērtējumā respondentu vidū pēc īstenoto pasākumu tipa, skaita vai daudzveidības, tātad informētību par to nenosaka VRG aktivitāte.

Novērtējot dažādu grupu interešu ievērošanu Vietējās attīstības stratēģijas izstrādē, cilvēki, kas par to dzirdējuši, visbiežāk par pilnībā ievērotām uzskata pašvaldības darbinieku (22%) un vietējo politiku (20%) intereses, bet par šo grupu interešu ievērošanu daudzi nav varējuši izteikties (30% un 25%).

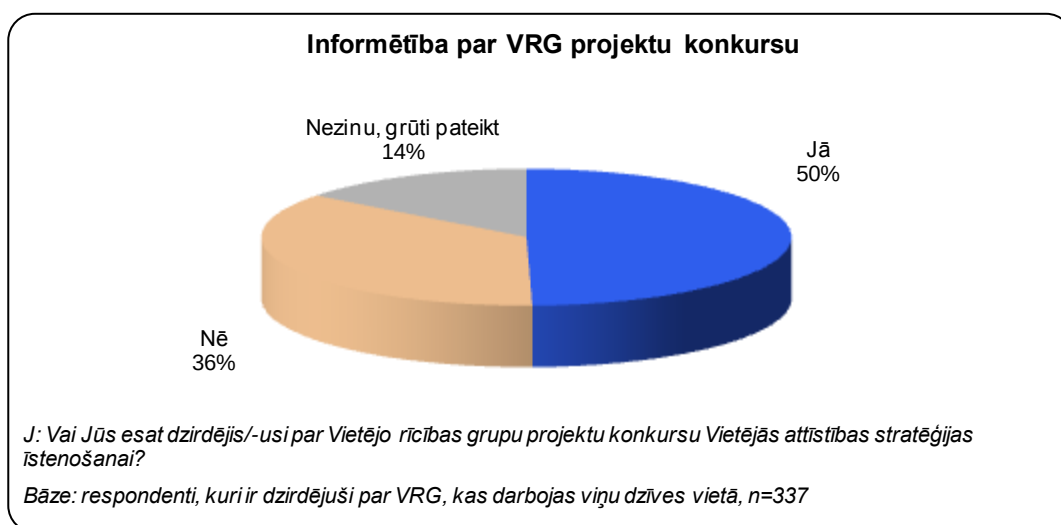
Pastāv atšķirības respondentu uzskatos par dažādu grupu interešu ievērošanu Vietējās attīstības stratēģijas izstrādē dalījumā pēc pasākumu tipa, skaita un daudzveidības, kas īstenoti respondenta dzīves vietā:

- Respondenti, kuru dzīves vietās ir īstenoti 3.1.2.pasākuma projekti, vidēji statistiski nozīmīgi mazāk piekrīt apgalvojumam, ka Vietējās attīstības stratēģija ir izstrādāta lielo zemnieku saimniecību interesēs (vērtējums par šīs grupas interešu ievērošanu ir robežās no „drīzāk ņemtas vērā” līdz „ne ir, ne nav ņemtas vērā” respondentu vidū, kuru dzīves vietā nav īstenots 3.1.2.pasākums, un robežās no „ne ir, ne nav ņemtas vērā” līdz „drīzāk nav ņemtas vērā”, kur ir īstenoti projekti 3.1.2.pasākuma ietvaros) vai mazo zemnieku saimniecību interesēs, vai uzņēmēju interesēs (robežās no „drīzāk ņemtas vērā” līdz „ne ir, ne nav ņemtas vērā” abām grupām);
- Vērtējot uzņēmēju interešu ievērošanu Vietējās attīstības stratēģijas izstrādē, ir atšķirības arī to iedzīvotāju viedokļos, kuru dzīves vietās ir īstenots 3.2.1.pasākums un 4.1.3.pasākums – tie, kuru dzīves vietā ir īstenoti projekti šo pasākumu ietvaros, statistiski nozīmīgi pozitīvāk vērtē uzņēmēju interešu ievērošanu (robežās no „drīzāk ir ņemtas vērā” līdz „ne ir, ne nav ņemtas vērā” abās grupās). Viszemāk uzņēmēju interešu ievērošanu vērtē tie respondenti, kuru dzīves vietā nav īstenots neviens projekts 3.un

4.ass pasākumu ietvaros, bet visaugstāk – tie, kuru dzīves vietā īstenoti 3-4 projekti (tāpat robežās no „drīzāk ir ņemtas vērā” līdz „ne ir, ne nav ņemtas vērā”, bet otrajā gadījumā – tuvāk vērtējumam „drīzāk ir ņemtas vērā”, bet pirmajā – tuvāk neitrālam vērtējumam).

- Vērtējot vīriešu interešu ievērošanu, vietās, kur īstenoti projekti 4.1.3.pasākuma ietvaros, vietās, kurās īstenoti dažādu pasākumu projekti un dažāda daudzuma projekti, tad vīriešu interešu ievērošana augstāk vērtēta vietās, kurās ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti, daudzveidīgāki projekti (projekti vairāku pasākumu ietvaros) un vairāk projektu kopumā (vērtējums ir neitrāls vietās, kur nav īstenots neviens projekts, bet būtiski tuvāks vērtējuma „drīzāk ņemtas vērā” vietās, kurās īstenoti 3 projekti un vairāk).
- Vietās, kurās īstenoti 3-4 pasākumi, statistiski nozīmīgi augstāk iedzīvotāju skatījumā vērtēta lielo zemnieku interešu ievērošana Vietējās attīstības stratēģijas izstrādē (atšķirības starp grupām ir robežās no „drīzāk ir ņemtas vērā” līdz „ne ir, ne nav ņemtas vērā”), savukārt vietējo politiķu interešu ievērošana augstāk vērtēta respondentu vidū, kuru dzīves vietā nav īstenots neviens 3.vai 4. ass projekts, vai ir īstenoti 3-4 projekti (atšķirības starp grupām ir robežās no „pilnībā ņemtas vērā” līdz „drīzāk ir ņemtas vērā” vietās, kur ir īstenoti 3-4 projekti vai nav īstenots neviens projekts, un no „drīzāk ņemtas vērā” līdz „ne ir, ne nav ņemtas vērā” pārējo respondentu vidū).

Par projektu konkursu bija informēta puse respondentu (50%), kuri bija dzirdējuši par VRG, kas darbojas viņu dzīves vietā, trešā daļa (36%) nebija dzirdējuši, bet 15% bija grūti pateikt, vai ir dzirdējuši par VRG projektu konkursu.

Par projektu konkursu biežāk bija dzirdējuši respondenti pilsētās (65%), nekā lauku teritorijās (47%), kas bija dzirdējuši par VRG, bet nebija statistiski nozīmīgu atšķirību pēc VRG īstenoto projektu skaita vai to daudzveidības.

Raksturojot attieksmi pret piedalīšanos VRG projektu konkursā, piektā daļa respondentu, kas bija par konkursu informēti, iesniedza projektu (22%), 12% plānoja iesniegt, bet to neizdarīja, divas piektdaļas (40%) negribēja vai nevarēja piedalīties konkursā, 10% nebija informēti par konkursu laicīgi, bet 13% bija grūti raksturot situāciju.

*Kategorijā „Cits variants” respondenti minējuši šādas atbildes: „atbalstīju projekta iesniegšanu”, „esmu par to maz interesējies”, „jā, gaidu iesniegšanu”, „mēģināšu to darīt”, „turpmāk padomāšu” (katra atbilde minēta vienu reizi).

Lai arī respondentu skaits, kas ir dzirdējuši par VRG projektu konkursu ir neliels, tāpēc atbildes uz visu mērķa grupu attiecināmas ar piesardzību, tomēr ir vērojamas dažas statistiski nozīmīgas atšķirības pilsētu un lauku teritorijās aptaujāto respondentu vidū: pilsētu iedzīvotāji nedaudz biežāk norādījuši, ka par konkursu nav zinājuši, vai par to uzzinājuši par vēlu (19% pilsētā, 8% laukos), savukārt lauku iedzīvotāju vidū nedaudz biežāk bijusi situācija, ka projekta iesniegšana bija plānota, bet nav tikusi izdarīta (12% pilsētā, 1% laukos).

Secinājums

4.1.3.pasākuma projekti ir skāruši visplašāko respondentu grupu (75%) respondentu. Lai arī atšķirības pakalpojumu, sabiedriskās aktivitātes vērtējumā un izmaiņu vērtējumā vietās, kurās ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti un kurās nav, šajās jomās pastāv, tās ir vairāk skaidrojamas ar kopējiem sociālajiem un ekonomiskajiem procesiem valstī kopumā (izglītības, veselības aprūpes, administratīvi teritoriālā reforma u.c.)

Teritoriālās atšķirības (pilsētās un laukos, reģionos) vietās, kurās ir īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti, pastāv joprojām, un ir pamats domāt, ka subjektīvo dzīves kvalitātes atšķirību cēlonis ir plašāki sociāli un ekonomiski procesi, kas notikuši Latvijas teritorijā pēdējo 3 gadu laikā, un kopienas aktivitāte un kopienas dzīves uzlabošanai domātie 4.1.3.pasākuma projekti nav spējuši pilnībā amortizēt šo globālā un nacionālā līmeņa sociālo un ekonomisko procesu sekas.

4.4.3. Novērtēšanas horizontālie jautājumi

Šajā apakšnodaļā sniegtas atbildes uz LAP novērtējuma horizontālajiem jautājumiem, balstoties uz 4.1., 4.2. un 4.3. apakšnodaļās sniegto dzīves kvalitātes jomu raksturojumu.

S4 /1. Kādā mērā programma ir devusi ieguldījumu Kopienas prioritāšu īstenošanā saistībā ar atjaunoto Lisabonas stratēģiju izaugsmei un darbavietu izveidei attiecībā uz **nodarbinātības iespēju izveidi un **izaugsmes apstākļu uzlabošanu**?**

Analizējot dzīves vietas pievilcības, nodarbinātības un uzņēmējdarbības un attīstības tendenču indeksus, vērojams zemāks šo aspektu vērtējums vietās, kurās nav īstenots neviens 3.vai 4.ass

pasākuma projekts. Šīs atšķirības ir grūti interpretēt kauzāli, t.i., pašreizējā situācijā nav iespējams novērtēt, vai augstāks dzīves kvalitātes vērtējums ir 3.un 4.ass pasākumu īstenošanas rezultāts, vai dzīves vietās ar augstāku dzīves kvalitāti cilvēku kapacitāte projektu piesaistē ir augstāka. Pašlaik ir fiksētas indeksu rādītāju bāzes vērtības (*benchmark*), uz kurām balstoties un veicot atkārtotu pētījumu pēc programmas darbības beigām, būs iespējams veikt precīzāku izmaiņu novērtējumu.

Jāņem vērā, ka nodarbinātības un uzņēmējdarbības indeksa vērtība joprojām ir negatīva attiecībā pret skalas viduspunktu. Tāpat iedzīvotāji negatīvi vērtējuši izmaiņas nodarbinātības un uzņēmējdarbības jomā pēdējo 3 gadu laikā (nedaudz atzinīgāk – identificējot nelielas negatīvas izmaiņas – vērtētas tikai izmaiņas iespējās atrast darbu lauksaimniecībā un atrast darbu vasaras sezonā).

Ļoti iespējams, ka potenciālo 3.un 4. ass pasākumu pozitīvo ietekmi gan objektīvi, gan iedzīvotāju subjektīvajā dzīves kvalitātes novērtējumā ir ierobežājuši pēdējo 3 gadu laikā Latvijā notikušie ekonomiskie procesi, kā rezultātā būtiski mainījās darba tirgus un iedzīvotāju ekonomiskā situācija, kā arī strukturālās reformas izglītības un veselības aprūpes jomās, vai arī 3. un 4. ass pasākumi nav spējuši mazināt notikušo sociālo un ekonomisko pārkārtojumu sekas. Šāda iedzīvotāju subjektīvās dzīves kvalitātes vērtējuma rezultāti ir saskaņā ar Lauku attīstības programmas 2007-2013 gadam novērtējuma vidustermiņa ziņojuma secinājumiem¹⁹.

H1 / 4. Kādu ieguldījumu programma ir devusi ekonomiskās un sociālās kohēzijas politikas mērķu sasniegšanā attiecībā uz: atšķirību samazināšanu starp ES iedzīvotājiem un teritoriālo atšķirību mazināšanā?

Atšķirības lauku un pilsētu iedzīvotāju un dažādu reģionu iedzīvotāju vidū pastāv visu dzīves kvalitātes indeksu vērtējumā (dzīves vietas pievilcība, nodarbinātība un uzņēmējdarbība, kā arī attīstības tendences pēdējo 3 gadu laikā, skat. 4.4. apakšnodaļu).

Vietās, kur ir īstenots 3.1.2. pasākums, joprojām pastāv dzīves vietas pievilcības un nodarbinātības un uzņēmējdarbības vērtējuma (indeksa) atšķirības pilsētās un laukos un reģionāli; 3.1.3. pasākuma īstenošanas vietās pastāv reģionālas atšķirības visu indeksu vērtībās; 3.2.1. pasākuma īstenošanas vietās; 4.1.3. pasākuma īstenošanas vietās pastāv gan reģionālas atšķirības, gan atšķirības aptaujāto pilsētu un lauku iedzīvotāju vidū, raksturojot dzīves vietas pievilcību, nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespējas, kā arī attīstības tendences un dzīves kvalitāti kopumā, t.i., līdzšinējā LAP darbības ietvaros šīs atšķirības nav izzudušas.

Arī raksturojot VRG darbību dažādu sociālu un demogrāfisku grupu interesēs, respondenti vērtē, ka statistiski nozīmīgi vairāk vērā tiek ņemtas pašvaldību darbinieku un politiķu, jauniešu, ģimeņu un sieviešu intereses, salīdzinājumā ar uzņēmēju, lielo vai mazo zemnieku interesēm. Nelielā informētība par VRG stratēģiju un projektu konkursu arī liecina par Lauku attīstības programmas 2007-2013 gadam novērtējuma vidustermiņa ziņojumā minēto noslāņošanu²⁰

Lai varētu novērtēt pasākumu ieguldījumu teritoriālo atšķirību mazināšanā, jāizmanto šī pētījuma rezultāti kā bāzes vērtības izmaiņu salīdzinājumam ar pēc līdzīgas metodoloģijas veiktu pētījumu pēc programmas noslēguma.

¹⁹ Lauku attīstības programmas 2007-2013 gadam novērtējuma vidustermiņa ziņojums. 2010. – 211.lpp. http://www.zm.gov.lv/doc_upl/MTE_gala_20122010.pdf

²⁰ Turpat, 213.lpp.

H3 /5. Cik lielā mērā programma ir veiksmīgi risinājusi lauksaimniecības darbību īpašo raksturu programmēšanas teritorijā attiecībā uz programmēšanas teritorijas *sociālo struktūru un programmēšanas teritorijas strukturālajiem un dabiskajiem apstākļiem?*

Nodarbinātības un uzņēmējdarbības indeksa vērtība joprojām ir negatīva attiecībā pret skalas viduspunktu, tāpat iedzīvotāji negatīvi vērtējuši izmaiņas nodarbinātības un uzņēmējdarbības jomā (nedaudz atzinīgāk – identificējot nelielas negatīvas izmaiņas – vērtētas tikai izmaiņas iespējās atrast darbu lauksaimniecībā un atrast darbu vasaras sezonā), tātad nelauksaimnieciskas un nesezonālas nodarbinātības iespēju izlabošanās iedzīvotāju skatījumā nav vērojama, taču tā būtu ļoti vēlama. Indeksu vērtībās joprojām ir atšķirības dalījumā pēc reģioniem un respondenta dzīves vietas urbanizācijas līmeņa. Kvantitatīvā dzīves kvalitātes vērtējuma analīze apstiprina Lauku attīstības programmas 2007-2013 gadam novērtējuma vidustermiņa ziņojumā minēto ierosinājumu – labvēlīgu dzīves apstākļu radīšanu viendabīgai nodarbinātībai visa gada garumā un labvēlīgu apstākļu radīšanai dzīvei laukos un darbam pilsētā²¹.

Lai varētu novērtēt pasākumu ieguldījumu LAP programmēšanas teritorijas sociālās struktūras un strukturālo un dabisko apstākļu mainīšanā, izmaiņu novērtējumam jāizmanto šī pētījuma rezultāti kā bāzes līnija salīdzinājumam ar pētījumu pēc programmas noslēguma.

H6 /6. Cik lielā mērā programma ir veiksmīgi risinājusi programmas teritorijas konkrēto situāciju, piem., *iedzīvotāju skaita samazināšanos vai spiedienu no pilsētām?*

Dzīves kvalitātes indeksu vērtībās joprojām ir reģionālas atšķirības un atšķirības pilsētu un lauku iedzīvotāju vērtējumos (skat.4.4.nodaļu). Raksturojot mobilitātes plānus nākotnē, 70% aptaujāto tuvāko 3 gadu laikā neplāno mainīt dzīves vietu, bet 19% aptaujāto ir dzīves vietas maiņas plāni. Gandrīz puse - 47% nepieļauj iespēju mainīt dzīves vietu arī ilgākā laika posmā, bet tie, kas to plāno darīt, visbiežāk norādījuši, ka darītu to, lai iegūtu labāku darbu.

Tomēr padziļināta analīze liecina, ka zems nodarbinātības iespēju vērtējums nav pietiekams iemesls dzīves vietas maiņai, ja augstu tiek vērtēta dzīves vietas pievilcība un izmaiņas dzīves vietā (skat. 4.3.nodaļu). Kopumā aptaujas rezultātos iegūtā dzīves vietas pievilcības indeksa pozitīvā vērtība (attiecībā pret skalas viduspunktu) liecina, ka dzīves videi laukos ir iedzīvotāju noturēšanas un piesaistes potenciāls, kā minēts Lauku attīstības programmas 2007-2013 gadam novērtējuma vidustermiņa ziņojumā²²

Raksturojot ikdienas mobilitāti, 80% strādājošo respondentu strādā dzīves vietā un pārsvarā arī dažādu sadzīves pakalpojumu izmantošana notiek dzīves vietas ietvaros (skatīt 4.1.nodaļu). Padziļināta pakalpojumu izmantošanas un apmierinātības analīze liecina, ikdienas pakalpojumu un veselības aprūpes pakalpojumu gadījumā būtisks ir to tuvums vai to pieejamība. Tomēr pastāvošās atšķirības apmierinātībā ar nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespējām un dažādu pakalpojumu kvalitāti pilsētu un lauku un dažādu reģionu iedzīvotāju vidū liecina, ka spiediens no pilsētām joprojām pastāv. Lai varētu novērtēt pasākumu ieguldījumu teritoriālo atšķirību mazināšanā, izmaiņu novērtējumam jāizmanto šī pētījuma rezultāti kā bāzes līnija salīdzinājumam ar pētījumu pēc programmas noslēguma.

H5 /12. Kādu ieguldījumu programma ir devusi līdztiesības veicināšanā starp sievietēm un vīriešiem?

Salīdzinot vīriešu un sieviešu iespējas darba tirgū, nav statistiski nozīmīgu atšķirību dažādu nodarbinātības un uzņēmējdarbības aspektu vērtējumā vīriešu un sieviešu vidū, tomēr kopējais vērtējums - nodarbinātības un uzņēmējdarbības indekss – parāda, ka sievietes statistiski nozīmīgi

²¹ Lauku attīstības programmas 2007-2013 gadam novērtējuma vidustermiņa ziņojums. 2010. – 213. lpp. http://www.zm.gov.lv/doc_upl/MTE_gala_20122010.pdf

²² Turpat. 214.lpp.

atzinīgāk vērtē savas iespējas darba tirgū nekā vīrieši (abām grupām indeksa vērtība atrodas robežās no „drīzāk grūti” un „ļoti grūti”.. Raksturojot izmaiņas nodarbinātībā un uzņēmējdarbībā pēdējo 3 gadu laikā, sievietes tās vērtējušas statistiski nozīmīgi mazāk kritiski (vērtība „drīzāk pasliktinājušās” sievietēm un vērtība robežās no „drīzāk pasliktinājušās” līdz „noteikti pasliktinājušās” vīriešiem). Tas ir pārsteidzoši, ņemot vērā to, ka nodarbinātības iespējas laukos sievietēm ir ievērojami mazākas²³.

Izvērtējot pēdējo 3 gadu laikā notikušās izmaiņas dzīves vietā un VRG darbību dažādu sociālu un demogrāfisku grupu interesēs, respondenti kopumā līdzīgi vērtējuši sieviešu un vīriešu interešu ievērošanu, tomēr tam, ka ievērotas sieviešu intereses, abos gadījumos piekritis nedaudz lielāks respondentu īpatsvars.

Lai varētu novērtēt pasākumu ieguldījumu teritoriālo atšķirību mazināšanā, izmaiņu novērtējumam jāizmanto šī pētījuma rezultāti kā bāzes līnija salīdzinājumam ar pētījumu pēc programmas noslēguma.

S5 /15. Kādu ieguldījumu programma ir devusi lauku attīstības integrētajai pieejai?

Lauku attīstības kontekstā pakalpojumu pieejamība jāsaprot kā efektīva pakalpojumu sasniedzamība no jebkuras teritorijas. Mūsdienās nav nepieciešams nodrošināt plašu pakalpojumu spektra piedāvājumu jebkurā vietā, tas būtu gan ekonomiski neefektīvi, gan arī ievērojami zemākā kvalitātē. Cilvēkresursu piesaiste ir nepašaubāmi centrālā problēma Latvijas lauku attīstībā. Lauku teritorijās veidojas noslēgtais aplis. Jo mazāk iedzīvotāju, jo augstākas infrastruktūras uzturēšanas izmaksas, jo sliktāk attīstīta infrastruktūra, jo grūtāk saglabāt (kur nu vēl palielināt) iedzīvotāju skaitu. Preču un pakalpojumu nodrošināšana ir ekonomiski neefektīva, uzņēmīgākie cilvēki dodas prom no laukiem un atlikušajiem nav ideju uzņēmējdarbībai.

Ne visi LAP 3.un 4. ass pasākumi sniedz pietiekamu ieguldījumu lauku dzīves vides sakārtošanā, iedzīvotāju piesaistē lauku teritorijām. Arī 3. ass ietvaros saglabājas tendence, ka lielākā daļa līdzekļu tiek novirzīti salīdzinoši nelielam projektu skaitam (t.i. daži dārgi kurināmā ražošanas projekti piesaista lielāko daļu atbalsta).

Lauku un reģionālajā attīstībā svarīgi akcentēt nepieciešamību pāriet no nozaru/sectorālās perspektīvas uz teritoriālo, kas paredz skatījumu uz teritorijas attīstību ilgtermiņā.

²³ Lauku attīstības programmas 2007-2013 gadam novērtējuma vidustermiņa ziņojums. 2010. – 214. lpp.
http://www.zm.gov.lv/doc_upl/MTE_gala_20122010.pdf

5. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI.

Šajā apakšnodaļā, pamatojoties uz datu analīzi, kas balstīta uz VRG teritoriju iedzīvotāju aptaujas rezultātiem un LVAEI sagatavotajiem LAD datiem, sniegti secinājumi par 3. un 4. ass pasākumu sekmīgumu LAP mērķu sasniegšanā.

Aptaujas anketa tika izstrādāta kā konkrētas politiskas intervences – Lauku attīstības programmas ietekmes novērtējums. Dzīves kvalitāte ir komplekss fenomens, ko veido komplicēts gan objektīvu, gan subjektīvu rādītāju kopums, tādēļ tās socioloģiska analīze ir nopietns metodoloģisks izaicinājums. Izšķirošā nozīme dzīves kvalitātes vērtējumā no indivīda perspektīvas bieži vien ir subjektīvajai apmierinātībai, kas nav viennozīmīgi saistīta ar objektīvajiem dzīves apstākļu nosacījumiem. Savā ikdienas dzīvē cilvēki lēmumus pieņem vadoties pēc ļoti subjektīviem, katrā individuālā gadījumā atšķirīgiem kritērijiem. Lai gan ne vienmēr var konstatēt tiešu korelāciju starp objektīvajiem dzīves kvalitātes nosacījumiem un to subjektīvo novērtējumu, pēdējiem ir izšķiroša nozīme individuālu lēmumu pieņemšanā (piemēram, pārcelties dzīvot uz pilsētu, doties darba meklējumos uz ārzemēm u.tml.). Iedzīvotāju subjektīvās apmierinātības ar dzīve kvalitāti laukos izpēte ir būtisks, bet neviennozīmīgi vērtējams faktors politiskās intervences pasākumu efektivitātes novērtēšanā.

Aptaujas rezultātus izvērtējot jāņem vērā, ka daudzi būtiski dzīves kvalitātes aspekti tajā nav ietverti (piemēram, mājokļu kvalitāte), jo šī aptauja aplūko galvenokārt tos dzīves kvalitātes laukos aspektus, uz kuriem mērķēti LAP pasākumi.

Dzīves kvalitātes laukos un īpaši subjektīvā apmierinātības ar dzīves apstākļiem un iespējām vērtējuma kompleksa analīze līdz šim Latvijā nav veikta²⁴. Aptaujas metodoloģija tika izstrādāta, balstoties uz starptautiski izstrādāto metodoloģiju, kas izvērtē politikas intervences pasākumus dzīves kvalitātes uzlabošanai, tā ir pirmais šāds mēģinājums, kurā integrētas gan kvantitatīvās, gan kvalitatīvās izpētes metodes²⁵.

Nebūtu korekti aptaujas rezultātus salīdzināt ar datiem, kas iegūti pētījumos par dzīves apstākļiem, dzīvesveidu laukos Latvijā²⁶, šajos pētījumos nav ietverts subjektīvais novērtējums, kas ir nozīmīgs dzīves kvalitātes elements.

Aptaujas rezultātu analīzi plašākā teritoriālās attīstības kontekstā padara neiespējamu tas, ka pēc administratīvi teritoriālās reformas būtiski mainījies teritoriālais dalījums, teritoriālās attīstības indeksi raksturo situāciju pirms reformas. Jauno novadu teritoriālās attīstības indeksi nav pieejami. Neskatoties uz to, teritoriālās attīstības indeksi (TAI, 2007. gada dati) šoreiz tika izmatoti kā analīzes palīdzinstrumenti lai pārbaudītu, vai vietās ar atšķirīgu attīstības līmeni 2007.gadā pastāv tendence (t.i. tika salīdzinātas tendences) atšķirīgi vērtēt dzīves kvalitāti

²⁴ Līdz šim nozīmīgākais pētījums par dzīves kvalitāti Latvijā ir Valsts Prezidenta Kancelejas SAK pētījums, kurā gan dzīves kvalitāte laukos nav detalizēti analizēta. Skat. Tisenkopfs, T., Bela B. „Dzīves kvalitāte Latvijā”. Rīga: „Zinātne”, 2006

²⁵ *Capturing Impacts of LEADER and Measures Related to Quality of Life in Rural Areas. Draft WP4, June 21, 2010*

²⁶ Kā nozīmīgākais jāmin S.Deivisa, B.Slī un T.Tisenkopfa Sociālie un ekonomiskie apstākļi Latvijas laukos. Ziņojums LR valdībai un Pasaules bankai, Rīga:FSI, 1997.; B.Slī ir arī viens no iepriekš minētās dzīves kvalitātes analīzes metodoloģijas autoriem.

2011.gadā, salīdzinot vietas, kurās ir un kurās nav īstenota LAP 3.un 4.ass intervence. Turpmāk šo analīzi gan nevajadzētu izmantot gan tāpēc, ka TAI ir veidots, izmantojot atšķirīgu metodoloģiju un tas ir pārāk objektīvs rādītājs, un to nevar salīdzināt ar iedzīvotāju subjektīvo uztveri, gan tāpēc, ka pēc administratīvi teritoriālās reformas pašvaldību teritorijas nevar salīdzināt.

No novērtējuma metodoloģijas viedokļa svarīgi atzīmēt, ka aptaujas galvenais uzdevums bija iezīmēt bāzes vērtējumu (*bench-mark*) turpmākai LAP pasākumu ietekmes analīzei pēc programmas darbības beigām, kas ļautu saistīt programmas intervenci ar subjektīvās dzīves kvalitātes izmaiņām.

Aptaujas rezultāti ļauj secināt, ka pašlaik LAP pasākumu ietekmes uz subjektīvo dzīves kvalitāti netiešo novērtējumu nav iespējams sniegt, jo kopš pasākumu īstenošanas pagājis ļoti neilgs laiks, bez tam kopējā sociāli ekonomiskās situācija valstī pēdējo trīs gadu laikā ir ievērojami pasliktinājusies, tas nav saistīts ar LAP. Uzņēmējdarbības dažādošanos un aktivitātes pieaugumu un tās ietekmi uz dzīves kvalitāti būs iespējams novērtēt ar atkārtotu aptauju, kur šī brīža iedzīvotāju vērtējums nodarbinātības jomu daudzveidībai kalpos par bāzes vērtējumu, ar kuru salīdzināt 2014. gada aptaujas datus. Līdz ar to, ieteikums ir veikt atkārtotu aptauju 2014. gadā.

Analizējot aptaujas rezultātus reģionālā kontekstā, atsevišķās jomās var konstatēt atšķirības. Tomēr tās vajadzētu vērtēt ļoti piesardzīgi, ņemot vērā to, ka iedzīvotāju subjektīvo vērtējumu ietekmē subjektīvā pieredze un iespējas salīdzināt. Objektīvi sliktākos apstākļos pretenziju līmenis var būt gan neadekvāti zems, gan pārlieku augsts.

Pierīgas teritoriju iedzīvotāji jebkāda veida uzlabojumus vēlas nedaudz mazāk, nekā citur, t.i., atbalsta nepieciešamības vērtējums visiem atbalsta pasākumiem ir vidēji nedaudz zemāks. Šo tendenci var skaidrot ar objektīvi labākiem dzīves apstākļiem (to apliecina arī TAI analīze), tādēļ LAP pasākumi šajās vietās subjektīvo dzīves kvalitātes uztveri izmaina mazāk. Salīdzinot ar citos reģionos dzīvojošajiem, Pierīgā respondenti ir norādījuši, ka ierobežotu finanšu apstākļos vēlas mazāku atbalstu dažādām jomām. Savukārt Vidzemē un Latgalē iedzīvotāju subjektīvās vēlmes saņemt atbalstu visās jomās (un jo īpaši - kultūrai un tūrismam) ir augstākas. Pašlaik gan būtu pārsteidzīgi nekritiski ņemt vērā iedzīvotāju vēlmes, neveicot dziļāku šo teritoriju attīstības objektīvo vajadzību analīzi.

Arī pilsētas-lauku griezumā analizējot aptaujas datus var konstatēt līdzīgas tendences. Pilsētnieki kopumā vēlas vairāk atbalsta visiem pasākumiem, nekā laukos aptaujātie. Vienīgie izņēmumi ir sabiedriskais transports un pašvaldības pakalpojumu pieejamība, kas laukos objektīvi zemākā līmenī, bet pilsētās attīstīti acīmredzami labāk.

Gan reģionālā, gan pilsētu-lauku griezumā sakrīt respondentu viedokļi par tām jomām, kurām atbalsts būtu īpaši svarīgs – tā ir ceļu kvalitāte un nodarbinātības iespēju palielināšana.

Meklējot atbildes uz jautājumiem par lauku mājsaimniecību darbības dažādošanu nelauksaimniecisku darbību virzienā, lauku ekonomikas dažādošanas un attīstības uzlabošanu, uzņēmējdarbības dažādošanu, papildu nodarbinātības iespējas lauku mājsaimniecībās ārpus lauksaimniecības nozares, aptaujas rezultāti neuzrāda statistiski nozīmīgas atšķirības apmierinātībā ar darba iespējām dzīves vietā un pašreizējā darba raksturojumu teritorijās, kurās realizēti 3.1.2. pasākuma projekti. Tehniski daudzi 3.1.2. ietvaros atbalstītie pasākumi nemaz nedod lielu darbavietu

pieaugumu, drīzāk pat samazina. Tās bieži vien atbalsta modernu tehnoloģiju un dārgu iekārtu iegādi, kuru apkalpošanai jāmeklē speciālisti ārpusē (šķeldas ražošana u.tml.). Līdz ar to ieteikums, ka blakus ekonomiskās efektivitātes novērtējumam 3.1.2. pasākumiem būtu jāveic arī to ilgtermiņa ietekmes uz sociālo struktūru vērtējums - vai atbalstītā aktivitāte rada darbavietas tiem cilvēkiem, kas jau dzīvo konkrētajā teritorijā; vai nav tā, ka jauna projekta realizācija atstāj bez darba 10 vietējos, bet rada nepieciešamību piesaistīt no ārpuses 1-2 augstas kvalifikācijas speciālistus, t.i. vai jaunu darbavietu radīšanas vietā nenotiek darbaspēka rotācija no vecajām uz jaunajām darbavietām²⁷. Uzņēmējdarbības dažādošanos un aktivitātes pieaugumu un tā ietekmi uz dzīves kvalitāti būs iespējams novērtēt ar atkārtotu aptauju, kur šī brīža iedzīvotāju vērtējums nodarbinātības jomu daudzveidībai kalpos par bāzes vērtējumu, ar kuru salīdzināt 2014. gada aptaujas datus.

Meklējot atbildes uz jautājumiem par tūrisma pakalpojumu attīstību/dažādošanu un infrastruktūras attīstību papildu nodarbinātības iespējas lauku teritorijās kontekstā, aptaujas dati liecina, ka situācija pašlaik kvantitatīvi nav korekti novērtējama, jo 3.1.3. pasākuma projekti ir īstenoti tikai 5% aptaujāto dzīves vietās, līdz ar to salīdzinājums ir neproporcionāls; tā kā projektu nav daudz un tie ir samērā atšķirīgi, tad tendenci nav iespējams novērtēt. Aptaujātie dzīves vietās, kur ir īstenoti 3.1.3. pasākuma projekti, retāk nekā citās vietās pauž atbalstu līdzīgām aktivitātēm nākotnē. Izprast situāciju un nonākt pie būtiskākiem secinājumiem ļautu gadījumu izpēti metode tieši šī pasākuma īstenošanas vietās²⁸.

Novērtējot 3.2.1. pasākumu ietekmi uz teritoriju pievilcības palielināšanu, ieguldījumu lauku ekonomikas un sociālās lejupslīdes apturēšanu un ciematu atjaunošanu, aptaujas dati norāda uz to, ka kopumā iedzīvotāji pozitīvi vērtē šos projektus, tomēr tos kvantitatīvā dzīves kvalitātes tendenču izmaiņu novērtējumā ir grūti nošķirt no citu, LAP un līdzīgu citu projektu ietekmes uz dzīves kvalitāti. LAP pasākumos pašlaik ir lielāks atbalsts infrastruktūras objektu sakārtošanai, mazāk - šo objektu darbības uzturēšanai, izmantošanai iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai. Šo objektu ekspluatācijai un dažādu aktivitāšu uzturēšanai arī nepieciešami līdzekļi – vajag algot koru un deju kolektīvu vadītājus, dažādu sporta un tūrisma pasākumu instruktorus; sociālie darbinieki bieži vien samērā vienkāršoti izprot savas funkcijas kā dažādu pabalstu un cita veida materiālas palīdzības sadali iedzīvotājiem, neizmantojot iespējas, ko iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai varētu sniegt citas aktivitātes – dienas centri dažādām sociālajām grupām, atbalsta grupas utt. Dziļāk izprast situāciju un nonākt pie būtiskākiem secinājumiem ļautu gadījumu izpēti metode (ieteikums).

Vērtējot lauku mantojuma saglabāšanas un atjaunošanas ietekmi uz lauku teritoriju pievilcības uzlabošanu un ieguldījumu lauku iedzīvotāju vides apziņas celšanā un lauku vides ilgtspējīgā apsaimniekošanā, aptaujas rezultātus nevar saistīt ar 3.2.3.pasākuma ietvaros īstenojamiem projektiem, jo tie ir īstenoti tikai 3% iedzīvotāju

²⁷ Pētījumi par darba tirgus īpatnībām laukos atklāj situācijas, kad tehnoloģiskas inovācijas samazina darbavietu skaitu vai rada pieprasījumu pēc speciālistiem ar augstāku kvalifikāciju, kas jāpiesaista no ārpuses. Skat. L.Rasnačas promocijas darbu doktora grāda socioloģijā iegūšanai „Darba tirgus attiecības Latvijas mazajās pilsētās un laukos”, aizstāvēts LU SZF 2011. gada 29. aprīlī.

²⁸ Šajā gadījumā nav nepieciešama padziļināta gadījuma izpēte, pietiekami plašu informāciju varētu iegūt ar nelielu interviju skaitu, jo īsteno to projektu skaits ir neliels un tie ir samērā atšķirīgi.

dzīves vietās. Šī brīža iedzīvotāju viedokļi kalpos par bāzes vērtējumu, ar kuru salīdzināt 2014. gada aptaujas datus. Kopumā iedzīvotāji pamana un vērtē pozitīvi šo projektu realizāciju, tomēr maz saista to ar savu nodarbinātības iespēju un dzīves kvalitātes uzlabošanos. Padziļinātu situācijas izpratni varētu sniegt gadījumu izpēte. Aptaujas dati gan liecina par iedzīvotāju vides apziņas izaugsmi un augstāku aktivitāti apkārtējās vides sakopšanā, tomēr to nevar viennozīmīgi saistīt ar LAP pasākumiem.

Vērtējot 4.1.3.pasākuma projektu ietekmi uz teritoriālo atšķirību mazināšanu, jāņem vērā, ka subjektīvo apmierinātību ietekmē dažādi aspekti, tostarp, piemēram, salīdzināšanās iespējas, kas ietekmē relatīvo apmierinātību. Aptaujas dati ļauj konstatēt sakarības starp realizētajiem pasākumiem un teritoriālo atšķirību izlīdzināšanos pilsētās un laukos un dažādos reģionos. Kopumā atšķirības palīdz raksturot dzīves vietas pievilcības, nodarbinātības un uzņēmējdarbības, kā arī izmaiņu virzības tendenču indeksu, kas 4.1.3.pasākuma īstenošanas vietās pilsētās aptaujāto vidū ir statistiski nozīmīgi pozitīvāki, nekā laukos aptaujāto vidū.

Kopumā VRG, vietējās rīcības stratēģijas atpazīstamība un iedzīvotāju informētība par projektu konkursiem nav liela. Lai gan projektu rezultātus iedzīvotāji pazīst un vērtē pozitīvi, par VRG un to izstrādātajā attīstība stratēģijām daudzi respondenti nav informēti. VRG nav patiesas vietējās kopienas to socioloģiskajā nozīmē, tās apvieno aktīvākos, uzņēmīgākos cilvēkus un palīdz tiem apgūt un nostiprināt projektu sagatavošanas un realizācijas iemaņas, samērā atrauti no vietējās kopienas dzīves. Īpaši skaidri tas iezīmējas pēc administratīvi teritoriālās reformas, kad ne visi viena novada pagasti darbojas vienā VRG. Līdz ar to ieteikums ir saprast, ka pārejot no sektorālas(nozaru) uz teritoriālu pieeju reģionālajā attīstībā īpaši svarīgi stiprināt kopienu piesaisti teritorijām, to līdzdalību teritorijas stratēģiskās attīstības plānošanā, dažādu grupu viedokļu un interešu konsolidācijā.

Analizējot respondentu migrācijas plānus nākotnē (4.3.1. apakšnodaļa) un apmierinātības ar dažādiem dzīves kvalitātes aspektiem saistību ar pakalpojumu izmantošanu, var secināt, ka dzīves kvalitātes uzlabošanai laukos ir svarīgāk vairāk orientēties uz pakalpojumiem iedzīvotājiem, ne tik daudz uz infrastruktūras objektiem pašiem par sevi. Respondenti, kuri ikdienas pakalpojumus izmanto dzīves vietā, ir ar tiem apmierinātāki, nekā tie, kuri tos izmanto kādā citā vietā novada teritorijā. Daudziem lauku iedzīvotājiem dzīve laukos ir drīzāk dzīvesstila izvēle, jo nodarbinātības un uzņēmējdarbības indeksu vērtības ir vienlīdz zemas gan tiem, kas neplāno pārcelties uz citu dzīvesvietu, gan tiem, kas dažādu iemeslu dēļ pieļauj iespēju dzīves vietu mainīt. Tātad, subjektīvais priekšstats par darba pārpilnību nav vienīgais, kas notur cilvēkus laukos, nozīme ir dzīves kvalitātei.

Daži ieteikumi par pētījuma metodoloģiju:

- Lai gan 2011. gada aptaujas dati neļauj izvērtēt pilnībā LAP pasākumu ietekmi uz dzīves kvalitāti laukos jau minētā bāzes salīdzinājuma trūkuma dēļ²⁹, tie kalpos par bāzes vērtējumu, ar kuru salīdzināt 2014. gada aptaujas datus, tādēļ ieteicams arī 2014. gadā veikt aptauju tajās pašās vietās.

²⁹ Nav veikts lauku iedzīvotāju dzīves kvalitātes izvērtējums pēc vienotas metodoloģijas pirms LAP darbības sākuma, tāpēc rezultāti ļauj izvērtēt atšķirības dažādās jomās vietās, kurās intervence ir bijusi un kurās nav, 2011.gadā, bet datu trūkuma dēļ nav iespējams fiksēt iespējamās dzīves kvalitātes izmaiņas saistībā ar intervenci. To būs iespējams darīt, veicot atkārtotu pētījumu, pēc kura būs iespējams fiksēt subjektīvās dzīves kvalitātes vērtējuma izmaiņas, skatīt arī metodoloģiju.

- **Tas, ka dzīves kvalitātes indeksi daudz vairāk atšķiras pēc VRG, nevis pēc pasākuma īstenošanas, liek domāt, ka joprojām nozīmīgāka ir vieta, intervences esamība nerada būtiskas atšķirības iedzīvotāju dzīves kvalitātes uztverē**
- Augstāk vērtēts ir dzīves vietas pievilcības indekss, zemāk – nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju indekss. Pētījuma datu analīze liecina, ka vietās, kurās īstenoti 4.1.3.pasākuma projekti, ir statistiski nozīmīgi augstākas dzīves vietas pievilcības, nodarbinātības un attīstības tendenču indeksa vērtības. 3.1.2., 3.2.1. un 3.1.3. pasākumi ir saistīti ar augstāku dzīves vietas pievilcības vērtējumu. Lai arī nelielas atšķirības pastāv, tomēr vērtējumi kopumā ir salīdzinoši zemi.
- Vērtējumā jāņem vērā, ka 3. un 4. ass pasākumi nespēj mazināt pēdējo 3 gadu laikā Latvijā notikušo sociālo un ekonomisko procesu un reformu (izglītības, veselības aprūpes, administratīvi teritoriālā reforma u.tml.) ietekmi uz lauku ekonomiku un sociālo dzīvi. Datus analizējot, jāņem vērā, ka kopš projektu īstenošanas pasākumu ietvaros ir pagājis salīdzinoši īss laiks, lai varētu sagaidīt būtiskas pārmaiņas cilvēku uzskatos, Tāpēc ir svarīgs atkārtots pētījums pēc programmas īstenošanas beigām.
- Daudzos gadījumos situācijas kvantitatīvā analīze ir nepietiekama, jo pasākumu nelielā skaita un daudzveidības dēļ nav iespējams izvērtēt tendenci, tādēļ padziļinātu izpratni attiecīgo pasākumu ietekmes uz dzīves kvalitāti izvērtēšanā varētu sniegt atsevišķu gadījumu izpēte. Īpaši tas attiecas uz LAP 3.ass pasākumiem, kas bieži vien ir samērā specifiski, tehnoloģiski atšķirīgi projekti, kas skar konkrētas teritorijas. Ne vienmēr ir nepieciešama padziļināta gadījuma analīze, tomēr katrs šāds projekts uzlūkojams kā individuāls izpētes objekts tā ietekmes uz dzīves kvalitāti kontekstā.

6. PIELIKUMI

6.1. pielikums. Tabulas un grafiki, uz kuriem ir atsauces tekstā

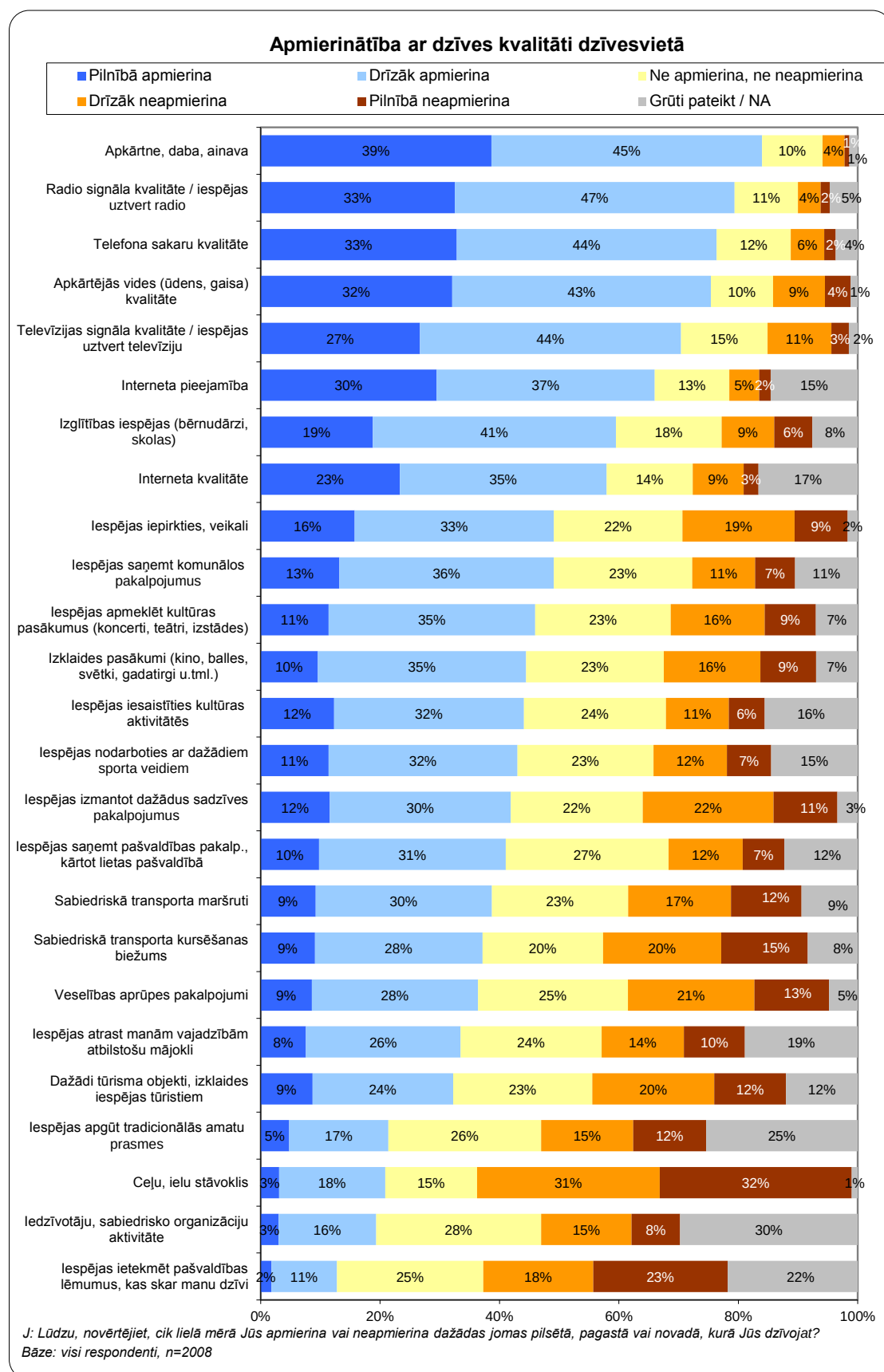
1. tabula. Uzlabojumi dzīves vietā pēdējo trīs gadu laikā iedzīvotāju skatījumā

<i>J: " Lūdzu, pastāstiet, kādi pēdējo 3 gadu laikā ir bijuši galvenie uzlabojumi Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā)!" (t.s. "atvērtais jautājums", respondentiem netika piedāvāti atbilžu varianti, viņi brīvi formulēja savas atbildes, kas datu apstrādes laikā apkopotas lielākās grupās)</i>		Atbildes minējušo respondentu īpatsvars %
Kultūras, sporta un sabiedriskās dzīves būves un procesi (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)		37%
Kultūras, saietu nams, klubs		14%
Sporta būves un objekti		12%
Kultūras, izklaides, mākslinieciskās pašdarbības dzīve aktīvāka		5%
Kultūras un vēstures būves un objekti, piemēram, muižas, pilis, baznīcas, muzeji, izstāžu zāles, objekti pilsētā		5%
Pašvaldības ēkas un citu sabiedrisko ēku remonts		5%
Bibliotēka, tās pakalpojumi, izņemot internetu		3%
Brīvdabas estrāde		2%
Bērnu, jauniešu centrs		1%
Aktīvāka sabiedriskā dzīve		1%
Sporta dzīve aktīvāka		1%
Sakopta, sakārtota vide (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)		31%
Sakopta, sakārtota, tīra, skaista vide		15%
Iekārtotas atpūtas vietas dabā, pilsētvidē		9%
Apgaismojums uz ceļiem, ielām, centrā, gājēju taciņām, pilsētā, pagastā		6%
Bērnu rotaļlaukums izveidots, atjaunots u.tml.		5%
Dzīves kvalitāte uzlabojusies		0.1 %
Ceļu infrastruktūra (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)		29%
Ceļu būve, rekonstrukcija un remonts		22%
Izveidots, atjaunots trotuārs, atjaunotas ietves, gājēju celiņi uz skolu, pieturu		6%
Satiksmes drošība un organizācija		2%
Ceļu uzturēšana, laicīga tīrīšana ziemā, greiderēšana vasarā		1%
Veloceliņš		1%
Izglītība (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)		17%
Uzlabojumi skolās: skolas vai tās daļu rekonstrukcija, remonts, sporta zāle, autobuss skolēnu pārvadāšanai		12%
Uzlabojumi bērnudārzos		6%

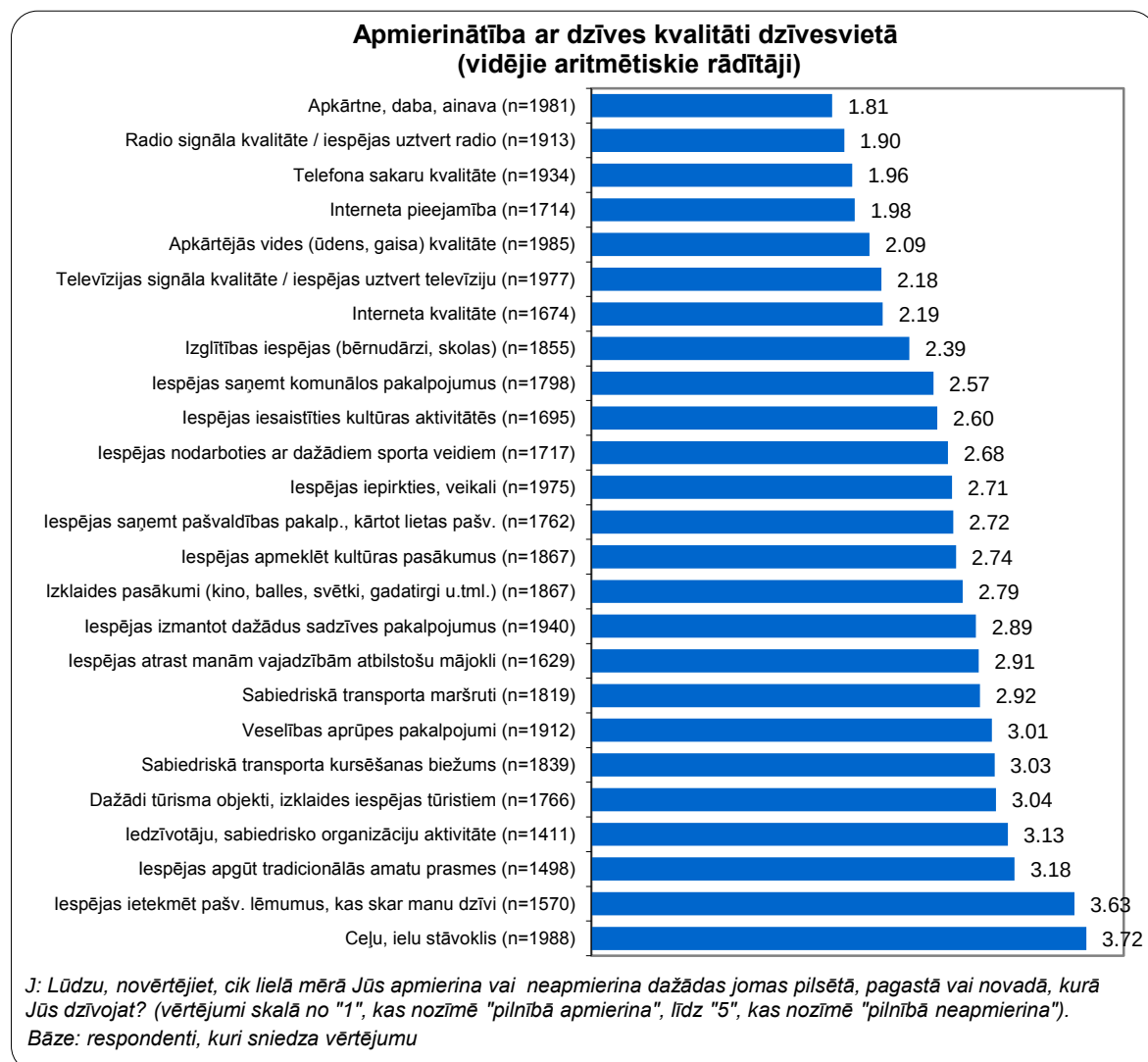
Neformālā izglītība un interešu izglītība	1%
Sadzīves pakalpojumi, ērtības (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)	15%
Iepirkšanās iespējas	6%
Mājokļu uzlabošana, sakārtošana	4%
Interneta, mobilo sakaru, TV signāla pieejamība un kvalitāte un pasta pakalpojumi	4%
Medicīnas pakalpojumi	1%
Skaistumkopšanas un veselības pakalpojumi	1%
Kafejnīca, atpūtas, izklaides centrs, viesnīca	1%
Sabiedriskais transports	1%
Mazāk klaiņojošu suņu un kaķu	0.1 %
Bankomāts	0.1 %
Ikdienas pakalpojumi un ērtības	0.1 %
Komunālie pakalpojumi (ūdensapgāde, siltumapgāde u.c.) (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)	14%
Labāka ūdens kvalitāte un darbi tās uzlabošanai	11%
Notekūdeņi un kanalizācija	4%
Siltumapgādes sistēmas uzlabošana, atjaunošana	1%
Elektrības ievilkšana, nodrošināšana	1%
Atkritumu savākšana centralizēta, atkritumu šķirošana	0.3 %
Pārvaldība, sociālie un ekonomiskie procesi pašvaldībā (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)	8%
Sociālā palīdzība, dienas centrs dažādām sociāli neaizsargātām grupām	3%
Attīstās tūrisms, izveidots tūrisma informācijas centrs	2%
Pašvaldība ir atvērtāka\, sadarbībai, pašvaldības pakalpojumi pieejamāki un daudzveidīgāki	1%
Attīstās uzņēmējdarbība, ir darbavietas, pašvaldība atbalsta uzņēmējus	1%
Novada izveide	1%
Drošība, droša vide: pašvaldības policija, ugunsdzēsēji, droša vide bērniem	1%
Pašvaldība piesaista finanses	0.4 %
Varas maiņa, jauns mērs	0.3 %

Attīstās lauksaimniecība	0.2 %
Pieaug dzimstība, palielinās cilvēku skaits	0.1 %
Atbalsts dažādām sociālām grupām (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)	4%
100latnieki kā iespēja nopelnīt bezdarbniekiem, maznodrošinātajiem	2%
Atbalsts, dzīves kvalitātes uzlabojumi centra iedzīvotājiem, ne lauciniekiem	1%
Senioriem, pensionāriem aktivitātes, pasākumi, palīdzība	1%
Atbalsts jauniešiem	1%
Atbalsts cilvēkiem ar īpašām vajadzībām	0.1 %
Nekas nav palicis labāk	15%
Nezina, grūti pateikt	8%
Nav atbildes, nav skaidrs	1%
<i>*Tā kā katrs respondents varēja nosaukt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100% Bāze: visi respondenti, n=2008</i>	

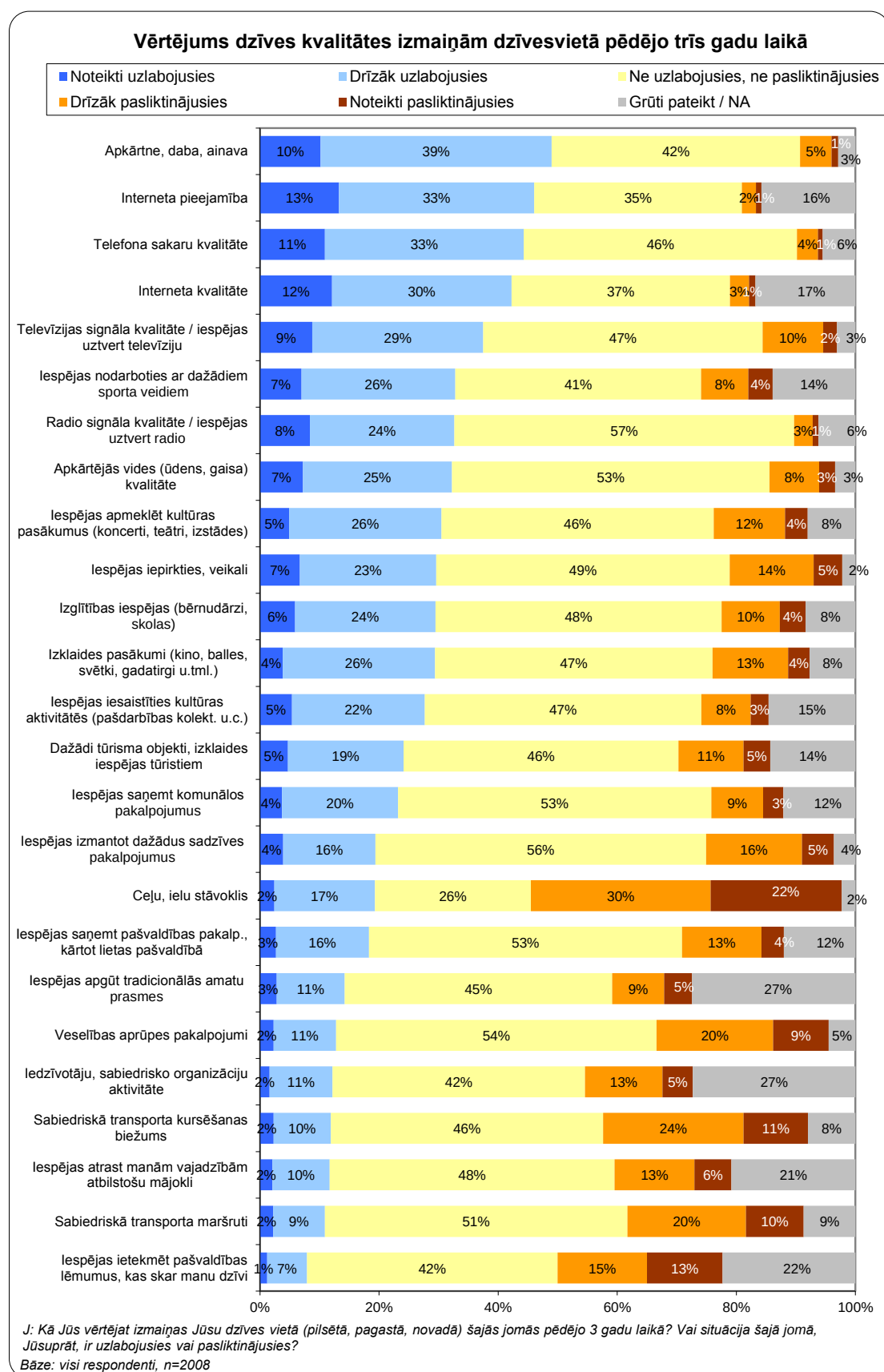
2. grafiks. Apmierinātība ar dzīves kvalitāti dzīves vietā (biežumu sadalījumi)

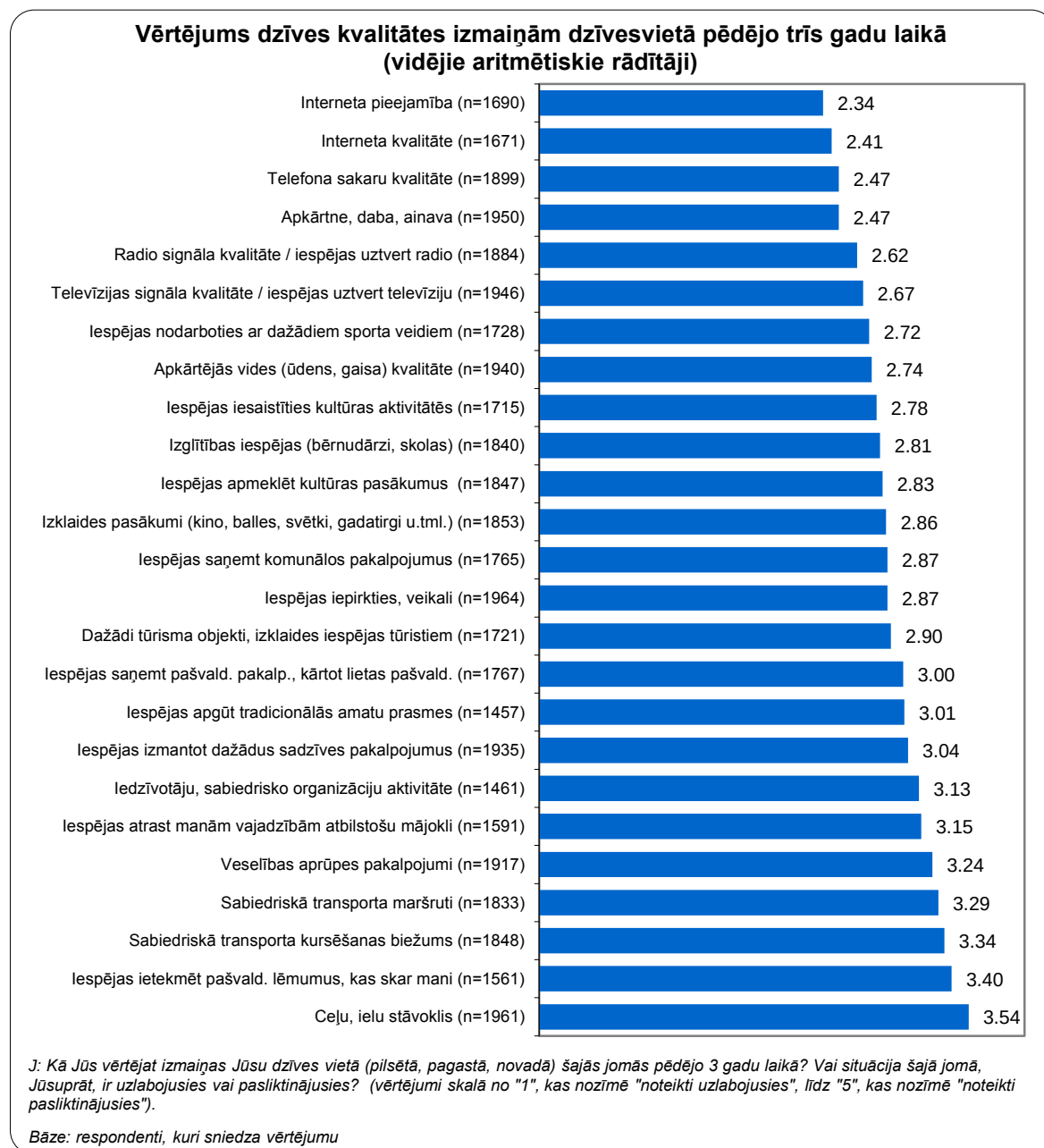
3.grafiks. Apmierinātība ar dzīves kvalitāti dzīves vietā (vidējie aritmētiskie rādītāji)

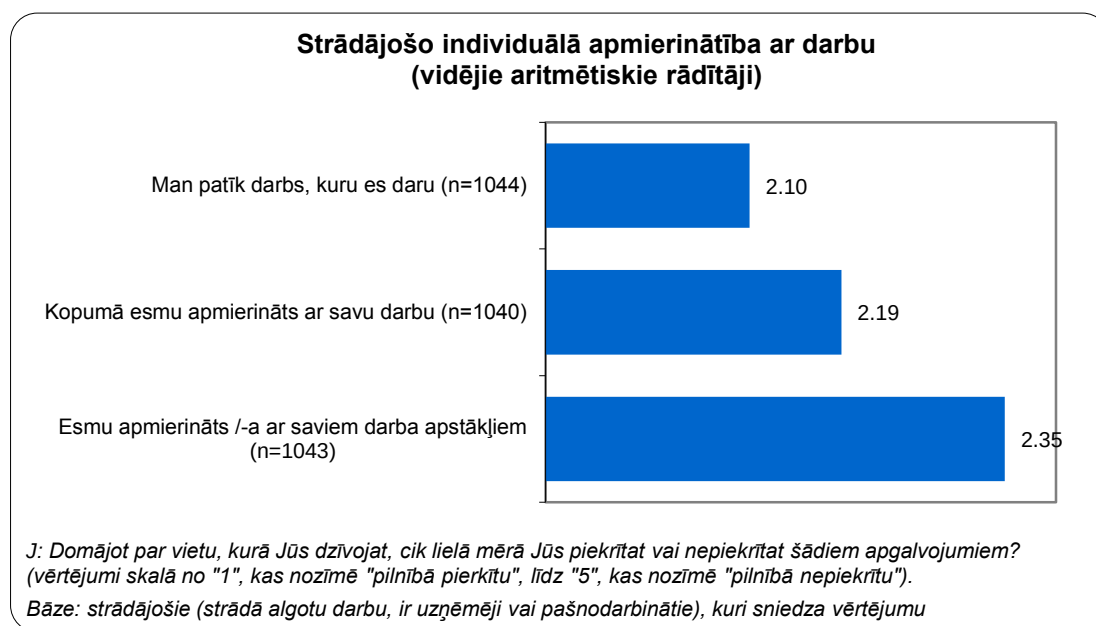
4. grafiks. Vērtējums dzīves kvalitātes izmaiņām dzīves vietā (biežumu sadalījumi)

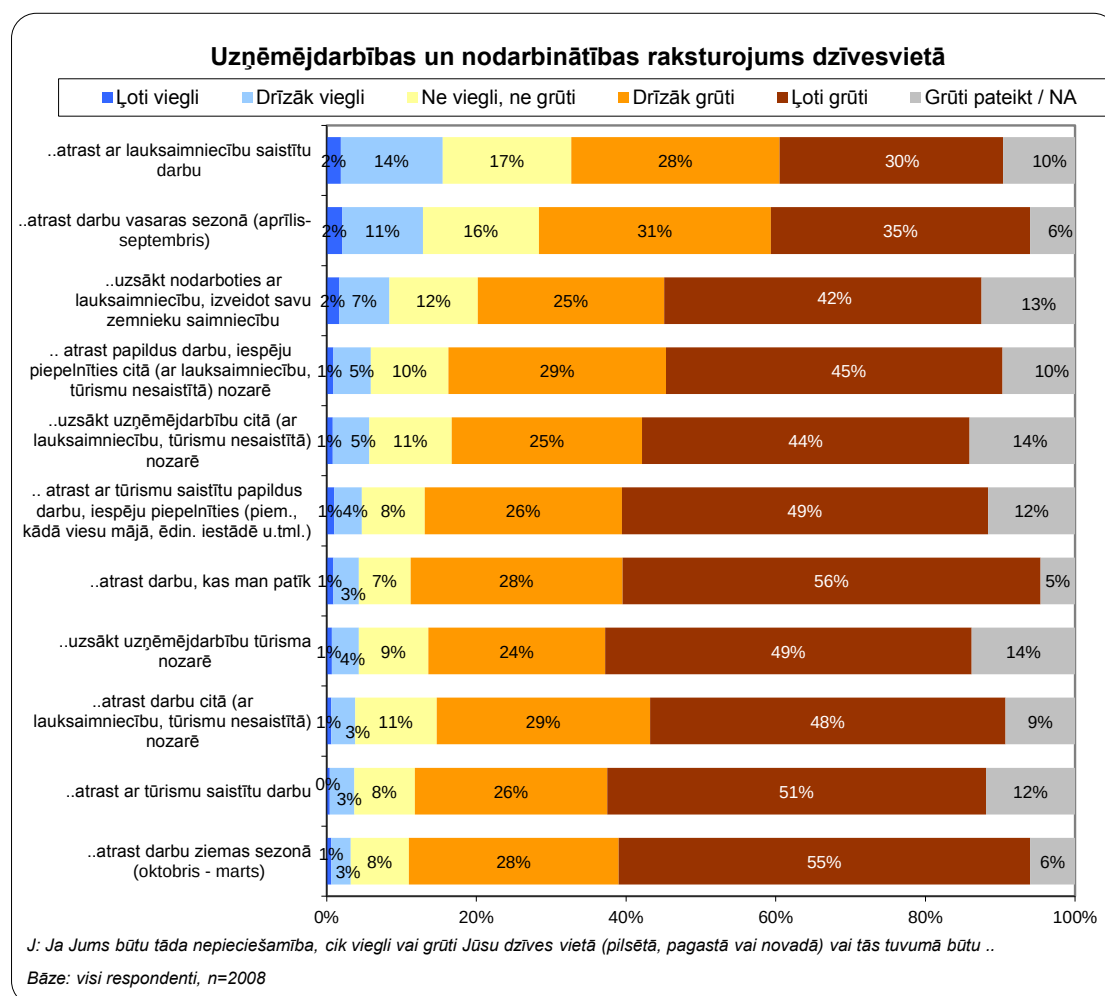
5. grafiks. Vērtējums dzīves kvalitātes izmaiņām dzīves vietā (vidējie aritmētiskie rādītāji)

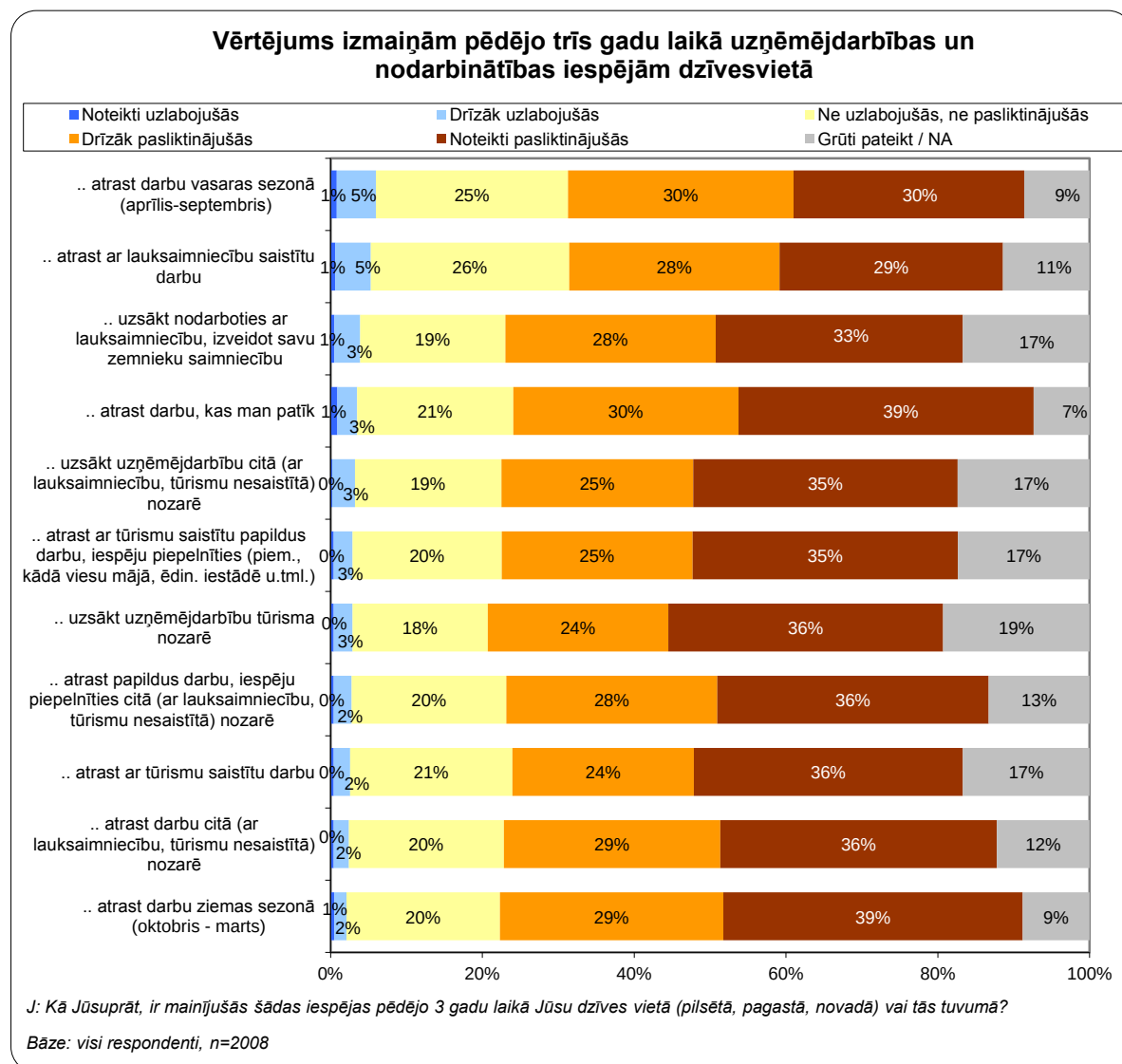
6. grafiks. Individuālā apmierinātība ar darbu (vidējie aritmētiskie rādītāji)

7. grafiks. Uzņēmējdarbības un nodarbinātības raksturojums dzīves vietā (biežumu sadalījumi)

8. grafiks. Vērtējums izmaiņām pēdējo trīs gadu laikā uzņēmējdarbības un nodarbinātības iespējām dzīves vietā (biežumu sadalījumi)

9. tabula. Dzīves kvalitātes indeksi dažādās VRG

Vietējās rīcības grupas teritorija	Dzīves vietas pievilcības indekss	Nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju indekss	Attīstības tendenču indekss	Dzīves kvalitātes indekss	N
Biedrība "Liepājas rajona partnerība"	2,45	3,80	3,03	3,09	87
Biedrība "Krāslavas rajona partnerība"	2,37	3,95	3,12	3,14	62
Biedrība "Preiļu rajona partnerība"	2,37	4,16	3,15	3,18	73
Biedrība "Pierīgas partnerība"	2,53	4,18	3,15	3,20	91
Rīgas rajona Lauku attīstības biedrība	2,65	3,89	3,24	3,26	94
Biedrība "Lauku partnerība Ziemeļgauja"	2,49	4,22	3,22	3,31	39
Biedrība "Aizkraukles rajona partnerība"	2,49	4,16	3,33	3,31	88
Biedrība "No Salacas līdz Rūjai"	2,48	4,18	3,33	3,32	47
Nodibinājums "Madonas novada fonds"	2,38	4,37	3,23	3,33	77
Biedrība "Darīsim paši"	2,64	4,15	3,32	3,37	74
Biedrība "Rēzeknes rajona kopienu partnerība"	2,55	4,27	3,31	3,37	76
Biedrība "Bauskas rajona lauku partnerība"	2,58	4,19	3,43	3,38	90
Biedrība "Sateka"	2,71	4,08	3,37	3,39	49
Biedrība "Jelgavas Lauku partnerība "Lielupe"	2,76	4,21	3,32	3,43	72
Biedrība "Daugavpils un Ilūkstes novadu partnerība "Kaimiņi"	2,79	4,30	3,28	3,44	74
Saldus rajona attīstības biedrība	2,82	4,16	3,35	3,44	75
Biedrība "Alūksnes lauku partnerība"	2,94	4,07	3,56	3,52	42
Biedrība "Publisko un privāto partnerattiecību biedrība "Zied zeme"	2,78	4,36	3,47	3,53	82
Biedrība "Lauku partnerība Sēlija"	2,90	4,35	3,44	3,56	48
Biedrība "Talsu rajona partnerība"	2,99	4,37	3,59	3,63	56
Biedrība "Ludzas rajona partnerība"	3,00	4,42	3,67	3,69	58
Biedrība "Balvu rajona partnerība"	2,97	4,60	3,66	3,75	51
Biedrība "Gaujas Partnerība" *	2,13	3,98	2,98	3,00	20
Biedrība "Ziemeļkurzemes biznesa asociācija" *	2,14	4,36	2,93	3,11	32
Biedrība "Stopiņu un Salaspils Partnerība" *	2,26	4,07	3,01	3,11	31
Biedrība "Partnerība Laukiem un Jūrai" *	2,51	4,01	2,96	3,12	24
Biedrība "Īģes lauku partnerība" *	2,47	4,21	3,20	3,24	14
Biedrība "Jūrkante" *	2,45	4,09	3,22	3,25	30
Biedrība "Abulas lauku partnerība" *	2,56	3,99	3,28	3,28	26
Publisko un privāto partnerattiecību biedrība "Sernikon" *	2,31	4,41	3,26	3,28	13
Biedrība "Baldones Partnerība" *	2,79	3,86	3,30	3,32	13
Biedrība "Kandavas Partnerība" *	2,74	4,13	3,19	3,34	31
Biedrība "Partnerība Daugavkrasts" *	2,56	4,36	3,24	3,37	33
Biedrība "Ropažu partnerība" *	2,79	4,53	3,38	3,57	15
Biedrība "Lauku partnerība "Upe 8" "*" *	2,65	4,94	3,66	3,72	20
Vidēji visu respondentu kopā	2,62	4,21	3,30	3,36	2008

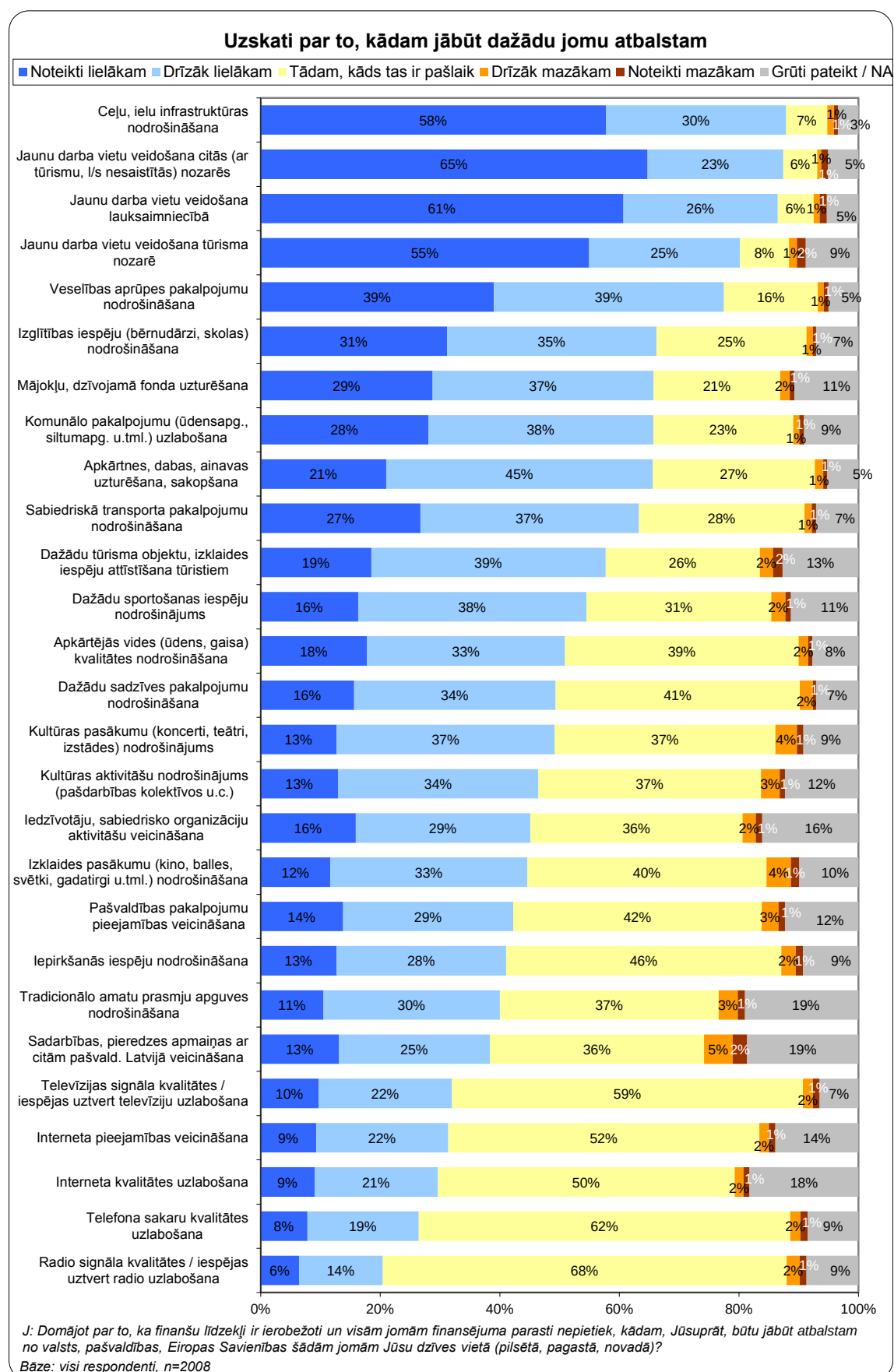
*VRG teritorijā aptaujāti mazāk nekā 40 respondenti, tāpēc rezultātu vispārināmība ir ierobežota.

10. tabula. Dzīves vietas kvalitātes uzlabošanai nepieciešamie darbi iedzīvotāju skatījumā

J: "Kādi trīs vissvarīgākie darbi būtu jāveic, lai padarītu Jūsu dzīves vietu (pilsētu, pagastu, novadu) pievilcīgāku dzīvošanai (tādiem cilvēkiem kā Jūs)?" (t.s. "atvērtais jautājums", respondentiem netika piedāvāti atbilžu varianti, viņi brīvi formulēja savas atbildes, kas datu apstrādes laikā apkopotas lielākās grupās)		Atbildes minējušo respondentu īpatsvars %
Ceļu infrastruktūra (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)		45%
Ceļu būve, rekonstrukcija un remonts		40%
Izveidots, atjaunots trotuārs, atjaunotas ietves, gājēju celiņi uz skolu, pieturu		4%
Ceļu uzturēšana, laicīga tīrīšana ziemā, greiderēšana vasarā		3%
Satiksmes drošība un organizācija		2%
Veloceliņš		1%
Pārvaldība, sociālie un ekonomiskie procesi pašvaldībā (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)		39%
Atbalsts uzņēmējdarbībai, jaunu darba vietu radīšana, bezdarba jautājumi risināšana		30%
Pārvaldes uzlabošana valsts un pašvaldības līmenī, pārvaldes tuvināšana iedzīvotājiem		5%
Sociālā palīdzība dažādām sociāli neaizsargātām grupām, pabalsti		4%
Cilvēku piesaiste dzīves vietai		3%
Tūrisma attīstīšana, tūrisma informācijas centra izveide		3%
Atbalsts lauksaimniecībai		2%
Drošības uzlabošana		2%
Sadzīves pakalpojumi, ērtības (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)		32%
Sabiedriskais transports		9%
Mājokļu uzlabošana, sakārtošana		9%
Iepirkšanās iespējas		5%
Medicīnas pakalpojumi		5%
Kafejnīca, atpūtas, izklaides centrs, viesnīca		3%
Skaistumkopšanas un veselības pakalpojumi		2%
Interneta, mobilo sakaru, TV signāla pieejamība un kvalitāte un pasta pakalpojumi		2%
Bankomāts		1%
Mājdzīvnieku turēšanas jautājumi		1%
Ikdienas pakalpojumi un ērtības		1%
Sakopta, sakārtota vide (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)		30%
Sakopta, sakārtota, tīra, skaista vide		16%
Iekārtotas atpūtas vietas dabā, pilsētvidē		9%
Apgaismojums uz ceļiem, ielām, centrā, gājēju taciņām, pilsētā, pagastā		5%
Bērnu rotaļlaukums		4%
Kultūras, sporta un sabiedriskās dzīves būves un procesi (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)		22%
Kultūras, izklaides, mākslinieciskās pašdarbības dzīve aktīvāka		7%
Sporta būves un objekti		6%
Kultūras, saietu nams, klubs		3%
Aktīvāka sabiedriskā dzīve, iniciatīva no iedzīvotājiem		2%

Bērnu, jauniešu centrs	2%
Kultūras un vēstures būves un objekti, piemēram, muižas, pilis, baznīcas, muzeji, izstāžu zāles, objekti pilsētā	2%
Brīvdabas estrāde	2%
Sporta dzīve aktīvāka	1%
Bibliotēka, tās pakalpojumi, izņemot internetu	1%
Kino	0.4%
Pašvaldības ēkas un citu sabiedrisko ēku remonts	0.2%
Atbalsts dažādām sociālām grupām (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)	12%
Atbalsts jauniešiem	5%
Atbalsts, dzīves kvalitātes uzlabojumi lauku, nomaļu iedzīvotājiem	4%
Atbalsts senioriem, pensionāriem	1%
Atbalsts ģimenēm ar bērniem	1%
Atbalsts cilvēkiem ar īpašām vajadzībām	1%
100latnieki kā iespēja nopelnīt bezdarbniekiem, maznodrošinātajiem	1%
Atbalsts mazajiem zemniekiem, ražotājiem	0.3%
Komunālie pakalpojumi (ūdensapgāde, siltumapgāde u.c.) (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)	9%
Labāka ūdens kvalitāte un darbi tās uzlabošanai	4%
Notekūdeņi un kanalizācija	4%
Siltumapgādes sistēmas uzlabošana, atjaunošana	2%
Atkritumu savākšana centralizēta, atkritumu šķirošana	1%
Izglītība (t.sk. zemāk minētās atbilžu grupas)	5%
Uzlabojumi skolās: skolas vai tās daļu rekonstrukcija, remonts, sporta zāle, autobuss skolēnu pārvadāšanai	2%
Uzlabojumi bērnudārzos	2%
Neformālā izglītība un interešu izglītība	1%
Nekas nav jāuzlabo, ir labi	1%
Nezina, grūti pateikt	7%
Nav atbildes	1%
<i>*Tā kā katrs respondents varēja nosaukt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%</i> <i>Bāze: visi respondenti, n=2008</i>	

11. grafiks Uzskati par to, kādam jābūt dažādu jomu atbalstam (biežumu sadalījumi)

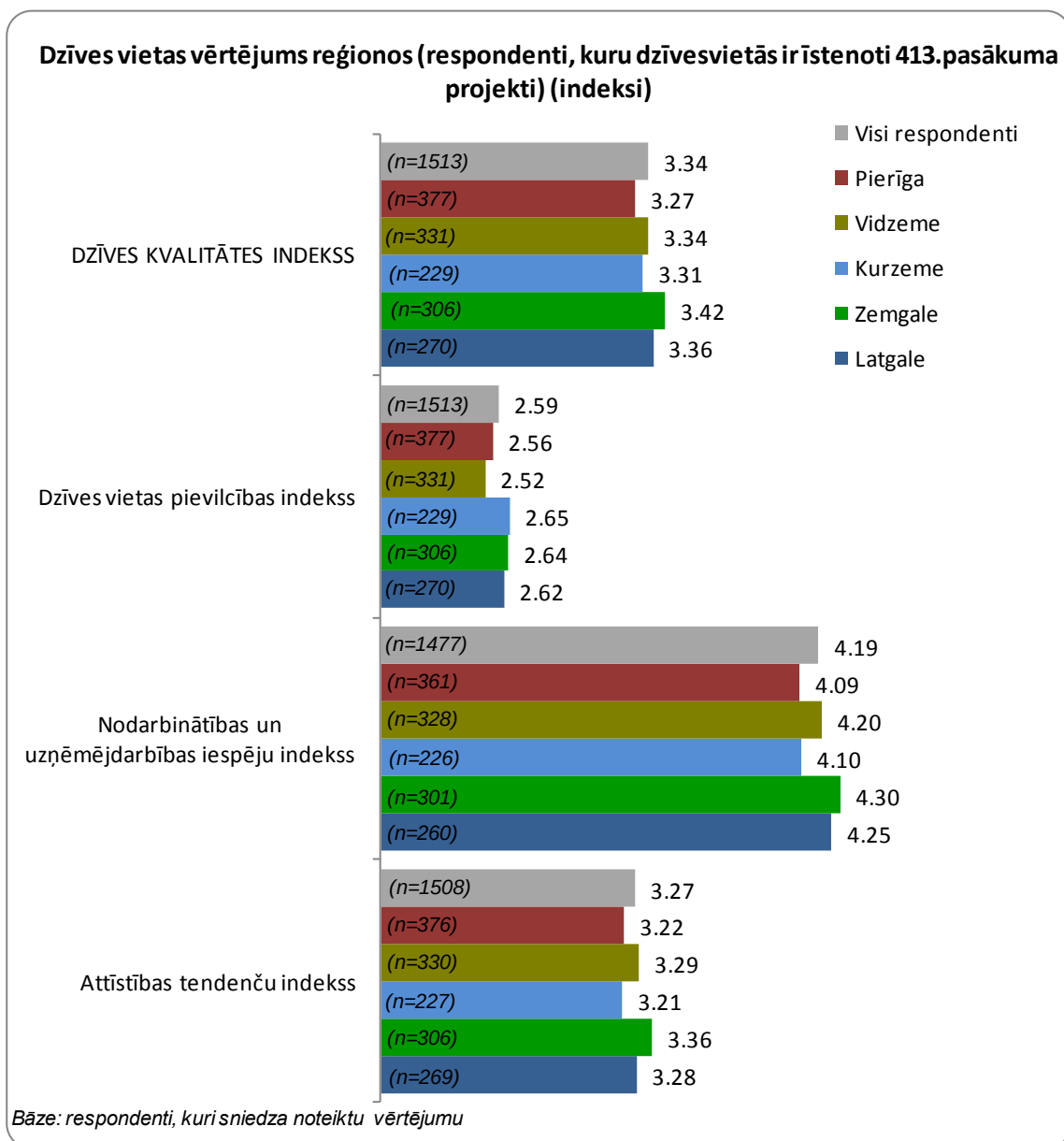
12. grafiks. Uzskati par to, kādam jābūt dažādu jomu atbalstam (vidējie aritmētiskie rādītāji)

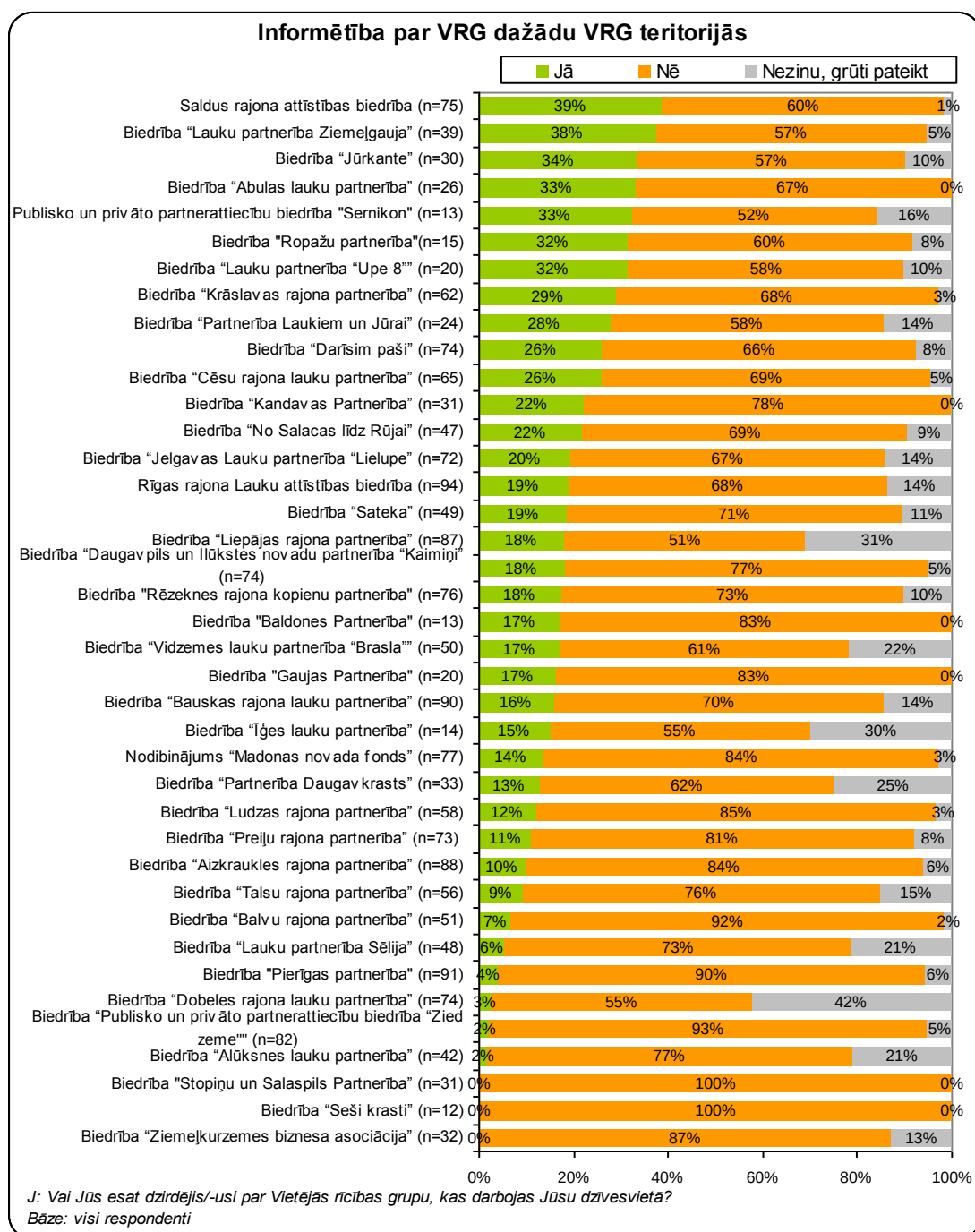
J: Domājot par to, ka finanšu līdzekļi ir ierobežoti un visām jomām finansējuma parasti nepietiek, kādam, Jūsaprāt, būtu jābūt atbalstam no valsts, pašvaldības, Eiropas Savienības šādām jomām Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā)? (vērtējumi skalā no "1", kas nozīmē "noteikti lielākam", līdz "5", kas nozīmē "noteikti mazākam").

Bāze: respondenti, kuri sniedza vērtējumu

13.grafiks. Dzīvesvietas vērtējums reģionos (respondenti, kuru dzīves vietās ir īstenoti 4.1.3. pasākuma projekti) (indeksi)

14.grafiks. Informētība par VRG dažādu VRG teritorijās.

6.2. pielikums.

Aptaujas tehniskā informācija

PĒTĪJUMA VEICĒJS	Pētījumu centrs SKDS
MĒRĶA GRUPA	Lauku teritoriju iedzīvotāji atbilstoši LEADER darbības teritorijai Vecumā no 18 līdz 74 gadiem
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	2000 respondenti
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	2008 respondenti
IZLASES METODE	Daudzpakāpju stratificētā nejaušā klāsteru (ligzdveida) izlase
STRATIFIKĀCIJAS PAZĪMES	Administratīvi teritoriālā
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Tiešās intervijas respondentu dzīves vietās (respondentu sasniegšanai izmantojot maršruta (random walk) metodi, respondentu atlasei – tuvākās dzimšanas dienas principu).
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	236 izlases punkti (jeb starta adreses, no katras starta adreses aptaujāti ne vairāk kā 10 respondenti)
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	No 11.03.2011. līdz 08.04.2011.

SASNIEGTĀS IZLASES SALĪDZINĀJUMS AR IEDZĪVOTĀJU STATISTIKU*

	Respondentu skaits izlasē (%) pirms svēršanas	Respondentu skaits izlasē (%) pēc svēršanas	LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 23.09.10.
KOPĀ	100.0	100.0	100.0
DZIMUMS			
Vīrieši	44.2	49.2	49.2
Sievietes	55.8	50.8	50.8
TAUTĪBA			
Latvieši	75.4	74.5	74.5
Citi	24.6	25.5	25.5
VECUMS			
18 - 24 g.v.	13.7	16.1	16.1
25 - 34 g.v.	16.7	18.7	18.7
35 - 44 g.v.	19.0	18.3	18.3
45 - 54 g.v.	21.6	19.3	19.3
55 - 74 g.v.	29.0	27.6	27.6
IZGLĪTĪBA			
Zemāka par sākumskolas izglītību, nav skolas izglītības	0.4	0.5	
Sākumskolas izglītība	3.7	3.9	
Pamatizglītība, ieskaitot profesionālo pamatizglītību	15.2	16.0	
Vispārējā vidējā	23.7	24.0	
Profesionālā vidējā	36.7	36.2	
Pirmā līmeņa profesionālā augstākā izglītība (koledžas)	5.1	5.1	
Akadēmiskā izglītība (t.sk. bakalaura, maģistra grāds, vai otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība)	15.0	14.2	
Zinātniskais grāds	0.1	0.1	

* Dati tika pakļauti svēršanas procedūrai. Dati svērti pēc šādām pazīmēm: tautība, dzimums, vecums. Tabulās atspoguļoti svērti procenti un nesvērts skaits.

KVALITĀTES KONTROLE	Respondentu skaits	Respondentu īpatsvars (%)
Intervētāju darba kvalitātes kontrole: realizētās pārbaudes intervijas	227	11.3
Ievadītāju darba kvalitātes kontrole: pārbaudīto anketu skaits	234	11.7

Sasniegtā izlase VRG teritorijās

Vietējā rīcības grupa		Plānotā izlase	Sasniegtā izlase
		2000 respondentu	2008 respondenti
1	Rīgas rajona Lauku attīstības biedrība	85	85
2	Biedrība "Darīsim paši"	71	72
3	Biedrība "Lauku partnerība Ziemeļgauja"	40	40
4	Biedrība "Balvu rajona partnerība"	54	54
5	Biedrība "Sateka"	52	52
6	Biedrība "Partnerība Laukiem un Jūrai"	22	22
7	Biedrība "Jūrkante"	28	28
8	Biedrība "Jelgavas Lauku partnerība "Lielupe"	74	73
9	Biedrība "Liepājas rajona partnerība"	86	87
10	Biedrība "Partnerība Daugavkrasts"	30	30
11	Biedrība "No Salacas līdz Rūjai"	51	51
12	Biedrība "Preiļu rajona partnerība"	75	75
13	Biedrība "Lauku partnerība Sēlija"	51	51
14	Biedrība "Ziemeļkurzemes biznesa asociācija"	31	30
15	Nodibinājums "Madonas novada fonds"	84	84
16	Saldus rajona attīstības biedrība	73	73
17	Biedrība "Iļģes lauku partnerība"	13	13
18	Biedrība "Talsu rajona partnerība"	55	56
19	Biedrība "Bauskas rajona lauku partnerība"	101	91
20	Biedrība "Aizkraukles rajona partnerība"	80	90
21	Biedrība "Kandavas Partnerība"	30	30
22	Biedrība "Krāslavas rajona partnerība"	65	65
23	Biedrība "Rēzeknes rajona kopienu partnerība"	79	79
24	Biedrība "Daugavpils un Ilūkstes novadu partnerība "Kaimiņi"	77	77
25	Biedrība "Abulas lauku partnerība"	27	27
26	Biedrība "Seši krasti"	12	12
27	Biedrība "Vidzemes lauku partnerība "Brasla"	46	49
28	Biedrība "Lauku partnerība "Upe 8"	18	18
29	Biedrība "Cēsu rajona lauku partnerība"	71	70
30	Biedrība "Dobeles rajona lauku partnerība"	75	76
31	Biedrība "Alūksnes lauku partnerība"	45	45
32	Biedrība "Publisko un privāto partnerattiecību biedrība "Zied zeme"	77	77
33	Biedrība "Ludzas rajona partnerība"	62	63
34	Biedrība "Gaujas Partnerība"	18	18
35	Biedrība "Baldones Partnerība"	11	11
36	Publisko un privāto partnerattiecību biedrība "Sernikon"	12	12
37	Biedrība "Pierīgas partnerība"	81	81
38	Biedrība "Ropažu partnerība"	13	13
39	Biedrība "Stopiņu un Salaspils Partnerība"	27	28

6.3. pielikums. Aptaujā izmantotā anketa

Aptaujas anketa

2011.gada marts - aprīlis

Labdien! Sabiedriskās domas pētījumu centrs SKDS sadarbībā ar Latvijas Valsts Agrārās ekonomikas institūtu veic aptauju par dzīves kvalitāti Jūsu dzīves vietā un to, kas tajā mainījies un būtu jāmaina. Jūs intervijai esat izvēlēts pilnīgi nejauši. Mēs garantējam jūsu atbildžu anonimitāti, iegūtie dati tiks izmantoti tikai apkopotā veidā.

INTERVĒTĀJAM! Sākšanas laiks jāaizpilda obligāti!

Intervijas sākšanas laiks: pl.....

1. Lūdzu, pastāstiet, kādi pēdējo 3 gadu laikā ir bijuši galvenie uzlabojumi Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā)? (Lūdzu, miniet 3 galvenos uzlabojumus, kas ir bijuši!)

2. Kādi trīs vissvarīgākie darbi būtu jāveic, lai padarītu Jūsu dzīves vietu (pilsētu, pagastu, novadu) pievilcīgāku dzīvošanai (tādiem cilvēkiem kā Jūs)? (Lūdzu, miniet 3 galvenos uzlabojumus, kas būtu jāveic!)

3. Domājot par vietu, kurā Jūs dzīvojat, cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat šādiem apgalvojumiem? *Viena atbilde katrā rindīnā!*

		Pilnībā piekrītu	Drīzāk piekrītu	Ne piekrītu, ne nepiekrītu	Drīzāk nepiekrītu	Pilnībā nepiekrītu	Grūti pateikt / NA
1	Esmu apmierināts /-a ar iespējām plānot savu laiku	1	2	3	4	5	8
2	Es šeit varu īstenot savus mērķus, sapņus	1	2	3	4	5	8
3	Es šeit varu realizēt savas prasmes, izmantot talantus	1	2	3	4	5	8
4	Šī ir laba vieta, kur dzīvot	1	2	3	4	5	8
5	Šī ir laba vieta, kur strādāt	1	2	3	4	5	8
6	Šī ir laba vieta, kur atpūsties	1	2	3	4	5	8
7	Es ieteiktu šo vietu dzīvošanai citiem	1	2	3	4	5	8
8	Šeit ir estētiska, pievilcīga dzīves vide	1	2	3	4	5	8
9	Šeit dzīvo pārsvarā gados vecāki cilvēki	1	2	3	4	5	8
10	Šeit dzīvo pārsvarā gados jauni cilvēki	1	2	3	4	5	8
11	Šī vieta ir piemērota ģimenēm	1	2	3	4	5	8

3.A. Cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat šādiem apgalvojumiem?

		Pilnībā piekrītu	Drīzāk piekrītu	Ne piekrītu, ne nepiekrītu	Drīzāk nepiekrītu	Pilnībā nepiekrītu	Grūti pateikt / NA
12	Kopumā esmu apmierināts ar savu darbu	1	2	3	4	5	8
13	Man patīk darbs, kuru es daru	1	2	3	4	5	8
14	Esmu apmierināts /-a ar saviem darba apstākļiem	1	2	3	4	5	8

4. Ja Jums būtu tāda nepieciešamība, cik viegli vai grūti Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā vai novadā) vai tās tuvumā būtu .. *Viena atbilde katrā rindīnā!*

		Ļoti viegli	Drīzāk viegli	Ne viegli, ne grūti	Drīzāk grūti	Ļoti grūti	Grūti pateikt / NA
1	..atrast darbu, kas man patīk	1	2	3	4	5	8
2	..atrast darbu vasaras sezonā (<i>aprīlis-septembris</i>)	1	2	3	4	5	8
3	..atrast darbu ziemas sezonā (<i>oktobris - marts</i>)	1	2	3	4	5	8
4	..atrast ar lauksaimniecību saistītu darbu	1	2	3	4	5	8
5	..atrast ar tūrismu saistītu darbu	1	2	3	4	5	8
6	..atrast darbu citā (<i>ar lauksaimniecību, tūrismu nesaistītā</i>) nozarē	1	2	3	4	5	8
7	..uzsākt nodarboties ar lauksaimniecību, izveidot savu zemnieku saimniecību	1	2	3	4	5	8
8	..uzsākt uzņēmējdarbību tūrisma nozarē	1	2	3	4	5	8
9	..uzsākt uzņēmējdarbību citā (<i>ar lauksaimniecību, tūrismu nesaistītā</i>) nozarē	1	2	3	4	5	8
10	.. atrast ar tūrismu saistītu papildus darbu, iespēju piepelņties (piemēram, sezonas laikā piepelņties kādā viesu mājā, ēdināšanas iestādē u.tml.)	1	2	3	4	5	8
11	.. atrast papildus darbu, iespēju piepelņties citā (<i>ar lauksaimniecību, tūrismu nesaistītā</i>) nozarē	1	2	3	4	5	8

Intervētāja kods

--	--	--	--

5. Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā Jūs apmierina vai neapmierina dažādas jomas pilsētā, pagastā vai novadā, kurā Jūs dzīvojat? *Viena atbilde katrā rindiņā!*

		Pilnībā apmierina	Drīzāk apmierina	Ne apmierina, ne neapmierina	Drīzāk neapmierina	Pilnībā neapmierina	Grūti pateikt / NA
1	Apkārtojās vides (ūdens, gaisa) kvalitāte	1	2	3	4	5	8
2	Izklaides pasākumi (kino, balles, svētki, gadatirgi u.tml.)	1	2	3	4	5	8
3	Iespējas apmeklēt kultūras pasākumus (koncerti, teātri, izstādes)	1	2	3	4	5	8
4	Iespējas iesaistīties kultūras aktivitātēs (pašdarbības kolektīvos u.c.)	1	2	3	4	5	8
5	Iespējas nodarboties ar dažādiem sporta veidiem	1	2	3	4	5	8
6	Iespējas apgūt tradicionālās amatu prasmes (piem., aušana, vietējo ēdienu gatavošana, skalu grozu pīšana u.tml.)	1	2	3	4	5	8
7	Apkārtne, daba, ainava	1	2	3	4	5	8
8	Dažādi tūrisma objekti, izklaides iespējas tūristiem	1	2	3	4	5	8
9	Interneta pieejamība	1	2	3	4	5	8
10	Interneta kvalitāte	1	2	3	4	5	8
11	Telefona sakaru kvalitāte	1	2	3	4	5	8
12	Televīzijas signāla kvalitāte / iespējas uztvert televīziju	1	2	3	4	5	8
13	Radio signāla kvalitāte / iespējas uztvert radio	1	2	3	4	5	8
14	Iespējas iepirkties, veikali	1	2	3	4	5	8
15	Veselības aprūpes pakalpojumi	1	2	3	4	5	8
16	Iespējas izmantot dažādus sadzīves pakalpojumus (bankas, frizētavas, pasts u.tml.)	1	2	3	4	5	8
17	Iespējas saņemt pašvaldības pakalpojumus, kārtot lietas pašvaldībā	1	2	3	4	5	8
18	Izglītības iespējas (bērnodārzi, skolas)	1	2	3	4	5	8
19	Iespējas atrast manām vajadzībām atbilstošu mājokli	1	2	3	4	5	8
20	Iespējas saņemt komunālos pakalpojumus (ūdensapgāde, siltumapgāde u.tml.)	1	2	3	4	5	8
21	Celu, ielu stāvoklis	1	2	3	4	5	8
22	Sabiedriskā transporta kursēšanas biežums	1	2	3	4	5	8
23	Sabiedriskā transporta maršruti	1	2	3	4	5	8
24	Iedzīvotāju, sabiedrisko organizāciju aktivitāte	1	2	3	4	5	8
25	Iespējas ietekmēt pašvaldības lēmumus, kas skar manu dzīvi	1	2	3	4	5	8

6. Kā Jūs vērtējat izmaiņas Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā) šajās jomās pēdējo 3 gadu laikā? Vai situācija šajā jomā, Jūsaprāt, ir uzlabojusies vai pasliktinājusies? *Viena atbilde katrā rindiņā!*

		Noteikti uzlabojusies	Drīzāk uzlabojusies	Ne uzlabojusies, ne pasliktinājusies	Drīzāk pasliktinājusies	Noteikti pasliktinājusies	Grūti pateikt / NA
1	Apkārtojās vides (ūdens, gaisa) kvalitāte	1	2	3	4	5	8
2	Izklaides pasākumi (kino, balles, svētki, gadatirgi u.tml.)	1	2	3	4	5	8
3	Iespējas apmeklēt kultūras pasākumus (koncerti, teātri, izstādes)	1	2	3	4	5	8
4	Iespējas iesaistīties kultūras aktivitātēs (pašdarbības kolektīvos u.c.)	1	2	3	4	5	8
5	Iespējas nodarboties ar dažādiem sporta veidiem	1	2	3	4	5	8
6	Iespējas apgūt tradicionālās amatu prasmes (piem., aušana, vietējo ēdienu gatavošana, skalu grozu pīšana u.tml.)	1	2	3	4	5	8
7	Apkārtne, daba, ainava	1	2	3	4	5	8
8	Dažādi tūrisma objekti, izklaides iespējas tūristiem	1	2	3	4	5	8
9	Interneta pieejamība	1	2	3	4	5	8
10	Interneta kvalitāte	1	2	3	4	5	8
11	Telefona sakaru kvalitāte	1	2	3	4	5	8
12	Televīzijas signāla kvalitāte / iespējas uztvert televīziju	1	2	3	4	5	8
13	Radio signāla kvalitāte / iespējas uztvert radio	1	2	3	4	5	8
14	Iespējas iepirkties, veikali	1	2	3	4	5	8
15	Veselības aprūpes pakalpojumi	1	2	3	4	5	8

16	Iespējas izmantot dažādus sadzīves pakalpojumus (bankas, frizētavas, pasts u.tml.)	1	2	3	4	5	8
17	Iespējas saņemt pašvaldības pakalpojumus, kārtot lietas pašvaldībā	1	2	3	4	5	8
18	Izglītības iespējas (bērnudārzi, skolas)	1	2	3	4	5	8
19	Iespējas atrast manām vajadzībām atbilstošu mājokli	1	2	3	4	5	8
20	Iespējas saņemt komunālos pakalpojumus (ūdensapgāde, siltumapgāde u.tml.)	1	2	3	4	5	8
21	Celu, ielu stāvoklis	1	2	3	4	5	8
22	Sabiedriskā transporta kursēšanas biežums	1	2	3	4	5	8
23	Sabiedriskā transporta maršruti	1	2	3	4	5	8
24	Iedzīvotāju, sabiedrisko organizāciju aktivitāte	1	2	3	4	5	8
25	Iespējas ietekmēt pašvaldības lēmumus, kas skar manu dzīvi	1	2	3	4	5	8

7. Kā Jūsaprāt, ir mainījušās šādas iespējas pēdējo 3 gadu laikā Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā) vai tās tuvumā? Viena atbilde katrā rindīnā!

		Noteikti uzlabojušās	Drīzāk uzlabojušās	Ne uzlabojušās, ne pasliktinājušās	Drīzāk pasliktinājušās	Noteikti pasliktinājušās	Grūti pateikt / NA
1	.. atrast darbu, kas man patīk	1	2	3	4	5	8
2	.. atrast darbu vasaras sezonā (<i>aprīlis-septembris</i>)	1	2	3	4	5	8
3	.. atrast darbu ziemas sezonā (<i>oktobris - marts</i>)	1	2	3	4	5	8
4	.. atrast ar lauksaimniecību saistītu darbu	1	2	3	4	5	8
5	.. atrast ar tūrismu saistītu darbu	1	2	3	4	5	8
6	.. atrast darbu citā (<i>ar lauksaimniecību, tūrismu nesaistītā</i>) nozarē	1	2	3	4	5	8
7	.. uzsākt nodarboties ar lauksaimniecību, izveidot savu zemnieku saimniecību	1	2	3	4	5	8
8	.. uzsākt uzņēmējdarbību tūrisma nozarē	1	2	3	4	5	8
9	.. uzsākt uzņēmējdarbību citā (<i>ar lauksaimniecību, tūrismu nesaistītā</i>) nozarē	1	2	3	4	5	8
10	.. atrast ar tūrismu saistītu papildus darbu, iespēju piepelnīties (piemēram, sezonas laikā piepelnīties kādā viesu mājā, ēdināšanas iestādē u.tml.)	1	2	3	4	5	8
11	.. atrast papildus darbu, iespēju piepelnīties citā (<i>ar lauksaimniecību, tūrismu nesaistītā</i>) nozarē	1	2	3	4	5	8

8. Domājot par to, ka finanšu līdzekļi ir ierobežoti un visām jomām finansējuma parasti nepietiek, kādam, Jūsaprāt, būtu jābūt atbalstam no valsts, pašvaldības, Eiropas Savienības šādām jomām Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā)? Viena atbilde katrā rindīnā!

		Noteikti lielākam	Drīzāk lielākam	Tādam, kāds tas ir pašlaik	Drīzāk mazākam	Noteikti mazākam	Grūti pateikt / NA
1	Apkārējās vides (ūdens, gaisa) kvalitātes nodrošināšana	1	2	3	4	5	8
2	Izklaides pasākumu (kino, balles, svētki, gadatirgi u.tml.) nodrošināšana	1	2	3	4	5	8
3	Kultūras pasākumu (koncerti, teātri, izstādes) nodrošinājums	1	2	3	4	5	8
4	Iedzīvotāju kultūras aktivitāšu nodrošinājums (pašdarbības kolektīvos u.c.)	1	2	3	4	5	8
5	Dažādu sportošanas iespēju nodrošinājums	1	2	3	4	5	8
6	Tradicionālo amatu prasmju (piem., aušana, vietējo ēdienu gatavošana, skalu grozu pīšana u.tml.) apguves nodrošināšana	1	2	3	4	5	8
7	Apkārtnes, dabas, ainavas uzturēšana, sakopšana	1	2	3	4	5	8
8	Dažādu tūrisma objektu, izklaides iespēju attīstīšana tūristiem	1	2	3	4	5	8
9	Interneta pieejamības veicināšana	1	2	3	4	5	8
10	Interneta kvalitātes uzlabošana						
11	Telefona sakaru kvalitātes uzlabošana	1	2	3	4	5	8
12	Televīzijas signāla kvalitātes / iespējas uztvert televīziju uzlabošana	1	2	3	4	5	8
13	Radio signāla kvalitātes / iespējas uztvert radio uzlabošana	1	2	3	4	5	8
14	Iepirkšanās iespēju nodrošināšana	1	2	3	4	5	8
15	Veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšana	1	2	3	4	5	8
16	Dažādu sadzīves pakalpojumu (bankas, frizētavas, pasts u.tml.) nodrošināšana	1	2	3	4	5	8
17	Pašvaldības pakalpojumu pieejamības veicināšana	1	2	3	4	5	8

18	Izglītības iespēju (bērnudārzi, skolas) nodrošināšana	1	2	3	4	5	8
19	Mājokļu, dzīvojamā fonda uzturēšana	1	2	3	4	5	8
20	Komunālo pakalpojumu (ūdensapgāde, siltumapgāde u.tml.) uzlabošana	1	2	3	4	5	8
21	Celu, ielu infrastruktūras nodrošināšana	1	2	3	4	5	8
22	Sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšana	1	2	3	4	5	8
24	Iedzīvotāju, sabiedrisko organizāciju aktivitāšu veicināšana	1	2	3	4	5	8
25	Sadarbības, pieredzes apmaiņas ar citām pašvaldībām Latvijā veicināšana	1	2	3	4	5	8
26	Jaunu darba vietu veidošana lauksaimniecībā	1	2	3	4	5	8
27	Jaunu darba vietu veidošana tūrisma nozarē	1	2	3	4	5	8
28	Jaunu darba vietu veidošana citās (ar tūrismu un lauksaimniecību nesaistītās) nozarēs	1	2	3	4	5	8

9. Kā Jūs vērtējat, cik ielā mērā pēdējo trīs gadu laikā Jūsu dzīvesvietā īstenotie uzlabojumi ir veikti, ņemot vērā šādu iedzīvotāju grupu intereses? Vai šo grupu intereses ir pilnībā ņemtas vērā, drīzāk ņemtas vērā, drīzāk nav ņemtas vērā vai pilnībā nav ņemtas vērā? *Viena atbilde katrā rindā!*

		Pilnībā ir ņemtas vērā	Drīzāk ir ņemtas vērā	Ne ir, ne nav ņemtas vērā	Drīzāk nav ņemtas vērā	Nemaz nav ņemtas vērā	Grūti pateikt / Nav atbildes
1	Ģimenes	1	2	3	4	5	8
2	Gados vecāki cilvēki	1	2	3	4	5	8
3	Jaunieši	1	2	3	4	5	8
4	Sievietes	1	2	3	4	5	8
5	Vīrieši	1	2	3	4	5	8
6	Lielās zemnieku saimniecības	1	2	3	4	5	8
7	Mazās zemnieku saimniecības	1	2	3	4	5	8
8	Amatnieki	1	2	3	4	5	8
9	Uzņēmēji	1	2	3	4	5	8
10	Pašvaldības darbinieki	1	2	3	4	5	8
11	Vietējie politiķi	1	2	3	4	5	8

10. Domājot par cilvēkiem un dzīvi Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā), vai Jūs piekrītat šādiem apgalvojumiem? *Viena atbilde katrā rindā!*

		Piekrītu	Nepiekrītu	Grūti pateikt/NA
1	Es palīdzu saviem kaimiņiem ikdienas problēmu risināšanā un nepieciešamības gadījumā es varētu vērsties pēc palīdzības pie viņiem (pieskatīt dzīvokli, bērnu u.tml)	1	2	8
2	Pēdējā gada laikā es esmu piedalījies/-usies apkārtnes (piem., koplietošanas telpu) sakopšanā, labiekārtošanā	1	2	8
3	Es apmeklēju publiskos svētkus, pasākumus savā apkaimē	1	2	8
4	Pēdējā gada laikā esmu mēģinājis/-usi ietekmēt savas pašvaldības lēmumus (piem., piedalījies/-usies apspriešanās, rakstījis/-usi vēstules u.tml.)	1	2	8
5	Kopumā jūtos informēts/-a par sabiedriskajiem notikumiem pilsētā/pagastā	1	2	8

11. Cik apmierināts vai neapmierināts Jūs esat ar savu pašreizējo dzīvi kopumā? *Novērtējiet, lūdzu, savu attieksmi 10 ballu skalā, kur '1' nozīmē – 'esat pilnīgi neapmierināts/a', '10' – 'esat pilnīgi apmierināts/a'!*

1- Pilnīgi neapmierināts/a	2	3	4	5	6	7	8	9	10 – Pilnīgi apmierināts/a	Grūti pateikt/NA
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	98

12. Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā Jūs esat savas dzīves noteicējs/a? *Novērtējiet, lūdzu, savu attieksmi 10 ballu skalā, kur '1' nozīmē – 'Nemaz nevaru ietekmēt', '10' – 'Pilnā mērā ietekmēju'!*

1- Nemaz nevaru ietekmēt	2	3	4	5	6	7	8	9	10 – Pilnā mērā ietekmēju	Grūti pateikt/NA
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	98

Pēdējos gados Latvijas lauku attīstībā tiek īstenota LEADER pieeja, ko finansē Eiropas Savienība. LEADER mērķis ir iesaistīt vietējos iedzīvotājus savas dzīves vietas problēmu risināšanā. Šīs pieejas ietvaros bija iespējams rakstīt projektus un iegūt atbalstu dažādu projektu īstenošanai Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam ieviešanai.

13. Vai Jūs esat dzirdējis /-usi par LEADER programmu?

Jā	1
Nē	2
Nezinu, grūti pateikt	8

LEADER pieeju īsteno Vietējās rīcības grupas (VRG). Vietējās rīcības grupas ir vietējo organizāciju, pašvaldību, uzņēmēju un citu lauku iedzīvotāju apvienības, kas darbojas noteiktā teritorijā un izstrādā šīs teritorijas attīstības stratēģiju.

14. Vai Jūs esat dzirdējis /-usi par Vietējās rīcības grupu (VRG), kas darbojas Jūsu dzīves vietā? *(Izsniegt kartīti 14!)*

Jā	1	⇒ uz 15. jautājumu
Nē	2	⇒ uz 21. jautājumu
Nezinu, grūti pateikt	8	

15. Kā Jūs vērtējat Vietējās rīcības grupas darbību Jūsu dzīves vietā (pilsētā, pagastā, novadā)?

Ļoti pozitīvi	1
Drīzāk pozitīvi	2
Ne pozitīvi, ne negatīvi	3
Drīzāk negatīvi	4
Ļoti negatīvi	5
Nezinu, grūti pateikt	8

Vietējās rīcības grupām bija jāizstrādā Vietējās attīstības stratēģijas, kuru mērķis ir izvirzīt attīstības prioritātes šajā teritorijā un to, kādas pārmaiņas jāveic, lai tās sasniegtu.

16. Vai Jūs esat dzirdējis /-usi par Jūsu dzīves vietas Vietējās rīcības grupas (VRG) izstrādāto Vietējās attīstības stratēģiju?

Jā	1	⇒ uz 17. jautājumu
Nē	2	⇒ uz 19. jautājumu
Nezinu, grūti pateikt	8	

17. Kā Jūs vērtējat Vietējās rīcības grupas izstrādāto Vietējās attīstības stratēģiju?

Ļoti pozitīvi	1
Drīzāk pozitīvi	2
Ne pozitīvi, ne negatīvi	3
Drīzāk negatīvi	4
Ļoti negatīvi	5
Nezinu, grūti pateikt	8

18. Kā Jūs vērtējat, cik ielā mērā Vietējās attīstības stratēģija tika izstrādāta, ņemot vērā šādu iedzīvotāju grupu intereses? Vai šo grupu intereses ir pilnībā ņemtas vērā, drīzāk ņemtas vērā, drīzāk nav ņemtas vērā vai pilnībā nav ņemtas vērā? *Viena atbilde katrā rindinā!*

		Pilnībā ir ņemtas vērā	Drīzāk ir ņemtas vērā	Ne ir, ne nav ņemtas vērā	Drīzāk nav ņemtas vērā	Nemaz nav ņemtas vērā	Grūti pateikt / Nav atbildes
1	Ģimenes	1	2	3	4	5	8
2	Gados vecāki cilvēki	1	2	3	4	5	8
3	Jaunieši	1	2	3	4	5	8
4	Sievietes	1	2	3	4	5	8
5	Vīrieši	1	2	3	4	5	8
6	Lielās zemnieku saimniecības	1	2	3	4	5	8
7	Mazās zemnieku saimniecības	1	2	3	4	5	8
8	Amatnieki	1	2	3	4	5	8
9	Uzņēmēji	1	2	3	4	5	8
10	Pašvaldības darbinieki	1	2	3	4	5	8
11	Vietējie politiķi	1	2	3	4	5	8

19. Vai Jūs esat dzirdējis /-usi par Vietējo rīcības grupu projektu konkursu Vietējās attīstības stratēģijas īstenošanai?

Jā	1	⇒ uz 20. jautājumu
Nē	2	⇒ uz 21. jautājumu
Nezinu, grūti pateikt	8	

20. Vai Jūs apsvērāt iespēju piedalīties projektu konkursā Vietējās attīstības stratēģijas īstenošanai? *(Intervētāj! Izsniegt kartīti Nr.20! TIKAI VIENA ATBILDE! Lūdzu, izvēlieties vienu visatbilstošāko atbildi!)*

Jā, iesniedzu projektu	1
Plānoju iesniegt, bet to neizdarīju	2
Nē, negribēju vai nevarēju piedalīties konkursā	3
Nezināju par šo konkursu vai uzzināju par to par vēlu	4
Cits variants <i>(ierakstiet, kāds)</i>	5
Grūti pateikt / Nav atbildes	8

UZ NĀKAMJIEM JAUTĀJUMIEM ATBILD VISI!

21. Cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat katram no šiem apgalvojumiem? *(Viena atbilde katrā rindinā!)*

	Pilnīgi piekrītu	Drīzāk piekrītu	Ne piekrītu, ne nepiekrītu	Drīzāk nepiekrītu	Pilnībā nepiekrītu	Grūti pateikt
1. Es spēju ietekmēt pašvaldības lēmumus, kas skar manu dzīvi, manu apkaimi	1	2	3	4	5	8
2. Manas pašvaldības iedzīvotājiem nav ietekmes uz lielāko daļu novada lēmumiem	1	2	3	4	5	8
3. Lielākā daļa manas pašvaldības deputātu godprātīgi pārstāv visu novada iedzīvotāju intereses	1	2	3	4	5	8

4. Vietējās rīcības grupa godprātīgi pārstāv visu pārstāvētās teritorijas iedzīvotāju intereses	1	2	3	4	5	8
---	---	---	---	---	---	---

22. Kur Jūs pēdējo 12 mēnešu laikā parasti esat izmantojis/-usi dažādus pakalpojumus, iespējas? (*Izsniegt kartīti Nr.22, atzīmēt visas atbilstošās atbildes katrā rindinā*)

Kā dzīvē veidojas atbilstošas atbildes kādā mīnāmā							
		Savā dzīves vietā (pilsētā, pagastā)	Kādā citā pilsētā vai pagastā pašreizējā novada ietvaros	Rīgā	Citur Latvijā	Ārpus Latvijas	Pēdējā gada laikā neesmu neko tādu darījis
1	Iepircies/-kusies, apmeklējis/-usi veikalus	1	2	3	4	5	9
2	Izmantojis/-usi bankas pakalpojumus, bankomātu	1	2	3	4	5	9
3	Bijis/-usi pie ārsta, saņēmis/-usi medicīnas pakalpojumus	1	2	3	4	5	9
4	Mācījies/-usies, bijis/usi kursos	1	2	3	4	5	9
5	Apmeklējis/usi teātri, koncertu, izstādi, izklaides vai sporta pasākumu	1	2	3	4	5	9
6	Izmantojis/-usi dažādus ikdienas pakalpojumus (kafejnīcu, frizieri u.tml.)	1	2	3	4	5	9
7	Devies/-usies pārgājienā, izbraukumā, nodarbojies/-usies ar aktīvo atpūtu	1	2	3	4	5	9
8	Izmantojis /-usi piedāvātās iespējas nodarboties ar sportu (sporta zālē, laukumā, stadionā u.tml.)	1	2	3	4	5	9
9	Darbojies/-usies kādā pašdarbības kolektīvā, rokdarbu studijā	1	2	3	4	5	9

23. Vai Jūs plānojat nākamajos 3 gados mainīt savu dzīvesvietu? (*Intervētāj! Izsniegt kartīti Nr.23! TIKAI VIENA ATBILDE! Lūdzu, izvēlieties vienu visatbilstošāko atbildi!*)

Nē, neesmu plānojis/-usi	1
Jā, plānoju pārcelties uz citu pagastu Latvijā	2
Jā, plānoju pārcelties uz citu pilsētu (ne Rīgu)	3
Jā, plānoju pārcelties uz Rīgu	4
Jā, plānoju pārcelties uz citu valsti	5
Jā, plānoju, bet vēl nezinu, uz kurieni	6
Nezinu, grūti pateikt	8

24. Kādu iemeslu dēļ Jūs plānojat vai varētu apsvērt iespēju mainīt dzīves vietu? (*Atzīmēt visas atbilstošās atbildes!*)

Lai atrastu darbu	1
Lai atrastu darbu, kas man patīk	2
Lai atrastu labi atalgotu darbu	3
Lai uzlabotu pieejamību dažādiem pakalpojumiem	4
Lai nodrošinātu labāku dzīvi bērniem	5
Dzīvei manā dzīves vietā nav perspektīvas	6
Ģimenes apstākļu dēļ	7
Mācību dēļ	8
Mājokļa dēļ	9
Tur būs lētāka dzīve	10
Ērtāka satiksme	11
Izdevīga atrašanās vieta	12
Citu iemeslu dēļ (<i>norādiet, kādu</i>).....	13
Nepieļauju iespēju pārcelties uz dzīvi citur	14
Grūti pateikt/NA	98

Lūdzam sniegt dažas ziņas par sevi:

25. Dzimums:

vīrietis	1
sieviete	2

26. Jūsu vecums: _____ gadi

27. Kāda ir Jūsu tautība:

Latvietis (-te)	1
Krievs (-iete)	2
Cits (-ta)	3

28. Kādā valodā galvenokārt Jūs runājat ģimenē?

Atzīmēt vienu atbildes variantu!

Latviešu	1
Krievu	2
Citā	3

29. Kāda ir Jūsu izglītība? (Izsniegt kartīti 29! Tikai viena visatbilstošākā atbilde – jāatzīmē augstākais iegūtais izglītības līmenis)

Izglītība		Paskaidrojumi
Zemāka par sākumskolas izglītību, nav skolas izglītības	1	Nepabeigta sākumskolas izglītība, kā arī personas, kas nav mācījušās skolā, neatkarīgi no tā vai prot lasīt un rakstīt.
Sākumskolas izglītība	2	Pabeigts mazāks klašu skaits, nekā nepieciešams pamatzglītības līmenim, taču vismaz 4 klases.
Pamatzglītība, ieskaitot profesionālo pamatzglītību	3	Pabeigts sekojošs klašu skaits: līdz 1940.g. – 6 klases; līdz 1961.g. 7 klases; no 1962.g. līdz 1989.g. – 8 klases; 1990.g. un vēlāk – 9 klases. Retos gadījumos, kad pēc nepabeigtas pamatzglītības tiek apgūtas kādas arodapmācības programmas (piem., atsevišķās lauksaimniecības skolās, cietumā). Mācību ilgums 1-2 gadi.
Vispārējā vidējā	4	10 - 11 klases līdz 1989.g.; 1990. g. un vēlāk – 12 klases.
Profesionālā vidējā	5	Pēc pamatskolas vai vidusskolas absolvēta arodskola/tehniskums, vai arī pēc arodskolas/tehniskuma, kas nedod vidējo izglītību, apgūti vispārizglītojošie priekšmeti.
Pirmā līmeņa profesionālā augstākā izglītība (koledžas)	6	Attiecas tikai uz personām, kuras augstskolās vai koledžās mācījušās 2 - 3 gadus un ir absolvējušas šī līmeņa mācību programmas. Diplomus par pirmā līmeņa profesionālo augstāko izglītību sāka izdot 2001. gadā.
Akadēmiskā izglītība (t.sk. bakalaura, maģistra grāds) vai otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība	7	Augstskolu absolventi (personas, kuras beigušas augstskolu gan pirms, gan pēc 1990.gada). Neieskaitīt pirmā līmeņa profesionālo augstāko izglītību (skatīt piezīmi pie atbildes 6)
Zinātniskais grāds	8	Zinātņu doktors

30. Ar ko kopā Jūs dzīvojat Jūsu mājāsaimniecībā? Ja nepieciešams, nolasiet. Atzīmējiet visus atbilstošos atbildes variantus!

Vīrs / sieva, partneris/-re	1
Bērni	2
Mazbērni	3
Vecāki	4
Vecvecāki	5
Brāļi, māsas	6
Citi radnieki	7
Citi (nav radnieki)	8

31. Vai Jums pieder vai ir lietošanā automašīna?

Jā, ir	1
Nē, nav	2

32. Domājot par mājokli, kurā dzīvojat, vai Jums ir .. *Viena atbilde katrā rindinā! Piezīme intervētājam: ar centralizēto ūdensapgādi, kanalizāciju un siltumapgādi šeit ir domāti pakalpojumi, kurus respondents saņem no pagasta, novada vai pilsētas centralizēti (t.s. komunālie pakalpojumi), nav domāta autonoma siltumapgāde (piem., ja privātmājai ir centrālā apkure, taču tā ir autonoma tikai konkrētajai mājai, īpašnieks pats iepērk kurināmo, ir neatkarīgs)*

	Jā	Nē	Grūti pateikt
Centralizēta ūdensapgāde	1	2	8
Centralizēta kanalizācija	1	2	8
Centralizēta siltumapgāde	1	2	8

33. Vai Jūs pašlaik.. (*visas atbilstošās atbildes*)

..strādājat algotu darbu, esat uzņēmējs vai pašnodarbinātais	1	⇒ uz 34. jaut.
..mācāties	2	⇒ uz 35. jaut.
Nestrādā, nemācās	9	⇒ uz 37. jaut.

Atbildot uz 34.-36.jautājumu, gadījumos, ja respondents strādā vairāk nekā vienā vietā vai mācās vairāk nekā vienā vietā, lūdziet viņu atbildēt par savu pamata (galveno) darba vietu un pamata (galveno) mācību vietu!

34. JAUTĀJUMU UZDOD TIEM, KURI STRĀDĀ, 33.JAUTĀJUMA ATBILDE IR 1.

34. Kur Jūs strādājat? (Tikai viena atbilde, atzīmējiet atbildi 34. kolonnā)

35. JAUTĀJUMU UZDOD TIEM, KURI MĀCĀS, 33. JAUTĀJUMA ATBILDE IR 2.

35. Kur Jūs mācāties? (Tikai viena atbilde, atzīmējiet atbildi 35. kolonnā)

	34.Strādā	35. Mācās
Savā dzīves vietā (pilsētā, pagastā)	1	1
Kādā citā pilsētā vai pagastā pašreizējā novada ietvaros	2	2
Rīgā	3	3
Citur Latvijā	4	4

36. Cik laika vidēji pavadāt ceļā uz darba un / vai mācību vietu vienā virzienā?

36.1. JAUTĀJUMU UZDOD TIEM, KURI STRĀDĀ, 33.JAUTĀJUMA ATBILDE IR 1. Atzīmējiet atbildi 36.1.kolonnā, tikai viena atbilde.

36.2. JAUTĀJUMU UZDOD TIEM, KURI MĀCĀS, 33.JAUTĀJUMA ATBILDE IR 2. Atzīmējiet atbildi 36.2.kolonnā, tikai viena atbilde.

	36.1. Darba vieta	36.2. Mācību vieta
Līdz 15 min	1	1
16-30 min	2	2
31-60 minūtes	3	3
61-90 minūtes	4	4
Vairāk kā 90 minūtes	5	5

UZ 37. JAUTĀJUMU ATBILD VISI!

37. Kāda ir Jūsu nodarbošanās? Raksturojiet, lūdzu, savu pamata nodarbošanos! Viena atbilde! Ja respondentam ir vairākas nodarbošanās, lūdziet, lai atbild par to, kuru uzskata par savu galveno!

algots strādnieks (fiziska darba strādnieks)	1
algots ierēdnis, speciālists, vadītājs u tml.	2
uzņēmējs (darba devējs) lauksaimniecībā, zemnieks	3
uzņēmējs (darba devējs) ar lauksaimniecību nesaistītā jomā	4
pašnodarbinātais	5
veicu neapmaksātu darbu ģimenes saimniecībā/uzņēmumā	6
nestrādājošs pensionārs	7
nestrādājošs invalīds	8
nestrādājošs students, audzēknis (t.sk. neapmaksātu praksi)	9
mājsaimniece	10
darba meklētājs (nestrādā, bet aktīvi meklē darbu)	11
nestrādā un nemeklē darbu, bet grib un būtu gatavs strādāt, ja darbs būtu pieejams	12
nestrādā un tuvākajā laikā negrib strādāt	13
atrodas dekrēta atvaļinājumā vai bērnu kopšanas atvaļinājumā	14
cits (lūdzu, norādiet)	15

38., 39. JAUTĀJUMU UZDOD TIEM, KURI STRĀDĀ, 33. JAUTĀJUMĀ ATBILDE IR 1. Ja ir vairāk nekā viena darba vieta, lūdziet atbildēt par pamata (galveno) darba vietu!

38. Kādā nozarē Jūs strādājat? Raksturojiet, lūdzu, savu pamatdarbu! Izsniegt kartīti Nr.38. Viena visatbilstošākā atbilde!

Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība, zvejniecība	1
Rūpniecība (Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde; apstrādes rūpniecība; elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde)	2
Būvniecība	3
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība (automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparātūras un iekārtu remonts)	4
Viesnīcas un restorāni	5
Transports, glabāšana un sakari	6
Finanšu starpniecība (apdrošināšana, banku sektors)	7
Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma, datorpakalpojumi, un citi komercpakalpojumi	8
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	9
Izglītība un zinātne	10
Veselība un sociālā aprūpe	11
Sabiedriskie, sociālie un individuālie pakalpojumi	12
Mājsaimniecību darbība	13
Ārpusteritoriālās organizācijas un institūcijas	14
Cits (precizējiet)	15

39. Kādā sektorā Jūs strādājat? Raksturojiet, lūdzu, savu pamatdarbu!

Privātā sektorā	1
Publiskajā sektorā	2
Cits (norādīt, kas).....	3

UZ 40. JAUTĀJUMU ATBILD VISI!

40. Kādi ir mēneša vidējie ienākumi uz vienu Jūsu ģimenes locekli pēdējo sešu mēnešu laikā (pēc nodokļu nomaksas) ņemot vērā visus ienākumus – algas, stipendijas, pabalstus, pensijas utt.?

(PIERAKSTIET LATOS) _____
Nezin/NA.....9801

PATEICAMIES PAR ATSAUCĪBU!

Aizpilda intervētājs (tūlīt pēc intervijas)

41. Kādā valodā notika intervija?

Latviešu	1
Krievu	2

42. Apdzīvotās vietas tips:

Pilsēta	1
Neliels ciemats, ciems, lauki	2

43. Novads (PIERAKSTIET).....
44. Pilsēta (PIERAKSTIET).....
45. Pagasts (PIERAKSTIET).....
46. Intervijas datuma: 2011. gada.....
47. Intervijas beigšanas laiks: pl.

Lūdzu, aplieciniet ar savu parakstu, ka interviju veicāt ar tiešās intervijas metodi un saskaņā ar visām respondentu atlases un intervēšanas instrukcijām.

Intervētāja uzvārds:.....
Paraksts:.....

